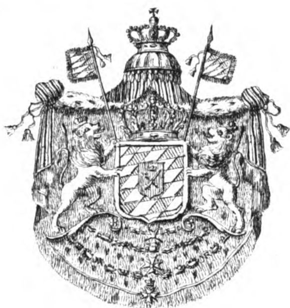

Norsk Ordsamling

eller

Prøve af Norske Ord og Talemaader.

Tilligemed

Et Anhang

indeholdende endeel Viser, som ere skrevne i det norske Bondesprog.

Samlet og udgivet

ved

Laurents Hallager,

Alumnus paa Walkendorffs Kollegium.

Kjøbenhavn, 1802.

Trykt og forlagt af Sebastian Popp,

Bogtrykker og Skriftstøber.

Forerindring.

De Levninger, der endnu ere tilbage af det gamle norske Tungemaal, maae ikke søges i Norges Kjøbsteder eller nærliggende Egne, hvor Sproget ligesom Sæderne ere danske; men inde i Landet, i Fjeldbøigderne, og overalt iblandt Bønder, som staae i liden eller ingen Forbindelse med Kjøbstederne. De ere altsaa ikke andet end, hvad de ogsaa almindeligen kaldes, et Bondemaal; men dette indbefatter en stor Mængde betydningsfulde Udtrykke, og saa mange ældgamle danske Ord, som man nu savner i Sproget, at det — om ikkun i denne Henseende — fortjener vore Sprogelskeres Opmærksomhed. Det adskiller sig fra de tvende andre nordiske Sprog, ei allene ved et rigt Forraad af egne Ord, en egen Udtale og egne Vendinger, men endog ved en egen Forbindelse af Ordene eller Syntax; saa at man kan sige, det ikkun har manglet Dyrkning ved Skrivter, for at blive et

selvstændigt Sprog ligesaa vel som hine. Imidlertid har det i flere Henseender mere tilfælles med det svenske end med det danske Sprog; hvilket forekommer mig mærkværdigt, da Norge i mere end 300 Aar har været forenet med Danmark, og de norske Bønder have havt saa mange danske Mænd imellem dem, især Præster (som de eiheller altid have forstaaet), og have endog maattet behjelpe sig med danske Bøger. Som Aarsag til denne vedvarende Ulighed i den norske og danske Mundart maa man ansee begge Landes betydelige Frastand og forskjellige Beskaffenhed, begge Folks forskjellige Sæder og Skikke; men i Særdeleshed den udmærkede Nationalstolthed og Selvstændighed, som er de norske Bønder saa egen, og som nok bestandigen vil udmærke dem fra de danske. Saaledes ansee de det for en Skam at efterligne Fremmede, og synes at føle hos dem selv et vist Værd og visse Fortrin, som de have arvet af deres Fædre, og ere dem derfor altfor hellige til at give Slip paa. De give alle Fremmede Navn af Fanter, hvilket Ord dog ikke mere maa forstaaes i dets slemmeste Bemærkelse. Alle Danske kalde de overhovedet med eet Navn Juter; og derfor heder det om dem, som i deres Tale efterabe de Danske, at de juska. Men ligesom denne Selvstændighed er en almindelig Egenskab hos den norske Nation eller i det mindste hos Kjernen af den, saaledes have Bønderne i enhver Egn, ja i ethvert Præstegield, deres Egenheder i Sæder og Skikke, i Klædedragt, og tillige i Sproget, hvorved de kjendeligen adskille sig fra hverandre.

Den norske Udtale er i Almindelighed haard; og har mangfoldige egne Lyd, som vore Bogstaver ikke kunne udtrykke. Akkenten eller Tonen forekommer den Fremmede syngende, ved det at Lyden forstærkes og ligesom hviler ved de Ord, som tilkjendegive Hovedideerne i Talen, da derimod de andre faae en raskere og hurtigere Gang. Denne syngende Tone, som har nogenledes Lighed med den svenske og bornholmske, vil man fornemmeligen bemærke Øster paa Norge, nemlig i den største Deel af Aggershuus- og Christiansandsstift; længere Nord, i Guldbrandsdalen og det sydlige Trondhjemsstift er Udtalen end mere haard og hurtig, og Tonen derved noget skurrende; i det vestlige og tildeels i det sydlige Norge falder Akkenten mere i det Platte, Udtalen er mere langsom og paa nogle Steder, f. Ex. omkring Stavanger, slæbende, uden at den dog taber sin Haardhed. I øvrigt er Udtalen ligesom Akkenten meget forskjellig paa forskjellige Steder; og enhver Bygd har ligesom sin egen Dialekt eller, som det heder, sit eget Maal. — Hvad der egentligen karakteriserer den norske Udtale, og hvori den afviger fra den danske, bestaaer omtrent i følgende:

Aa forekommer meget hyppigen, og haves i mangfoldige Ord, hvor de Danske bruge et enkelt a: laang, lang; Saang, Sang; maale, male; smaake, smage. Det har ofte en egen Lyd, og haves deels som au, deels som ao, f. Ex. i Mjaalk, Melk; Haave, Hoved.

Ei staaer

Ei staaer som oftest istedenfor det danske ee og ed: Bein, Been; brei, breed; vrei, vred; meire, mere.

G høres ofte istedenfor det danske v i Midten og Enden af Ord: Hage, Have; kjægle, kævle; Mage, Mave; Gagn, Gavn; laag, lav.

Gj og G allene foran e, i, y, æ, ø udtales som j: gjelle, gilde; gjøre, gjorde; Geit, Geed; gil, munter.

Jo og ju høres meget ofte istedenfor det danske y: brjote, bryde; fljote, flyde; Ljös, Lys; sjuk, syg; sjoe, syde; tjuk, tyk.

K staaer istedet for det danske g i Midten og Enden af Ord: bake, bage; Pika, Pige; take, tage; Bök, Bog.

Kj, Tj og K allene foran en Vokal undtagen a, o, u, har en egen Lyd, som ogsaa høres i Sverrig, men som falder de Danske vanskelig at efterside: Kjukling, Kylling; kinne, kjerne; Kyri, Koen; Køise, Kyse; tjuk, tyk; intje, intet.

L og N i Enden af en kort Stavelse har en besynderlig Lyd næsten som jl og jn: Fjell eller Fjeill, Fjeld; aille eller æjlle, alle; Honn eller Hoin, Horn; Konn eller Koin, Korn. Nogle Steder Vester paa Norge, f. Ex. i Hardanger,

ger,

ger, lyde de som dl og dn; og man udtaler: Kjødl, adle, Hodn, Kodn.

L og R i Midten og Enden af Ord har en egen Lyd, som Fremmede ikke kunne efterſige, f. Ex. i følgende: Ola, Ole; Kælve, Kalve; mælas, tale; Garen, Gaarden; Jór, Jord. Her udtales r næsten som l (Gahlen, Johl), og l næsten som r (Ohra, Kæhrve). Denne egne Udtale høres fornemmeligen i den største Deel af Aggershuus og i den sydlige Deel af Trondhjemsſtift; i det øvrige Norge bemærkes den utydeligere, og paa mange Steder aldeles ikke.

Mn høres i nogle Ord, hvor de Danske bruge vn: Namn, Navn; Stamn, Stavn; Kjøpenhamn, Kjøbenhavn.

O høres som oftest iſteden for det danske u i Begyndelſen af Ord: onde, under; Onge, Unge; Ovær, Uveir.

Ou eller Au ſtaaer ofte iſteden for det danske ø og i nogle Ord for u: lous, løs; Ouge, Øie; blout, blød; rou, rød; Brou, Brød; Loue, Lue; Stoue, Stue. Men paa mange Steder høres denne Lyd som aa; saaledes udtales de tre ſidſte Ord f. Ex. i Tellemarken: Braa, Laage, Staage og Staave.

P ſtaaer

P staaer istedenfor det danske b i Midten og Enden af Ord: løpe, løbe; rope, raabe; Saape, Sæbe; Skaap, Skab.

Qv høres overalt i de Ord, hvor de Danske skrive hv: qvaa, hvad; Qveite, Hvede; qvit, hvid.

Skj og Sk foran e, i, y, æ, ø udtales som det engelske sh eller omtrent som sj: Skjor eller Skjær, en Skade; skjeiv, skæv; skepa, ordne; Skyldskap, Slægtskab.

T staaer istedenfor det danske d i Midten og Enden af Ord: bite, bide; graate eller græte, græde; Mat, Mad.

Øi høres i adskillige Ord, hvor de Danske bruge ø: Øire, Øre; høire, høre; Møik, Møg; søit, sød.

Endnu maa jeg anmærke, at paa de Steder, hvor Udtalen er hastig, blive ei allene enkelte Vokaler og Konsonanter, men endog hele Stavelser ikke hørte, hvilket jeg har betegnet ved en Apostroph (’); f. Ex. dok’ eller døk’ for dokker, eder; full’ for fulla, nok; hel’ og ell’ for eller; ’kon for aakkon, os; lel for likvæl, alligevel; æg vêt ’kje istedenfor æg vêt ikkje, jeg veed ikke. — Naar to Konsonanter komme sammen i een Stavelse, bliver den første paa mange Steder ikke udtalet. Saaledes siger man Na, Nif, Njotrune istedenfor Kna, Knif, Kjotrune; Jaa istedenfor Ljaa (en Lee) og sjaa (hos); Jôs for Ljos; Peis, Pir istedenfor Speis, Spir. I Tellemarken

marken og maaskee flere Steder høres ikke l foran en anden Konsonant; f. Ex. Taag, Svaag istedenfor Taalg, Svaalg; Mjaak for Mjaalk; Fokje for Folkje; Kaav for Kaalv; Fjød for Fjøld eller Fjeld. Sammesteds høres d som oftest istedenfor ld og ll; f. Ex. Kad for Kall; Kodde for Kolle; Padde for Palle. Ligeledes laad for laag; Skadde for Skabbe, o. fl.

Men endnu vigtigere er Ordenes grammatikalske Forbindelse, da man heri finder tydelige Spor af bestemte Regler, og desuden adskillige Fordele, som den har forud for den danske. Jeg vil ikkun i Korthed anføre nogle Bemærkninger.

Der gives tre adskilte Kjøn, Maskulinum, Fæmininum og Neutrum, hvilke fornemmeligen tilkjendegives ved de tvende Artikler. Den ubestemte Artikel heder ein i Maskul., ei i Fæmin., og eit i Neutr., f. Ex. ein Gut, en Dreng; ei Tous, en Pige; eit Bōr, et Bord. Den bestemte Artikel sættes ligesom i Dansken i Enden af Substantiverne og heder i Maskul. en, ein, eller blot n efter de Substantiver, som endes paa en Vokal; f. Ex. Kar, Karen, Karlen; Gut, Guten eller Gutein, Drengen; Fante, Fanten, den Fremmede. I Fæmin. har den tre Endelser: 1) a eller æ som er den almindeligste; f. Ex. Jænta, Pigen; Mærra, Hoppen; Sæla eller Sælæ, Sjælen; 2) o paa adskillige Steder, saasom i Hardanger, f. Ex. Konno, Konen; Staavo, Stuen; Gato, Gaden; men høres paa andre Steder som u: Stugu, Stuen; Gatu, Gaden; 3) i i adskillige

Ord

Ord (saasom i Tellemarken), f. Ex. Huri og Dyni, Døren; Kyri, Koen; Broki, Buxerne. I Neutr. heder den bestandigen e, f. Ex. Bore, Bordet; Baane, Barnet; Folkje, Folket. — Plural af denne Artikel dannes i Almindelighed af Substantivets Singular, blot ved at tillægge ene i de Ord, som endes paa en Konsonant, og ne i de, som endes paa en Vokal; f. Ex. Kallene, de gamle Mænd; Jæntane, Pigerne (af Kall og Jænta). Paa nogle Steder heder Plural i Fæmin. ena i de Ord, som endes paa en Vokal, og ane i de, som have en Konsonant i Enden; f. Ex. Konnena, Konerne; Mærrane, Hopperne (af Konne og Mær). I Neutrum er Plural ofte liig Singular i de Ord, som ere uforanderlige i begge Tal; f. Ex. Bore, Bordet og Bordene; Baane, Barnet og Børnene; istedenfor Borene og Baanene. Naar Artikelen i Singular heder o eller u, beholdes dette undertiden i Plural, f. Ex. Jæntone eller Jæntune, Pigerne; Gatune, Gaderne (af Jænto eller Jæntu, Pigen; Gatu, Gaden). I den hastige Udtale høres ikke e i Enden, og Plural lyder derfor ofte liig Singular; f. Ex. Jæuton' eller Jæntun'; Førkjun'; Elvun'; og paa nogle Steder siges Jæntom, Førkjom, Elvom.

Ogsaa de fleste Adjektiver udtrykke disse tre Kjøn ved tre forskjellige Endelser, da de i Fæminin endes paa a eller æ og i Neutrum paa e. Saaledes forholder det sig i det mindste paa de fleste Steder med Adjektiverne paa æg, en og er; f. Ex. hyggelæg, hyggela eller hyggelæ, hyggele; fæjen (glad), fæja,

fæja, fæje; fager (faur), fagra, fagre. I Tellemarken faae mange Adjektiver i Fæminin i, f. Ex. galen, gali; fjasen, fjasi; sjaassel, sjaasli. I Hardanger endes mange Adjektiver i Maskulin paa e, kaste dette e bort i Fæminin, og tage et t til i Neutrum; f. Ex. goe (god), go, got; blie (blid), bli, blit; drjuge, drjug, drjugt *). Om denne Flexion er brugelig paa flere Steder, er mig ikke bekjendt. Nogle Adjektiver blive til Fæminin ved at forandre Vokalen, meest a til o; f. Ex. lital, litōl og vesal, vesōl, liden; gamal, gamōl eller gumul; sjav, sjov, selv. Denne Flexion bruges i Tellemarken, i Guldbrandsdalen o. fl. Steder. — Adjektiverne svare bestandigen til Substantiverne i lige Kjøn; og naar der tales bestemt, sættes Substantivet med den bestemte Artikel; f. Ex. gamal Kallen, den gamle Mand; vena Jænta, den smukke Pige. Den, dæ, da eller de (den, det) staae sjelden foran Adjektiverne; og naar de staae, faaer Substantivet altid den bestemte Artikel; den staute Karen, den raske Karl.

Substantiverne have ingen egentlige Kasus (thi Genitivendelsen s bruges her meget sjelden); men disse udtrykkes ligesom i det Engelske og Franske ved Præpositioner, hvoraf aat eller at (ad) er den almindeligste og tilkjendegiver baade et Genitiv og Dativ; f. Ex. Saanen aat Futen, Fogdens Søn;

gje

*) See Schnabels Prøve paa hvorvidt det gamle norske Sprog endnu er til udi det Hardangerske Boudemaal i Nyeste Samling af det Norske Videnskabers Selskabs Skrifter, 2det Bind.

gje de aat Guten, giv Drengen det. Ligeledes bruges taa eller utaav (af) undertiden og som et Genitivmærke; f. Ex. Præsten taa Bygda, Bøigdens Præst. Genitiv udtrykkes desuden meget ofte ved Pronomerne sin og has; f. Ex. Far si Bôk, Faders Bog; Trøia has Ola, Oles Trøie. — Substantivernes Plural er meget forskjellig og ubestemt. Sædvanligen endes den paa e, a eller aa, og r eller ar; f. Ex. Gute og Guter, Drenge; Daga, Daagaa, Dage; Jæntar, Piger. Adskillige Substantiver, som endes paa en Vokal, faae paa mange Steder i Plural o; f. Ex. Jænto og Jørkjo, Piger; Viso, Viser. Nogle endes paa i; f. Ex. Napi, Roer; Knætti, Knæer (af Kna, et Knæ).

Pronomerne ere mange Forandringer underkastede. De personlige ere følgende: Eg eller eg (jeg); mæg eller me (mig); du, dæg eller de (dig); han eller haan (han); ho eller hu (hun); has (hans); hennas, henners (hendes); haam eller haanom (ham); henna, henner (hende); vi eller me (vi); aakkons, 'kons (vores); aakkon (os); dokker, dok eller døk', dekan (I, eder); dokkers, dekans (eders); dei, di (de); deiras (deres); dere, døm, dønom (dem); sæg eller se (sig). — Akkusativ af disse Pronomer bruges ofte istedenfor Nominativ; f. Ex. me aa de æ goe Vennar, jeg og du ere gode Venner. Os hæva gjort dæ, vi have gjort det. Døm vill full' kjæme, de vil nok komme. Derimod staaer han, ho eller hu ofte som Dativ og Akkusativ; f. Ex. Eg ga han dæ, jeg gav ham det.

Eg

Eg tõk ho mæ mæg, jeg tog hende med mig. Han, haam, ho, hu lyde paa mange Steder, hvor Udtalen er hastig, som 'an eller 'n, 'aam, 'o, 'u; henna høres nogleſteds ikkun som 'a. — Han og ho staae ofte foran Substantiverne, for at bestemme dem nøiere, og fornemmeligen foran Egennavne; man siger saaledes: han Laangofar, Bedstefaderen; ho Ovreheta, Øvrigheden; han eller 'an Ola, Ole; ho eller 'o Kari, Karen. Han, ho, de eller da svarer til det foregaaende Substantiv, hvor de Danske bruge den, det; f. Ex. Sjøen han æ vond idag, vaag dæg intje ut paa 'an, Søen (den) er slem idag, vov dig ikke ud paa den. Eg ha kjøpt ei Bõk, hø du sjaat 'o, jeg har kjøbt en Bog, har du seet den? — En enkelt Person, ringe eller fornem, tiltales paa de fleste Steder med du eller de istedenfor dæg; ikkun faa Steder og i Nærheden af Kjøbstederne bruges I, dokker og dekan.

De possessive Pronomer have tre Endelser for de tre Kjøn; saasom min, mi, mit; din, di, dit; sin, si, sit. De staae oftest efter Substantivet, og dette faaer den bestemte Artikel; f. Ex. Guten min, min Dreng eller Kjæreste; Kjærringa di, din Kone. Deres Plural synes at rette sig efter Substantivernes bestemte Artrkel, til hvilke de svare; f. Ex. Drengjene mine, mine Tjenere; Jæntena dina, dine Piger. Og paa nogle Steder siger man: Jæntom dinom. Sin, si, sit staaer ofte, hvor de Danske bruge deres, og svare til et foregaaende Plural; f. Ex. Han Far aa ho Mõr sjøl kjæm heim, aa dei hadde Dotter si

mæ

mæ sæg, Fader og Moder kom selv hjem, og de havde deres Datter med dem. — Af de øvrige Pronomer mærkes endnu følgende: denna, detta, i Plur. desse; som eller so, som; qvem eller kem, kømi, hvem? Genit. qvems, o. s. v. Dog udtrykkes Genitiv oftere ved sin; f. Ex. kem si Bok æ denna, hvis Bog er denne?

Verberne ere ihenseende til deres Form meget forskjellige; men det synes dog at de i Almindelighed lide tvende Hovedforandringer, ifølge hvilke der gives tvende Konjugationer, hvis Kjendemærke ligger i Imperfekt og Particip. Til den første Konjugation kan man henføre de Verber, hvis Imperfekt har lige mange Stavelser med Præsens og endes paa te eller de, men blive i Particip een Stavelse mindre og endes paa t. F. Ex. æg møsse (jeg mister), æg møste, æg ha møst; æg greie (jeg reder), æg greide, æg ha greit. — Til den anden Konjugation henhøre de Verber, som tabe een Stavelse i Imperfekt, men have i Particip lige mange Stavelser med Præsens. F. Ex. æg dætte (jeg falder), æg datt, æg æ dotte; æg værte (jeg bliver), æg vart, vorte. — I Verber af flere end een Stavelse er Præsens Indikativ som oftest liig Infinitiv, og endes paa e, a eller aa; men i Eenstavelses-Verber forøges Indikativ med et r; f. Ex. æg trur, jeg troer; æg sjaaer eller sjēr, jeg seer; æg lær, jeg leer (af tru, sjaa eller sjē, læ). I Fleerstavelses-Verber er Præsens og Imperfekt ofte eens, og man siger æg ønskja, æg tala, æg dætta, istedenfor ønskte, talte, datt. De passive Verber endes enten paa s eller st;

f. Ex.

f. Ex. bitas og bitast, bides; finnast eller finst, findes; rennast, renst, ynkes over; slaast, slaaes. I øvrige er Verbernes Form omtrent ligesom i det Danske. Foran Infinitiv staaer almindeligen te, som svarer til det danske at og til at.

Af Præpositionerne vil jeg allene anføre nogle som ere forskjellige fra de danske, saasom: aat, til; aava, øve, ivi, over; onde, unne, under; onda, tilside; jæmte, ved Siden af; bortenfor, bortafæ, paa den anden Side; hittenfor, hitafæ, paa denne Side; bakenfor, bag ved; frammæ, framve, foran ved; sjaa, jaa, hos, ved; indaat, innur, ind ad; utur, 'ur, ud ad; utaav, utaa, 'taa, udaf, af; utifraa, 'tifraa, fra; upi, 'pi, op i; upum, 'pum, op om, omkring; mæ, med. Te (til) staaer ofte med Genitiv ligesom i Dansken, f. Ex. te Fjelds; te Værs (i Veiret); te Lags (tilpas); te Sinds; te Skōgs; saa te Tals; fljote te Maals (hurtig til at tale).

Tilsidst maa jeg endnu anmærke Tallene, hvormed de tælle, hvilke næsten ganske komme overeens med de svenske, og ere omtrent følgende: ein, 1. to, tu, two, 2. tre, trei, tri, 3. fire, fyra, 4. fæm, føm, 5. sex, 6. sju, sjov, 7. aatte, 8. nie, nei, 9. tie, tei, 10. elleve, 11. taalv, 12. tretten, trettja, 13. fjorten, fyrtja, 14. fæmten, fømtja, 15. sexten, sextja, 16. sjutten, syttja, 17. aatten, attja, 18. nitten, nittja, 19. tjue, tjoue, tjuge, 20. tjue aa ein eller ein aa tjuge, 21. o. s. v. tretti, 30. firti, fyrti, 40. fæmti, 50. sexti, 60. sytti, sjutti, 70. aatti, 80. nitti, 90.

hon-

hondrade, 100. Paa adskillige Steder tæller man tjue aa ti, 30. tjue aa elleve, 31. o. s. v. indtil 40. — Denne Tællemaade er tydeligere og lettere end den danske, hvorfor den ogsaa er indført i nogle nyere danske Skoler.

Efter disse korte Forerindringer om den norske Mundart, kommer jeg nu til at tale om dette Skrivts egentlige Gjenstand, nemlig Ordsamlingen, eller hvad den ogsaa er kaldet og maa ansees for — en Prøve af Norske Ord; og jeg behøver neppe at tilføie, at denne ikke er fuldstændig, hvilket ei var muligt at den første Samling af Ord i et udyrket Bondesprog kunde blive. Desuden indskrænker den sig allene til saadanne Ord, som enten ere aldeles ubekjendte eller ogsaa formedelst en afvigende Udtale eller Bemærkelse ikke letteligen kunne forstaaes i Danmark. Dersom jeg havde villet anføre alle de Ord, som i Udtalen ere ikkun lidet forskjellige fra de danske, saa skulde min Samling være bleven en Ordbog af anseelig Størrelse. Af Navne paa Dyr og Planter ere ikkun faa og de almindeligste anførte; de andre ere for største Delen saa ubestemte, og have endog paa forskjellige Steder en saa forskjellig Bemærkelse, at det vilde blive meget vanskeligt og altfor vidtløftigt at forklare dem.

Min egen første Samling bestod af nogle tusinde Ord, brugelige i det vestlige Norge; og hertil havde jeg megen Hjelp af

Jensens

Jensens og Pontoppidans Glossarier, af hvilke det første indeholder nogle hundrede Ord, som formodentligen ere samlede i Søndfjord i det nordre Bergenhuus-Amt, og dette henimod 800 Ord, som Biskoppen for største Delen har samlet paa sine Visitatser omkring i Bergensstift; men især benyttede jeg mig af Professor Strøms nøiagtigere Fortegnelse over 224 søndmørske Ord, i hans Søndmørs Beskrivelse. Siden gjorde jeg mig bekjendt med Professor Wilses Norske Ordbog eller Samling af 1600 Ord, brugelige i Spydbergs Præstegjeld og flere omliggende Egne; og da jeg fandt at de fleste af disse med liden eller ingen Forandring ogsaa vare i fuld Brug iblandt Almuen Vester paa Norge, besluttede jeg at gjøre min Ordsamling almindelig, og antegnede derfor de Ord, som jeg ikke kjendte eller havde i mine Fortegnelser. For endvidere at forøge og berigtige min Samling, har jeg gjennemlæst de fleste norske Provinzial-Topographier, og uddraget af dem hvad der kunde være mig nyttigt til mit Forehavende *). En særdeles vigtig Understøttelse fik mit Arbeide ved Stiftprovst Willes Samling af 3000 Ord, brugelige i Sillejords Præstegjeld og flere Steder i Tellemarken, som jeg med Forfatterens Tilla-

*) Iblandt disse har jeg fornemmeligen benyttet mig af følgende: Strøms Beskrivelse over Søndmør, og over Eger; Hiorthøys Guldbrandsdalens Beskrivelse, hvori findes en Fortegnelse over nogle faa Ord, brugelige sammesteds; Willes Beskrivelse over Sillejords Præstegjeld i Øvre-Tellemarken; Wilses Beskrivelse over Spydeberg; og desforuden adskillige Hefter af Topographisk Journal for Norge.

Tilladelse har betjent mig af *). I denne Samling forekommer der mangfoldige Ord, som ere egne for denne Egn eller dog synes at være det formedelst Tellernes egne besynderlige Udtale. Ligeledes har jeg af Professor Wilse, kort før hans Død, modtaget et lidet Bidrag af nogle Ord, brugelige i Edsbergs Præstegield, i Smaalenenes Amt. Foruden disse Mænd skylder jeg ogsaa andre Landsmænd min Forbindtlighed, som have deels ved smaa Bidrag og deels ved Rettelser deeltaget i mit Arbeide. Men uagtet alle disse Samlinger er min Ordsamling dog ufuldstændig, især da den indeholder ikkun et lidet Antal Ord fra Oplandene og fra det sydlige Trondhjemsstift, hvor Sproget efter de flestes Formening er meest ægte, og hvor der udentvivl maa høres en stor Deel ældgamle norske Ord.

Iblandt de Vanskeligheder, der have mødt mig under Udarbeidelsen af dette Skrivt, var det i Særdeleshed denne: hvorledes jeg skulde retskrive Ordene. Det Rigtigste bliver her at følge Udtalen, og jeg har ogsaa søgt, saa vidt muligt, at rette mig herefter; men sikkert har jeg ofte forfeilet den rigtige Udtale, da der gives mange Lyd, som de danske Bogstaver ikke strække til

at

*) Jeg har ikke havt Stiftprovstens egenhændige Manuskript; hvilket er af ham foræret til det Norske Videnskabers Selskabs Bibliothek, men en ordlydende Afskrivt af samme, som Hr. Capitain Abrahamson eier, og har havt den Godhed at meddele mig. Denne Samling udmærker sig ved en ifølge Udtalen nøiagtig Retskrivning, da den er giennemgaaet med nogle af Egnens Bønder, og Samleren desuden er fød paa Stedet.

at udtrykke, og især da jeg har maattet følge andres Skrivemaade i Ord, jeg selv ikke kjendte. Desforuden har jeg ikke kunnet rette mig efter alle Dialekter; men af disse ere ikkun de meest afvigende anførte; og det vilde være altfor vidtløftigt og ikke passende med min Hensigt, at tilsætte ved ethvert Ord alle dets Afvigelser i Udtalen. Til Exempel vil jeg anføre et Par Ord. Et Hoved heder paa nogle Steder Houe, Houge, Haave, Haavde, Houvde, paa andre Steder Hue, Huge, Huve, Hye; og Snee heder snart Snø, Snjø, Snjøv, og snart Snjo, Snjov, Snjog, Sny. At skrive Ordene efter deres Etymologie vilde vist nok være meget nyttigt, men heller ikke overeensstemmende med Hensigten af denne Ordbog; og hertil udfordredes en udbredt Kundskab om de gamle nordiske Sprog, som jeg aldeles mangler. Dog har jeg hist og her tilføiet lignende Ord af fremmede Sprog, naar jeg vidste dem, og mest af det Islandske. For at tilkjendegive det rigtige Tonefald har jeg betjent mig af Tegnet ¯ over de lange Vokaler, og derved undgaaet at skrive dem dobbelt.

Da enhver Egn og ethvert Præstegjeld ei allene har sin egen Dialekt (som jeg tilforn har sagt), men endog sine egne Ord, som ikke engang kjendes i Naboegnene, saa blev det nødvendigt at jeg tilføiede Stedet, hvor Ordene brugtes. Men naar jeg fandt at et Ord var bekjendt i flere forskjellige Egne, f. Ex. baade i Aggershuusstift og tillige i Bergens- eller Trondhjemsstift, ansaae jeg det som almindeligt for hele Norge, omendskjøndt det paa nogle Steder ikke var brugeligt. F. Ex. Ordet Pærm (et Bind

paa en Bog) bruges i Smaalenenes-Amt og tillige i Romsdalen, men i det vestlige Norge er det, saavidt jeg veed, ikke bekjendt. Ved disse kunde jeg altsaa ikke med Vished bestemme noget Sted. I øvrigt har jeg tilsat Stedet, hvor jeg vidste Ordene vare gangbare, saaledes som følgende Forklaring udviser: Nordenfj. ɔ: Nordenfjelds er tilføiet ved de Ord, som jeg har fundet brugelige paa eet eller flere Steder i Bergensstift og tillige i Trondhjemsstift eller i det nordre Guldbrandsdalen. Søndenfj. ɔ: Søndenfjelds: ved Ord, som bruges i det sydlige Aggershuus- og Christiansands-stift. Øster paa: ved Ord, brugelige paa flere Steder i Aggershuusstift eller og tillige i Tellemarken. Vester paa: ved Ord, brugelige paa flere Steder i Bergensstift, saasom i Hardanger, Nordfiord og Søndmør, eller og tillige ved Stavanger. Chrstnia. ɔ: Christiania: Ord, gangbare paa flere Steder omkring Christiania. Spydb. ɔ: i Spydberg. Edsb. ɔ: i Edsberg; disse tvende Præstegjelde ligge omtrent 8 Mile søndenfor Christiania. Guldbr. ɔ: i Guldbrandsdalen. Nordal. ɔ: i nordre Guldbrandsdalen. Hedemark. ɔ: i Hedemarken. Østerdal. ɔ: i Østerdalen. Chrstsand ɔ: Christiansand: paa flere Steder omkring samme. Tell. ɔ: i Tellemarken. Berg. ɔ: Bergen: paa flere Steder i Nærheden af Bergen. Hard. ɔ: i Hardanger, sønden for Bergen. Nordfjord ɔ: i Nordfjord, Norden for Bergen. Søndm. ɔ: i Søndmør. Trondhj. ɔ: paa flere Steder omkring Trondhjem. Romsd. ɔ: i Romsdalen.

Jeg

Jeg har nu gjort Rede for mit Arbeide, som jeg selv maa erkjende for manglende og ufuldstændigt, endskjøndt ingen Umage er spart for at bringe det til den muligste Fuldkommenhed. Imidlertid tør jeg gjøre mig Haab om, at det ikke vil være Publikums Opmærksomhed ganske uværdigt. Og kunde denne Ordsamling være til nogen Nytte for dem, som agte at gjøre Bekjendtskab med den norske Bonde, eller — hvad jeg end mere ønsker — maatte den bidrage til en nøiere Kundskab om vort Sprog, og maatte den berige og fuldstændiggjøre det fælleds Skrivtsprog, saa var min Hensigt opnaaet og min Umage rigeligen belønnet. Det danske Sprog skulde upaatvivleligen vinde betydeligt i Forraad, Tydelighed og ægte Danskhed, naar Skribenterne vilde optage beqvemme norske Ord istedenfor mindre beqvemme danske, eller hvor disse savnedes. Men hidindtil har man inddraget en Mængde franske og tydske Ord i Sproget, hvoraf mange ere endog blevne almindelige iblant Almuen, saa at de neppe mere kan udryddes *). I den senere Tid har man ogsaa laant adskillige Ord af det Svenske. Derimod treffer man yderst faa norske Ord hos danske Forfattere. I et af Th. Bruns Digte har jeg dog nyligen fundet Ordet: det qvelder, det bliver Aften; og dette klinger udentvivl bedre end Professor Badens: det aftenes, af Aften. Jeg kan ikke troe andet end

at

*) F. Ex. Fason, karessere, Sjalusie. Men naar endog de ikke ganske almindelige fremmede Ord skal have en dansk Bøining og dansk Retskrivning, som nogle have indført, saa vil man nok aldrig faae dem udryddede. Saaledes skrive nogle: Skikanør, Aksion, Affære.

at Aarsagen til denne Afholdenhed fra at bruge norske Ord maa være Mangel paa Kundskab om det norske Ordforraad og disse Ords Bemærkelse. Denne Mangel kan nu min Ordsamling for en Deel afhjelpe. Ved at optage norske Ord i det danske Sprog, vilde mange fremmede Ord falde bort, og endeligen vilde danske og norske Mænd med Tiden blive mere forstaaelige for hverandre, end de nu ere. Det er bekjendt nok at den danske Embedsmand paa Landet i Norge er ofte bleven misforstaaet af den norske Bonde og denne igjen af ham, og at denne Misforstaaelse har givet Anledning til adskillige ubehagelige Scener. Ligeledes har jeg hørt sige, at da der engang fra et vist Sted i Norge blev forespurgt det danske Toldkammer, hvorledes Tolden skulde betales af Næper (norske Roer), fik man til Svar, at der skulde betales den samme Told af Næper som af anden Fisk.

Imidlertid er det langt fra min Mening, at man paa engang skulde indføre alle norske Ord i det danske Sprog; dette vilde mere forvirre end gavne. Ikkun almindelige og udtryksfulde Benævnelser, og fornemmeligen saadanne, som man manglede paa reen Dansk, maatte optages; og endog dette med Forsigtighed og efterhaanden. Man vil finde i Ordsamlingen mangfoldige Udtrykke, som fortjene at blive almindelig bekjendte, men ligesaa mange, som ikke ere skikkede dertil. Der gives desuden ikke faa Ord, som have en tvetydig og ubestemt Bemærkelse, og som ikke kunne forstaaes uden af Meningen. Ja man hører endog i Bøndernes Tale adskillige Ord, som ere fremmede, mestendeels franske, eller have en fremmed Endelse, men disse for-

staaes

staaes som oftest under en ganske egen Bemærkelse.[1] Jeg vil til Exempel anføre nogle samlede: avancere, gaae paa Frierie (Fransk: avancer, gjøre Fremgang); appellere, drille, opirre (Fr. appeller, kalde); baskelere, gjøre Allarm. Dokamenter istedenfor Medikamenter; fundere, gruble paa; flattere, beskæmme (Fr. flatter, smigre); korjøst, storagtig (Fr. curieux, besynderlig); Masion istedenfor Konfirmation; Paskje for Bagage; parere, sammenligne (Fr. comparer); Perlement, Skjelmsstykker, it. Oprør (dog vel ikke af det engelske Parlement?); Raverenser, tomt Snak (Fr. Reverance, ærbødig Hilsen); Reslemang, en Irettesættelse (Fr. réprimande); remedere, fortælle omstændelig; retirere, bringe i Orden; spankere og vaksere, spasere ledig omkring; spræxelere, agere Frisk fyr; tornere, bande og skjende; tortere eller tortenere, beskæmme; Trabelering og Dommenering, Støi og Allarm. Deslige Ord anvender Bonden, naar han vil tale pynteligen; og man skal da have Vankelighed ved at forstaae ham. I denne Anledning fortæller Wilse, at en Bonde engang for Retten udtrykte sig saaledes: Dei akkorderte mæ qvarandre, aa saa kom dei i Alliance; hvorved han vilde give tilkjende, at de skjændtes med hverandre og kom derpaa i Slagsmaal.

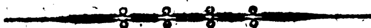
Hvis jeg erfarer, at dette Skrivt finder Publikums Bifald, skal jeg bestandigen, saa meget min Tid tillader det, beflitte mig paa at forøge og forbedre det; og med Taknemmelighed vil jeg modtage enhver Rettelse og ethvert Bidrag, som nogen maatte tilsende mig. Det er just herved at denne Ord-

samling

samling kunde bringes til nogen Fuldkommenhed; i Særdeleshed dersom de af mine Landsmænd, som have iagttaget og antegnet deres Fødeegns mærkværdige Ord, vilde meddele mig samme; og det kan ikke feile at der er mange, som have samlet herpaa. Jeg kunde derved blive istand til, ifald denne Bog var saa heldig at opnaae et nyt Oplag, at give dette en tilstrækkelig Fuldstændighed og Korrekthed. Og jeg skal da bestræbe mig for at kunne tilføie Substantivernes rette Genera (hvilket jeg nu ikke torde vove), og overalt at give Ordene en mere oplysende og bestemtere Forklaring, end de i denne Samling have.

Ihenseende til de norske Viser, som jeg til Slutning har tilføiet i et Anhang, da kunne de tjene som Prøve paa det norske Maal i en sammenhængende Tale, og tillige vise, hvorvidt dette er forskjelligt fra det gamle norske og nyere danske Sprog. De fleste ere forfattede i den Guldbrandsdalske Dialekt, og da de ere tildeels meget bekjendte i Norge, og skrevne i en ægte norsk Tone, saa haaber jeg at de fornemmeligen vil være mine Landsmænd kjærkomne.

Udgiveren.

A

A, Adv. alligevel. Øster paa.
A, Pronom. hende. (Dat. af Ho eller Hu.)
Aa, see Aat og Aav.
Aa, overmaade. Bruges ikkun sammensat med andre Ord; f. Ex. Aalaat, Aamykke, Aatruen. — Isl. of.
Aabaag, en Krog paa en Vei. Tell.
Aabande, oven paa Kloven.
Aabjae, overmaade. Tell.
Aabit, **Aabitsmaal**, lidet Mad, som spises tidlig om Morgenen før den egentlige Frokost. Af Bit, en Bid, en Bidsken.
Aabitter, en Kulbetang. Berg. — Af bite, bide.
Aabøt (Aabod), et Huses Brøstfældighed. Egentlig den Godtgjørelse, en Leilænding maa svare til Jorddrotten for forsømte Vedligeholdelse af Gaarden. — Af Bøt.
Aabøtsfald, Bøder for Gaardens Forsømmelse. (I Loven.)
Aabor, Stene ved Strandbredden, hvori Baadene belægges.
Aabrye (Aabryne), Skinsyge, Sjalusi. Gl. Dansk.
Aabrye sæg, være skinsyg.
Aabryen, skinsyg, sjalu.
Aabuen, meget dristig, alt for fri. Berg. See Buen.
Aabørsel, **Aabyrgd**, Ansvar, Varetægt.
Aabørsle, **Aabyrgje**, sætte sig i Ansvar for. — Isl. ábyrgiast.
Aadags, silde paa Dagen.
Aabdom, alle. Tell.
Aadøle, see Avdøle.
Aaflouged, **Auflygd**, hurtig i Arbeide. S. Flouged.
Aafse, ofte, tidt; it. meget, overmaade. — Isl. ofur eller of.
Aaffelægt, overmaade; meget ypperligt.
Aafsnes, **Äfsnes**, forgabe sig i, forundre sig over noget. Nordenfj.
Aafælle (qv. Overfald), Flødeu paa en Mælkespand; it. en indbildsk Person, som har høie Tanker om sig selv. Berg.
Aage, **Aue**, **Ege**, eie. Imperf. æg augte eller aatte. Gl. Dansk.
Aagingen, **Aagin**, nærgaaende, overhængende. Berg.
Aahang, Overhæng.
Aaheie, forhindre, hindre fra. Christia.
Aake, en Slaae for Døren. Berg.
Aaker, en Ager.
Aakerbær, Bærrene af Rubus arcticus.
Aakerkaase, Jomfrukam, Aphanes arvensis.

Aakerhøne, Aakerrixe, Skovsnarre (en Fugl). Rallus Crex.

Aakkon, sammentrukken 'kon, Genit. Aakkons, os, vores.

Aakle, Ankelen paa Foden. — Isl. Öckil eller Ökle.

Aaklæe (Aaklæde), et Sengedækken.

Aakor, undseelig. Guldbr.

Aaköt, smaa Fisk. See Köt.

Aalaat, overdreven Klynken; umaadelig Omsorg.

Aalag, ethvert Lag Korn i Laden efter det første Lag. — Isl. Alag, Tillæg.

Aalboge, Albue. — Isl. Olnbogi,

Aaled, Haandled.

Aaleis, afsted. Han kom dæ aaleis. — Af Leit, en Vei.

Aales, finde paa. Tell.

Aaljöst (qv. Adlyst), Morgenrøde eller den Tid, naar det begynder at blive lyst.

Aaliten, for streng i Arbeide. Siges især om Huusbonder og Madmødre.

Aall, see Aul.

Aalmaal, Almisse. — Isl. Olmusa.

Aalmose, Aamose, Aalmøsse, en Stakkel, en Almisselem.

Aaln eller Aarn, geil (om Hopper). Chrstnia.

Aalute, Aalet, broget, flammet. Især om Sedernes Farve.

Aam, Aamn, en Ovn.

Aamaage, give noget paa Kjøbet. Tell.

Aame, et Slags smaa Orme eller Larver.

Aamesjuke, en vis Sygdom, som skal foraarsages af Aamene.

Aamykke, altfor meget. See Mykke. — Isl. ofmikit.

Aand eller Aann, Aanni, strængt Arbeide; den Tid om Aaret, Bønderne have meest at bestille. F. Ex. Vaaraand, Plökaand, Slaataand. — Isl. anna, arbeide.

Aandaal, Aandaalsmaal, Middagsmaaltid. Øster paa.

Aandbaa, Andbaa, et Redskab, Værktøi.

Aande, Aanne sæg, have meget at bestille; skynde sig, have Hastværk. Nordenfj.

Aander, den ene mindre Ski, som Skiløberne forstaae at bruge, naar de ville hurtig afsted. Trondhj.

Aandonge, Tjenestetyende. Af Aand og Onge. Tell.

Aandsam, Andsam, travel, stundesløs; it. knarvurren, som man ej kan komme til rette med.

Aange, Ange, Damp, Em; god og behagelig Lugt. — Sv. ånge.

Aange, Ange, dampe; it. lugte til noget behageligt.

Aangel, en Angel, Fiskerkrog.

Aanglevarm — Siges om Fisk, som nylig er anglet op af Søen.

Aannig, Aamnig (aandig), som har meget at bestille.

Aansekolle, en paatrængende Person. Edsb.

Aanstid, see Aand.

Aapeskaaren, aabenmundet.

Aapynpium, Narreri, Spøg. Tell.

Aaraad, Forsæt, beraad Hu. Gl. Dansk.

Aarbygsle, være ansvarlig for noget til en vis Tid. See Bygsle.

Aaremaal, en vis Række Aar; it. en Tid af tre Aar.

Aarette, en liden Pind eller Kile, som drives ind i Hovedet paa en Trænagle eller deslige.
Aarette, V. kile en Pind ind.
Aargjængs, aarig. Aargjængs Qværn, en Vandmølle, som gaaer hele Aaret igjennem.
Aarke, see Orke.
Aarlag, et vist Arbeide, som er fastsat til en vis Tid.
Aarre, en Aarfugl, Urhane. Tetrao Tetrix.
Aarre, et Ildsted i Røgstuen; en liden Skorsteen paa Saugen. Øster paa. — Isl. Arin.
Aarsvetring, et ungt (aarsgammelt) Sviin.
Aarv, see Orv.
Aas, Plur. Aaser, en lang Bjergryg eller Fjeldstrækning; it. de horizontale Stokke paa Taget.
Aasaar, meget emfindtlig, ømsindet. Chrstnia. S. Saar.
Aaskjærringer, opstigende Taage under Aaserne.
Aasp, Esp. Populus tremula.
Aasæte (Aasæde), en Selveiers Gaard eller Bolig, Odelsgaard; it. Ret til at besidde Gaarden. (I Loven).
Aat, Avaat, Utøi, Luus og Lopper. Af æte, æde.
Aat, en kræftartet Sygdom; it. Muld paa den med Snee tildækkede Ager.
Aat, en Kutling (en liden Fiskeart). Gobius niger.
Aat, At, til, ad. Bruges ofte som et Genitivmærke, ligesom det engelske *of*. Karen aat Præstan, Præstens Karl eller Dreng.
Aataar, Aataav, ud af, ud. gak aataar, gaae ud. See Utaav.
Aate, see Atte.
Aatlei, en ulidelig Person, som gjør noget uden Grace. Trondhj. See Lei.
Aatruen, lettroende. — Af true troe.
Aatte eller Augte (æg), jeg eiede. Imperf. af Aage.
Aatu, Hestenes Slagsmaal med Hopperne. Tell.
Aatur, et Aadsel. Øster paa. — Isl. Aata.
Aav, af. Aav i tvært, tvers overbrudt. S. Utaav.
Aava, over.
Aavabur (Overbør), Regn, Snee, og alt hvad der kommer ned ovenfra.
Aavaliv, Brystsykke i et Skjørt.
Aavaløp, Pulpitur i Kirken. Chrstnia.
Aavatælje, overtale.
Aavgloups (overløbende), som gaaer over Tallet, overstigende.
Aavelte, over Ende, over Ryg. Han dat aavelte, han stødte Kollbøtter.
Aavelæg, Aavlæg, overflødig.
Aaverk, hastigt og overdrevent Arbeide. Egentlig den Skade, Bonden lider paa sin Grund og Eiendom; it. et nyttigt eller især fortræffeligt Værk.
Aaverke, tilhugge i Skoven.
Aavtru, Avtru, Overtroe. Chrstnia.
Aavæske, slaae Kornet af Axene. Edsb.
Aaxel, Plur. Aaxlt, Axelen.
Afta, see Efta.
Afærsdag, Dødsdag. Af Fær, en Fart, Reise. — Sv. Affærd, Død.
Age, Agje, Ave, Tugt; Frygt og Ærbødighed.

Agge, Nag, Kummer, Bekymring. — Gl. Dansk: Ag, hemmeligt Had eller Nag.

Agjæl, Raad mod Sygdomme. Chrstnia.

Agn, Madding paa Fiskerkrogen at fiske med.

Agne, Egne, sætte Agn eller Madding paa Fiskerkrogen. — Isl. egna, tillokke.

Agnhald, Agnör, Hagen eller den skarpe Odde paa Fiskerkrogen, og i andre Jernværktøi.

Agnir, Agne, Avner. — Isl. Akarn. Sv. Agn.

Aka, drive, bevæge sig. Han akar paa dæ same, han driver paa det samme. Aka sæg, skyde sig frem.

Al, Ail, skrøbelig, afmægtig, gammel, som det snart har Ende med. — Gl. Dansk: æld. Tydsk: alt.

Al, All, S. det Røde og Fede i Midten af Fyrretræer, Malmen. Det yderste Hvide kaldes Geiten.

Alda, stærk Søgang i stille Veir, Dønning. Berg. — Isl. Allda, en Bølge.

Ale, arbeide meget, slæbe møisommeligen; it. bemøie sig med. Af Al, skrøbelig.

Aller, aldrig.

Allængs, Atlængs, baglænds.

Almeqværv, en Suppe, tillavet af Almetræets Bark, som gives Kalvene at drikke.

Almænning (Alminding), en tilfælles eller uskiftet Jord; en offentlig Plads.

Alteit (alt eet), ligemeget, uden Forskjel.

Alv, et Slags overtroisk Væsen eller Trold, som endnu er tilbage af de Gamles Alfer. Bønderne forestille sig dem i Alm. som smaa nøgne Drenge, med en nedslagen Hat paa Hovedet. (Er ogsaa bekjendt i Danmark under Navn af El eller Elle.)

Alvaken (alvaagen), altid vaagen, Nat og Dag. Siges ogsaa om Vinden, som blæser nogle Døgn efter hinanden.

Alvgust, en Sygdom, som Alverne siges at foraarsage ved deres Blæst.

Alvpipe (Alvpibe), en Smedebælg. Egentlig ikkun Piben i samme.

Amber, en Bøtte med Laag. Berg. — Tydsk: Eimer. Plattydsk: Ammer.

Ambete, give Fæet sit Foder i rette Tid; it. forrette alt hvad dertil hører. Berg.

Amme, idelig paaminde, skynde paa.

Andbaa, see Aandbaa.

Ande, Anne, aande. — Sv. Ande.

Andes, opgive Aanden, døe. — Isl. Andes.

Andheim (qv. andet Hjem), den anden Verden.

Andlaat, sidste Aandedræt, Død. Af Ande og Laat. — Isl. Andlat.

Androe, Modbør, Modvind.

Andvægge, det Rum, der er imellem Bordet og Væggen i Bønderhusene; it. Bænken, som staaer der.

Andyrkje, Foder til Kreaturene. Søndm.

Andøve, roe sagte frem og tilbage med Aarene, for at holde Baaden paa et vist Sted i Søen.

Anfind — et Mandsnavn.

Anfred (qv. Arnefred), Fred og Rolighed i sit Huus, da ingen

maa stevne Bønderne visse Dage om Aaret.

Anføttes, ligge med Fødderne mod hverandre, støde med Enderne sammen. (Om Personer og Ting.)

Ange, see Aange.

Anger, en Egn, en Landstrækning. (Høres ikkun sjelden allene.) Heraf have Stavanger, Hardanger, Leeranger og flere Egne faaet deres Navn. — Isl. Angur.

Angorig, som giver Stikpiller. Tell.

Angstei, en Sølvmynt, som Brudepigerne bære i en Sølvkjede om Halsen. Søndm.

Angvætin, utaalmodig. Tell.

Anhjelm, see Hjelm.

Ankræmmelæg, ækkel, væmmelig. Chrstnia.

Anledt, Ansigt; Ansigtsfarve. S. Ledt. — Isl. Andlite.

Anligt, ubekjendt. Chrstnia.

Anløgt, fuld af Latter.

Anløien, som ei kan bare sig for Latter.

Anmark, Bondens Fæ, Qvæg.

Anring, en Jernstang, hvormed Slæderne beslaaes.

Anskåp, Ansigt, især et ufordeelagtigt Udseende. Berg.

Anskare, Isen, som drypper igjennem Taget om Vaaren. Tell.

Anskjansti, ufordragelig. Edsberg.

Anstov, Omqvæd. Chrstnia.

Antras, Anklas, mundhugges, kives.

Antrekkærring, et trættekjært Menneske, en Modsiger. Siges om begge Kjøn.

Anvaake, Søvnløshed.

Apel, et Æble. Vildapel, Skovæbler. Pyrus malus.

Apellere, drille, narre; it. vedblive at gjøre det samme. Siges om dem, som exercere Heste og gjøre Krumspring.

Ard, Ar eller Al, en Ploug uden Langjern, som er især beqvem i stenet Jord. — Isl. Ardr, en Ploug.

Are, andre. Korare, hverandre.

Arg, arrig, ond.

Ark, en liden Udbygning paa Taget af et Huus.

Arm, træt, afmægtig.

Arming, en Usling, en afmægtig Stakkel; it. en Gnier.

Armo, Kraftesløshed, Usselhed.

As, au! tag dig iagt! (naar man vil advare En for noget).

As, Støi, Tummel af mange paa eet Sted samlede Mennesker, Aas. — Isl. Aus eller Ös.

Ase, støie, larme.

Ask, et Slags Kar; en Melkespand; en Osteform. — Tydsk: Asch.

Aslak — et Mandsnavn.

Asløie, Spøg, Narreri.

At, ad, til. S. Aat. It. tilbage, igjen. At aa fram, frem og tilbage.

Atal, ulidelig, ufordragelig. Chrstnia.

Atåt, til; tilmed.

Atauet, tilbage. Hard.

Atkunnen, som seer Andres Feil. S. Finde at.

Atgaaes, opholde sig over. Chrstnia.

Atkje, vende Hovedet tilbage, og dog see frem ad.

Atlei, Anledning, Leilighed, Evne. S. Lei.

Atmæ, tilmed, tillige.

Atnøie, fornøie, fyldestgjøre.
Atpaa, oven i Kjøbet.
Atpaaslæng, Tilgift.
Atte, Aate, tilbage; it. atter, igjen.
Attebæra, Atteræka, en Slags Strøm i Havet, som støder an mod Landet og siden rinder tilbage igjen. Man siger ogsaa Atterænning. Berg.
Attegløime (qv. Tilbageglemt), en gammel Pige, som man ligesom har glemt at frie til. Kaldes ogsaa Gjengløimt.
Attikblæe, — en Benævnelse, hvormed man kalder paa Faarene. Tell.
Attre, endre, forandre.
Attuge, tælle. Tell.
Atved, næstved, næstefter.
Atvedsmāt, hvad der spises efter Søbemaden, Eftermad.
Auen, god, retskaffen. Ein auen Kār, en brav Mand.
Aul, Aall, Støi, Skrig. Nordensj.
Aule, Aalle, støie, skrige; it. drive paa noget med Iver. Nordensj.
Aur, Aurmold, en grov rødagtig Sandart.
Auren, løs og sandig. Siges meest om Sneen.
Aurski, den nederste Deel af Plougen, som ogsaa kaldes Undaved.

Avake, slaae Kornet af Negetoppene. Tell.
Avbagelæg, som ligger bag ved eller afsides; it. forkeert, upassende.
Avdaga, Avdægning, Tiden, naar det begynder at mørkne. Man siger ogsaa Avdagsbēl.
Avdrot, hvad man faaer af Køer, Faar eller Geder, saasom Melk, Ost, Smør. S. Drot.
Avdøle, et afsides Sted, som er vanskeligt at komme til. S. Døle. Nordensj.
Aveln, Avl, Smedeessen.
Avelsmāt, Aftensmad. Christnia.
Aveneslut, Avslut, absolut.
Avensering, Fremgang; it. Frierie. Han æ ute paa Avensering, han er ude paa Frieri.
Avgudelæg, forfærdelig, uhørt.
Avkommen, udmavret, aftagen formedelst Sygdom.
Avlous, afsides.
Avlænds, udenlands.
Avløu, flittig i at dyrke Jorden. Chrstnia.
Avrode, uvis Indkomst, uventet Gevinst. Berg.
Avugt, Avønt, forkeert, bagvendt. — Isl. öfuga. Jydsk: aved.
Avæte, et stort Skarn. Tell.

B.

Baae, baade; it. begge.
Baale, larme, gjøre Støi. Guldbr.

Baalk, see Bolk.
Baan, Bān, Plur. Baan, Baar eller Bār, et Barn.

Baandster, en Underdyne. Trondhj.

Baanebragd, Forældres og Børns Kjerlighed til hinanden, Børnesæder. (Svarer fuldkommen til det latinske Pietas.) S. Bragd.

Baanekisse, en Kone, som ligger ofte i Barselseng.

Baanemaal, den Tid, Fosteret ligger i Moderens Liv.

Baanesnyg, barnagtig. Øster paa.

Baanesnygje, Barnagtighed. Øster paa.

Baaneveslе, Baanevetle, Traktement for Børn og unge Mennesker. S. Vesle.

Baangiel, Beqvemhed til Barnefødsel.

Baansjoel, en Barnepasser. Tell.

Baansklæg, fæm. Baanskt, barnagtig.

Baansonge (Barnsunge), et Barn.

Baantous, Bäntous, en frugtsommelig Pige.

Baar, Plur. af Baan, Børn.

Baare, en stor Bølge, stor Sø. — Isl. Bára.

Baare, en Bar. Høres sielden i Danmark.

Baarestang, Bærestang, Bærebør.

Baaseri, Spøg og Skjemt, Lystighed. Berg.

Baas, see Bos.

Baatenoust, see Noust.

Badr, Plur. Baadn, et Barn. Hard. S. Baan.

Badstoue, Bastaage (Badstue), et Tørkehuus, hvor man dog ogsaa bader og pynter sig.

Bagel, En der støier i Drik, eller handler galt i Kjøb og Salg. Tell.

Bagevje, Bagje, en tilbageløbende Strøm i Søen. S. Evje.

Baglelæg, forkeert, bagvendt. S. Avbagelæg.

Bagstegagn, alt Tilbehør til at bage Fladbrød.

Bagstehelle, en flad Jernplade, hvorpaa Fladbrødet bages. S. Helle.

Bäk, det Yderste, som saves af Stokkene, for at gjøre dem firkantede. Trondhj. S. Hon.

Bake, indtørre ved Ilden, opvarme; it. svie efter Prygl.

Bakel, Bagrem eller Halestert i Sadelen og Selen.

Bäkkast (Bagkast), et nyt Anstød af en Sygdom, Recidiv, Bagsmæk. Ogsaa Atkast.

Bakke, Afhald, Jordbjerg. Heraf: at lægge Kua eller Kyri i Bakken, slagte Koen. Lægge Karen i Bakken, slaae Karlen til Jorde.

Bäklie, see Nordlie.

Bäkmeis, et Brædt med Baand i, at bære noget paa Ryggen med. S. Meis.

Bäkskott, den bageste Deel af Baaden. Den forreste Deel kaldes Framskott. — Isl. Skot, Bagdelen.

Bal, en Bold at lege med. Fransk: Bale.

Bale, slæbe sig frem. Berg.

Balk, see Bolk.

Balle, Balle ind, svøbe, pakke ind.

Balse, kludderagtig, ussel. Tell.

Bamse, en Hanbjørn (da Hunbjørnen kaldes Bingse); it. et tykt stort Menneske. S. Boms. — Isl. Bångse.

Band, et Knippe, et Bundt.

Bane, Døds Aarsag. Gl. Dansk.

Bane,

Bane, V. visne, døe ud. Siges om Græsset. Nordensj.
Banesot, Døds Sygdom.
Bangle (qv. Bængel), et udueligt Menneske.
Bangs eller Bings, En som gaaer og hinker.
Banke, en svar Regnsky ved Horizonten.
Bar, Born, Plur. af Baan.
Bār, smalt Løv, Bladene eller de saa kaldte Naale paa Fyrre, Gran, Tax og Ener.
Bare, strøe med disse Blade. Bare Tømmer, kjøre Tømmeret om Hosten i Vinterlag.
Bare, Barde, tærske Korn. Berg.
Barfrost, Frost uden Snee.
Barke, Barkjen, Struben baade paa Mennesker og Dyr.
Barkeloup, en Misvæxt paa Træer.
Barketāk, et Greb i Struben; it. en haardnakket Tvekamp.
Barkjuk, Barkongel, Frugterne paa Gran- og Fyrretræer.
Bartræ, et Træ, som bærer Naaleblade, et Fyrretræ eller Grantræ. Af Bar.
Barsøl, Traktement ved Barnedaab Af Barsel og Øl.
Barvær, vandkoldt Veir.
Bās, Sladder; it. Støi, Allarm.
Bās, Adj.—Han æ intje bās, han er ei at skjemte med.
Base, Baskelere, støie, især ved Slagsmaal.
Bask, Svir og Allarm; Prygl, Hug.
Baske, svire, drikke og støie; prygle, slaaes.
Baskelag, Baskelering, Svir og Støi.
Basketāk, Slagsmaal. Af Baske og Tāk.
Basse, en Kammerat, en Fyr; it. en Bjørn (meest i Skjemt).
Bastaage, see Badstoue.
Bastelin, en Leerpibe, en Tobakspibe af Leer. (Uden tvivl en blot Dialekt af Porcellain eller Postelin, fordi den seer saa hvid ud) Berg.
Bate, vinde, have Fordeel af.
Batne, blive bedre, forbedres. Batne at, læges, groe til (om Saar).
Baxe, slæbe sig møisommeligen frem; leve som man kan og ikke som man vil. Nordensj.
Beare, en Trygler, en Betler. Tell. S. Bidder.
Beher, Bevr, som er bestandig i Bevægelse, driftig, hurtig. — Isl. bifr.
Begaving, Slag, faldende Syge.
Beig, en kort Sygdom.
Beiger, Beigutte, ofte hans gesyg, Kranken.
Bein (been), lige, opret, rank.
Beine, gjøre lige; it. hjelpe til rette, tjene.
Beinen, Beinsam, Beineslæg, hjelpsom, tjenstfærdig. Nordensj.
Beinlāg, Benenes Positur i Gang, Maade at bevæge Benene paa.
Beinlæg, Marv i Been.
Beinstei, Beinvei, en Gjenvei, den korteste Vei.
Beint, Adv. lige. Beint fram, ligefrem. Beint te, lige fremad; it. ganske, reent. Han skapte sæg beint gasen, han stilte sig ganske vred an.
Beit, unge afhugne Birketræer, som hjemkjøres til Vinterføde for Kreaturene. Nordensj.

Beite,

Beite, Bitte Tværbjelken i et Huus. Nordensj.

Beite (Beed), Græsgang. — Isl. Beite.

Beite (Beed), en Stund; it. et lidet Stykke; it. et lidet Stykke af en Fiskes Bug til Madding paa Fiskerkrogen.

Beite, et Spand Heste. Man siger Tvebeite, Trebeite.

Beite, V. tilberede Skind. Beite up Hesten, lægge Seletøiet paa den.

Beitel, en Meisel.

Beitski, det Træ tæt ved Døren, hvor Sidebjelkene forenes i Træhusene.

Bêl, Bœl, en Tid, en Stund. Heraf Middagsbêl, Nônsbêl, o. s. v. Eit lite Bêl sia, for en liden Stund siden. — Isl. Bil eller Beel.

Bele, en Beiler, en Frier.

Belegût, Frierens Talsmand.

Belehynne, Enden paa Bænken næst ved Døren. Tell.

Belestûr, bedrøvet for sin Kjereste.

Belet, et Billede; Skilderi.

Beleveckje, en Person, som et Fruentimmer lader frie til sig, skjøndt hun ei skjøtter om at ægte ham, blot for at blive bemærket. Tell.

Belevesle, Belevetle, Forlovelsesgilde.

Belgpipe, en Sækkepibe. Berg.

Bêlol, see Belevesle.

Bende, Benne, bøie, bryde over; it. opveie.

Berg, en fast Steen i Jorden; en Steenklippe.

Berge, Berje, Borje, bjerge, sanke i Huus. — Isl. berga, biarga.

Bergfisk, et Slags tørret Fisk. (Saa kaldet, fordi de tørres paa Bergene.)

Berging, Borjing, Sankning i Huus, Bjergning.

Bergvose, en Kjempe eller Trold i Fjeldene. S. Jutul.

Bergylte, et Slags Fisk.

Bexe, en stor, fornem Mand. (Syndh.) S. Kaxe.

Bialre, tale høit og hurtig, baldre.

Bjelge, see Bælge.

Bjoe, Byte, (Imperf. bou), byde. Bjoe aav, vægre sig ved, afslaae. Bjoe môt, være væmmelig i Smag. Bjoe te, prøve paa. — Isl. bioda.

Bjug, krum, bøiet. Isl. biugr.

Bjuga, bøie, krumme.

Bjølle, Bjodle, en Bjelde; it. (en Urt) Campanula latifolia.

Bjøn, det lille Træe paa en Bismer, hvori man holder, naar man veier. Berg.

Bjøn, Bjøin, en Bjørn.

Bjønkjær, Bjørneklo (en Urt). Heracleum Sphondylium.

Bjønnebær, Brambær.

Bjønsærva, en Hunbjørn; it. en Jerv, Mustela gulo. Hard.

Bjørk, Bjærk, Birk.

Bjørke, Bjærke, et velsmagende Vand, som udtappes af Birketræer.

Bjørkepors — (en Urt), Betula nana.

Bi — Dar bi intje te, der er intet at tage til (Berg.) Du sto bi da, du har Ret deri. (Tell.)

Bidder (qv. Beder), en Betler; it. en Bedemand.

Bidsk, lidt Mad, som spises imellem Maaltiderne.

Bikkje

Bikkje eller Bitje, en Tispe, Tævehund. — Engelsk: Bitch.
Bina, Bisna, staae forgabet, see med Forundring paa noget.
Bing, en Afdeling til Korn og Meel (i Stabburet); it. den Kasse, Kornet løber ned i, naar det males. Man siger ogsaa Byre eller Børe.
Bingse, Binne, en Hunbjørn. S. Bamse.
Binne, Bidne, et Slags Drikkekar. Berg.
Biskedoun, Bæskedou (qv. Bitterdød), hillemænd! — Man siger ogsaa Biskemæ og Biskettri.
Bisna, see Bina.
Bisprov, — være paa Bisprov, være ude og see sig om. Berg.
Bit, Bēt, Utøi, Luus og Lopper. Af Bite, bide.
Bitet, Bitute, fuld af Utøi.
Bitte, see Beite.
Bitte, V. (batt, botten), binde, knytte, strikke.
Bixe, udspile Skind, at de kan tørres.
Blaabrene, Blaabræe, Snee, hvormed den øverste Fjeldryg bestandigen er bedækket.
Blaakalt, koldt med klar Luft.
Blaake, et Stykke Fjæl i en Smedebælg.
Blaakolle, Bloksbjerg. Edsb.
Blaakraake, Ellekrage (en Fugl). Coracias Garrula.
Blaanakke, Blaakall, en vild Andart. Anas Boschus.
Blaande, Blande, en Drik af Vand og suur Melk.
Blaas, Blæst.
Blaase, en Blære; Urinblæren.
Blaase, V. blæse, puste.
Blaasimmer, Blaaveis, (en Urt). Anemone hepatica.
Blei, Bløi eller Bløig, en Kile. — Jydsk: Bleir ell. Blære.
Bleie, Bløie, en Blee: it. et grovLagen. — Isl. Bleia ell. Blöa.
Bleik, bleeg. — Isl. bleikr.
Bleike (Blege), hvide tynde Skyer paa Himmelen; it. en Hvidling (en liden Fisk). Gadus Merlangus.
Blek, Blekke, et Blad, Løv.
Blekke, gjøre Mærke i Træ. Man siger ogsaa Blinke (Øster paa), og Blokke (Trondhj.)
Blekke, brænde Rødder til Tjære. Berg.
Blesme, S. see Flesme.
Blesme, løbe i Brunst, parre sig. (Om Faar og andre Dyr.)
Blessun, et Ansigt. Berg.
Blikre, røre sig sagte. Dæ blikrar i Hollamote, det bævrer i Halsen paa den Døende.
Blikskarv, en Art Pelikan. Pelicanus Carbo. Paa nogle Steder Skreiskarv.
Blilaaten (blidladen), blid, venlig i Omgang.
Blindekjuk, Blindekjyke, Blindebuk (en Leeg).
Blings, en Skeeløiet; it. en liden Skjelm. Øster paa.
Blingse, skeele; gjøre smaa Skjelmsstykker.
Blingset, skjelmsk, skalkagtig, (i Spøg).
Blinke, see Blekke.
Blissen, geil (om Geder). Nordenfj.
Blistre, see Plystre.
Blixarra, styre sin Lyst. Spydb.
Blodfinke, en Dompap. Loxia Pyrrhula.
Blodværk, en Art Gigt. Berg.
Blokke, V. see Blekke.
Blokke, en lav og tæt Busk Bær; en Deel samlet Løv paa Træer.

Blokkebær, Bøller. Vaccinium Uliginosum.

Blokke, Bloske, et dristigt og letfærdigt Qvindfolk. Tell. S. Flaakse.

Blom, Plur. Blomar, en Blomst. — Isl. Blóm. Tydsk: Blume.

Blonkesky, bange, feig. Christinia.

Blyg, Blong, bly, undseelig. — Isl. bliugur.

Blygsel, Undseelse. Drik aav dæg Blygsli, drik til du ingen Undseelse mere har.

Blæe (blæde), hugge smaat i Skoven, gjøre lyst ved Løvsnit. Af Blad.

Blæme, en Blegne paa Huden.

Blæsen, fæm. Blæse, en fremfusende Taabe. Tell.

Blogra, flagre som et Lys for Vinden. — Isl. blægta.

Bloi, Bloie, see Blei og Bleie.

Bloit, Blout, blød. — Isl. bleyta.

Bo — hæva bo, have nødig. Æg ha intje bo aa gjæra da, jeg behøver ikke at gjøre det.

Boe, en Grund eller Banke i Søen, hvorpaa Bølgerne bryde. Berg.

Bōk, Bov, den Deel paa et firfoddet Dyr, som forener Forbenene med den forreste Deel af Kroppen.

Bokje, en gammel anselig Mand. Berg.

Bokne, halv tørre, vindtørre. Boknet Fisk.

Bōktræ (Bovtræ), to Træer i Selen om Hestens Hals.

Bole, en Blegne, en liden Svulst. Plur. Boler, Smaakopper. Berg.

Bole sæg, buske sig, skyde Spirer. Siges om Kornet.

Bolk, Balk, en Deel, en Part; en Folkestamme eller Slægt; it. en Væg eller Mellemstok, et Skillerum; it. Agerreen. — Isl. Bálkr.

Bolke, Balke, dele, afdele. Bolke sæg, svolme op (især om Skyerne).

Bolket, Balket, afdeelt i Dele. Ein bolket Aaker, en ujevn Ager, naar Sæden ei staaer lige vidt fra hinanden.

Bolling, et Klædestykke, som Pigerne have om Halsen og Brystet. Berg.

Bom, Bomb, det Træ, hvorpaa Garnet opvindes i en Væv. Nordenfj.

Bomme, et æskedannet Skrin med Laas for.

Bōms, Bams, en kort og fyldig Person.

Bondegods, smaa saltede Sild. Modsat Kjøbmandsgods, større Sild, som sælges til Kjøbmændene.

Bondsk, Bondska, paa Bondemaneer.

Bohe, Bunur, Lemmer.

Bōr (Bord), et Brædt, en Fjæl, en Planke, Tømmer.

Bōrarbeidsmand, en Tømmermand.

Bore, Boro, et Baand, en Snor; det Baand, Pigerne have paa deres Kirkehuer. Uldbore, ulden Baand. Nordenfj.

Borje, see Berge.

Borke, prale, bramme. Eddb.

Borre, en puklet Sølvspænde, som sidder i Pigernes Brystſtykke. Berg.

Borring, en Bordkrands. Berg.

Borrisk, Bordisk, en Tallerken. Gl. Dansk.
Bort, Børt, Plur. Borter, den Orden, hvori det falder En til at gjøre noget, Tuur, Rad. No æ Borte di, nu er Raden til dig.
Bortafæ, Bortenfor, paa den anden Side.
Bosś, Baas, Bøs, Støv, Snavs og Feieskarn, it. Senaehalm.
Bosklæer, Bondens Sengeklæder.
Bossle, en Børste at rede Haaret med.
Bŏt (Bod), en Lap, en Lap paa Klæder; it. Erstatning, Godtgjørelse, Forbedring, Hjelpning, Redning. Plur. Bøta, Bøder.
Bøte, see Bøte.
Botevŏn, Botersvøn, Redning, Hjelp. Af Bŏt og Vŏn.
Botne, være tilstrækkelig, forslaae, blive nok.
Botten, Baatn, Bund, Engelsk: Bottom,
Boune, en aflang Balle, Trondhj.
Boune, Brændeboune, en Vare eller Fyr paa Fieldene, som antændes i Krigstider.
Bouse, en rig eller fornem Mand.
Boust, dygtig, flygtig, duelig.
Bouste, storme, bruse, buldre, Berg.
Braa, Adj. hastig, brad, pludselig. Braa Hast, meget stor Hast. Braa Hŏg, hastig paakommende Lyst.
Braa, S. en pludselig Sygdom.
Braa, Braau, Brød.

Braad, Brott, det første Skud af Sommersæden.
Braade, Brotte, bryde frem, skyde op. (Om Sommersæden.)
Braagd, Fason paa vævede Baand.
Braak eller Brak, Allarm, Brag: it. et Redskab til at berede Skind.
Braake, larme, brage; it. berede, gjøre smidig. Braake Lær, berede Læder. Braake Smør, ælte og rense Smøret.
Braane, Brand, Brænden; it. Smeltning.
Braane, V. brænde; it. smelte. Jsen braana.
Braank, en Snav eller en Feil paa et Reeb.
Braasse, et stort Spænde, som ikke lader smukt.
Braat, Adv. hastigen, pludseligen. S. Braa.
Braat, S. Kar eller andre Redskaber, som ere gamle og bedærvede; Potteskaar.
Braatake (bradtage), tage hastig fat.
Braate, en Mængde Ting, som ligge uordentlig paa hinanden; it. et afbrændt Skovstykke til Agerjord; it. et udueligt og skrøbeligt Menneske, eller en Person, som har intet at sige, og er altid ufornøielig. (Meest om Fruentimmer.) Af Braat (Subst.)
Braate, V. rydde op, hugge ned (f. Ex. Træer), for at skaffe Plads; it. bryde Hør eller Hamp.
Braate, Brate, S. det Redskab, hvormed man bryder Hør.
Braathogy, en fordærvet Øre; it. en Person, som idelig klam-

res og er vanskelig at omgaaes.
Bragd, Overeensstemmelse, god Forstaaelse. Bruges ikkun sammensat med andre Ord, f. Ex. Baanebragd, Folkebragd.
Bran, Armen af en Bue. Guldbr.
Brander, magdelige tykke Træstykker; f. Ex. Tværtræerne i Harven.
Brandskat, alslags Træ og Trævare, som gives bort til at brændes paa Fjeldene St. Hans Aften. (Har formodentlig i gamle Dage været en Skat.)
Braske, vrinske.
Brat, steil; it. anseelig, pyntelig. Berg.
Bratte, et steilt Sted.
Bregte, bræge (om Faarene) Berg.
Brei, bred. — Isl. breidr.
Breie, brede, udbrede.
Breihakke, en Greb.
Brekke, en tung Bakke, som er vanskelig at komme op eller ned ad. — Isl. Brecka.
Brene, Brøne, Snee eller Iisskorpe paa Kanten af Fjeldene.
Bresma, geil (om Faar).
Brest (Brøst), Lyde, Bræk, Feil.
Breste, mangle, feile, fattes; it. briste.
Brestkaal, Agerkaal. Sinapis arvensis.
Bretten, Brettug, kræsen; it. opfaren, kort for Hovedet. S. Pretten.
Brevsjunt, som kan læse Skrivt. Nordenfj.
Brigda, Forandring. Berg.
Brigdavær, særdeles skjønt Veir, men som snart forandrer sig.
Brigdas, Brygda, skjøtte om, agte. Mæg brigdas intje stort om dæg, jeg skjøtter ikke meget om dig. Berg.
Brik, en Pige, som stadser meget. Tell.
Brik, Brikje, det Sæde i Røgstuen, tæt ved Ovnen, man sætter sig paa, naar man kommer ind; it. den nederste Stok i Loen, som skiller den fra Laden.
Brim eller Brøm, Brusen, Syden, f. Ex. Bølgernes; Kogning, Sydning; en stærk sammenkogt Valle (Møssebrim). — Isl. Brim.
Brimost, et Slags Ost.
Brimse, et aabenmundet Fruentimmer. Tell.
Bring, en Hindbærbusk. Rubus ideus.
Bringe, Bringje, Brystet (baade paa Mennesker og Dyr). — Isl. Bringa.
Bringebær, Hindbær. S. Bring.
Bringesjuke, Brystsyge.
Bringspolune, det Nederste af Brystbenet. Tell.
Brising, en Ild eller Fyr, som antændes St. Hansaften paa Bjerge og Fjelde, hvor man da holder sig lystig.
Brisling, Hvasild, Anchoiser. Clupea Sprattus.
Brisk, skarp Smag; it. Enerlis, Enebærtræ. Juniperus communis.
Brodder, Brydder, Brodsom, Jernsom, som Frues fast i Hælene af Skoe eller Støvler, for ikke at glide paa Iis.
Brok, Broka eller Broki, Buxer. — Plattydsk: Brok. Gl. Dansk: Brog.

Brønne,

Brønne, Bronde, parre sig, løbe i Brunst; it. gjøre fæl Allarm. — Af det Isl. Brundur, og Dansk: Brunst, Parrelyst.

Brønstūt, en Tyr.

Brugde, Brægde, et Slags stor Fisk af Haaslægten. Squalus maximus; it. en Haandfuld Hør. — Isl. Bruda, et Knippe.

Brosme, en Art Fisk.

Brott, see Braad.

Brūk (Brug), Værk eller Haandtering, som man ernærer sig af; f. Ex Jordbruk; it. Plads, Gaard eller Eiendom; it. Tømmerlast.

Bruke (bruge), handtere, dyrke; især, dyrke Jorden.

Brun, Brȳn, en skarp eller spids Kant. — Isl. Brun.

Bruntro, den nederste Fjæl paa Huustaget, hvorfra Vandet drypper ned. Af Brun, og Tro, en Lægte eller Fjæl. Berg.

Brur, en Brud.

Brurelie, Brule, Brudefærd. Øster paa.

Brurenuggjen, som stedse vil være nær Bruden. Tell.

Bruse, et Knippe samlede Kornax paa Ageren om Høsten. Berg.

Brushane, en Art Sneppe. Tringa Pugnax.

Brydder, see Brodder.

Brye, et stort udhulet Træ ligesom et Trug. Nordenfj.

Brygda, see Brigda.

Brygge, en Bro eller Udbygning i Vandet. — Tydsk: Brücke.

Brykje, Brækje, hugge Kjød itu.

Bryn, see Brun.

Bryne, en Hvæssesteen.

Bryne, V. hvæsse, slibe.

Bryning, en rød Stæffering, som Bønderne have paa deres Kofter paa Axlerne. Berg.

Bryst, en Huusgavl.

Bræe, smelte. Sole bræer. — Isl. bræda. Jydsk: bræde. It. overstryge med Tjære.

Brægde, væve visse Baand. Af Braagd. Berg.

Brækje, see Brykje.

Bræl, Kjelenskab, utidig Klynken. Berg.

Bræle, klynke og klage sig for ingen Ting.

Brælen, Brælelæg, kjelen, som klynker og klager sig for ingen Ting.

Brændebøune, see Boune.

Brændenōt, Brændenelde. Urtica urens. Man siger oftere Brændnæsle og Brændnætle.

Brændestein, Svovel.

Brødsleiv, et heelt Fladbrød. S. Leiv.

Brøm, see Brim.

Brøstkjøl, Hjerteqval, Beklemmelse. Berg.

Bu, en Bolig, Vaaningshuus; en Bod, Kramboo; et Pakhuus.

Bu, Buje, Qvæg, Fæ. Stange Bu (en Børneleeg). — Isl. Bu.

Budæg, Budeie, en Pige, som malker og rygter Qvæget. Af Bu og Dæg, en Tjenestepige.

Budrot, alt hvad man faaer af Kreaturene. S. Drot.

Bue (budde, budd eller budt), boe. — Isl. bua.

Bufær, Kreaturenes Hjemkomst fra Fjeldemarken. Af Bu og Fær, en Reise.

Bufærtembe, et Traktement, som da anrettes. Tell.

Buhage, Græsgang for Kreaturene. S. Hage.
Buhund, en Fæhund, som vogter Kreaturene.
Buje, Bugräs, Bynke (en Urt). Artemisia vulg.
Bull, en Oxe, en Tyr.
Bumærke, Bondens Mærke i Signetet og paa andre Ting. Gl. Dansk.
Buna, Boskab, Effecter; it. Klædedragt; et Perlebaand om Fruentimmernes Hoved. — Jsl. Bunadur.
Bune, et rundagtigt Skriin. Tell. S. Bomme.
Bunke, Mælkebunke, et Melkekar.
Bunning (Bunding), Strikketøi. Nordensj. Af det danske binde.
Bunur, see Bone.
Būr, see Stabbūr.
Buraak, Fædrivt. Berg.
Bure, bøge, brøle. (Om Køer og Oxen.
Bureiseng, En som nylig har sat sig ned, og reiser om at samle til Boskab.
Burre, en lav Gran. Tell.
Buskāp, altslags Qvæg. (Det samme som Anmark.)
Busleik, see Flesmegräs.
Buslidt, fattig. Siges om en Mand, som har mistet sit Qvæg. Berg.
Busloi, Buraas, den Vei, Qvæget reiser.
Busot, Sygdom hos Qvæget.
Bus eller Bust, en stor og drøi Person. Chrstnia.
Busse, en Kammerat, en god Ven. (Maaskee det samme som Basse.)
Busselag, Kammeratskab, Venlag.
Buste, en Svinebørste.
Bustdyvel, Bustivil, et Pindsviin; it. en Gjek, som gjør megen Støi. Øster paa.
Busted (Bosted), Bosættelse, Boskab.
Bustedmand, Bustedkonne, nygifte Folk, Mand og Kone, som reiser om og beder om Busted. Berg.
Busteleiv, en Skotraad med en Svinebørste i Enden.
Buster, børstet, som har korte og stive Haar.
Busterоug, Reeb af Svinebørster.
Bustikke (Budstikke), en Seddel, virvlet paa en Pind, som sendes Gaard for Gaard, for at sammenkalde Almuen; • Sendebud.
Bustivil, see Bustdyvel.
Busæter, en ung Person, som har Huusholdning, eller som ikke har Tjeneste; en Pebersvend.
Bux, en afhuggen Træknub.
Butræ, et gammelt Træ ved Gaarden.
Butte, en Hjord af Køer og Oxen. Berg.
Butte, V. afgjøre Mellemværende, liqvidere. Edsb.
Butvorren, grov, tølperagtig.
Bygd, see Bøigd.
Bygsel, Fæste, Fæsterettighed.
Bygselseddel, Fæstebrev.
Bygsle, fæste, tage i Fæste; it. bortfæste.
Bykaker (Bykager), Hvedebrød og andet fiint Brød fra Kjøbsteden.
Byre, Børe, see Bing.
Byrte, sætte Lampen eller Kollen istand, saa at den ei slukkes ud. Berg.
Byste, kjæmme og rede Haaret.

Byte,

Byte, see Bjoe.
Bytne, bække til, tilbinde, lægge Laag paa.
Bytting, et Barn, der ingen Helbred har, fordi det er forbyttet af Trolde, en Skifting; it. en Tosse, en Dumrian.
Byxel, den øverste Deel af Ryggfinnerne paa en Fisk.
Bæ, en Sengedyne. Berg. — Gl. Dansk. Sv. Bædd.
Bækre, en Væder. Tell.
Bælge, Bølje, brøle, skraale. (Baade om Mennesker og Dyr.)
Bælle, have Lyst til Mad; it. formaae. Eg bæller intje meire, jeg formaaer intet mere. Nordenfj. — Dansk: Bælge, fylde sig med Mad eller Drikke. Isl. bella, formaae.
Bæltespænning, en Slags Strid eller Kamp hos de gamle Norske, da den Ene bandt sig til den Anden ved et Bælte, og udmattede saaledes hinanden med deres Knive, naar de i deres Gilder vare komne i Trætte.
Bære ned, snee eller regne. Heraf Nedbærsle, Snee eller Regn.
Bære te, skee, indtræffe, gaae i Opfyldelse. Da bær intje te, der bliver intet af. (Bruges meget sjelden i Danmark.)
Bæring, Børing, en Fæhjord.
Bærlæg, anseelig, som bærer sin Krop vel, eller som opfører sig vel. Berg.
Bæse, ægte, gifte sig med; it. gifte bort. Berg.
Bø, Hjemmemark, eller den Mark, som ligger ved Bondens Hjem. (Sættes imod Utmark.) Berg.

Bøigd, Bygd, en Samling af Gaarde, som ligge nær ved hinanden (Bygdelag); it. en dyrket og beboet Egn. (Modsat udyrkede og øde Steder).
Bøigdefolk, Folk, som boe og bygge paa Landet, Bønder.
Bøigdeting, den almindelige Underret paa Landet, som i Danmark kaldes Herredsting.
Bøiste, løbe meget hastig. Tell.
Bøl, see Bøl.
Bøl, Adj. gell (om Soen). Trondhj.
Bøle, en Bolig, en Rede eller et Leie for visse Dyr. F. Ex. Musebøle, Hunbebøle; it. en Klynge af smaa Kryb.
Bølje, see Bælge.
Bønje, hugge en Skramme langs ad et Træ, for siden at kløve det. Berg.
Bør, en staaende føielig Vind. Heraf det danske: Medbør og Modbør.
Børg, Børje, dristig, rask, fremfusende, stolt.
Børge, Bødja, begynde.
Børing eller Bøling, see Bæring.
Børna, allehaande Fornødenheder. Berg.
Børre, Byrre, en Byrde, en Dragt; it. Fæets Foster.
Børsel, god og tør Indsamling af Høe og Korn om Høsten.
Børsvolk, et Vidjebaand til at bære Høe og Halm i.
Børte, prale, gjøre sig stor. Trondhj.
Børting, en Pralhals, en stolt Person. Trondhj.
Bøs, see Bøs.
Bøsta, pyntet. Hu æ bøsta som ei Brur, hun er pyntet som en Brud.

Bøte,

Bøte (bøde), lappe, flikke; it. bøde paa, hjelpe, redde. Bøte av, parere af. — Af Bōt.

Bøtte, en Spand. — Man siger Mælkebøtte, Smørbøtte og Vandbøtte. — Jsl. Bytta. (Høres ogsaa, men sjeldnere, i Danmark.)

Bøttekiure, see Kiure.

Børe, springe, gjøre Spring. Geiten børa uti Fjeille, Geden springer i Fjeldet.

Børe, S. et fremfusende Qvindfolk.

Børehovt, det Baand, man binder om en Hestes Forfødder, at den ikke skal løbe for langt bort, naar den græsser. Berg. S. Hovt.

D.

Daa eller Dæn, Hampenelde. Galeopsis Tetrahit.

Daa, Daam, Art, Natur, Beskaffenhed (især Linneds). Berg.

Daaeg, hjelpsom. Tell.

Daafole, forgabe sig i noget. Guldbr.

Daag, see Dogg.

Daagur, Davre. Øster paa. S. Daur.

Daak, Plur. Dækker, en liden Fordybning i Marken. Tell.

Daal, see Dall.

Daaln eller Daarn, skrøbelig, svag. Chrstnia.

Daalse, uanseelig, uproportioneret. Ein daalse Mand.

Daam, see Daa.

Daare eller dure seg, gaae ind og ud igjennem Døre. Siges allene om Syge, som begynde at komme sig.

Daas, Gjenskin, som Solens Straaler frembringe paa Vand, Glas og deslige. — Jsl. Dás.

Daase, et smalt Lys.

Daat, see Datt.

Dab, tavs, stille. Berg.

Dag, et Tidsrum i Almindelighed, Tid, Frist. Eg vil be dæg om Dag, jeg vil bede dig om Opsættelse til en vis Tid.

Dagsætt, fastsat Dag; it. den Tid, Dagen gaaer under.

Dagsætte, fastsætte en Dag; it. blive Aften, naar Solen er gaaet ned.

Dalføre, god Vei i Dalen imellem Fjeldene.

Dall eller Daal, en liden Bøtte med Laag.

Dalte eller Dilte, hænge En i Hælene, følge bestandigen efter En. — Guto dalta ette Mo si, Drengen følger sin Moder allevegne.

Dam, et Puds, Sølekjær; it. en Dæmning.

Dankar, en Ølkande med Hul i Laaget. Nordenfj.

Danska, snakke peent, fordreie sit Sprog.

Dape, Dæpe, Dæpil, en Pøl, et Puds; blød og dyndig Jord.

Dase, Dæse, fryse, især naar det er vaadkoldt; blive stiv af Frost.

Dasse, løbe om og intet bestille. S. Dese og Dille.

Daur, Dur eller Dūl, Davre, Frokost eller Mad, som spises Kl. 10 eller 11 om Formiddagen. Man siger ogsaa Daurmaal, Durmaal.

Davre, feile, mangle. Davre paa Sjune, mangle paa Synet, ikke kunne see godt. Trondhj.

Degel, en Kaarde. Berg. — Tydsk: Degen. (Høres meget sjelden i Danmark.)

Deie, see Dæg.

Delle, skjænde paa, klamres med; have noget at udsætte paa. Nordenfj.

Dekan eller Deikan, Dikkon, eder, Jer. — Ellers siges ogsaa Nordenfjelds Dokker.

Dese, Dasse, slænge og intet bestille.

Deseærinde, unødvendigt Ærende.

Djūp, dyb. — Isl. Diup.

Djupsang eller Djupsaagn, en tyk og lang Fiskersnor, hvormed man fisker i dyb Søe.

Djupssokn, en lang Snor med mange Angler i Enden, hvormed man sokner eller søger efter noget paa Bunden i Søen. — Af Djup og sokne.

Djuptænkt, dybsindig.

Djur, Dyr. Gl. Dansk.

Djurre, et Hundyr, en Huntrold. — Fæm. af Djur.

Di, derfor. Øster paa.

Dige, en Sump, en Grøvt fuld af Vand; en liden Sø eller Bæk

Diger, tyk, feed.

Dikkon, see Dekan.

Dille, Dilte, smaatrave; it. hænge og slænge; intet bestille. S. Dalte.

Dimme, blive mørkt.

Dimmer, mørk, dunkel. — Isl. dymmur.

Dirrik, Svikken paa en Tønde; it. en stolt og taabelig Dreng. I Guldbrandsdalen og flere Steder siges Dyvik.

Disse, dingle, hænge og slænge; gynge.

Disse, S. en Gynge.

Dixel, en Tingsel, en Slags Bile. Nordenfj.

Dixle, hugge med Dixelen.

Dobbel, Træ eller Kork, som bindes øverst i Fiskergarnet, og hindrer det fra at synke ganske under Vandet. — Isl. Dubl.

Dogg, Daag, Dugg; it. en Draabe. Du ska intje faae ein Dogg, du skal ikke faae den mindste Draabe. — Isl. Daugg.

Dok, en hastig og tyk falden Snee. Berg.

Dokamenter, Medikamenter.

Dokker (sammentrukken Dok' eller Døk'), I, eder. Nordenfj.

Dolke, patte, die.

Doln, see Daaln.

Dombe eller Dumbe, Støv, Dyst, Snavs, især det, som drøftes af Kornet. — Man siger ogsaa Domme og Domt.

Dommenering, Tummel, Allarm.

Dōn, Dona, en Handtering; Arbeide, Tøi, Sager. — Engelsax. Don.

Done, have noget at handtere eller arbeide, bestille smaat.

Dondre, Done, larme, buldre og brage, dunre.

Doning, et Redskab, et Værktøi. Smiedoning, et Smederedskab. Østerdal.

Donnefjeld, en Møllesteen at male paa. Berg.

Dons, et hverdags Skjørt. Guldbr.

Dos, **Dss**, et gammelt udslidt Klædestykke; it. et gammelt Skjørt. Berg.

Dott, Adj. betuttet; undseelig, skamfuld. Nordenfj.

Dott, S. en Haandfuld; en Flok Dyr; it. en Told eller Spuns, og alt hvad man stopper i et Hul. — Engelsax. Dyttan, stoppe. It. et meget stille eller enfoldigt Menneske.

Dou, Døden. — Isl. Daud.

Doue, V. døe.

Doumask eller **Douramp**, en Dagdriver. Christnia.

Dova, **Dovn**, Bagdelen paa en Hest.

Draase, en Blanding af Frøe og Avner.

Drag, Dragetøi til Heste; it. et Toug, hvormed Seilet ophidses.

Drag, **Dragsue**, Havets Træk eller Sugen, da det ligesom drager med sig alt hvad det opkaster.

Drage, bære, slæbe paa.

Dragebom, en Bør at bære Brænde paa. Berg.

Drager, en Bærer; en Strandkadet.

Drages, brydes, prøve Kræfter med hverandre.

Dragse, Uldsflog; it. forrevne Klæder; it. en forpjaltet Person. Berg.

Dragsmon, en liden Forbedring; noget lidt at drage fra eller lægge til. S. Mōn.

Dragsvōn, Forhaabning. S. Vōn.

Drante, dronte, intet bestille; komme slængende; gaae i Taaget.

Drantrysjur, Pølsesnak. Tel.

Drau eller **Draag**, en Slæde at kjøre Tømmer paa. Berg.

Drav, Mask, hvormed Sviin fødes. — Isl. Draf. Bruges ogsaa i Jylland.

Dravle, sprængt Mælk. Nordenfj.

Dreng, en halvvoxen Karl, en Ungkarl; it. en Tjener.

Drengestoue (Drengestue), et Værelse til Tjenerne, et Tienerkammer.

Drengkall, en Pebersvend. — Af **Dreng**, og **Kall**, en gammel Mand.

Dreslig, svag, ussel, uduelig. Svydb.

Drēt, see **Drīt**.

Drēv, en Pind at drive ind i noget, en Trækile. Trondhj.

Drīg, en lang Pølse. Berg.

Drikke, Øl.

Drikke Snus, snuse. **Drikke Tōbak**, smøge.

Dristlæg, duelig, ferm: rask.

Drīt eller **Drēt**, Skarn, Smuds; it. et skarnagtigt Menneske. — Isl. Drit.

Drite, skide.

Driten, skiden, ureenlig.

Dritord, Stikpiller.

Drive, kjøre Trælast paa Sneeføre.

Drivt, Vinterkjørsel.

Dront, en Klynge Skarn. (Gemeent.) Berg.

Drot, **Draat**, **Budrot**, alt hvad der drages eller faaes af Kreaturene, saasom Mælk, Ost, Smør o. s. v.

Drot, et lille Hjul paa Kanten af Fiskerbaadene, hvorpaa Fiskesnøret løber. (Berg.) It. en vis Deel af Selen, som da ogsaa kaldes **Drottereim**.

Drottehæv, som vil have Fingrene paa alle Ting. Tell.
Drou, Droug, et vist Spøgelse eller en Trold, som skal opholde sig ved Søen og især ved Baadene. Man forestiller sig den som en Fisker.
Drouspy, et Slags Skum, som ofte sees, fornemmeligen i Baadene, og skal være et Forvarsel paa, at Nogen skal omkomme paa Søen.
Drust, Drustelæg, rask, flink; prægtig, ypperlig.
Drusting, en rask og brav Karl.
Dry, S. Dvælen, Ophold.
Drye, Dryje, V. dvæle, nøle.
Dryg eller Dry, Drug, drøi, stor. — Sv. Dryg.
Dryge eller Drye, give noget god Forslag, f. Ex. Madvare.
Drygsmaal (qv. drøit Maal), Tilstrækkelighed, Overflod.
Drykkir, Draaber og Mixturer fra Apotheket. Heraf Fridrykkir, Preservativer.
Drøe, give en sagte Lyd fra sig. — Siges fornemmeligen om Køer, som drage Aanden, i det de sove.
Drøfting, et Drøfttrug, hvori man drøfter og renser Kornet.
Drøle, nøle, være langsom.
Drøplet, spraglet. Edsb.
Drøsse, spilde. — Drøsse ned, spildes. (Bemærker efters at strøe, ligesom i Dansken)
Drøvju, vaadgjort Halm med Meel paa til Hestene.
Dubbe eller Duve, dyppe Brød i Suppen.
Dugløise, et dovent Qvindfolk.
Dugning, see Duna.
Dūk (Dug), et Klædestykke, et Tørklæde. Man siger Lōmmedūk, Halsdūk, Handdūk o. s. v.
Dulram, som kan tie eller dølge noget. Tell.
Dump, det Forreste i Slæden. It. en Hulhed i Jorden. Christnia.
Duna, en Forsamling af Naboefolket til et vist Arbeide; et Traktement i denne Anledning. — Kaldes ogsaa paa sine Steder Duvning eller Dugning.
Dunge, en Dynge, en Hob.
Dunne, en And; en brednæbbet Andart. Berg.
Dūr, Frokost. S. Daur.
Dur, Durr, en Rystelse, en Knald; Allarm.
Dure, brage, larme; gjøre Støi af Storagtighed (Tell.).
Duresæg, see Daaresæg.
Dus, Stille, Havblik. Berg.
Dusk, Smaaregn, Støvregn. Chrstnia.
Duster, taaget, uklart (om Veiret). Chrstnia.
Dusting, en Halvtosse, som ei er ganske rigtig i Hovedet.
Duve, see Dubbe.
Duvning, Dugning, see Duna.
Dvælge, dvæle, bie. Berg.
Dverg, et underjordisk Væsen, som siges især at have sit Tilhold inden i Fjeldene. — Den skal have sin Fornøielse af at drille Menneskene, og ikke gjøre nogen Skade uden paa Kreaturene, som den undertiden gjør lamme i Benene; da de kaldes Dvergslagne.
Dvergstein, Bjergkrystal (som man siger Dvergen har smeddet og hamret sexkantet).
Dye, Dynd.

Dyn, Dyni, Dyna, Døren. Døer paa. — Isl. Dyn.
Dyrabel, kostbar, kostelig.
Dytte, Dotte, stoppe, pakke Dytte at, stoppe til. Af Dott, en Spunds eller Told. — Engelsax. Dyttan, stoppe.
Dyvaat, Dynnevaat, døngvaad.
Dyvik, see Djrrik.
Dæg, Deie, en Tjenestepige. — Engelsax. Thegnan, tjene. Heraf Budæg eller Budeie.
Dæle, en Rende; en Tagrende; en Skibsrende. Berg. — Dæle bemærker i Dansken: et Brædt, en Fjæl.
Dæmme, en Pøl, en Mogdam. — (Et Diminutiv af Dam.)
Dænge, Dænje, slaae, banke, prygle. Dænge Ljaaen, koldhamre Leen i Smidden. — Bruges ogsaa paa sine Steder i Danmark.
Dængsle, Prygl, Bank.
Dæse, see Dase.

Dætte (Imperf. datt.), falde, falde ned.
Døger, Veirligets indbyrdes Forhold.
Døl, Plur. Døler, en Beboer af en Dal, en Dalbygger. — Heraf Nordøl, Guldbrandsdøl o. s. v.
Døle, en naragtig Person, en Taabe. — Som oftest et Skieldsord, især til Fruentimmer. (Svarer for en Deel til det danske Dulle.)
Døle, en ufremkommelig Mose; et afsides Sted, eller et Sted, som er vanskeligt at komme til. Plur. Døler, store Engstykker i Marken.
Døleblom, Engeblomme (en Urt). Caltha palustris.
Dønn, en huul eller mat Lyd; en rystende Bevægelse. — Man siger paa Dansk: Drøn.)
Dønne, flokke sig. — Siges om Fuglene.
Dørfuld, ganske fuld. Edsb.
Døs, see Dos.
Døtte, see Dytte.

E.

Ed, Eddar eller Eidar, en Ederfugl. Anas mollissima. — Isl. Æd.
Efta eller Afta, Eftermiddag; it. en Helligaften.
Eftasvær, Mellemmad, Fesperkost.
Egd, Spitmeise (en Fugl). Sitta europæa.
Egg, Kanten af en Bakke, en Brink.

Egt, Igt, en Art Reumatisme. Isl. Egg.
Egta eller Eigta, fød, barnfød. Berg. — Af Eige.
Ei, en Eed. Du ska gangje paa Eien, du skal nødes til at gjøre Eed.
Eid, Eiten, salig, afdød. — Lægges altid til, naar man taler om en Afdød. Fareiten, Moreiten, salig Fader, salig Moder.

Eid,

Eid, S. en smal Landstrimmel, en Pynt, en Istme. — Isl. Eidi.
Eige, eie. S. Aage. It. have til Ægte. Söndm.
Eignamön, Eignadēl, et besynderligt favnligt Møbel. Berg.
Eik, en Eeg, et Egetræ. — Isl. Eik.
Eike, Ekkje eller Etkje, en Enke. — Isl. Ekia.
Eikebose, en Enkemand.
Eiken (egen), egensindig.
Eikoin, see Ikkorn.
Eim, Damp, Oos, isr. Ex. af Gløder. — Isl. Eimur. (Paa Dansk: Em; men bruges sjelden.)
Ein (fæm. ei, neutr. eit), en, et.
Eina, ene, allene.
Einbær, et Kar med et Øre, som een kan bære.
Eine, Enebær. Juniperus.
Eineie, Eineige, som eies af een. (Modsættes Sameie.)
Einkom, enkelt, allene.
Einledta, eensfarvet. S. Ledt.
Einqvan, En, Nogen.
Einqvansinde, nogensinde, engang i sin Tid.
Einqvart, Einkort, noget, et eller andet.
Einskilt, særskilt, for sig selv.
Einstak, enkelt. Tell.
Eintrujen, godtroende.
Einvettg, Einvittug, enfoldig, taabelig. — Af Vet, Vid, Forstand.
Einveting, et enfoldigt Menneske.
Einvrken (qv. enevirkende), som arbeider ene uden Andres Tjeneste.

Eik, ret vel! det er mig kjært! Berg.
Eise, ogsaa, ligesom. Berg.
Eisemaal, ene, allene for sig selv.
Eiskans, hei lystig! Berg.
Eiste, en Testikel. Nordenfj.
Eitel, en Yre eller Kjertel i Kjød.
Eiten, see Eid.
Eiter, Edder, Forgift; it. Arrighed, Vrede. — Isl. Eitur. Tydsk: Eiter.
Eiteronge, en Ræv.
Eiterpaase, en Knurpotte, en vredladen og kolerisk Person. — Man siger ogsaa Eitertag.
Eitersindt, Eitervild, vredladen, arrig. S. Sindt og Vild.
Eitersmau, et Slags Udslet.
Eitervarg, Eitertænning, en Ulv (fordi man troer, dens Bid er forgiftig); it. et arrigt Menneske.
Eitre, vredes, blive arrig.
Ekkje, see Eike.
Ekre, en Jord, som hviler, Hvileland.
Elvōs, see Os.
Elevær, Veir, som gaaer med Byger eller Ilinger. (Siges ogsaa i Jylland.) — Isl. El, Tauge.
Elg, et Elsdyr. Cervus Alces.
Ell, Eil, Ild. — Isl. Elldr.
Elle, brænde; have Halsbrynde.
Ellfom, Askefald paa Gløder. Berg. — I Trondhjem siges: Fann.
Ellfōr, en Pose med Staal, Flint og Tønder.
Ellhūs, et Bryggerhuus.
Elljou, Ildstedet. Tell.
Elling, Halsbrynde. Af Elle.

Ellmørj, gloende Aske, Emmer. — Isl. Eimyria.
Ellskaare, en Ildskuffel.
Ellsmel, en Hob Brænde paa Skorstenen. Øster paa.
Ellteist, et Fyrfad. Berg.
Elv, en Aa, en Flod.
Elvebrut, en Elvs Udbrud over Bredderne, Oversvømmelse.
Elveskott (Elveskud), en sandet Jord, som sammendynges af Elvene.
Emmen, geil af Smag.
Emmer, see Imber.
Emming, en Begynder, en Lærling. Nordenfj. S. Nemming.
Emne, see Evne.
Enaln, arrig, modvillig. Sphdb.
Endefram, ligefrem; it. enfoldig.
Ender, Einder, enkelt. Ein ender gaang, en sjelden Gang. Ender aa ein, nogle enkelte, meget faa. Ender aa daa, nu og da, meget sjelden. (Bruges aldrig allene)
Engekall, Hanekam (en Urt). Rhinanthus crista Galli. Man siger ogsaa Slottekall.
Engtiting, en Græshoppe.
Entesløus, ledig.
Eo eller Ekko, Spot, Spotteord (naar man foragter en Hendelse eller Eens Trudsel).
Erte, see Werte.
Essie, en sortagtig ildfast Steenart. Hard.
Ette, efter.
Etteløusna, Efterbyrden i Fødselen.
Etteslæng, Bagsmak.
Evje, en Viig eller Bugt af en Elv, en Indsøe; en liden Bæk.
Evne, Emne, en beqvem Materie, hvoraf noget gjøres.
Evningstræ, Emningsved, beqvemt Træ at forfærdige noget af, Savntømmer.
Evorlæg, evindelig.

F.

Faa — en uadskillelig Præposition, som svarer til det danske van.
Faadaaeg, skrøbelig og gammel, som ikke kan hjelpe sig selv. Tell. — Af Faa og Daaeg.
Faadning eller Faaning, Hør og Hamps Blødning.
Faae, Foe eller Fue, Rumpen.
Faafængt, forgjæves; it. hendelsesviis, sjeldent.
Faahæv, uduelig. S. Hæv.
Faakundan, Faakonnig, vankundig, enfoldig.
Faamaa, Vildelse, Forvirring. Gaae ti Faamaa, gaae i Vildelse.
Faaming, et tosset eller forvirret Menneske.
Faamælt, forsagt, som ei kan tale. — Man siger ogsaa Vanmælt.
Faand, see Fond.
Faang, Fang, lange Træklovninger til Gjerder. — Kaldes Vester paa Stræmbe.

Faask, Fousk, Føsk, Tønder af raadent Træ.
Faasle eller Faaste mæ, befatte sig med, have at bestille med. Nordenfj.
Faatt, Nysgjerrighed.
Faatisam, nysgjerrig.
Faaty, Moroe, Løier. Øster paa.
Faatyelæg, moersom, løierlig. Øster paa.
Faavetug, vanvittig. — Af Faa og Vet.
Fadduk eller Farduk, en Karreklud.
Fager, smuk, vakker; faur, snild. — Isl. fagur.
Fagrahanda, den smukke Haand; it. den høire Haand (naar man rækker En Haanden).
Fagna, Adj. venskabelig, gjestfri, som tager vel imod Folk. Berg.
Fagna, V. modtage En vel. Berg.
Fai, Fa, Fader. Faimi, min Faer. Fasøsti, Faster.
Fakke, gribe, tage fat paa. Edsb.
Faklesam eller Faaklesam, ubehændig, ubeqvem; it. ustadig, flygtig. — Man siger ogsaa Fuslesam.
Fald, blinde Skjær i Søen, hvorpaa Bølgerne bryde.
Fald, Faulje, det Hvide af Asken oven paa Gløder; it. det Hvide oven paa suurt Øl.
Falden, beqvem.
Fallere, give sig tabt.
Fampe, passe, skikke sig. Berg.
Fane, en Sneehob. S. Fond.
Fang, Fanje, Favn, Skjød; it. en Armfuld.
Fang, den faldende Syge.
Fāngiven (qv. Fanden given), djævleblændt.
Fangsløkje, tage i Favn, omarme. Berg.
Fangtakes, tage hinanden om Livet for at brydes.
Fann, den hvide Aske, som lægger sig paa Gløder. Trondhj. S. Fald.
Fante, fæm. Fænte, en Person uden for Bondestanden, en Fremmed; it. et slet Menneske, en Tølper.
Fantefille, en lumpen Tøs. (Et foragteligt Skjeldsord.)
Far, see Færg.
Faraaug, en uventet og almindelig Sygdom.
Fare at, bære sig ad, tage afsted. — Heraf det danske: Adfærd.
Farkost, et lidet Skib, en Pram. Øster paa.
Farre, Fark, Færre, en Landløber, en Betler.
Farrepak, Farrety, en Hoben Landløbere.
Farret, Farket, ussel, pjaltet.
Fās, falsk. Berg.
Fast, endskjøndt.
Fate, Fate ihopes, sye fuskeragtig sammen.
Fatefille, Fateklūt, en Karreklud; en Begynders Syklud; it. en Sladdrer.
Fause, en Slags Krabber.
Fax, en Hesteman. — Isl. Fax.
Fedt, Fedreng, en Eng, som har god Gjødsel.
Fei, Feig, som vil snart døe, nær ved Døden.
Feit, feed. — Isl. feit.
Feld, et Skind. Heraf: Skindfeld, et Sengeklæde af Skind. — Tydsk: Feld.
Fele, S. en Fiolin.
Fele, V. spille paa Fiolin.
Felle, Fedle, en Folde.

Fellestak, Løvefod (en Urt). Alchemilla vulg. (Saa kaldet, fordi dens Blade ere foldede ligesom Pigernes Skjørter.) Hard.
Felur, en listig Skjelm, en Spidsbube. — Fransk: Filou.
Ferskeup at, fornye, forfriske. Guldbr.
Fet, Fetjen, see Fældtning.
Fesste, Fækje, et løsagtigt Qvindfolk.
Fjaag, lystig, munter. Tell.
Fjaas eller Fjas, Sludder, Vaas.
Fjaase, vaase, snakke hen i Veiret.
Fjaasen, Fjaasevorren, vaaset, sluddervurren.
Fjamsen, forvirret, betuttet.
Fjarm, fæm. Fjaarm, en Sluddrer. Øster paa.
Fjatre, Fjætre eller Fjøtre, forhexe, mane; forholde En ved Hexerie. — Siges især om Skytterne, naar de ved visse Ord ville mane Dyret, saa at det ikke kan undgaae deres Skud. — Isl. fjötra, lænkebinde.
Fjeld, Fjeill, Fjød, et vidt udstrakt Steenbjerg; it. en Steenbund. Fjeld aa Fjære, Land og Strand.
Fjeldaas, see Aas.
Fjeldbeite, Græsgang paa Fjeldene. S. Beite.
Fjelddrop, Drypsteen. Stalactites.
Fjeldflage, Fjeldkast, en Kastevind fra Fjeldene. S. Flage.
Fjeldfok, sammendynget Snee paa Fjeldene, Sneefog til Fjelds.
Fjeldkaape, vor Frue Kaabe. Alchemilla vulg.
Fjeldnur, Taage eller Uklarhed i Fjeldene. Øster paa.
Fjeldrak, en Fjeldræv. Canis Lagopus.
Fjeldräp, store Stenes Udfald af Fjeldene. It. (en Urts Navn) Betula nana.
Fjeldskrei, see Skrei.
Fjeldtinde, en skarp Spids af Fjeldet. S. Tinde.
Fjelg, vakker, pyntelig, tækkelig; behagelig.
Fjelgesæg, pynte sig; it. varme sig.
Fjeril, Formynderskab. Christnia.
Fjerilsmand, en Formynder; it. Fattiges Qvarteermester. Chrstnia.
Fjokker, et Fjog, en Taabe. Trondhj.
Fjoll, naragtigt Spøg, Taabelighed.
Fjolle, et naragtigt eller enfoldigt Menneske.
Fjolle, V. bære sig tosset ad; it. være forliebt (Nordfjord.).
Fjoller, naragtig, taabelig, tossegod; it. forlibt.
Fjorfisle, see Firføsle.
Fjorong, en Fjerdingmiil.
Fjorongsfør, som er istand til at reise en Fjerdingmiil. — Bruges som en Kompliment, naar man ei kan spise mere.
Fjot, Fjoten, rask, hurtig.
Fjuk, let, ussel.
Fjusk, en uordentlig paaklædt Person; it. en lille Skjelm.
Fjusker, uordentlig i Klæder; it. skjelmsk.
Fjæster, Vinterfuglen. Emberiza nivalis.
Fjær, see Fjør.
Fjære, Ebbe i Søen; it. Strand, Strandkant. Fjære aa fare

eller

eller Firifare, overkommendes, ei værre end at saadant er hændt før.
Fjære eller Fjøre, V. ebbe, falde (om Vandet); it. formindskes, minke.
Fjærepist, en Art Strandsneppe.
Fjæs, Sladder, Løgn. Berg.
Fjæse, sladdre, anklage.
Fjæselap, en Sladderhank, en Anklager. Berg.
Fjætre, see Fjatre.
Fjød, see Fjeld.
Fjødde, at sønderhugge og salte det Slagtede. Tell.
Fjølg, Adv. mange i Tallet, mandstærk. Nordenfj.
Fjør, en Fjær; it. de brede Træer i en Qværnekald, som Vandet slaaer paa, hvorved Qværnen gaaer.
Fjørkalle, en Qværnekald.
Fjøringfar, en Baad med fire Par Aarer.
Fjørug, hjelpsom. Tell.
Fjøs, et Fæhuus.
Fjøshjeld, Fæhuusloftet. S. Hjeld.
Fibel, en vis krampagtig Svaghed hos Heste. Trondhj.
Fiken, Fikjen, begjerlig efter noget, lysten; ivrig, driftig, fiffig.
Fikke, en Lomme.
Filas, en liden Skjelm. S. Felur.
Fille, en Pjalt, en Klud; it. en pjaltet Stakkel. — Gl. Tydsk: Fille.
Filler, pjaltet, forrevet.
Filotur, Spøg, Skjemt. Tell.
Fim, hurtig, gesvinds. Øster paa.
Fin, net og smuk.
Finanserie, Underfundighed.
Finball, Harbold i Kreaturenes Indvolde. Øster paa. — Kaldes Vester paa Troldnøste.
Finde eller Finne at, narre, gjøre Nar af; it. dadle, udsætte paa.
Fingen — lægges til adskillige Adjektiver, ligesom agtig i Dansken. F. Ex. Narrefingen, Kyrfingen.
Fingergommen, det Yderste af Fingrene.
Finlæt, fiin og skjær af Udseende.
Finne, den fremmeste Klov paa et Dyr. Berg.
Finne, et Vand; et rindende Vand, en Aa. Fjeld aa Finne, Land og Strand.
Firføsle, Fjorfisle, en Fiirbeen.
Firifare, see Fjære.
Fiske, Fiskasvenne, Stjerneklasen Orion.
Fiskefarm, en Ladning af Torsk.
Fiskehaa, Fiskeskind. S. Haa.
Fiskehjeld, en Stillads at hænge og tørre Fisk paa. S. Hjeld.
Fiskejo, en Glente.
Fiskers, Fiskeskind. S. Rs.
Fiskesveite, Fiskeblod.
Fiskevølder, Fiskeredskaber.
Fisle, anklage, forklage, sladdre.
Fisletut, en Anklager, en Ørentuder. (Et haanligt Ord.)
Fislar, Skindet paa Benene næst Kløverne hos Kreature. Tell. — Man siger ogsaa Fit eller Fitil.
Fit, en Bedrager. Øster paa.
Fitle, Fitles, bære sig tosset ad, gjøre noget ubehændigen. Nordenfj.
Fivril, en Sommerflue. Tell.
Flaa, Flaat, jevn, flad, glat; it. flydende.

Flaag,

Flaag, Flaage, see Floug, Flouge.

Flaak, Spøg og Skjemt.

Flaake, løbe om og spøge.

Flaakse, Flukse eller Fluse, en overgiven og kaad Pige.

Flaat, Skind af Benene paa Køerne; it. det Fede, som flyder ovenpaa Suppe og Kiødmad under Kogningen. It. en Mundkaad.

Flaate, S. en Flode, en Tømmerflode.

Flaate, V. flyde; it. samle flydende Træ.

Flaater, Flæer, jevne og slette Steder. — Af Flaa.

Fladbrød, et Slags tyndt og fladt Brød, som bages af Havremeel eller Rugmeel.

Fladbrødleiv, et heelt Fladbrød. S. Leiv.

Flage, et Vindkast, en Kastevind; it. Snee, Regn eller Hagel, som paakommer hastigen og holder snart op igjen. — Plattydsk: Flaag.

Flagge, et Strøg af en Skov; en vis Skovstrækning. Christnia.

Flagne, falde af, som Haaret, eller Barken af Træ.

Flagse, Skjæl paa Fisk. — Øster paa siges Flos.

Flāk, Flākt, Adj. flækket. Siges om Fisk, som er opskaaren i Bugen og Ryggen.

Flāk eller Flās, S. et letfærdigt Qvindfolk.

Flake, et løst Dække, som lægges over Fisken paa Fiskerjagte.

Flakelæg, letfærdig, løsagtig. — Af Flāk.

Flanks, en letfærdig Person; it. et udueligt eller uordentlig Menneske.

Flanksetøg, letsindig; uduelig, uordentlig især i Klæder.

Flās, see Flāk.

Flāssorjel, Feieskarn. Tell.

Flāt, skamfuld. — Sv. flat.

Flatere, gjøre skamfuld, beskjemme; skjænde paa.

Flātseng (flad Seng), Seng, som redes paa Gulvet.

Fle, Skjæl, som bruges til Madding for Fiskene. S. Flu.

Fleip eller Jeip, En som seer smøret ud; it. en Mundkaad.

Fleip, Snak, uanstændig Tale.

Fleipe eller Jeipe, være mundkaad.

Fleiping, Mundkaadhed.

Flemme, en Gevæxt spaa Legemet. — Paa nogle Steder siges Flēn.

Flēnskallet, skaldet foran i Hovedet, flæskaldet.

Flep eller Flip, Flæben, Graad.

Flepe eller Flipe, flæbe, græde som Børn.

Flesme eller Blesme, en Kattebyld. Berg.

Flesmegrās, vild Ærenpriis, Norsk Thee. Veronica officinalis.

Flikker, Kjærtegn, Karesser.

Flikre, Fleikre, holde af, karessere.

Fliōt, hurtig, snar. Ein fliōte Kār, en rask Karl. Fliōt Havre, Havre, som bliver snart moden. Berg. — Isl. fliot.

Flire, lee smaat, smile.

Flīs, Plur. Fliser, en Splint, en Spaan. — Bruges i Danmark kun om Steensplinter, hvit om Jern, i Norge ogsaa om Træ.

Flīs, Grinen, uanstændig Latter.

Flīse, grine, lee uanstændigen.

Flis-

Flismolk, Spaanjord, eller Jord, som har ligget og raadnet blandt Fliser eller Spaaner.
Flo eller Flu, et Regnveir, som gaaer hastig over. Man siger ogsaa Flovær.
Flo, Plur. Floer, et Lag. Ei Flo Konn, et Lag Korn i Laden.
Flök, Flokje, En som forhverver sig Midler.
Floke, en Markok; it. Urede, Vanskelighed, Intrigue. It. en liden Sky paa Himmelen.
Floker, uredt, indviklet; it. som er vanskelig at omgaaes, lumsk, listig.
Flomaal, det Sted i Stranden, hvortil Søen pleier at stige.
Flom eller Fløim, Vandflod, Oversvømmelse.
Flomme, Fløime, flyde over, oversvømme.
Flör, Fæstald. Berg. — Engelsk: Floor, et Gulv.
Flose, en stor Mund; it. En som har en stor Mund.
Flos, see Flagse.
Flottin, undseelig. Eds.
Floug eller Flaag, Riven og Sliden i Lemmerne, en Art Gigt; it. Bondedands og Lystighed. Være paa Floug, være ude og løbe gal.
Flouge, Fløige, Flaage, flyve; springe om, dandse.
Flouge, Flaage, S. en Flue. — Isl. Fluga.
Flouged, Fløigd eller Flygd, flink, hurtig til sit Arbeide.
Floutræ, en Fiolin. Spydb.
Flovre, en omflakkende Person, en Landløber. Berg.
Flu eller Fly, alt hvad der kastes ud i Søen til Lokkemad for Fiske. Vester paa.
Flu, Flude eller Flure, en stenet Grund i Søen, som allene kan sees i stærk Søgang. Nordenfj.
Flughavre, et Ukrud i Agrene. Avena fatua.
Flugs, en gammel Klud.
Flugse, Sneeflog. Berg.
Flukse, Fluse, see Flaakse.
Flure, see Flu.
Flüs, en Skjæve. Tell.
Flust, overflødigt.
Fly, flyvende Insekter.
Flye, kaste Lokkemad ud for Fiske. — Af Flu.
Flye eller Flie om, pynte paa (især om Klæder). Flye sæg te, rede sig til.
Flyed, Flied, pyntet; tilredt.
Flygge, et stort Fruentimmer. Øster paa.
Flysil, en Pleiel. Tell.
Flysse, et dagligt Skiørt. Guldbr — Kaldes ogsaa Dons.
Flæ, Plur. Flætter, let Træ eller Kork, som bindes til Fiskergarnet, for at det ikke skal synke for dybt. — Øster paa siges Fløt og Flærur.
Flæe, S. slette Marker. S. Flaater.
Flæe, V. see Fløer
Flækafaati, gjøre forgjæves. Spydb.
Flænge, V. krænge Huden af; opskjære, sønderskjære.
Flænge, S. et Skaar, en Rift, et Indsnit.
Flæslæg, skammelig. Chrstnia.
Flæsse, et letsindigt eller kaad Fruentimmer. Øster paa. S. Flaakse.
Flætte, hykle, smigre. Chrstnia.
Fløe eller Flæe, varme, lunke. Nordenfj.

Fløet, funken, varm. Nordenfj.
Fløgd, hjulpen af Fare. Tell.
Fløi, en Pind, hvormed Fladbrødet vendes paa Panden. It. en opreist Tværstok paa et Fjeld, som viser Vinden.
Fløim, see Fløm.
Fløir, Udvært paa Kreaturene. Tell.
Fløiteraa, Fløitestaang, en stor Stang, som ligger langt ud over Søen, hvortil Baadene bindes fast. Berg.
Fløite, Fløestok, en vis Deel af Slæden.
Foe eller Fui, see Faae.
Foge, stoppe. Fage Pølser. Øster paa.
Fok, løs. Fok Snø. Fok Jord.
Fokke, Folket. (Almindeligere Folkje.)
Følaage, Arvelod. Berg.
Fole, en Hoppe. (Det almindelige Navn er Skjut.)
Follo, en Fosterson. Sprdb.
Fome, Fomle, famle, gribe efter noget uden at finde det.
Fomme, en Taabe, en Tosse.
Fōn, Fodn, Foin, Plur. Fōner, Foiner, Foræring, som sendes til Gjæstebude i Anledning af Brøllup, Barsel eller Ligbegjængelse. — Øster paa siges Føn, Fønner.
Fond, Foin, en Sneehob, en Sneedynge; et Jisbjerg.
Fonne, Fønne, det Græs som har staaet Vinteren over under Snee. Øster paa.
Fonte, bringe noget istand, fuldføre. Øster paa.
Fonten, Fonta, fuldført, færdig. Ein fonten Hest, en velskabt Hest. Øster paa.
Foragte, fordærve. Edsb.
Fordaur, Fordūr, lidt Mad før Frokosten. S. Daur.
Fordrag, Taalmodighed. Du lyte halle Fordrag, du maa have Taalmodighed. It. Forlig, Akkord.
Fordre, søge om en Betjening.
Fore, en Fure i Jorden.
Forfjase eller Forfjæse sæg, fortale sig, forhaste sig.
Forfjaselse, Forhastelse; Forlegenhed, Forvirring.
Forfjættra, forhexet, forgjort. — Af Fjattre eller Fjættre.
Forfōtsok, Forrefōt, en Sokke; bundne Strømper.
Forille, overmaade ilde.
Forkje eller Førkje, en Pige; it. et løsagtigt Fruentimmer; en besvangret Pige. (Bruges ogsaa mangesteds som et gemeent Skjeldsord.)
Forkjøras, modnes altfor hastigt. Siges om Kornet. S. Kjøre.
Forkun, sjelden og lækker. Forkun Bīt, en Lækkerbidsken.
Forlæste, forlæsset, besværet.
Formeien, Formeia, forvoxen, overmaade stor. Nordenfj.
Formeiter, fornemmere, høiere og bedre. — Et Comparativ af Formeien.
Formōn, Forremōn, Fortrin. S. Mōn.
Forr, hurtig, som vil afsted. Vester paa.
Forsagt, forud akkorderet. — Sp. forsagt.
Forskjepne, et uteerligt Menneske. Berg.
Forstaven, Forstava, forsagt, modløs. Nordenfj.

Forsynd, en finere Fiskersnør, i Enden af den grovere og længere.
Forsæt (Forsæde), en løs Bænk foran Bordet.
Fortan, hastig og uafbrudt. Edsb.
Forvār, Førrevar, forsigtig. S. Var.
Forvorn, forgjort, forhexet.
Forøllelæg, overflødig. Berg.
Forøllelægheit, Overflødighed, Ødselhed. Berg.
Forøven, undseelig, som lader sig nøde til at spise.
Fōs, aaben, porøs. Fōs Sop, løs Svamp. Jt. kjedsommelig, ubehagelig. Vester paa.
Fosse, et Vandfald.
Fosse, V. bruse.
Fossegrīm, see Grīm.
Fōtask, et rundt Kar med Fødder. S. Ask.
Fōtmo, mat i Fødderne. S. Mō.
Fōtqvien, lad og magelig til Fods.
Fott, Fodspor. Søndm.
Fotum, hurtig, rask til Fods. Guldbr.
Foug, stor og stærk, føer.
Fousk, see Faask.
Fovre, en Omløber, en Dagdriver. Berg.
Foxe, et slet paaklædt Fruentimmer. Tell.
Fraa, Fraan, fra. — Sv.
Fraage, Fræga, spørge, udspørge. — Sv. Fraaga.
Fraasæfallen (qv. fra sig falden), modfalden, modløs, fortabt. Berg.
Fragtfolk, Passagerer paa et Skib eller andet Fartøi.
Frāk, dygtig, duelig.
Frambærlæg, snaksom, veltalende; it. mandig, dristig.
Framfær (Fremfærd), Færdighed til at udrette noget, Dristighed.
Framfus, fremfusende, dristig.
Framgjengt, den Tid om Høsten, kort før Kreaturene sættes ind. Chrstnia.
Framkjōm, fast Beslutning, Resolution.
Framsjunt (fremsynt), som kan see tilkommende Ting og hvad der er usynligt for Andre. — Saadanne Mennesker siges at have Omgang med Døbninger og Underjordiske.
Framskott, den forreste Deel af Baaden. (Modsat Bākskott.) S. Skott.
Framslænge, en halvvoxen Pige.
Framstyving, en halvvoxen Dreng. S. Styving.
Frau, Fro, Møg. Nordenfj.
Fritraaver, en Hest, som gaaer godt Trav, som ingen kan staae i Løbet.
Froms, et førstefød Drengebarn; it. et Nød, som har havt en Kalv. Heraf: Fromsekake, en Kage af dets første Melk.
Fromse, Adj: førstefød. (Baade om Mennesker og Dyr.)
Fronte, en arrig Qvinde. Tell.
Frosk, det Jern, som staaer udi Lettetræet under Kallen paa en Vandmølle. Berg.
Frostaal eller Frosttāl, kuldskjær.
Fruur, trodse. Tell.
Frye, være bekymret, sørge. Berg.
Fræga, see Fraage.
Frægdast, fornemst.
Fræk, Frækur, grum, barsk; it. stor, føer og rask. Ei fræke Ost, en stram Ost.

Frøn,

Frøn, som lader sig let kløve; skjør, brækkelig. — Siges især om Træer.
Frøse, blæse i Næsen. — Ikkun om Heste.
Fubb, en liden kort Person, som ingen Vei kan komme.
Fubbe, Fugge, tage fat paa noget uden at komme afsted dermed.
Fuglefye, Fugleunger, som følge Moderen. Østerdal.
Fui, see Faae.
Fūlkjætte, Fūlstump, et lumsk eller ondskabsfuldt Menneske.
Fūlkynt, Fūlmening, listig, lumsk.
Fulla, maaskee; it. fuldkommen, nok.
Fulnan, tilstrækkelig, fuld; overflødig. — Paa nogle Steder siges ogsaa i samme Bemærkelse Fulskuenes.
Fūlsnappa, tavs og fortrøden. Edsb.
Fundere, gruble, eftertænke.
Fure, rive, gnide.
Furk, føer, stærk voxen.
Furre, Furu, Fyrretræ. — Man siger ogsaa Furutōn.
Furte, være fortrydelig over noget, vise Fortrydelse ved at tie stille.
Furten, Furtin, vred, fortrydelig.
Furtingje, Vrede, Fortrydelse.
Fūs, begjærlig; nysigen; it. hurtig, fremfarende. — Isl. Fus.
Fuse eller Fuske, snappe til sig, stjæle smaat.
Fuseri, Fuskeri, Bedragerie, smaat Tyverie.
Fusk, en liden Skjelm.
Fusk, det Græs som har staaet Vinteren over. Spydb. S. Fonne.
Fust, fast, haard, stærk.
Fusle, see Fugge.
Fuslesam, ubehændig til Arbeide. S. Foklesam.
Fūt, en Foged.
Fylle, et skamløst Menneske; it. en graadig Person, som spiser eller drikker meget.
Fylle eller Fyld, Drukkenskab; it. Forstoppelse hos Kreature.
Fyllehall, Gjæstgiverie, Værtshuus.
Fylleholk, Fyllesnaate, en Fyldebøtte, en Svirebroder.
Fylleholm, Schlaraffenland. Spydb.
Fyne, holde af, karessere. Edsb.
Fyr, Fyri, Førre, før, førend.
Fyribo, Førrebo (Forbud), Bud før man kommer.
Fyrilag, Førrelag, foresat Arbeide.
Fysen, lysten, graadig efter; it. forsagt. Berg.
Fyst eller Føst, først. Den Fyste, den Første.
Fystonda (qv. første Stund), i Førstningen.
Fægen, Fæjen, glad, oprømt. Sv. fægen.
Fægna, tilfalds. Edsb.
Fældtning, Huden paa slagtede Kreatures Been. (Saa kaldet, fordi denne Hud tilfalder Slagteren.) Nordenfj. — Kaldes Søndenfj. Fet eller Fetjen.
Fælen, bange, ræd, sky.
Fæles, Fæla, V. forfærdes, blive bange.
Fælske eller Fælste, Frygt, Skræk.
Fælslæg, Fælstlæg, forskrækkelig, rædsom.

Fælæg, Fælig, føer, stærk.
Fæme, famle efter. S. Fome.
Fæna, Fænan, Faar og Geder.
Fænga, Fængje, V. faae. Præsens: æg fængje eller fæe.
Fængsel, et Baand, hvori man bær en beskadiget Arm. Edsb.
Fængte, samle omhyggelig sammen, hente og bringe sammen. Øster paa.
Fænte, en Pige uden for Bondestanden; et fremmed Fruentimmer. S. Fante.
Fær (Færd), en Reise; it. et Reiseselskab. Man siger Føsta Fær, første gang; o. s. v. — Isl. Ferd.
Færas (færdes), reise.
Fære, istandsætte, forbedre.
Færfūs, begjærlig efter at reise. — Af Fær og Fūs.
Færg, Far, en Tyngde i Almind., en Perse. Berg. — Isl. Ferge, trykke, perse.
Færge, Farge, Farve.
Færre, see Farre.
Færresælle, fæm. Færresægge, en fremmed Person, som reiser om i Landet. S. Sælle.
Fæste, trolove.
Fæsterøl, Troloveltesgilde.
Fæsting, Fæstling, en Trolovet, en Fæstemand.
Fættraa, som nødig vil gaae. Tell.
Føi, skamfuld, undseelig.
Føike, Fyke, fyge, støve, blæse sammen; it. blive borte, forsvinde. Dar føik dæ, der forsvandt det.
Føikeskavler, sammenblæste Sneeskavler.
Føire, en liden Forvanskning i Træ.
Følonge, et Føl. S. Onge.
Føn, Plur. Fønner, Foræringer til Gjæstebud. S. Fōn.
Fønne, see Fonne.
Føraa (qv. Føderaad), Livs Ophold i Fremtiden.
Føraae, forskaffe sig Livsophold.
Føre, Veienes Beskaffenhed, især om Vinteren paa Snee.
Førefald, Sneeveienes Aftagelse (naar Sneen formindskes og Veiene blive slemme at kjøre).
Førened, spilde.
Førtte, istand til. Æg æ intje førtte, jeg duer ikke til.
Føsk, see Faask.
Føslexn, som ikke duer at føde Vinteren over.

G.

Gaae, see, lægge Mærke til. Æg gaadde intje ondt, jeg agtede og saae det ikke. Tell.
Gaagn, Huusgeraad. Hæva baae Gaagn aa Grejir, have alt hvad man behøver til at leve.
Gadman, i Gammen, Glæde; Løier, Spøg. — Isl. Gaman.
Gaang, Gang, Gjær paa Øl. It. Forstuen.
Gaangekjærre, Karret, hvori Øllet gaaer. — Af Gaang og Kjærre. Kaldes ogsaa Vester paa Øil.

Gaaner,

Gaaner, reengjorte Tarmer.
Gaapn, see Gaupn.
Gaare, en Bølge, en Havsbølge. Nordenfj.
Gaas, den hvide Svamp, som udvoxer paa Træer; it en Klat Smør; saa meget Smør, som En kan opspise paa engang. Julgaas, et lidet Stykke Smør, bestemt til Julen.
Gaasme, et fremfusende Qvindsfolk. S. Gase.
Gaat, Dørtrinet. Nordenfj.
Gaat eller Gaatn, Rogn i Fisk. Vester paa.
Gaatbör, Navlehullet paa en Fisk, hvorigjennem den udgyder Rognen.
Gaav, Damp, Oos, Taage. Nordenfj.
Gab, gamle, fortørrede Fyrretræer.
Gagn, Gavn. Te Gagns, tilgavns. S. Gaagn.
Gagne, gavne.
Galen, Gælin, gal, lystig, overgiven.
Gällaaten, overgiven, meget munter.
Galönur, Galskab, Spøg.
Gamp, en gammel ussel Hest. Heraf: Skotgamp, en Hest, som ikkun duer til at skydes.
Gams, et glemsomt Menneske; it. En som taler hvad han ikke mener, en Spøgedoktor.
Gamse, Gamse sæg, spøge, tale det, man ikke mener.
Gamseri, Spøg, Skjemt.
Gän, Hovedet og Indvoldene, som tages af Fisk; Gjellerne. Nordenfj.
Gan, et Slags Troldom, Hexeri (som nu allene tillægges Finnerne); it. Forgift.
Gandre, hexe, fortrylle.
Ganflouer, Troldfluer, som Finnerne betjene sig af til deres Hex-konster.
Gang, see Gaang.
Gange, Ganje, Gjænge, gaae. Gange paa, nødes til; lade sig nøie med.
Ganne, tage Hovedet og Indvoldene paa engang udaf Fisk; afskjære Gjellerne med et Knit. S. Gän. It. styve, kappe Grenene og Toppene af Løvtræer.
Ganne, S. en vis Sammenføldning af Stokkene i Stokkevægge. Øster paa.
Ganskott (Ganskud), en farlig Hvirvel i Søen. — Af Gan, Troldom.
Gante, spøge, skjemte. — Høres ogsaa paa nogle Steder i Danmark.
Gäp (Gab), en Aabenmundet.
Gapen, Adj. aabenmundet.
Gār, Garin, en Gaard, Jordegods.
Gār, et Gjerde, et Indelukke, f. Ex. en Faarestie; it. en rødagtig Ring om Maanen eller Solen: it. en Kant eller Bord paa Klæder.
Gare, en uanseelig Person. Tell.
Gārhār, Garsprongen, som pleier at springe over Gjerder. — Siges om Kreaturene.
Garnat, en Art Krabbe. Cancer Mænas.
Garp, Garpe, Struben (S. Barke); it. en aabenmundet Person.
Garpe, ræbe.
Garsfaang, see Faang.
Gart, en Tale.
Garte, tale; it. skjemte med sin Tale.
Gartegret, god at faae i Tale. S. Gret.

Gārvōr, en Gaardshund, en Hund, som varer paa Gaarden.
Gase, et fremfusende Mandfolk. — Om Fruentimmer siges, Gaasme. Tell.
Gast, et slet og liderligt Menneske.
Gate, bore Hul. Berg. — Hollandsk: Gat, et Hul.
Gātholl (Gathul), et boret Hul.
Gaul, Skrig, Støi.
Gaule, skrige, støie.
Gaupn, Gaapn, en Haandfuld, begge Hænderne fulde. — Isl. Gaupner.
Gaupne, tage Hænderne fulde.
Geil, Gjeil, det Reeb, som er fastgjort i Øret paa en Bod.
Geil, Geel, Gyll, en indgjærdet Vei fra Marken til Fæstalden; en Gjenvei, en Sti; en Bjergkløft. — Isl. Geil.
Geit, Gjeit, en Geed.
Geitejoll, en Art Angelika. Angelica sylvestris.
Geiten, den hvide Bark i Fyrretræer. S. All.
Geitesimmer, Hvidsippe (en Urt). Anemone nemorosa.
Geitklauv (Gedeklov), Bukkeblade. Menyanthes trifoliata.
Gemēnsle, nedladende, omgjængelig. Nordenfj.
Gjeipe eller Jeipe, vrænge Munden.
Gjeiple, Jeiple, tale hvad man ei bør.
Gjeiplesnak, usømmelig Tale.
Gjel, Gjellet, gildet; it. gold. Ein gjel Stūt, en gildet Stud. Ei gjel Ku, en gold Ko, som ei bær Kalv.
Gjeld, Præstegjeld, et Kirkesogn, Hovedsogn med Annexer.
Gjelde, see Hjeld.
Gjelk, en gildet Hest, en Vallak.
Gjelle, gilde.
Gjelle, Gjelke, tage Grøden i Munden, førend den er dyppet i Melk.
Gjelling, En som er gildet, en Gilding; en gildet Oxe, en Tyr.
Gjelm, see Hjelm.
Gjenglsimt, en gammel Pige. S. Attegløime.
Gjennom, Gjenno, igjennem.
Gjent, kort, kortfattet. Spydb.
Gjente, see Jænte.
Gjenvēloug (gjenvillig), modtvillig, paastaaelig.
Gjete eller Jæte, vogte Qvæg.
Gjete, S. en Dreng eller Pige, som vogter Qvæget. — Isl. Gjete.
Gjetegut, Gjetlegūt, en Hyrdedreng, en ung Hyrde.
Gjetejænte, Gjetletous', en ung Hyrdinde.
Gjeteprins, Gjetleprins, en lille Pose, hvori Hyrderne gjemme deres Mad, en Hyrdetaske.
Gjeva, give.
Gjeves, Givs eller Givst, blive træt og kjed, kjedes.
Gjevens (givendes) — te Gjevens, til Foræring.
Gjōr eller Jōr (Gjorde), et Baand af et Kar eller en Tønde. Heraf: Houegjōr (Hovedgjord), det øverste Tøndebaand; it. Hovedgjærde i Sengen. Laaggjōr (Lavgjord), det nederste Tøndebaand.
Gjore, moden. Nordenfj.
Gjorte ell. Jorta, tygge Drøv.
Gjote eller Gjytte, en smal Sti over et Fjeld. S. Geil.
Gjægne, gribe En i sin Tale; it. gjenm. Tell.

Gjægnorig, Adj. og Subst. som svarer saaledes, at den Anden bliver tavs.
Gjæksle, en Kindtand. Øster paa. Nordenfjelds siges ogsaa: Jakkel.
Gjænge, see Gange.
Gjængt, et Rovdyr. Gulbbr.
Gjær, Gjære, Skikkelse, Form, Fason.
Gjæra, gjøre. Gjæra aava, overlægge. Gjæra up, rede Sengen.
Gjæras, beredes. Siges om Malt.
Gjæras paa, spøge, fixere; it. være trodsig og tvær.
Gjærqvel, igaar Aftes; forgangen Aften. Berg.
Gjærsel, Maade at gjøre noget paa, Haandelag.
Gjærsgār, et Gjærde. S. Gār.
Gjæst, Gjæster, Gjær, som sættes paa Øl. (Det samme som Gaang.)
Gjæv, Jæv, rar; snild, gavmild, høflig.
Gjævakonne, den Kone, som i Bryllupper opvarter Gjæsterne. Berg.
Gjø, det andet Nyt efter Nytaars Nye.
Gjø, ny falden Snee om Høsten. Gaae paa Gjø, gaae efter Vildt, naar en ny Snee er falden.
Gjødde, Gjøddin, godvillig, gierne; it tilgavns.
Gjøfjære, høist Ebbe, som indtreffer i Martsmaaned.
Gjømaaned, Martsmaaned.
Gjømme, Gjøime, gjemme. Gjømme sæg, skjule sig.
Gjømsle, Gjiømsle, Gjemme, Gjemmested.
Gjømsæk, en Lomme. Berg.
Gjøne, Gjøine, narre, fixere, gjøre Nar af.
Gjønne, Adv. gjerne. S. Ginne.
Gjøping, Jøping, en Haandfuld. — Jydsk: Gjæven.
Gjøpling, Jøpling, en liden Dreng.
Gjøring, det Reeb, som spændes om Høet paa en Høslæde. Berg.
Gjørs, Sandart (en Rovfisk). Perca lucioperca.
Gjøsle, gjøe, fede. Ein gjøsle Nout, et fedet Nød.
Gjøt, vanzirlig. Chrstnia.
Gjøte, V. vanzire. Chrstnia.
Gikst, gisne, gaae fra hinanden. Søndm.
Gil, S. Karret, hvori Øllet gaaer. Berg.
Gil, Gilt, Adj. smuk, vakker; behagelig; it. glad, fornøiet. (Baade om Personer og Ting.) Ein gille Klure, en kjek Karl. — Jydsk: Gild.
Gildre, beskinne, oplyse. Siges om Solen, naar den forgylder Skyerne. Chrstnia.
Gille, Gilja, beile, frie. (Berg.) Gille sæg, glæde sig.
Gillje, Gildre eller Gildring, en Stillads i Almind.; en Maskine, bestaaende af tvende lange Træplanker, som rage ud over Søen, hvorfra man passer paa, naar Fisken kommer i det lige neden under udspændte Fiskegarn; it. en Stillads, hvorved man dræber Rovdyr.
Gimisse, Ustadighed, især Kjønnets ustadige Lyster. Berg.
Ginne eller Gjønne, gjerne.

Giss, Gisning, Formodning. Paa Giss, paa Lykketref.
Gisse, gjætte, formode.
Gisten, Gissen, utæt, læk. Siges om aabne Trækar. — Heraf det Danske: Gisne.
Gite eller Gjeta, formode. Hæva du intje høirt gite, har du ikke hørt tale om.
Gives, Givs, see Gjeves.
Glaae, Glae, V. dale ned. Siges om Solen og Maanen.
Glaae, Glae, S. Nedgliden, Nedgang. Solglaae, Solens Nedgang.
Glaam, Glaame eller Glaane, en Person, som opspiler Øinene; it. en enfoldig Taabe, en Gjæk.
Glaame, Glaane, V. opspile Øinene, tage nøie i Øiesyn; see enfoldig ud.
Glaamet, Glaanet, enfoldig, taabelig.
Glaank eller Glank, Yttring, Udfritten; Underretning, Undervîisning.
Glaanke, Glanke, yttre, udspørge lidt; it. hykle.
Glaanker, Glanker, en Hykler, en Øienskalk.
Glaapaalt, vanskeligt. Tell.
Glae, Glane, see Glaae, Glaane.
Glās, et Vindue. Stænda i Glase, staae i Vinduet.
Glavær, Glavæløug, Adj. og Subst. glad, vel tilmode; en munter Person.
Glebs eller Gleks, en Rævesax.
Glebse, bide hurtig til; springe op, fare op, som om man vilde bide.
Gleim, Mine, Øienkast. Chrstnia.
Gleime, see skjævt til En.
Gliaar, Glands i Solen. Berg.
Glip, et lidet Fiskergarn til smaa Fiske. It. en spidsfindig Person. Nordenfj.
Glipe, fiske med Glipen. Nordenfj.
Glir, Lystighed, Glæde; it. Forundring. Berg.
Glis, Latter; it. Glands, Skin.
Glise, lee; it. skinne, glindse.
Glisen, aaben, utæt. Øster paa. S. Gisten.
Glisne, V. blive aaben og utæt.
Glittre, glimre, funkle.
Glo, Plur. Glør, en Gløb.
Gloe, skinne, lyse. — Isl. gloa.
Glose, V. give Stikpiller.
Glosleiv, en Ildskuffe.
Glösör, Glosör, Stikpiller.
Glotaang, en Ildtang.
Glub, et Hul i Jorden. Edsb.
Gluffe, en Stikpille.
Glug, Glyg, skarpsynet; it. skarpsindig, klygtig. Nordenfj.
Glugge, Glygge, et Kikhul, enhver Aabning, man kan see igjennem. — Bruges ogsaa paa sine Steder i Danmark
Gluggedott, En som staaer i Lyset for den Anden.
Glup, Glupanes, glubende; it. ferm, klygtig, duelig.
Gluppe, en Sprække eller Aabning i en Væg, eller mellem Træerne i Skoven. Chrstnia.
Glynne, stirre; see stivt, gjøre fæle Øiekast.
Glynne, S. En som stirrer; en Suurseende. — I Tellemarken siges ogsaa Gløire.
Glæ, tynd, mager, ussel. (Meest om Fødevare.)
Glæmmelæg, smagløs, ussel. (Har eens Bemærkelse med Glæ.)

Glætte,

Glætte, Glænne, et aabent eller blankt Sted paa Himmelen.
Glætte, glide. Dæ glætte, det lader sig ikke gjøre.
Glættre, see Glittre.
Glævre, et magert og spædt Fruentimmer. Tell.
Gløire, see Glynne.
Glømme, Gløime, glemme.
Glømsken, Glømsklæg, glemsom, som taber Hukommelsen.
Glømsle, Gløimsle, Glemsel.
Gløse, see langt ud efter noget. Berg.
Gløsen, En, som taler hastigt. Tell.
Gløsör, see Glösör.
Gløssedag, en Tørvindsdag. Berg.
Gløt, en liden Aabning. Paa Gløt, paa Klem. J Tellemarken siges Glyt.
Gløtte, aabne lidt, (f. Ex. paa Døren). J Tell. Glytte. It. kaste med Dinene, skotte.
Gnaag eller Gnaal, en knarvurren Person, en Gnavpose.
Gnaage, Gnage (Jmperf. gnog), gnave; knurre og skjende.
Gnaagles, Gnaglas, smaatrættes.
Gnaale, Gnale, støie og skjende; it. gnie, være gjerrig; it. tigge. — Paa nogle Steder siges ogsaa Graale.
Gnaaler, Gnaler, S. En som gjør megen Støi; it. en Gnier. — Ogsaa Graaler.
Gnaavel, Gnavel, Støi, Allarm.
Gnaavele, Gnavle, støie, larme
Gnikse, gaae langsomt og seent; it. knarke (f. Ex. Døren).
Gny, V. suse og brage (naar Vinden suser i Fjeldene).
Gnyer, en Forsamling. Tell.
Gnæge, see Gnaage.
Gnæse, overskjende, skjende hudenfuld. Øster paa.
Gnæsen, hurtig til at skjende. Øster paa.
Goagtig, godhjertig.
Goaste (et Superlativ af Go, god), bedst.
Godt, Plur. Godter, Knas, Lækkerier; Konfectyrer.
Gofā, Gofai (Godfader), Bedstefader. — Ligeledes Gomō eller Gomoi, Bedstemoder.
Gofjæg eller Gofkok, en godtroende Taabe, et godt Faar.
Gogjæra sæg, berdes (om Malt). S. Gjæras.
Gogjærandes, Gogjævanes, godgjørende.
Gogjæv — et Spotteord til stolte Folk.
Gogn, Gogna, et Redskab, hvormed Fiskersnoren slaaes. Berg.
Goguppa, tossegod. Edsb.
Gokje, en Steen at belægge Baade til. Berg. — (Det samme som Aabor.)
Gokjynt, som har et godt Rygte.
Golaat, Golæte, uskyldigt Spøg.
Golaaten, spøgefuld, venlig.
Golv, Gulv. Gaae i Golve, gjøre Barsel. (Berg.)
Golæg, storagtig.
Gomme, see Fingergomme.
Gomme, en Hustrue, en gift Kone. Nordenfj.
Gomō, see Gofā.
Gomrøite, en saar Mund. Tell.

Gomænne, et elegodt Menneske.
Gople — (en Urt). Campanula latifol. (Bruges mange Steder til Suppekaal).
Gørr, Dynd, Skarn (især af slagtede Kreatures Indvolde). — Isl. Gor.
Gorre, en lille Dreng; en næsvis Pog. Romsd.
Gosaan eller Gosön (Godsøn), Sønnesøn, Dattersøn.
Gosklæg, Göslæg, god, godmodig. Dæ va gosklæg, det var ypperligt.
Gösklægheit, Göslægheit, Godhed.
Gotn, see Gaatn.
Gouk, en Gjøg.
Goul, Gogl, en Raigaas. Anas Erythropus eller Bernieter.
Goum, Sands, Minde. Øster paa.
Goumlous, sandsesløs. Øster paa.
Goup, Hvælvingen over Døren. Berg.
Goupe, en Los.
Gouse, flyde strømviis ud; it. stinke.
Gouskien, en Storpraler, en Ordgyder. Tell.
Goust, en stærk Røst; it. Stank, en slem Aande. — Af Gouse.
Govær, Goværn, from, god; it. skinhellig.
Graa eller Graag, indgroet Had. Øster paa.
Graa, Graai, Umættelighed.
Graabein, en Ulv.
Graadjur, et Rensdyr.
Graaig (qv. graadig), forslugen; it. gjerrig. Af Graai.
Graale, see Gnaale.
Graane, faae graa Haar paa Hovedet; it. blive Uvenner.

Graap, Huller i Sneen om Vaaren; it. naar Fløden vil gaae over til Smør i Kjernen.
Graape, blive Huller i Sneen; it. indskjære i Træ.
Graastein, Steenstykker af Berge.
Graate, græde. — Af Graat.
Graad.
Graatelæg, see Grøttelæg.
Graater, En som altid græder og klynker.
Gra, vrinsk; it. uskaaren. Heraf: Gragalt, en Orne.
Grān, Adj. spæd, liden, fiin.
Grān, S. en Smule, et lidet Stykke.
Grande, Granne, en Nabo.
Granblag, Naboskab.
Granne, formindske; it. stjæle smaat, rappe. — Af Grān.
Gransjunt, skarpsynet.
Granvar, forsigtig. S. Vār.
Granvær, undseelig. Nordenfj. — Af Gran, liden.
Grās, Græs.
Grassjuke, Lyst til at stjæle af Naboens Eng.
Grasutte, Graset, fuld af Græs, græsrig.
Grāsvold, Grønsvær, Græsbund.
Graut, Grød.
Grautavæte, Mælk eller Øl, som spises til Grød.
Grautstein, Fedtsteen, Veegsteen.
Grautsūl, Grød og Melk.
Gravbakke, en Kirkegaard.
Grave, Græva, spørge ængsteligen efter noget. Øster paa.
Gravfæste, kaste Jord paa; it. holde Ligtale. Vester paa.
Gravfæstelse, Jords Paakastelse; it. Ligtale. Vester paa.

Gravst,

Gravſt, Udſtikning (f. Ex. i Signeter).

Gravſtikke, En ſom ſpørger meget. Øfter paa. — Af **Grave**.

Gravøl, Gjæſtebud efter Ligbegjængelſe.

Grei, **Greit**, rede, klar, udviklet; it. god at komme til rette med; let at finde ud af. **Han æ intje grei**, han er ikke god at komme i Færd med. — Isl. Greide, greitt.

Greie, Rede, Beſkeed, Orden. Plur. **Greier**, Anſtalter; Redſkaber.

Greie, Heſtetøi, Kjøreredſkab; it. Efterbyrden hos fødende Kreature. Berg.

Greie, V. rede, bringe i Orden; rede Haaret; udvikle, udtyde, forklare; it. gjøre Anſtalter til, hjelpe til rette.

Greiekam, en Redekam.

Greieſam, hjelpſom, tjenſtvillig.

Grein, Rigtighed, rigtig Beſkeed om noget. **Gjæra mæ Grein**, gjøre tilgavns. S. **Greie**. — Isl. Grein, et rigtigt Begreb.

Greip, en Møgſkuffe; it. en kludderhændet Perſon.

Grēn, ſ. **Grin**.

Grēp, **Grīp**, Rummet imellem de to forreſtre Fingre.

Grepalæg, duelig, ferm; ypperlig.

Grepe, **Gripe**, en Haandfuld. — Af **Grēp**.

Grim, et overtroiſk Væſen, ſom ſkal have ſit Tilhold ved Vandfoſſer eller Vandfald, hvorfor den ogſaa bliver kaldet **Foſſegrim**. — Den ſpiller fortreffeligt.

Grime, et halvt Bidſel paa Heſten; it. Klædningen paa Skorſteensfoden og Ildſtedet; it. en Lap paa en Sko.

Grimet, **Grimutte**, ſkammet i Anſigtet.

Grīn, **Grēn**, **Grinde**, et Led paa Landeveien; it. et Indhegn, hvor Kreaturene ſtaae om Sommernætterne; it. Sideſtangerne paa Høſlæden.

Grinet, ſtærkt koldt og ſkyet uden Vind.

Grion, **Griøn**, Korn og alt hvad deraf tilberedes, ſom Meel, Gryn, Brød o. ſ. v. — Udtales paa nogle Steder **Grøen**, **Grøn**.

Griou, **Griug**, gjerrig; it. ſtræbſom, meget flittig.

Grīp, ſee **Grēp**.

Gripgrās — (en Urt). Andromeda coerulea.

Gris, et Svin, et vorent Svin. **Grisonge**, en Gris.

Griſk, ſee **Græſk**.

Griſſen, aaben, utæt, fuld af Sprækker. Nordenfj. — Siges om Lærred og andre Ting.

Gro, en Tudſe, en Padde. Rana Bufo. Nordenfj.

Groe, det førſte Skud af Græſſet om Foraaret.

Groen, ſee **Grion**.

Groholb, **Grøhold**, godt Kjød at læge. **Hæva eit got Grohold**. S. **Hold**.

Gromheta, meget, grumme meget.

Gromſklæg, grummelig, glubſk.

Grondloppe, det Jern, hvori Qværnekallens Endeſøm gaaer rundt om. — Kaldes nogle Steder Veſter paa **Roe**.

Grond-

Grondski, Grondbitte, det Træ, hvori Grondloppen staaer fast.

Grop, en Grøvt. S. Graap.

Groplaaster, Lægeplaster.

Grotte, det Træ, som gaaer ned i Hullet paa Møllestenen. Berg.

Grotte eller Grottelere, prale, brøste. Öster paa.

Grua, Gruva, Ildstedet i Skorstenen.

Grub, allehaande grove Ting, f. Ex. grovt Meel.

Grue, Gruve, næsgruus.

Grus, Gruus. Koffigrug, Kaffegruus.

Grunde, Grondsle, en Banke i Søen; et Sted, hvor man hastig finder Bund, lavt Vand.

Grunk, et Nys, et løst Rygte.

Grunke, ytre.

Grusk, Grust, ypperlig, prægtig. Öster paa. S. Græsk.

Grusselæg, stor og vanzirlig.

Grusser, Huller i Veien, Öster paa.

Grustevær, Grutevær, skyet og koldt Veir.

Grut, Penge, Midler.

Grute up, Grute paa, blive skyet, tykne til.

Gruva, see Grua.

Gryse, Grysie, forfærdes, blive meget bange.

Gryt, Grytte, see Gløt, Gløtte.

Gryte, kaste hurtig bort, rømme op, rydde af Veien. Berg.

Grytil, en Pukkelrygget. Tell.

Græn, Grænna, en Samling af Gaarde som ligge i et Naboskab. — Af Grande, en Nabo.

Græs, graakoldt.

Græsk, Grisk, Grusk, ypperlig, brav, rask; duelig, dygtig.

Grætten, knarvurren, vranten.

Græv, en Hakke; it. en Hage i Hestesko.

Græve, udspørge. S. Grave.

Grævskör, Grævsæt, skoet med Hager. — Siges om Hesten, naar dens Sko ere besatte med Sidehager til Vinterfore.

Grævsætte, V. smidde Hager paa Hestesko.

Grø, Sommers Avling. S. Groe.

Grøn, see Griõn.

Grønske, grønnes, blive grøn. Siges om Marken.

Grønvær eller Grøvær, Solskin og Regn paa engang.

Grøtt, alvorlig, bedrøvet, færdig at græde.

Grøtte, bevæge til Graad.

Grøttelæg, Graatelæg, sorrigfuld; jammerlig, begrædelsesværdig.

Gubbe eller Tomtegubbe, en Nisse.

Gugse, Guje, Gud give!

Gudgjæve, Guds Gave.

Gudsfæng, Guds Velsignelse. Berg.

Guslæ, Guds Løn. Bruges istedet for Tak.

Gudstri, saa sandt som Gud er tre. (en Eed.)

Gufs, en liden hastig paakommende Vind; it. et hastigt, opfarende Menneske.

Gussen, anpusten, stakaandet.

Gũl, sagte Blæst. S. Gust.

Gulle, blæse sagte, vinde lidt.

Gullfã, Guldfader. — Gullmõ, Guldmoder.

Gullfõt, Bjørnen. Spydb.

Gumbe,

Gumbe, Gumme, Gummegraut, en Slags Grød, som koges af sød Melk. — Kaldes nogle Steder Mølse.
Gurpe, ræbe. Nordenfj.
Gust, en sagte Vind, som blæser ved Solens Nedgang. — Engelsk; Gust.
Gut, en Dreng, en Ungkarl.
Guttul, see Juttul.
Gyll, see Geil.
Gyve, sneedrive (naar Sneen indfalder med Blæst.)
Gæder, Jæder, en Krands eller Ring om Solen. Tell.
Gælin, see Galen.

Haa, Ha, Haat, hvad. S. Qva.
Haa, Fiskeskind. Heraf: Haaspōr, tørret Fiskerumpe. Nordenfj.
Haa, Hoe eller Hov, det Græs, som voxer, efterat man har slaaet første Gang; Efterslætten.
Haaballe, Hoballe, Tiden imellem Ploven og Hoslætten.
Haabeite, Hobeite, Kvernes Græsning paa en Mark, som er engang slaaet. — Af Haa og Beite.
Haadde, see Hadde.
Haae eller Haat, Sands, Erindring. Nordenfj.
Haae, Haatte, Haae sæg, sandse, besinde sig. Han haae sæg intje, han sandset ikke. Æg haae intje ette dæ, jeg erindret det ikke. Nordenfj.
Haagger, en Otteskilling. Sypdh.
Haake, Haako, Hagen.
Haal, glat (om Isen).
Haalange, tilfrossen Mark uden Snee. Chrstnia.
Haalket, belagt med Iis.
Haalske, Haalke, Glathed, glat Iis.
Haamaarsboti, Hasene. Tell.
Haamand eller Hovmand, en Fuldmægtig eller Skriverkarl hos en Ovrigheds person; it. et Fruentimmer, som selv vil herske. — I sidste Bemærkelse siges ogsaa Hovmandsfāt.
Haamul, Hommel, Tværtræet, Hestene drage i. — Jydsk: Hamle.
Haamūs, Havkat (en Fisk). Chimæra monstrosa. — Kaldes paa nogle Steder: Sjømūs og Sjøræv.
Haandag, Hverdag, Sygnedag. Chrstnia.
Haandagslag, Sygnedagstid. Chrstnia.
Haandagslæa, til Hverdags Brug. Chrstnia.
Haane, see Hane.
Haank, en Hank; et Baand om Halsen; it. et langt og smalt Fruentimmer.
Haargie, en Bondefiolin. Berg.
Haarhætte, en Perruk. Berg.
Haarkār, En som har besovet en Pige. Tell.

Haarknop, en Sie at sie Melk igjennem. Berg.
Haartraad, Flettebaand om Haaret.
Haas, hæs.
Haaskjærding, Haakjærring, Haifisk. Sqvalus Carcharias.
Haat, see Haa og Haae.
Haatten, alt Haaret. Tell.
Habellen, ubehagelig. Guldbr.
Had, Hadde eller Haadde, Afheld, et heldende Sted; it. et Haandfang, Greb. Øster paa S. Hald.
Hadde eller Haadde, Adj. heldende, som helder ned ad. S. Halda.
Hasse, en Overfuser. Nordenfj.
Hag, S. Spot, Ironi. Søndenfj.
Häg, Adj. behændig, konstig. Han æ hag paa Træ, han kan kunstigen udskjære i Træ.
Hage eller Hagje, en indhegnet Græsgang for Qvæget, en Udmark.
Håge, V. finde Behag i. Han maa hage dæ, han er fornøiet. S. Hoge.
Hagemonne, kan være, vel muligt. Berg.
Hagle, behændig, beqvem, passende. (Baade om Personer og Ting.) Trondhj. — Af Hag.
Hagskēpar, En som ordner alt i Huset meget vel. — Af Hag (Adj.) og Skepa, ordne.
Hake, en Hakke eller Spade.
Hake, en Landstryger. Sypdb.
Hald, et Sting, et Sting i Siden.
Hald eller Hadd, en Hvælving eller et Afheld, f. Ex. i et Fjeld; en brat Klippe; it. et Haandfang, et Greb, en Hank.
Halda, Hadde, heldende, som helder nedad; it. nær ved at føde, høi frugtsommelig.
Halde, Hadde, V. helde, gaae nedad; it. lakke med, være nær ved.
Halde atat, stjæle smaat. Tell.
Halde-paa (holde paa), være i Færd med. Han haldte paa aa aat, han spiste just.
Halder, Blæksprute (en Søorm). Sepia officinalis. — Kaldes ogsaa Kaule.
Haldfast, en Knappenaal. Berg.
Halsbaaren, som bær Hovedet i Veiret.
Halsbyk, et Rensdyr.
Halsdiril, en Halsklud. Tell.
Hälstert, den Rem, som gaaer over Hestens Ryg til Halen. Da stænde paa Halsterstin mæ haannom, det gaaer til agters med ham. (Berg.)
Halt, Hatl, Hassel. Corylus avellaria.
Halvkaar, Vilkaar af to forskjellige Ting; Middelkaar.
Halvkaarfolk, Folk, som henhøre til en Middelklasse imellem de Fornemme og Bønderne. — I Trondhjem siges Halvstoring.
Halvorur, store Jernsøm, med Takker i den tykkeste Ende til at holde fast, naar de inddrives i Træ. Tell.
Halvorsok, see Sok.
Halvstoring, see Halvkaarfolk.
Halvsyltring, en fremmed Person, som seer halv fornem ud. Heraf: Halvsyltringsfælle, i Fæm. Halvsyltringsfægge, en fremmed

Person, som seer noget fornem ud. Søndm.
Hamle, skyde Aarene fra sig, idet man roer; it. roe ussselt.
Hamle up, Hamle mæ, stride, kappes med.
Hamleband, et Baand, som holder Aarene fast til Roergangen.
Hammelkonn, blandet Korn.
Hammer, et steilt Sted i Fjeldet.
Hämpedænge, et taabeligt Qvindfolk. Chrstnia. — Kaldes ogsaa Hamøle.
Hampevelte, et Stykke Jord til at saae Hamp udi.
Hamre Lĩn, knevle Hør, eller trække det igjennem en Kam af Træ eller Jern, for at faae Fröhuset fra Straaet.
Handdūk, et Haandklæde. S. Dūk.
Handebakje, bag paa Haanden.
Handefær, Haandelag, Øvelse i Haandarbeide.
Handeplag, et Klæde, som Bønderpigerne bære i Haanden, naar de ere pyntede. Berg.
Handfallen (haandfalden), forlegen, undseelig.
Handhøvle eller Handøvle, Haandværge.
Handhøvle, V. handtere, styre med Hænderne.
Handhøvlæg, middelmaadig stor, skikket til at have i Haanden; let at faae fat paa.
Handlaget, vant til Haandarbeide.
Handrē, et Greb eller Haandfang (f. Ex. paa Pleielen). Berg.
Handsam, let at behandle med Hænderne.
Handsame, V. handtere, styre mellem Hænderne.
Handskjær, et Slags Lee.
Handskjære, afskjære Kornaxene.
Handtamt, bevandt med et vist Haandarbeide.
Handvittl, Haandfang paa Ploven, hvormed den styres. Tell.
Handvöl, Handvøl, Skaftet paa Pleielen. Øster paa.
Hangle, balancere, holde Stang.
Hanke sæg, eftage i Fyldighed. Edsb.
Happe, smaaskjende, knurre; it. kysse, faae nogen til at være stille.
Hapēr, Hapgalen, forvirret af formegen Skjænden.
Hār, haard; it. stivsindet, ubøielig.
Haraas, det lange Træ, hvorefter Ploven trækkes.
Harbakke, tørre Steder paa Marken.
Harbalg, haardnakket, trodsig.
Harbar, Harbalen, haardfør.
Harfostren, slem at føde (om Qvæget).
Haremundt, Harkjæfte, som har en Haremund, eller som ligner en Hare i Munden.
Harholden, vanskelig at føde.
Harkje, smaa bøielige Granqviste, hvormed man binder Gjærdestokke (Gjærdesstor). — Kaldes paa nogle Steder Sveig.
Harkjen, skranten, hængesyg.
Harliven, forstoppet, som har Forstoppelse i Maven; it. haardhjertet.
Hārlændt, tør Jordbund.
Harnuen, haardhændet, som har haarde Hænder at føle paa; it. stivsindet. Vester paa.
Harsinna, stivsindet, ubøielig. — Man siger ogsaa Harløint eller Harlönt.

Haſabinde, Knæbaand.
Haſekrampe; En ſom er ilde voxen, en uproportioneret Karl. Chrſtnia.
Haſp, Hæſpe, en Krampe med Hul i, at faſtgiøre Døren med.
Hatl, ſee Halt.
Haur, ſøde Ord, Smiger. Guldbr.
Havakjær, gjerrig, begjærlig efter at have noget.
Havandes, ſom er værd at eie.
Havandsloys, ſom intet har at forrette.
Havbryne, den yderſte Banke i Havet.
Have eller Hæve, et Haandgreb, en Hank.
Havgūl, en mandelig Vind, ſom kommer fra Havet af. S. Gūl
Havheſt, en Hvalros. S. Rosmar.
Havn, Græsgang for Kreature.
Havne, ſætte Kreaturene paa Græsgang; it, gaae paa Græsgang, græſſe.
Havſoe, Bredflab, Ulke, Lophius piſcatorius.
Havvold, Haaval eller Hovler, Syslerne i en Væv.
Hegeitel, en Aare i et Bjerg. Berg.
Hei, Heie, en Hede, en ufrugtbar Slette.
Hei, Heji, en Hedning.
Heia, Hejing (Hedning), en Barſelkone, ſom ikke endnu har holdt ſin Kirkegang; it, et Barn, ſom endnu ikke er døbt.
Heibōk, Froſt efter mildt Veir.
Heidrap, en haſtig Froſt oven paa Regn.
Heie, en fjollet eller naragtig Pige. Berg.
Heijingsbeiſt, et umælende Kreatur.
Heijingshue, Huden paa et nyfødt Barns Hoved, Arven.
Heilag, hellig. (Siges kun om Dagene.)
Heile, Heller, Hjernen. — Isl. Heile.
Heilhøgen, ſom har heftig Lyſt til noget. Berg. Af Heil, heel, og Hōg, Lyſt.
Heilſmoti (qv. Hil Mødet) — en Maade at hilſe paa, ligeſom god Dag! Berg.
Heilne, godtgjøre, giøre ildegjort godt igjen. — Af Heil, heel.
Heilum, en Brokfugl. — (I Jylland ſkal de ogſaa kaldes Heiler)
Heim, Him, Hjem, Hjemmeſted. — Isl. Heimr.
Heima, Hime, hjemme.
Heimafygd, Heimafær, Medgift, Brudegave, ſom unge gifte Folk faae af deres Forældre. — Man ſiger ogſaa Heimagjeve (Hjemmegave).
Heimatkomſt, Hjemkomſt.
Heimfūs, begjærlig efter at komme hjem. — Af Fūs.
Heimhage, en indhegnet Græsgang ved Bondens Gaard. S. Hage.
Heimil, Huusgeraad, alleſlags Boſkab.
Heimkjynne, Heimkjæme, Kjendelſe af ſit Hjem; it, Længſel efter ſit Hjem, Hjemvee.
Heimkjynt, ſom længes efter ſit Hjem.
Heimrei, Allarm i anden Mands Huus. Tell.
Heimſiūk (hjemſyg), ſyg for at komme hjem.
Heimſjuke, Hjemvee.
Hein, Hin, Hyn, en Hvæſſeſteen, Olieſteen.

Heir, see Hēr.
Heiste, skrige af Drukkenskab. Tell.
Heit, heed.
Heitekaker, Heitevægger, Fastelavnsboller; it. (i Spøg) Prygl, Hug. Berg.
Heiten (heden), henfaren, borte; salig.
Hekke, Imperf. Hak, hænge.
Hēl, Hele, Riimfrost.
Hele, V. riimfryse.
Helja, Helji (Helgen), Helligdag, Søndag.
Heljetōsdag, Christi Himmelfartsdag.
Heljor, Sværmeri i Søvne, Fantasie. Snakke i Heljor, snakke over sig. Vester paa.
Hell, S. Helvede. (Hell var fordum en Gudinde, som herskede over de Døde i Helum.)
Hell, Helle, paa Heldingen; noget tilbage. Paa lang Hell, i lang Frastand.
Helle, en flad Plade af Steen eller Jern; en Skive at bage Fladbrød paa. S. Takke. — (Paa Heller udhuggede de Gamle deres Runer.)
Heller, see Heile.
Heller, Hell', end.
Hellut, en Pukkel. Chrstnia.
Helm, et fangt Træ paa Væggen, lige for Bordet, hvori Lyset eller Lampen sættes. Vester paa.
Helming, hver enkelt Deel af et kløvet Træ. Vester paa.
Helsebōt, et Lægemiddel, et Medikament. Af Bōt. Nordenfj. — Isl. Heilsubot.
Helsfyr, Helvedes Ild. Gak te Helsfyr, gaae Pokker i Vold. (Meest i Skjemt.)
Helsot, Døden.
Hembd, Kreaturenes Trivelse. Berg.
Hēnt, Magtpaaliggende. Edsb.
Hennugr, brugbar. Edsb.
Heppe, Hepna, Lykke, Held. — Isl. Heppne.
Heppen, lykkelig, lyksalig. — Isl. heppenn. Engelsk: happy.
Hēr, Taage i Fjeldene. Vester paa.
Hēr eller Heir (qv. Hæder), Pryd, Stads. Te Hērs, til Stads. Nordenfj.
Hergje, Hergje i sæg, sluge i sig. Nordenfj.
Hergjen, slugvurren, graadig.
Hērlæg, Heirlæg (qv. hæderlig), prydelig, prunkende. Nordenfj.
Herme, efterabe Ens Ord og Gebærder. Han herme ette mæ. — Sv. härma.
Hermelin, Lækat. S. Røskat.
Hērsdag, Høitidsdag. — Af Hēr.
Hērsplag, en Stadseklædning, som ikkun bruges ved Høitideligheder. Nordenfj. — Af Hēr.
Hesbrei, Tordenskral. — Man siger ogsaa Hesbreislaat. Berg.
Hesteblomst, Løvetand, (en Urt). Leontodon Taraxacum.
Hestefax, Hesteman. S. Fax.
Hevje, lette, løfte, hæve. It. kaste. — Engelsk: heave.
Hevra eller Hovre, det krumme Træ, som ligger paa Sledehestens Ryg.
Hjeld eller Gjell, en opreist Stang, hvorpaa Fisken hænges og tørres. It. en rund Forhøining, dyb midt udi, til Tjærebrænden. (Berg.) It. en Hylde. Heraf: Fiskhjeld, et løst Loft i Fæhusene, hvor

man ligger om Vinteren. S. Gillje.
Hjelm eller Gjelm, Udseende, Ansigtstræk; it. et hæsligt Ansigt. — Man siger ogsaa Anhjelm.
Hjelmen, Adj. hæslig, grim.
Hjyle, omgjorde, omringe; it. prygle, banke.
Hjuling, Prygl, Hug.
Hie, Vinterleie for Dyr, især for Bjørnen.
Higste, tage efter Aanden. — Isl. higste.
Hilder, en Udhuling under en Klippe, hvor man kan finde Ly for Regn og Uveir. Berg.
Hildre, fremskinne, bestraale Bjergene. Siges om Solen.
Him, see Heim.
Himling, Himmeln, Ganen.
Hin, see Hein.
Hippen, higende efter, forhippen.
Hire, være syg, uden just at holde sig til Sengen, skrante.
Hiren, hængesyg, skranten.
Hisen, syg efter en Svir. Tell.
Hit, en Skindpose, en Skindsæk.
Hitaſe, Hittre, paa denne Side.
Hivtaske, en Ulke. S. Havsoe.
Ho, Hu, hun. Henner, henna, hende.
Ho, V. see Haa.
Hoen, Fanden. Tell.
Hoefaren, Haafaren, Kamfuld. Tell.
Hoelæg, Haalæg, foragtelig. Tell.
Hofft, Hæfte, Forstoppelse, Obstruction; it Heftelse, Standsning. Han ha ingien Hofft, han vil ikke bie.
Hög, Hüg eller Hou (Hov), Sind, Lyst, Hu, Tilbøielighed. Ligges Hög paa, fatte Godhed for. — Isl. Huga, Hugur.
Hög, Huga, Adj. tilbøielig, villig.
Hoga, Huge (hove), V. have Lyst til, finde Behag i, hue. Hoga sæg (hove sig), passe sig, hove. — Isl. hugnaz, det behager.
Hogalæg, Hugelæg, behagelig, fornøielig; modig, rask; alvorlig.
Högbit, Hügbit, det Tilfælde, at Munden er fuld af Vand.
Höggal, Hüggal, svimlende, forvirret i Hovedet.
Hogge, Hoggje, hugge.
Hoggekubbe, en Huggeblok.
Hoggetand, en Skjændegjest.
Högheil, Hügheil, sikker, tryg, fri.
Höglægge, Houlægge, lægge paa Hjerte. — Især om forliebte Folk.
Höglønne, Höglone, Sinds Beskaffenhed, Temperament. Af Hög og Lone eller Lønne.
Högna, Huge, Hygge, Glæde, Fornøielse, Trøst; Tillid, Forlighed. — Af Hog.
Högsam, knarvurren. Chrstnia.
Högse, Hugse eller Houe, huske, erindre. — Isl. huxa.
Hogstal, Houkstad, en Enkemand. Tell.
Högsødt, Bekymring, sørgelig Erindring.
Högværk, Sinds Ængstelse, Tungsindighed. S. Værk.
Hok, et afsides Kammer, et Pultkammer. Berg.
Hokken, hvem, hvilken.
Höl, huul; it. graadig, meget sulten.

Hold, Legemets Beskaffenhed, Trivelse, Fedme. Heraf Groshold.
Holdig, som trives godt, feed.
Holdning, et Traktement for Præsten. S. Præstevesle.
Holdra, en Seledrot af Jern eller Læder.
Holdsaar, omskindet, sm. S. Saar.
Höldyole, løs Jord, hvorunder der er bundløs Dyb.
Hole, S. en lang Bakke. Christnia.
Hole, Haale, løbe hurtig; jage efter; hale ind.
Holk, Holke eller Hylke, et Slags Trækar, en stor Spand.
Holl, et Hul.
Hollamote, Hullet under Halsen.
Holle, gjøre Hul paa. Holla ut, udhule. — Isl. uthola.
Holme, omringe (paa Jagt).
Holte, en liden Skov, en Lund, en Buskage; it. en rund Bakke.
Höltom, meget hungrig. Af Höl.
Hōm, en Øe, en Holm. Plur. Homer, smaa indhegnede Græsvolde. Tell.
Home, mangle Hukommelse, gaae i Barndom. Søndm.
Homle, Hommel, see Haamui.
Homse, humpe, hinke.
Hōn eller Hun, det yderste, som skjæres eller saves af Tømmerstokke. — Kaldes ogsaa Bāk.
Hōpes, ihōp, sammen. Alt ihōp, alt tilsammen.
Horde, Plur. Horder, en Indbygger i Bergens Stift eller de Gamles Hordeland. — Heraf Nordhordlehn og Sundhordlehn.

Horg, Horje, en Forsamling af Mennesker. Berg. — Paa nogle Steder siges: Horjaal. (Staaer udentvivl i Forbindelse med Hærkje.)
Horje, midt imellem. (Siges især om Veiret, naar det hverken er ondt eller godt.) Nordenfj.
Horse, løbe efter Hoppene. (Siges om Hingstene, naar de vil springe.) It. spotte, raillere. — Af Hors, et Øg.
Hort eller Kort, noget. S. Qvart.
Horv, Lighed, Overeensstemmelse. Dæ ha ingjo Horv, det er ikke passende.
Horve, V. passe, have, skikke sig; it. falde ud, vende sig.
Horven, passende, beqvem.
Hos, hvad; hvorledes. — Paa nogle Steder siges: Kōs.
Hossen, Hosse, hvorledes.
Hoto, Krybben. Nordenfj.
Hou, Houg eller Houvd, en Høi, en Bakke; it. en Hob, en Bunke.
Houbok, en Skovtrold, som siges at opholde sig i Høiene, og skal være farlig for Menneskene, som den ofte snapper til sig. — Kaldes ogsaa Houtusse.
Houe, Houvde, et Hoved. — Kaldes nogle Steder Øster paa og i Trondhj. Hue.
Houebuna, Hovedtøi, Hovedpynt. S. Buna.
Houemæl, den Deel af Bidselet, som gaaer over Hestens Hoved. Trondhj.
Houespreng, Hovedpine.
Houestup, hovedkulds.
Houestupe, komme paa Hovedet, falde hovedkulds.

Hou

Hougalsös, Morild. Tell. S. Morell.
Hougasjo, uordentlig Bevægelse i Søen. Berg.
Houk, en Høg. — Isl. Houk.
Houtusse, see Houbok.
Hov, see Haa.
Hov, et Træbaand, forsynet med et Net og et Skaft, som bruges især til at tage Fiske op af Søen, en Ketse. Nordenfj.
Hove, V. tage Fisk op med Hoven.
Hovmand, see Haamand.
Hovler, see Havvold.
Hovt, det Baand, hvormed man binder Hestens Forfødder i Marken. Berg.
Hudding, et Slags lodden Hudskoe uden Saaler og Hæl.
Hue, et Hoved. S. Houe.
Hüa, Huga, Hugalæg, see Höga o. s. v.
Hujögöst, en Ugle. Strix Bubo. Øster paa. — Kaldes ellers Roper.
Huke, knæle dybt. Heraf: Sitte paa Huk, sidde med bøiede Knæe.
Huken, Drøbelen i Halsen.
Hükle, fare sammen af Kulde, skjelve, zittre. Trondhj.
Huldre, et Slags Bjergtrold eller Skovnymfe, hvilken man forestiller sig at see blaa ud. — Denne norske Sirene er især bekjendt for hendes sørgelige Musik, som ofte skal kunne høres i Fjeldene og Skovene.
Huldreslaat, Huldrens Sang eller Spil.
Hulk, Ujevnhed.
Hulket, ujevn, knuddret.
Humle, en Bie.
Humsk, ureen, styg, uteerlig. Berg.
Humske, Styghed, Uteerlighed. Berg.
Hün, see Hön.
Hundeslænge, Skarntyde (en Urt). Chærophyllum sylvestre.
Hur, Hura eller Huri, en Dør: en Indgang. — Isl. Hurd.
Huraas, det Tilfælde, naar Blodet kommer imellem Hud og Kjød. Tell.
Hurket, riflet, ujevn. Siges om Isen.
Hurpe, et hæsligt og slet Fruentimmer.
Hurre, surre og skingre stærkt; it. fare hurtigt afsted.
Hüsbrei, Hüspry, Qvinden i Huset, Madmoderen. Berg.
Huse, det Træ, som Jernpiben udi en Smedebælg staaer fast i. Vester paa.
Husk, En som aldrig er frisk, en Skranting; en Stymper, en Usling. Øster paa.
Husk, hastig Fremførelse, hurtig Fart. Heraf: Han fik Husk, han blev jaget afsted. Der bleiv Husk aav, der blev Flugt af.
Hüskall, Hüsspurre, Graaspurven. Fringilla domestica.
Huske, gynge, svinge om; it. skrante, være sygelig. (Øster paa.)
Huskelæg, sygelig, skranten; ussel. Øster paa.
Husse, skrække, bortkyse. Husse Staabeinen, skrække Ulven bort.
Hustre, meget koldt, naar det fryser skarpt. Guldbr.
Hüsvørkje, Samling af Materialier til et Træhuses Bygning.

Huvse, et dovent Qvindfolk. Tell.

Hvk, slaae med Riis. Øster paa.

Hygge, S. Trøst, Fortrolighed, Tillid. S. Högna.

Hygge, V. forlade sig paa, slaae sin Lid til.

Hyggelæg, trøstelig; it. tækkelig. S. Hogalæg.

Hykel, det sidste Led paa Kreaturenes Fødder. Trondhj.

Hykje, en stor Balle. Tell. S. Hylke.

Hykje sæg, krympe sig sammen, gjøre sig lav; it. være tilbageholdende og undseelig.

Hykjen, tilbageholdende, undseelig.

Hylke eller Holke, en stor Bøtte eller Spand. S. Holk

Hyllest, Yndest. Nordal.

Hymber, see Immer.

Hyn, see Hein.

Hyn, en Bjørneunge; it. en glubsk Dreng. Berg.

Hynne, et Hjørne, en Kant eller Ende af noget.

Hyse, en Kuller (et Slags Fisk). Gadus Aeglefinus.

Hysje, S. see Hærkje.

Hysje, V. tysse, faae En til at være rolig.

Hytte, true med Haanden.

Hyvse, hæve sig i Veiret. (Modsat Hykje sæg.)

Hæ, Skam, Bagvaskelse. Tell

Hæfte, see Hofft.

Hæfte, tøve, bie. — Af Hofft.

Hæg, see Hæk.

Hægd, Maade, Maadelighed. Dæ æ intje mæ Hægd, det er ikke med Maade.

Hægda, spare, være sparsom. Hægda sæg, holde Maade, især i Mad og Drikke.

Hægda, Adj. retter med Øxe eller Sværd. Tell.

Hægne, modtage og vogte Kreaturene en vis Tid om Sommeren.

Hægre — paa hægte, meget nær. Tell.

Hægte, V. hakke Kornsæden ned i Jorden. Trondhj.

Hæk eller Hæg, Attraae, Higen efter; Graadighed.

Hæken, graadig, higende efter, forlegen for.

Hækjelæg, hidsig efter, graadig.

Hækste, sluge Maden i sig, spise med Graadighed.

Hælle, en sammenbunden Vidie om Hestens Forbeen. S. Hovt.

Hæmme sæg, blive tyk og feed.

Hændelæg, hendelsesvis.

Hændt, beqvem, skikket. Han æ hændt som hov', han er oplagt til alt. Nordenfj.

Hændtla, behændig, konstig, som kan gjøre meget med Hænderne; it. let at behandle med Hænderne.

Hængbrisk — (en Urtes Navn). Azalea procumbens.

Hængedye, Dyndjord, en Mose, eller Jord, som hænger fuld af Dynd. — Af Dye, Dynd.

Hængelæg, hængesyg, skranten; it. ilde proportioneret.

Hængsle, en Person, som ikke klæder sig net. Chrstnia. S. Slaak.

Hængslet, som Klæderne sidde ilde paa. Chrstnia.

Hær, Hæri, Hæra, Plur. Hærene, Haar; it. Skulderen.

Hære, et Slags Klæde, vævet af Hestehaar. Berg

Hære, Høre, Avner, hvori findes Havre.

Hære, V. rense fra Haar (helst om Smør).

Hærelût, som luder med Hovedet, krumrygget.
Hærkje, en foragtelig Følgeskare eller Forsamling. Kaldes ogsaa paa nogle Steder Hysje.
Hærkje, stoppe igjen.
Hærkjen, skranten, sygelig.
Hærme, tale efter En, efterabe en Andens Ord eller Gebærder.
Hærmekraake, En, som taler efter en Anden.
Hærrør, et Krigsbud. (Har tilforn været i Brug ligesom Budstikken.)
Hærsold, en Kasse, hvorigjennem det udtærskede Korn sældes. Kaldes ogsaa Skaksold. Nordenfj.
Hærute, Hæret, haarig; it. graahærdet (Tell.).
Hærvort, en Art Fjeldurt. Rhodiola rosea. (Saa kaldet, fordi man bruger Roden til at give Haaret god Vært.)
Hæse, Hæise, tørre (om Vinden); it. fortørres, tørkne (om Kornet, naar det fortørres af Solens Hede, før det modner).
Hæse, S. en Pæl eller Stage, som bruges til Hæsgjær.
Hæsdags, Middag. Ligesaa Hæsnaatte, Midnat. Tell.
Hæsgjær, en Stillads til at tørre Korn eller Høe paa.
Hæt, knapt, uvist. Tell.
Hætte, en Hue.
Hæv, Hævi, from, god, snild; it. duelig, dygtig.
Hæva, have. Presens: æg hæ eller hø, jeg har.
Hævd, Gjødsel.
Hævdet, gjødet. Et hævdet Aaker, en Ager som har gode Kræfter.
Hævl, Hævil, Haandfang i en Spand; it. et let Stykke Træ i Fiskergarnet, for at holde det oppe i Vandet.
Hævle, bevare En for Skade. Hævle sæg, vogte sig for at komme til Skade.
Hævlæg, duelig, ferm. Af Hæv.
Hævvert, uduelig, ei meget kraftig. (Siges især om Byg, som er blandet med formegen Havre; ogsaa om uduelige Mennesker.)
Hø (æg), jeg har. S. Hæva.
Høg (høgare, høgast og høgst), høi.
Høgd, det runde Træ paa Vetslæden. Berg.
Høgfør, Høglæg, høi og stærk; it. magelig, doven (Tell.).
Høggje, hugge. S. Hogge.
Høgna, en høi Bjergryg.
Høgstdag, Middag. Høgstnaatte, Midnat. — J Tell. siges Hæsdag og Hæsnaatte.
Høgstdagsleite, Middagsstunden.
Høgsæte (Høisæde), Høgsta, det fornemmeste Sæde i Stuen, lige for Bordenden.
Høi, Høe. — Nogle Steder Øster paa siges Hye.
Høiborjing (Høebjergning), Høehøst.
Høie, V. indsamle Høet.
Høiende, en Hynde.
Høiing, Høets Indsamling.
Høimo, Høefrø.
Høimûl, Heimûl, Spidsskrep. Rumex crispus.
Høire, høre. — Isl. heire.
Høislaat, Høeslætten. S. Slaat.
Høistaal, sammenpakket Høe i Laden. S. Staal.
Høl, stillestaaende Vand i Elvene.

Hølke, karessere, kjele for. Nordal. S. Jøle.
Høling, en Hyrde. Øster paa.
Hølke, see Hylke og Holk.
Hømskjen, sær, vranten. Tell.
Høre, skille Kornet fra Halmstykkerne.
Hørjaal, see Horg.
Høsi, Hønsene. Tell.
Høvre, see Hevra.
Høvring, Hankrabben. Berg.

J. (Konsonant.)

Jaa, hos. S. Sjaa.
Jaa, Jae, en Høelee. S. Ljaa.
Jaafedt, et Skind under Kløvsadelen. Guldbr.
Jaale eller Jolle, S. en Taabe; især et taabeligt Fruentimmer.
Jaale, Jolle, V. bære sig tosset ad; it. gaae langsomt.
Jaam, tyndt Skum. Tell.
Jaame, være sandsesløs, gaae hen i Taaget.
Jaas, en Kujon, en fei Karl.
Jaasvæve, see Sjaasvæve.
Jabbe, S. En som gaaer seent og vaiende.
Jabbe, V. gaae seent og vale.
Jabra, ja vist, ja i Sandhed. Trondhj.
Jadder, en fei Karl, en Kujon.
Jae, see Jaa.
Jag, hastig Fart; Trav.
Jagaslæe, en spids Slæde. Tell.
Jaker, en Jabroder, som siger Ja til alt. Chrstnia. S. Jatter.
Jakke, en Bondetrøie (længere end den almindelige).
Jakkel, Plur. Jakler, de inderste Tænder i Munden. Nordenfj. — Kaldes Øster paa Kjækse.
Jamfaren, jevnlig, ligeagtet.
Jamindæ, Samtykke, Bifald.
Jammen, ja, ja vist. Jammen sandt, ja visseligen. Nordenfj.
Jamn, jevn, lige. Di æ jamne, de ere lige store. — Sv. Jämn.
Jamne, V. jevne, gjøre lige.
Jamngō, lige god.
Jamnkulter, lige stor.
Jamnsides, lige ved Siden.
Jamnstor, lige stor.
Jamnt, Jamt, Jamtenes, jevnt, lige; jevnsides; it. idelig, ofte.
Jamnte, Jamte, ved Siden af. — Sv. Jämte,
Jams, et enfoldigt Menneske, eller som ikke kan forklare sine Tanker.
Jār, Jord; it. en Mark for sig selv. Heraf: Myrejar, en Mose.
Jare, jorde, begrave. Tell.
Jare, S. en Taabe, en Dumrian. Tell.
Jaren, Jairin, Eggen eller Kanten paa Lærred og vævet Tøi.
Jārgjeit (Jordgeed), en Art Sneppe. S. Myrebuk.
Jārkjæl, utaalmodig, kjælen. Øster paa.

Järnæte (Jordnødder), (en Urt). Eqvisetum arvense.
Jarpeholle, den tykke Muskelportion i Haanden under Tommelfingeren. Tell.
Jarrina, en Jernring udi Selen. Berg.
Jasker, fæm. Jaasker, en taabelig Pluddrer.
Jas, en Seenfærdig, en Drøser.
Jasse, en Hare; it. et frygtsomt Menneske.
Jate, bejae, sige Ja til.
Jater, Jatme, en Jabroder, en taabelig Bekræfter.
Javæl, Jaord, Løvte.
Jei, Jeia, Ak! O vee! Berg.
Jeipe, Jeiple, see Gjeipe og Gjeiple.
Jeisel, en Svøbe.
Jer, Jir, en Strøm.
Jerp — en Slags Fugl. Tetrao bonasia.
Jevle, ubeskeden i sin Tale. Edsb.
Ji, Avind, Ondskab. Spydb.
Jo, Slag, Spor i ny Snee. Guldbr.
Jodt, hæslig, grim, fæl. Nordenfj.
Joje, lyde, tude. Nordenfj.
Jok, Jott, en liden Dal.
Jokkel, et ubehændigt Menneske, en Klodsmajor. Trondhj.
Joks, en Bedrager; it. Bedragerie.
Jokse, bedrage, snyde.
Jokul, Jistapper, som hænge ved Tagene.
Joleveslе, Jolevetle, et Julegilde. S. Vetle.
Joll, Geitejoll, Vandangelik. Angelica sylvestris.
Jolle, see Jaal.
Jöm, Gjenlyd, Ekko.
Jome, gjenlyde, give Ekko. Skogan joma taa Ljure, Skoven gjenlyder af Luren.
Jons — i Jons, nylig, for kort siden.
Jonsok, St. Hansdag.
Jord, see Jär.
Jordappel, Jordpære, Jordnødder, Kartofler. — Kaldes ellers Potæter.
Jorddøn, Jordskjælv. Nordenfj.
Jordkyn, en Jordart.
Jordvæg, Jordvei, Agerland: it. Agerdyrkning.
Jot, Jotte, en lav Dal. S. Jok.
Jota, Jøta, en liden Krybbe for et Føl. Berg.
Jou, jo. Joumen, jo, jo vist.
Jue, synge, som Hyrden i Marken, huje.
Juing, Hyrdesang.
Juffert, et Slags Trælast.
Jugle, Jue, lyve.
Jugler, en Løgner.
Juglеri, Løgn.
Jün, Ægtefolk. Berg.
Junge, en Kniv, en liden Kniv, som Bonden bærer i Bæltet. — Hollandsk: Junge, en stor Kniv.
Junselæg, smækker og vel voxen. Ei junselæ Tons. It. passende, beqvem. Berg.
Jür, Juvver, Yver paa Køer; it. imellem Maven og Forbenene paa Heste.
Jür, Jyr, et Reeb, et Toug.
Jure, Jore, binde med Reeb, snøre.
Juring, en Hyrde. Tell.
Juske, Jyske, V. tale Dansk med en løierlig Aksent.
Juske, S. et Jydeqvindfolk.
Jutul, en Bjergtrold af kjempeagtig Størrelse, da den beskrives at være saa stor som Fjeldene

kene selv. Hans Kone kaldes Jyvri, Tyri eller Uldri.

Juv, en steil Bakke, en Brink.

Jyev, et Baal, som antændes af Lyng eller Træ, da Kreaturene ved denne Røg skal blive befriet fra Utøi. Tell.

Jyne, see stivt, stirre, gloe. Guldbr.

Jyvri, Jutuls Kone. — Kaldes paa nogle Steder Uldri, og er maaskee den bekjendte Huldre.

Jyvrikling, en Art Skifersteen. — Den kaldes Kling, d. e. paasmurt Fladbrød, fordi Jyvren siges at have oversmurt den med Smør; og skal der endnu sees Spor af hendes Fingre.

Jæ — paa Jæ, paa Trods. Tell.

Jæll, see Hjeld.

Jæn, Jædn, Jøn, Jon, Jern.

Jænke, jevne, passe efter, lave. Øster paa.

Jænskoning, Jernbeslag under Arbeidsslæden.

Jænte, en Pige.

Jærme, bræge (om Faarene). Nordenfj. S. Remja.

Jærv, næsevlis, dristig.

Jæs, en trodsig Person. — Af Jæ.

Jæte, see Gjete.

Jættegryter, visse runde Huller, der see ud som Gryder og findes i Bjergene. (Saa kaldet, fordi de Gamle troede, at de vare dannede af Jætter, eller St. Ole, og kaldes derfor ogsaa St. Olesgryter, Troldgryter.

Jøis, alt, hvad som paa engang skeer mere end det burde; megen Sladder.

Jøive, Jyve, støve.

Jøkkel, Jøikel, et med Iis bedækket Fjeld, et Iisbjerg.

Jøle, kjele for, karessere. Nordenfj.

Jøn, see Jæn.

Jønsok, see Jonsok.

Jøpling, en liden Dreng. S. Gjøpling.

Jørme, Jørje, en vaad Sammenblanding; it. en gruset og ufrugtbar Jordart. Øster paa.

Jørmet, grumset.

Jøs, lys; it. galant, stadselig. (Er udentvivl en blot Dialekt af Ljōs).

Jøs, S. Lys, Skin.

Jøse, lyse, skinne.

Jøske, Lysning, Glimt.

J. (Vokal.)

Ibenholt, Barlind, Taxtræ. Taxus baccata.

Ifliren, som stedse smaaleer. S. Flire.

Ifra, fra. Æg kom ifra haannom, jeg kom hjemme fra ham.

Igjen — lukke igjen, lukke i (f. Ex. en Dør).

Ihōg, ihu. Kjæma ihōg, komme ihu. — Af Hōg

Ihōg, S. Omhu, Omforg. Tell.

Ihōp (ihobe), sammen. Alle ihōp, alt tilsammen.

Ikkorn, en Egern. Sciurus. — Isl. Ikorne.

Il, fornem, riig. Tell.

Ilaat (qv. Indladt), alt hvad man stopper eller lægger noget udi; en Pose, en Sæk; Tarme, som man stopper Kiød i til Pølser; it. (figurl.) Maven.

Ild, arrig, ond, vranten. — Kaldes ogsaa paa nogle Steder Vild.

Ildhøgsen, harm, arrig; ilde tilmode, bedrøvet. Af Hög.

Ildpligtig, stiv, ubøielig, egensindig. Øster paa.

Ildre, staae paa Fald, være nær ved at falde.

Ildsindt, Ildsinna, vredladen, arrig.

Ildske, Arrighed, Særhed. — Ogsaa Vildske.

Ildskas, blive arrig og vranten.

Ildslæg, Ildskiæa, arrig.

Ildt, Adj. ondt, slemt. Dæ gjær Ildt, det gjør ondt.

Ildt, S. et Onde; en Pine. Dæ va eit qvart Ildt, det var noget Ondt eller Slemt. Ildt uti Magen, Maverine.

Ildter, ond Lugt, Stank. Berg.

Ildtgjæra, tragte efter idel Ondt.

Ildtgjærs, ugudelig, som gjør meget Ondt eller megen Skade. — Derfor kaldes Bjørnen af nogle Ildtgjærs Djur.

Ile, et Kildevæld.

Ile, Løbet i Ploven; it. en Steen, som sænkes ned paa Bunden af Vandet, for at holde Baaden stille.

Ilkjen, det Hule under Fodsaalen. Heraf: Gange paa Ilkjen, gaae paa Tæerne.

Illaaten, Illætsam, ilde talende.

Illeraaen, raadvild, modløs, fortabt.

Illeslongjen, slet proportioneret.

Illorken, lad, doven, som ikke gider arbeidet. Af Orke.

Illæte, onde Ord, Skjend.

Ilsklæg, ypperlig, herlig. Af Il.

Imist, forgjæves. S. Mist.

Immer eller Imber, Hymber, en Art Søfugl. Colymbus Arcticus. — Isl. Himbryne.

Immeri, Emmer, heed Aske og Gløder. Berg.

Immersøndag, Immersveka, Søndagen eller Ugen før Juul. (Man troer nemlig at Havfuglen Immeren fra den Dag eller Uge af kommer til Land. Nordenfj.

Impe, oprippe en Andens Ord.

Imse eller Ymse, af og til, uvist, foranderligt.

Imsen, foranderlig, uvis.

Indaln, misundelig. Søndf.

Indballe, indsvøbe, indpakke. — Fransk: emballer.

Indbonden, lumsk, trædsk.

Indfül, listig, forslagen, lumsk.

Indlæg, en Fattig, som forsørges af Fattigvæsenet paa Landet.

Indqvævt, Indqvælvt, som har ingen Afheld for Vand. — Siges om Marker.

Indtestøna (qv. Indtilstunden), sidste Øieblik. Trøite uti Indtestøna, bie til sidste Øieblik.

Indtælje, indprente, gjøre begribeligt.

Indtænkt, listig.

Ine, første Grødeskud.

Ingjoleis, ingenlunde; it. intet bevendt (Tell.).

Intje eller Inkje, intet. Intjevætte, slet intet.
Ire, fortryde. Tell.
Iresøll, en Art Søevæxt. Ulva Lactuca.
Isbraane (Iisbrand), den Skade, Marken lider ved det at Isen bliver liggende paa den, hvorved Græsset siden seer ud, som om det var brændt.
Ise, et tilfrossent Vand.. Tell.
Isel, Isedl, Ister, Mælken i Fisk. Nordenfj.
Isjøkkel, et Iisbjerg. S. Jøkkel.
Islei, en Strækning af Iis. Af Lei.
Ist (æg), jeg gider, har Lyst til. (Bruges helst negative; og kun i Præsens.) Berg.
Ista, for nyligen.
Isvækje, en Elvs Oversvømmelse (naar Isen tøer hastig op og bortføres med den smeltede Snee).
Ivi, over, med.
Ivisjunt, stærblind.
Ivlær, Overlæret paa Skoe. Trondhj.

K.

Ka, Kaa, Qva, hvad. Ka for nokke, hvad for noget?
Kaa, Kaaje, en Allike. S. Kaje.
Kaad, Kodde, en Bænkedyne, en Hoveddyne.
Kaadde, see Kolle.
Kaae, V. røre i Maden; it. rage om i Høet.
Kaale, en Slags Grød. Trondhj.
Kaane eller Kaare, en Spaan efter Kniven eller Høvelen. Nordenfj.
Kaarfæsse, Kaarnøse, gjøre sig til gode (meest ironisk) Tell.
Kaas, Kaars, Kos, en Samling af Grene og Løv, som skal brændes til Braate; en brændt og besaaet Flek. Øster paa.
Kaasavædde, en Pog, som intet har lært. Guldbr.
Kaase, sukke. Tell.
Kaaskan — et Kjælenavn til Børn og unge Folk. Guldbr.
Kaat eller Kot, et lidet Kammer, et afsides Hul. — Isl. Kot.
Kaate, Kote, en Knort eller Gevæxt paa Træer.
Kaav, en Kalv.
Kaave, Kove, et Kammer uden Vindue, et lidet Sovekammer; it. det Sted i Loen, hvor Halmen lægges (Trondhj.) — Isl. Kofe, en liden Hytte.
Kaavedans, Kaavesus, see Kalvedans.
Kaavære, Kaavan, en liden Stuehund, en Skjødehund.
Kabbe, det Træ, som holder Seilets øverste Deel fast til Masten. Berg.

Kabrete, et Slags tyk Vellina. Berg.
Kad, Kadde, en gammel Mand. S. Kall.
Kag, Kagge, en Hob Høe eller Halm; it. en liden Busk. Øster paa.
Kagge, en Træflaske at bære Drikke i, en Dunk, en Bimpel; en liden Tønde med Laag paa. — Engelsk: Cag. Nordensj.
Kagge, blive tykmavet, især af formegen Spiisning; it. blive frugtsommelig, lave til Barsel.
Kaggelæg, tyk, tykmavet; frugtsommelig.
Kaje eller Kaaje, en Allike. Corvus Monedula.
Kak, et Kar, en Bøtte. Nordensj.
Kake (Kage), usyret Brød af Rug eller Hammelkorn.
Kakekling, Kakekline, Smørrebrød. S. Klining.
Kaketore, en gammel Høne, som ei mere lægger Æg. Nordensj.
Kakkeni, Narrerie, grovt Spøg. Øster paa.
Kalfare, Taget paa Fæhuset eller paa Loen. Berg.
Kall, Kæil, Kalt, Adj. kold.
Kall, Kæl, en gammel Mand; Manden i Huset; it. Hannen af Fuglene; f. Ex. Rypkall, en Hanrype. It. en tyk tilvoxende Træstamme, en tyk Træstub.
Kallas, et lidet Gilde, et Traktement.
Kalle, Marv i Træ. Berg.
Kalle (hvormed Qværnen drives), see Qvænkalle.
Kallekiel, koldt Kildevand.
Kallne, Kaalne, blive kold, kølne.
Kallvæte, Fugtighed og Vædske paa Ageren.
Kallæg, forfærdelig. Tell.
Kaltskiæg, kold.
Kalvedans, Kaavedans, et Slags Ost, som kaages af Raamelk; it. en Slags Gelee, tillavet af Kalvekjød. (Berg.) — Man siger ogsaa Kalvesûs i sidste Betydning.
Kalvone, Læggene. Tell.
Kam, Kamp, den høieste Fieldtop; en Pynt af et Field.
Kampestein, løs ukantet Steen.
Kams, Lever, æltet med Meel. Nordensj. — Med denne Kams fylder man ogsaa Torskehoveder, hvilken Ret kaldes Kamshoued.
Kangel eller Kaangel, en Klase Bær, en Green fuld af Bær. Nordensj.
Kannifas, Seildug. Berg.
Kans, Leilighed, god Leilighed.
Kante, kante paa sæg, gjøre Krumspring. Edsb
Kapfûs, begjærlig efter at kappes. — Af Fûs.
Kapsæd, Blanding af Sæden.
Kâr, en Karl, et voxent Mandfolk.
Kare, Kale, karte Uld; it. skrabe sammen, rage sammen. Kare Varmen, have kold Aske over Gløderne, naar man gaaer til Sengs om Aftenen, for at bevare Ilden til om Morgenen.
Kare, stræbe, gjøre sig Umage. Kare sæg fram, slæbe sig frem. — Engelsk: care, have Omhu for.

Karekjev, Karestikke, en Pind eller Stikke, f. Ex. at rage i Ilden med.
Karen, Fadningen paa Slæden. Chrstnia. S. Kjærre.
Karevorren, mandig, mandfolkemæssig.
Kårleie, et Slags store fabelagtige Søeorme.
Kårmand, et Mandfolk.
Karmeslæe, en Kane med enkelte Meier under.
Karnabes, klamres, rives, slaaes. Nordensj.
Kart, Kaart, ung umoden Frugt.
Karvi, Kummen.
Kås, Kas, en Dragt, saa meget man kan bære paa Ryggen; it. et Redskab at bære Dragten paa.
Kaset, Kasuur, halv suur, halv raaden. Kaset Sild, suur Sild.
Kast, Lykkespil; it. noget som lægges for En ved Hexekonst; it. en Tid, nogen Tid.
Kaste, bytte ubeseet.
Kastedrag, en Dragkiste.
Kate, en halvoxen Dreng. Berg.
Kate, V. kappes, strides om. Spydb.
Katis, en Fiskegaard eller et Gjærde i Vandet at have Fisk i. Øster paa.
Katl, en Kjedel. Berg.
Katlebøter, en Kjedelflikker. Berg.
Kaule, see Halder.
Kaure, V. honse, eller betale naar man første Gang passerer et Sted forbi. Berg.
Kaure, S. en Krølle.
Kauret, krøllet, kruset.
Kause, en Kat. Tell.
Kaut, storagtig, stolt.
Kav, S. tyk Luft og Taage, som hænger ned over Fjeldene; tyk faldende Snee; it. en samlet Klynge Mennesker, som foraarsage Allarm og Støi; Allarm, Tummel, Fortrædelighed; it. Dybet i Havet, Havsens Dyb.
Kav, Adj. duelig, ferm, dygtig.
Kav, Adv. dybt under; it. aldeles, ganske. Kavaapen, ganske aaben.
Kave, V. komme i Forvirring eller Fortræd; it. støie, mumle om; gjøre sig forgjæves Umage, bemøie sig uden Fremgang; it. dukke under Vandet.
Kaveri, Fortrædelighed, Allarm og Bestyring.
Kavler, brede Træstykker, som holde Fiskergarnet oppe fra Bunden i Vandet. Nordensj.
Kavring, en Tvebak.
Kaxe, Storkaxe, en stor Mand af Mod og Midler. Øster paa. — Kaldes Vester paa Kjækse og Storkjæxe.
Kem eller Qvem, hvem. (Genit. Kems, Qvems.)
Kjaak, Allarm, Tummel.
Kjaak, En som altid skjender og støier.
Kjaake, Kjake, Kjæben, Kindbenet; Kinden. Ikke Kjaaken, intet Menneske. It. en Dreng, Kjereste.
Kjaake, Kjake, V. sluddre, tale meer end behøves; klamre og støie. Kjaake mæ, larme med, exercere.
Kjaakes, slides, gnaves; klamres.
Kjaaksæt, Kjaksæt, som maa sidde og ei kan gaae. Tell.
Kjaas, luslidt. Tell.

Kjaaste, Kjaste, drage stærkt Aanden; it. harke, hoste. Øster paa.

Kjangel, Kjagl, Ordstrid, Trætte. — Nordenfjelds siges Kjækkel; og mange Steder i Danmark: Kjægel eller Kjævl.

Kjangle, Kjagles, trættes, føre Ordstrid.

Kjanglevorren, trættekjær, som gjerne vil ordstrides.

Kjaxe eller Kjaxle, hugge itu paa en uordentlig Maade; it. ikke tygge Maden vel.

Kjē, Kjēonge, et Kid.

Kjedding, en Kjelling. Tell.

Kjeik, sveig. Heraf: Kjeikryggja, sveigrygget. Tell.

Kjeip (Keip), det Træ, Aarene ligge paa, naar man roer; en Roerpind.

Kjeis, rask, overgiven; uregjerlig. Chrstnia.

Kjeise, bisse. (Siges om Faarene, naar de springe af Hede.) Øster paa.

Kjeiv, Kjeiva, den venstre Haand, Keiten. — Jydsk: Kav.

Kjeivlings, En som bruger venstre Haand isteden for høire.

Kjeivhændt, keithændet.

Kjeivl, Kjeivlar, En som ikke arbeider forsvarligt. Tell.

Kjelke, Kjolke eller Kjølke, en liden Slæde, som ikke trækkes af Hæste. — Jydsk: Kilke.

Kjempe, Kjemperum, eget Siderum paa den forreste Deel af Baaden. Berg.

Kjempefæring, en Fiskerbaad med tre Par Aarer.

Kjende, Adj. kyndig, erfaren, bekjendt (især til Søes). Nordenfj.

Kjendspāk, hastig til at kjende.

Kjerring, en Kone, en givt Kone; en Kjelling. I Tell. Kjedding. It. Hunnen af Fugle (ligesom Kall siges om Hannen).

Kjerringhaar, en Tangart. Fucus virgatus.

Kjerte, Kjerteljōs, et Lys, et Tællelys. Nordenfj. — Isl. Kerti.

Kjerterāk, Lysegarn, Vægen i Lys. Nordenfj.

Kjetall, kaad, overgiven, kjælen. Chrstnia.

Kjevle eller Kjelve, et langt og rundt Træ at bage Fladbrød med.

Kjevling, en halvvoxen Dreng. S. Kate.

Kjogs, S. Færdighed. Spydb.

Kjogs, Adj. som bær sig ubequem ad. Edsb.

Kjolefante, en fremmed reisende Person, som seer noget fornem ud i Klæder. Kaldes ogsaa Vester paa Kjoleslark. S. Fante og Slark.

Kjone, et Torkehuus. S. Kjølle.

Kjōr, Kju, Kjuk, see Tjōr, Tju, o. s. v.

Kjortkje, V. qvæle. Nordenfj.

Kjortkjen, Adj. qvælende; it. stivt. Nordenfj.

Kjose, udvælge, synes om noget. Eg kjoste mæ dæ, jeg ønsker mig det. Tell.

Kjuk, en Gevært paa Træer; it. (Bārkjuk) Fròknoppet paa Gran og Fyrre.

Kjukle, begynde at græde, smaagræde, pibe.

Kjuklesam, som stedse klynker og græder.

Kjukling, en Kylling.

Kjyr,

Kjyr, Køer, Kreature. (J Tell. Kyn.)
Kjæft, en Mund. Intje ein Kjæft, ikke en Sjel.
Kjæftas, mundhugges, klamres.
Kjæftrivar, en Klamrer, en Ærefkjender.
Kjækkel, Ordstrid, Klammeri. Nordenfj. S. Kjangel.
Kjækle, Kjæglas, trættes, kavles. S. Kjangle.
Kjækse, Gjekse, en Kindtand. — Af Kjanke eller Kjake. (Nordenfj. siges Jakkel.)
Kjækse, V. bide En af, svare haanlig.
Kjelkje, Kinden. Berg. — Isl. Kialke.
Kjæme, Kjælme, komme.
Kjæmme, en Dragt Høe. Troudhj.
Kjæn, Kjøn, Kjærn, Kyn, et stillestaaende Vand, en lille Vandstade.
Kjæng, et Drikkekar med to Ører. Berg.
Kjær, Kjærre, et Kar; it. et Slags Kiste eller Kurv at fange Lax med i Elvene.
Kjæral, Kjørel, Plur. Kjørler, Trækar og Træfade. — Et Diminutiv af Kjær.
Kjæraltvaage, Kjæraltue, en Karreklud. S. Tvaage og Tue.
Kjærr, Kjørr, en Busk, en Riis eller Qvist.
Kjærre, Kare, en Vogn paa to Hjul; it. Fadningen paa Slæden.
Kjærv eller Kjørv, et Neeg eller Knippe (Korn, Hør, Løv, o. d.). Fire Kjærv tilsammen kaldes et Røk; og tolv Kjærv udgjøre en Traave.
Kjærve, Kjørve, V. binde Neeg sammen; svøbe sammen.
Kjæse, en Løbe af en Kalv; en Ostløbe. — Tydsk: Käse.
Kjæse, V. lave Ost.
Kjæsse, et Kar af Vidjetræ til at bære Avner, Løv og Kul i. Tell.
Kjætte, en Kat; en Hunkat.
Kjære, Storkjære. en stor og fornem Mand. Berg. S. Kare.
Kjøl, Kjøling, Kulde, Frost.
Kjølke, see Kjelke.
Kjølle, Kjøln, et Huus uden Loft med en Tegloven i Midten, hvorpaa tørres Korn og Malt; et Torkehuus. Nordenfj. — Kaldes paa andre Steder Kjone.
Kjølp, Hanken af en Bøtte. Berg.
Kjømt, Adj. — Siges om Kornet, naar det er saavel indført i Laden, at det kan voxe i Jorden, naar det saaes. Æ dette Konn kjømt, kan dette Korn groe?
Kjøn, see Kjæn.
Kjør, Kjøir, Jagen, Paadriven. Han fik Kjør, han maatte hurtig afsted. It. det, hvormed Hesten bindes paa Engen, hvor den skal græsse.
Kjøre, Kjøire, jage, drive paa; it. pløie og krøge Jorden. Kjøre Hesten, binde Hesten paa Marken.
Kjørel, see Kjæral.
Kjørfram, en Svøbe. Berg.
Kjøtmeise, en Musvit. Parus major. — Kaldes paa nogle Steder Talgoxe.
Kjøve, qvæle. Kasdes ogsaa Qvavbe og Kjørtkje.
Kibe, Kipa, et Bidsel. Berg.
Kiber, et Slags grove Kurve.
Kikli, see Kitti.

Kimpil,

Kimpil, en lille Kjempe. Tell. — Et Spotteord til dem, der gjerne vil være kjempestærke, men have ingen Kræfter dertil.

Kingelvæv, see **Kongelvæv**.

Kinksen, overgiven, uregjerlig. Tell.

Kinne, kjerne Smør.

Kinnekjær, et langt rundt Kar, hvori man kjerner Smør. — Af **Kinne** og **Kjær**.

Kinnekynnel, en Kjernestav.

Kinngaas, et lidet Stykke Smør, som gives Folkene, naar de have kjernet. S. **Gaas**.

Kinonge, det Træ, som holder Væggen i Døren lodret.

Kipen, lystig, kaad, overgiven.

Kippr, V. fiske med tvende Medestange (Berg.); it. gjøre noget i en Hast; gaae hurtig, kjøre frem. **Kippe paa sæg**, kaste hurtig paa sig. **Kippe avsta**, løbe afsted.

Kippe, **Kippevea**, en Dragt smaat Brænde. Berg.

Kipper, en Bødker.

Kippetroa, en vis Medestang. Berg.

Kitle, **Kisle**, **Kikle**, kile, kildre. — Isl. kitla.

Kitlæg, **Kitti**, **Kikli**, Kilen.

Kixe, et udueligt eller ondskabsfuldt Qvindfolk. Berg.

Klaae, S. Kløe, Fnat, Udslet.

Klaae, V. kløe. **Klaae sæg**, kløe sig.

Klaafingra, som rører ved alting.

Klaate, Klumper eller Knopper foran paa Kreaturenes Horn. Tell. — Kaldes Nordenfj. **Klamp**.

Klaav, en Kløft; en Rift i Bjergene.

Klaave, en Ildtang af Træ; it. det Redskab, hvormed man hegler Hamp. Berg.

Klaave, V. hegle Hamp. Berg.

Klabb, en Skohæl; it. et ildegjort Arbeide; en Fusker.

Klabbe (klæbe), hænge fast til Hælene, som Sneen.

Kladder, **Klatter**, ildegjort, forkeert.

Klak, en Klat, et Stykke; it. et Stykke Smør.

Klak, Iis paa Marken, Telle.

Klake, fryse paa Marken, blive til Iis,

Klaken, **Klaka**, tilfrossen (om Marken).

Klakke, **Klatte**, klatte til, smøre paa; it. gjøre noget ussel.

Klakke, knuse Testiklerne paa Kreaturene, istedet for at gilde dem. Berg.

Klakke, S. et Fiskested i Havet. Nordenfj.

Klamp, et Træ eller Jernbaand, som bindes om Kreaturenes Hals. Chrstnia. (S. **Klaave**.) It. en Klump eller Knop paa Kreaturenes Horn. (S. **Klaate**); en Klods, en Træklods; et klodset Menneske. Nordenfj.

Klamp, en gammel uduelig Hest. Berg. S. **Gamp**.

Klamre, føre Proces.

Klamret, stenet. Siges om Veiene.

Klaps, Hug, Prygl.

Klapse, prygle, banke.

Klarr, Fuskeri. Tell. S. **Klass**.

Klarre, fuskeragtig, ussel. Tell.

Klasebær, Fruebær. Rubus saxatilis.

Klaſs, en ſødtalende Smigrer; En ſom gjerne vil være hos Fruentimr. Tell.
Klaſs, Kluſs, Fuſkerie, Fuſkerarbeide.
Klaſſe, gjøre noget ſlet; it. tale ureent; ſøle med noget.
Klave, ſee Klamp.
Klavert, en Art Tornſkade (en Fugl). Lanius excubitor.
Klein, Klēn, ſyg, ſkrøbelig, uſſel. — Tydſk: Klein.
Kleinlæa, ſygelig.
Kleis eller Klæs, En ſom taler tykt og ureent, eller hvad man ikke ſkjøtter om at høre.
Kleiſe, Klæſe, tale tykt og ureent, leſpe; it. tale enfoldigen, eller hvad ingen gider høre paa.
Kleiv, en ſmal og vanſkelig Sti over Bjerge.
Klep, en Jernhage eller en Slags Harpun, ſom hugges i ſtore Fiſke, for at kunne trække dem ind i Baaden; it. en Steen, hængendes i Dørſtolpen, ſom drager Døren til (Berg.).
Klette, en lav Bjerghøide.
Kleve, et Kammer at gjemme noget i; it. et Dueſlag.
Klevetons, en Pige, ſom ſeer tilgode i Gilder. Berg.
Klexe, en Art Falk. S. Skjorvenge.
Klaaſtein, en Steenvægt, ſom hænges i Bunden af Fiſkergarnet, for at det ſkal ſynke. Berg.
Kline, ſmøre, beſmøre, overſtryge.
Kling, Fladbrød med Smør eller anden Suul paa.
Klingetroſt, en Ringdroſſel.
Klining, Kakuklining, Brød med noget Smurt paa. Smørklining, Smørrebrød.
Klīp, ſee Klyp.
Klip, Hug, Prygl. Berg.
Klippe, prygle, ſlaae. Berg.
Klomme; Klomſe, hexe, forhexe; forholde en ved Hexerie.
Klomming, Klomſing, Forhexning, Hexerie.
Klommekōn, ſmaa Gevæxter paa Enebærtræer.
Klomp, en Bolle i Mad, Madbolle. S. Klōt.
Klōns, en Klots.
Klop, en liden Træbro over en Moſe eller en Bæk; it. en friſtaaende Trappe.
Klop, et ſtort Trug at hakke Kjød eller Talle i. Berg.
Klore, rive med Kløer eller Negle, kradſe.
Klōt, Kløte, en Meelklump, en Bolle.
Klub, Pølſe i Klumper; it. en tyk og ubehændig Perſon.
Klubbe, en Kølle; en Træklods. — Engelſk: Club.
Klubbe ſæg, holde ſig ſammen.
Klubbelæg, Klubbet, laſket, tyk og feed; tyk og ubehændig, klodſet.
Kluft, en Strøgaffel. Berg.
Klunger, Hybentorn.
Klure, de krumme Træhager, ſom ſidde i Bøttehanker; en Ring, ſom ſættes i Svinenes Tryne; it. en Perſon, ſom ſeer ud baade til Godt og Ondt. Berg.
Kluret, krum, krumdannet, krumvoxen; indviklet. Berg. (Man ſiger ogſaa Klurfingen.)
Klȳp, Klīp, Knibe, Klemme; it. ſaameget, man kan tage imellem to Fingre; it. et Sted at træde over Gjærdet, ſom paa nogle Steder kaldes Klyvled.

Klype, Klipe, knibe, klemme.
Klyse, et stort Spyt, en Kladase.
Klyvled, see Klyp.
Klæg, en Brems.
Klæg, Aarklæg, Storskreppe. Archium Lappa.
Klæk, ung og uerfaren, uduelig.
Klænge, et Ukrud i Ageren. Galium aparine. (Kaldes og: saa Snærje.)
Klænge, V. klavre; it. hænge sig ved, klynge sig fast til; it. spotte, railleres. Øster paa.
Klængekjæft, en Spotter. Øster paa.
Klængenamn, et Ögenavn. Øster paa.
Kløivning, langkløvet Træ. Af Kløive, kløve.
Kløte, see Klōt.
Kløv, en Byrde, som hænges i Kløvsadelen paa hver Side af Hesten.
Kløve up, belæsse Hesten.
Kløvtraae, Fæets Traaden.
Knaa, Kna, sammenæltet Dei. — I Tell. og flere Steder udtales ikke K, og siges: Naa.
Knaae, Knaë, Knø, ælte. — Tydsk: kneten.
Knaape, en rask og stolt Karl.
Knaartlæg, see Knøtelæg.
Kna, see Knaa.
Kna, Knio, Plur. Knætte, et Knæ. (I Tellemarken og i Romsdalen høres ikke K; og udtales Na, Nætti.)
Knab, Knat eller Knaat, en lidet fremragende Pynt af et Bjerg, en Bjergknold; it. en liden Dreng; it. en liden Hest.
Knabbe, æde friskt. Tell.
Knabbelæg, Knatlæg, Knaatelæg, Knøtelæg, liden og net, vakker, velskabt. — Tydsk: Knorrer.
Knag, en Træstub; it. en Pind eller Nagle i Væggen at hænge noget paa.
Knak, en liden Bænk. S. Krak.
Knaft, knapt.
Knap, hastig, hurtig; it. nidsk.
Knappe av, trække af; formindske, gjøre Ende paa.
Knapsindt, hastig til Sinds. — Af Knap og Sindt.
Knat, see Knab.
Knef, en Slags Pølse. Berg.
Knegge, vrinske (om Heste); it. skoggerlee.
Knegt, Knigt, et vist Stykke Træ i Ploven.
Knepte, krympe, indkrympe. Berg.
Knette, kaage; it. knye; give en rislende Lyd.
Knjotre, perse, trykke, pakke sammen.
Knibbe, en hvas Steen. Tell.
Knīk, En som prutter i Handel. Tell.
Knīp, Knipo, en liden Tang; en Ildtang. Nordenfj.
Knipen, indknibende, paaholden.
Knippe, Spat (en Hestesvaghed).
Knīs, Latter, Fnis.
Knise, lee sagte, fnise.
Knit, Plur. Knitane, en Soldat. Berg.
Knita sæg, lade sig overtale, lade sig sige. Tell.
Knōk, en Knogle, et Been.
Knote, tale peent; it. tale fremmede Sprog; it. gjøre sig til deraf. (Særdeles om Fruentimre)
Knotelæg, Knøtelæg, peent talende.

Knott, Forknyttelse, Sinkelse i Væxten.
Knovle, en Hvirvel; it. en Pind at lukke for Leden med. Chrstnia.
Knub, en Knold. Veaknub, en Brændeknude.
Knubord, anstødelige og fornærmelige Ord. — Man siger ogsaa Knubbede Ord.
Knuf, en stor og tyk Ting.
Knultren, Knultra, knudret, ujevn.
Knæfaren, Adj. som er sat for Brystet for at dræbes.
Knøe, see Knaae.
Knøs, en Skurk, en næsevils Fyr.
Knøsk eller Knusk, Jldsvamp, Tønder.
Knøtelæg, see Knabbelæg og Knotelæg.
Knøtter, Kornlærken. Emberiza Miliaria.
Ko, Kor, Qvor, hvor. Kofor, hvorfor.
Kobbe, en Sælhund.
Kodde, see Kolle.
Koddin, hvor; hvorledes. Berg.
Kofin, En som giør Bedragerie i Spil. Chrstnia. (Kaldes ogsaa Konkelfus.)
Kög, Kök, en Jordklump; en Mødding. — Sv. Koka.
Kogestok, en Trumle. Øster paa.
Koggul, see Kongel.
Kogs, en Skaal; it. en Kjøkkenskee.
Kogstøe, Møddingsstedet.
Kohelst, hvor, hvorhen, paa hvilket Sted.
Koine, Koune, en Blegne. S. Kyne.
Kolhöt, Hasen. Berg.
Kolba, Koldfeber. Nordenfj.
Koleis, Kolæs, Korleik, hvorledes.
Kolke, fuske. Spydb.
Kolkar, en Fusker.
Kolket, fuskeragtig.
Koll, en Jsse; en Top, Top lige over Hovedet, Zenith. Heraf: Hattekoll, Hattepul. — Jsl. Kollr.
Koll, Kodl, et Nød, som har ingen Horn; it. en Hind.
Kolle, et adskilt skovbevoxet Fjeld.
Kolle, et Melkekar af Træ uden Ører. (J Tell. Kodde); it. en Lampe, en Jernlampe, som hænger i Røgstuen (Berg).
Kollebaat, et lidet Trækar under Lampen, hvori Trannen drypper. Berg.
Kollet, Kodlet, kullen, som ingen Horn har.
Kollje, see Hyse.
Kolp, en Kotand. Berg.
Kolpus, skjørt Kjød, Mørbrad. Berg.
Kolve, vælte. S. Qvalve.
Komle, en Bolle af Blod eller Lever. Berg.
Kommel, Hinder, Forhindring. Tell.
Kompe, en stor og fornem Mand. Spydb.
Komperuter, Fiskeboller, lavede af Fiskens Lever eller Rogn. Berg.
Komperøse, Fyldning udi Torskemaver og Torskehoveder med Fiskelever, Meel og Urter. Berg.
Kong, en Gevæxt paa Kroppen. Spydb.
Kongel, Koggul, Frugt af Gran- og Fyrretræer.

Kong-

Kongjøs, Kongelys (en Urt). Verbascum Thapsus. — Af Konge og Jøs.
Kongle, en Edderkop. I Trondhj. Kongro.
Konglevaag, Kongrovæv, en Spindelvæv. Nordenfj.
Kongshou, en Høi, hvorunder man troer, en Konge ligger begraven.
Kongsæt, Leiermaals Bøder. Chrstnia.
Konkelfus, En som bedrager i Spil. S. Kofin.
Konn, Koin, Kodn, Korn; it. en lille Smule (af tørre Sager).
Konnig (kundig), bekjendt.
Kop, Plur. Koppar, et Kar eller Fad. Ostkop, en Osteform.
Kope, sidde og see uden at tale, staae forgabet, forundre sig.
Kopelæg, forudringsfuld.
Kopen, forgabet, forundret.
Koppelsteine, smaa runde Stene i Stranden.
Kopraa, Opslagspenge. Spydb.
Kor, Ko, hvor.
Kor, Qvær, hver, enhver.
Korare, hverandre.
Korjøsk, storagtig i Væsen. — Fordreiet af det Franske curieux.
Kork, Korkmosse, en Art Moes. Lichen saxatilis.
Korke, en rødagtig Farve, som tilberedes af Korkmossen.
Korkjen, hverken. S. Querken.
Kormeise, stolt, storagtig. Spydb.
Kornottelæg, artig, smuk, beleven; it. udskaaren, udgravet. S. Krotela. Berg.
Korp, en Ravn.
Korpet, sort, styg, rynket. Ei korpet Kiærring, en hæslig gammel Kone. Berg.
Kors, Korsmæg! Gud bevar's!
Kort, noget. S. Hort og Qvart.
Kōs, hvorledes. S. Hos og Hossen.
Kos, Koss, unødvendig Traktement.
Kose sæg, gjøre sig tilgode, gotte sig.
Kōslæg, behagelig, som man kan gotte sig med eller fornøie sig over.
Kosomær (hvo som er), alligevel, desuagtet.
Koss, see Kaas.
Kōst, en Børste, f. Ex. en Klædebørste eller Skobørste.
Kōste, børste. Kōste sæg, børste sig.
Kosttraate, mangle Mad paa Reiser. Nordenfj. S. Traate eller Tryte.
Kostvere, bekoste. Nordenfj.
Kōt, smaa Fisk.
Kote, see Kaate.
Kote, sidde og gabe. Tell.
Kott, Koto, see Kaat.
Kōv, Kove, Sliim for Brystet; Snue, Hoste. It. Harpix, Gummi af Træerne. (S. Qvaa.)
Kove, see Kaave.
Kōvne, Qvavne, være nær ved at qvæles, ikke kunne faae Luft.
Kraa eller Kro, en Krog, et Hjørne.
Kraake, Kragen.
Kraakefōt, Femfingerurt. Comarum palustre.
Kraakegull, Kraakesølv, Glimmer. Mica laminosa.

Kraakekoin, en Kornkrage, en Raage.

Kraakeskjæl, Muslinger. Berg.

Kraakesmelle, en Skraller, at skræmme Kragen og andre Fugle bort med.

Kraam, Kramvare.

Kraave, Krave, samle sig til Jis, fryse fast.

Krab, et lidet Menneske; it. et lidet Dyr.

Krabbe, et Slags Jernanker. Nordenfj.

Krabbe, kradse, rive med Kløer eller Negle. Krabbe sæg, kløe sig. Berg.

Krabbe, gaae paa fire slæbe sig langsom frem ligesom Krabben.

Krabbelure, et Slags Dands. Chrstnia.

Krasse, et Træskaft med nogle Pigge eller Tinder i den forreste Ende, en Art Hakke.

Krak, Knak, en løs Bænk; en lille Stol eller Blok med tre Been uden Ryg; en Saugeblok. — (Tydsk: Knecht.) It. et lidet sammenkrympet og uansee ligt Menneske.

Krake, Kraake, sammenfrossen Jord, ujevn Jis; it. et høit Træ med afstudsede Grene til at hænge noget paa; en Stillads til Erter (Chrstnia.).

Krake āt, stoppe til, f. Ex. Hul paa Klæder. Tell.

Kraksætt, En som ikke kan hjelpe sig selv, en gammel skrøbelig Mand.

Kram, fugtig og sammenhængende. Siges om Sneen.

Kramfand, vaad og sammendynget Snee, som ofte falder ned fra Fjeldene.

Kramse, famle med Hænderne.

Kramsekjærring, en Jordemoder. Spydb.

Krangle, komme usselt frem. Øster paa.

Kranglet, vanskelig at komme frem; it. uordentlig i Vext. Øster paa.

Krank, syg, svag. — Tydsk: kranck.

Krap, knap, vanskelig. Krappe Aar, knappe og dyre Aar. Chrstnia.

Krave, see Kraave.

Kravle, stræbe, gjøre sig Umage.

Kravse, skrabe sammen. Edsb.

Kreklyng — (en Urt). Andromeda cærulea.

Krēl, Madposen i Fugle.

Krilla, Mæslinger. Søndenfj. — Kaldes Nordenfj. Krægda.

Krīm, Snue, Forkjølelse.

Kring, rundt omkring; it. hurtigen.

Kringlet, rundladen af Ansigt.

Kringrenne, omringe, omgive.

Kringtole, en Qværn eller Vandmølle. Berg.

Kro, see Kraa.

Krōk (Kroa), en Aabning imellem Fjeldene, en liden Dal. — Engelsk: Crook.

Krōk, Krūk, en gammel kroget Mand, et ussselt Skrog; it. en Top, som Børn lege med.

Krokelæg, kroget; ussel, skrøbelig.

Krōkheit (Krogheb), Underfundighed. Berg.

Krokorou, stiklende, chikanøs.

Kromselæg, ussel, skrøbelig. Tell.

Krone, komme sig efter en Sygdom. Berg.

Krop, stolt, hovmodig. Berg.

Kroppe sæg, bryste sig, gjøre sig til. Berg.

Kross, et Kors; it. et Sølvkors i Brystet. — Engelsk: Croſſ.
Krosse, gjøre Kors for sig.
Krote eller Krotte, skjære ud i Træ eller Steen.
Krotela, udskaaren i adskillige Figurer.
Kroune, klynke, give sig. Tell.
Krue, en indhegnet Plads ved Gaarden for Qvæget. Trondhj.
Krūk, see Krok.
Krūke — sitte paa Kruke, sidde med bøiede Knæe.
Kruke, V. bøie, krumme. Kruke sæg, bøie sig; bøie Knæerne.
Kruket, kroget; krumknæet.
Krupe, Imperf. kroup, krybe.
Krūs, et Kryds; et Kryds i Skjorten. Gjæra Krūs aav, gjøre Høitid af.
Kruse up, gjøre Høitid af.
Krusere, udskjære i forskjellige Figurer.
Kruskelæg, krøllet. Tell.
Krutle, sysle, beskjeftige sig for sig selv. Berg. S. Putle.
Krye, Krue, vrimle.
Krykja, en liden Strandmaage. Larus Tridactylus.
Kryl, en Pukkel; it. en pukket Person.
Krylet, puklet, pukkelrygget.
Krypp, Krypil, Krup, krybende Insekter og Orme. It. en gammel Stakkel, som har Møie for at gaae; en Usling, en Kryster.
Krysse, gjøre Væsen af, krybe for. — Af Krūs.
Krytter, Krøttur, et Kreatur; it. et foragteligt eller taaheligt Menneske. (Nogle Steder siges Kratur og Kratter.)
Kræ, smaa Fisk, Foreller.
Krægda, see Krilla.
Krægse, en uskikkelig eller uhøflig Person.
Kræke, krybe frem, gaae langsomt og usselt.
Krækekryke, Krykebær, Kragebær. Empetrum nigrum.
Krækse, et skidenfærdigt Menneske; it. en egensindig og uskikkelig Person; en Usling.
Kræmme, en Haandfuld. Tell.
Kræppe, være knap og vanskelig. Chrstnia. — Af Krap.
Kræv, Krævou, duelig, dygtig, stærk.
Krøikeva, et Fiskeredskab med fire Angler. Berg.
Krøkle, en Krølle eller Folde; it. et kroget Træ; et usselt Qvindfolk. It. en Svaghed i Kreaturenes Fødder, da de siges at være dvergslagne. S. Dverg. (Berg.)
Krøklet, krøllet, foldet; kroget.
Krøne eller Krønte, et Fruentimmer, som vanskaber sig ved sin Klædedragt.
Krønelæg, sælsom i Klædedragt; it. som paatager sig en anden Skikkelse (Tell.).
Krøtter, see Krytter.
Ku, Kubeist, en Ko. S. Kyr.
Kubbe, en Træklods, en Blok.
Kubbelæg, tyk og stor, ubehændig.
Kufjøs, see Fjøs.
Kufte, springe, løbe, være hurtig. Kufte paa sæg, skynde sig.
Kufting, et Spring.
Kukelure, Sneglehuse, Konkylier.
Kul, et rundt Drikkekar, en Melkeskaal. Berg.
Kulp, en liden Grøvt.

Kulp, Kulpen, liden og drøi. (Om Personer og Ting.) Berg.

Kult, en liden Jordhøi; en liden tyk Ting.

Kulte, støde, puffe. Edsb.

Kulten, raaden. Chrstnia.

Kulting, et Slags Trælast.

Kummer, Knopper paa Træer. Nordenfj.

Kupe, en dyb Vandkumme. Tell.

Kuppe, afskjære; forekomme, forhindre. Berg. — Fransk; couper.

Kūr, Kuren, stille, rolig, tankefuld; it. sygelig. (Især om Fugle.)

Kure, sidde stille; skrante, være sygelig. It. gaae hjem om Aftenen fra Arbeide. — Siges og om Fugle, som sætte sig hen om Aftenen.

Kurf, Kurve, en Pølse.

Kurre, det Baand, Pleielen er sammenbunden med. Øster paa.

Kuræp, en Kokase. Tell.

Kusimmer, Kjellingetand. Primula veris.

Kusse, en ung Qvie. Berg. — Et Diminutiv af Ku.

Kusse, Kussebaan — en Benævnelse til at kalde paa Kalvene. Berg.

Kutunge, Oxetunge (en Urt). Anchusa officinalis.

Kybits, Viben. Tringa Vanellus.

Kyl, Kylle, Kulde.

Kyle, see Kyne.

Kyllag, Kyrlag, er Græsning til sex Faar. Vester paa.

Kylle, hugge Top og Grene af Træer.

Kyn, see Kjæn.

Kyne, Kyle, en Blegne; en Byld.

Kynne, S. Tilbøielighed; Godhed.

Kynne, V. give Kornet de sidste Pleielslag. Spydb.

Kyr, Kyri, Koen; it. Køer. — Isl. Kyr.

Kȳrfingen, komæssig, tyk og plump som en Ko.

Kyrr, stille, rolig, stillestaaende. Stat i Kyrr, staae stille. Vester paa. (S. Qvær.) — Isl. Kyrr.

Kyrsta, lad formedelst en alt for lang Sidden. — Af Kyr, en Koe, og sta, staaende.

Kyte, true, skjende, irettesætte; it. broute, prale.

Kæl, see Kall.

Køite, en liden Hytte til Kulbrænderie. Tell.

L.

Laag, Adj. og S. lav, et lavt Menneske eller Dyr. I Tell. Laad, Laadde. — Isl. lagur.

Laag, Laug, en Slags Suppe til Kreaturene, tillavet af Bark, Avner, Hø, Halm o. d. Berg.

Laag, et gammelt, raadent, nedfaldet eller nedsjunket Træ. Øster paa.

Laage, samle flydende Træ. Øster paa.

Laage, Laago, en Lue; en Fakkel. — Isl. Loge.

Laaget, stille, sagte. Gange laaget, gaae saa man neppe hører det. Tell. S. Longt.
Laaghalt, halt, saaledes at den ene Fod er kortere end den anden. Nordenfj. (Kaldes ogsaa Stighalt.)
Laak, syg, skranten, daarlig.
Laake, en Nattegjænger, som tager smaa Børn. — Man siger ogsaa om Fanden: den Laake. S. Loke.
Laam, Spor efter Tømmerstokke og Ski. Øster paa.
Laan, oplagt Brænde og Tømmer; it. en Bygning, et stort Vaaningshuus; et Huus, hvor man oplægger Varer til Salg.
Laang, lång.
Laange, længe. Laange sia, længe siden.
Laare, lure, staae paa Luur.
Laat, en Lyd; et ynkeligt Skrig.
Laate, lyde; klynke, jamre sig.
Laates, opgive Aanden, døe; it. drukne.
Laatte, Laatter, Latter.
Laave, Loen.
Laavemand, en Tærsker. Berg.
Laavsniken, kjelen, ømfindtlig. Tell.
Lab, en Pode, Lalle.
Labbe, gaae sagte.
Labber, Skoe af uldent Tøi, som fattige Folk bruge. Nordenfj.
Ladder, Laadder, Sneestrømper oven paa Skoe.
Lae (lade), lægge i Lav. Edsb.
Laf, see Lav.
Laft, Hjørne i Stokkevægge; det Sted, hvor Stokkene i en Bygning samles i hinanden.
Lag, Selskab, Forsamling; it. Slags; Maade, Fason. Dæ liggje intje Lag paa, det behøves ikke. Dæ va intje Lag paa, det var uvist. — Te Lags, til Maade, efter Behag. Ingjo kan gjæra haanom te Lags, ingen kan gjøre ham tilpas. — Sv. til lags.
Lage, Lagna, den uundgaaelige Skjebne; Skjebnens Beskikkelse.
Lage, V. bestemme; danne, mage; lave.
Lagelse, Dannelse, Form.
Lagelæg, maadelig, temmelig.
Laget, Lagna, beskikket, bestemt ved Skjebnen.
Laggene, det Sted, hvor Staverne ere sammenhæftede til Bunden i Kar.
Lagom, Lugomt, passende, beqvemt; nogenledes; it. uvist, ubestemt. — Sv. lagom.
Lagt, S. en vis Dybde eller Maal i Bjergruberne.
Lagt, Adj. henstrækkende.
Lammen, Lamster, træt, læmster.
Lampe, prygle, banke. Tell.
Lamre, haard. — Siges om Veiene om Vinteren. Øster paa.
Land, Urin, Pis (især visse Dyrs). F. Ex. Katteland, Kuland. — Isl. Hland.
Lande, pisse.
Landfarsot, en smitsom Syge, som udbreder sig over hele Landet. S. Sot.
Landkolle, en Pissepotte. Berg.
Landnøring, Nordostvind, som blæser ind i Fjordene. Vester paa.
Landsynna, Sydostvind. Vester paa.
Landvær, Veir og Vind, som trækker fra Landet.

Langesløe, det Vand, som løber igjennem Slaget til Vandmøllen.
Langfante. en Fremmed, som kommer lang Vei fra; it. en Landløber, en Tigger. S. Fante.
Langfarre, Langfæring, see Farre.
Langfærandes, Adj. og S. som kommer fra et langt bortliggende Sted; it. en Landstryger, som reiser lange Veie for at tigge.
Langhændt, tvagtig.
Langise, et langt Baand paa hver Side af en Jagt, hvortil Vandet gaaer, naar den er ladet. Nordensj.
Langledt, langagtig af Ansigt.
Langofā, Laangfā, Oldefader. Langomō, Oldemoder.
Langrette, en lang og lige Strækning. Sndb.
Langsindt, Langsinna, som er længe vred.
Langsjunt (langsynt), som seer langt fra.
Langspel, Laangspel, et Slags Harpe, som Bønderne spille paa.
Langsvale, en lang bedækket Gang, et Galleri.
Langtrold, en Græshoppe.
Langtækkelæg, som har en jevn Yndighed. Spydb.
Langvir, see Lomgivje.
Lap, en Skosaale.
Larv, et pjaltet og uordentligt Menneske.
Larve samen, kludre sammen, f. Ex. et Arbeide.
Larvelæg, pjaltet, uordentlig i Klæder.
Larvet, pjaltet, laset.
Lasse, Larre, reise sagte afsted. Tell.
Late sæg, ligge og strække sig, være lad og doven.
Latelæg, passelig, maadelig. Spydb.
Lating, Læting, en ledig Person, en Dagdriver.
Lauk, Løg. — Isl. Laukr.
Lav eller Laf, en lang Mos, som vorer ud paa Træer.
Lave, glimre, falde i Øinene. Dæ lave aav haanom, han glimrer meget.
Lavelæg, glimrende, prunkende.
Larblikke, hvide Bjerge og Stene ved Elver og Søer, hvorhen Laren siges at søge.
Larekjær, see Kjær.
Larevarpe, see Varpe.
Lea, røre, bevæge. Lea sæg, røre sig.
Leagrās, Springurt. Impatiens noli tangere.
Ledakaure, en Særkekile. Guldbr.
Lēdt, Lēt eller Lit, Farve, Kulør. — Isl. Litr. Sv. Let.
Lēdt eller Lita, Adj. farvet. F. Ex. rouledt Klæ, rødfarvet Klæde.
Ledta, Lidta, farve.
Legevold eller Leiervold, Betryk, Forlegenhed.
Lei, Atlei, Leilighed, Anledning.
Lei (Leed), en Kant af Himmelen eller Landet; it. en Vei, et langt Stykke Vei (især til Søes). Bergens Lei, kaldes Veien til Søes indenskjærs, søndenfor Bergen, omtrent 18 Mile lang.
Lei, Leit (leed), Adj. kjedsommelig, ubehagelig.
Leik, Leeg, Dands.

Leike, lege, svinge om, være munter.
Leikè, S. en Lurendreier, en Furfvandser. Spydb.
Leiklæg, munter, lystig.
Leilænding, en Person, som sidder paa Landet til Leie.
Leine, Afhjeld i et Bjerg. S. Lie.
Leire, Leerjord. — Isl. Leir.
Leisklæg, kjedsommelig. — Af Lei.
Leist, Sokker, som gaae til Smallæggen.
Leite, en flet Plan paa Bakker og paa Fjelde; it. en vis Tid, en Stund.
Leitet, ujevn, ikke lige overalt.
Leiv, Lēv, et heelt Fladbrød, en heel Skive.
Lekjætte, en Lækat. S. Røs-kat.
Lēl, et Loft til Foder. Berg.
Lel (kontrakte), alligevel.
Lem, et Loft; it. en Vindues-skudde.
Lemmus, Lemming, Le-mæn, et Slags skadelige Muus, som efter Almuens Mening falde ned fra Himmelen. Marmota Lemmus.
Lemse, see Levse.
Lenug, ledig. Tell.
Lessom, Skrømt. Paa Les-som, paa Skrømt. S. Læ-sten.
Let, Læt, mild; munter. Læt ti Være, mild i Luften.
Letaar, let til Sinds, af let Sind. Søndm.
Letbærlæ, let at handtere; it. som let taales.
Letliven, lystig.
Letne, blive mildere (om Veiret).
Letsklæg, Letslæg, let, hurtig, rask til Fods.
Lette, let, svagt Korn; it. Opholdsvei:.
Lettingsslæe, en spids Slæde. (Kaldes ligeledes i Sverrig.)
Lettre, Natteleie for Kreature.
Letvindt, som lader sig let gjøre; it. (om en Person) som har let for at komme frem.
Letvorren, spøgefuld, skjemtsom.
Lēv, see Leiv. It. Raad mod Sygdomme, Lægemiddel. Søke Lēv, søge Raad. Nordfjord.
Levse, Lepse, blødbaget Fladbrød. — I Trondhj. Lemse.
Ljaa eller Jaa, en Lee. (I Trondhj. Løa). — Isl. Liar.
Ljaaredytte, et stort og stygt Qvindfolk. Tell.
Ljalt, smidig, let. Guldbr. — S. Lju.
Ljo, en Lyd.
Ljōs eller Ljūs, Lys. (Gl. Dansk.) — Isl. Lios.
Ljose eller Lyse, Tran, som bruges i Lamperne. Berg.
Ljosebaan (Lysebarn), det spæde Barn, som kommer af Moderens Liv.
Ljosemō (Lysemoder), en Jordemoder.
Ljoserāk, Lysevæge.
Ljoster, Lyster, et Redskab til at fange Fisk med, især ved Lysning. — Man stikker ogsaa Lax med Ljosteren i Elvene.
Ljostre, Lystre, fiske ved Lysning om Natten; stikke Lax i Elvene med Ljosteren.
Ljōt, Ljøt, hæslig, grim. — Isl. liotur.
Ljoting, Ljøting, et hæsligt Menneske.
Lju, Ljēug, let, smidig, behændig.
Ljuge, Lyge, Imperf. Løg, lyve. — Isl. lyge.

Ljugn, en Løgn.
Ljūr, Ljōr, et Hul paa Taget paa Husene eller rettere Røgstuerne, hvor Røgen trækker ud, og hvorfra Lysningen kommer.
Ljøegju, som har et let Sind. Søndm.
Li, Afheld i et Bjerg. Heraf: Nordli, en Helding i Bjerget som vender mod Norden; Sōllie, som ligger mod Solen.
Lie, stunde, lakke. Dæ lie langt paa Dagen, Klokken er allerede mange.
Like, synes godt om, lide, see gjerne. — Engelsk: like.
Liklæg, temmelig, magdelig.
Likt (Likare, Likast), passende, tilpas. Du æ likt te, det passer for dig. Da æ likt te dæg, det er tilpas til dig. Dæ va likt (likaste) te, det lød som.
Likvæl, kontrakte: Lel, alligevel.
Lim, Limsteen, Kalk, Kalksteen.
Lime, Sōplime, en Feiekost. — Isl. Lim. Sv. Lima. Jydsk: Lime.
Lime, et Knippe Hør. Spydb.
Limrøite, Kalkvand paa Huder, som skal barkes.
Lin, Hør. — Isl. Lin.
Linbænd, Knægræs. Spergula arvensis.
Lind, tynd, spæd. Lind Graut, tynd Grød.
Lindke, spæde, fortynde.
Lindlæg, maadelig tynd.
Line, tøe. Øster paa. S. Tine.
Linevær, Lining, Līnt, Tøe, Tøeveir. Øster paa.
Link, En som gaaer og slænger med Kroppen.
Linke, slænge med Kroppen; gaae slængendes.
Linsøime, en fiin Synaal Berg. S. Søime.
Lirelæg, skjelmsk, skalkagtig. Tell.
Lirke, stjæle paa en lumsk Maade; it. indsmigre sig; it. staae og famle med noget.
Lit, Lita, see Lēdt.
Lite, lyde, adlyde. Lite mæ, lade sig nøie med.
Livd, Besparelse, Lettelse.
Live Live paa, spare. Live sæg, skaane sig selv for Arbeide. — Isl. hlífe.
Live, kjøre frem.
Live, S. Lye, Skjul.
Livéd, befriet for Arbeide, udhvilet, lettet.
Liven, som skaaner sig for Arbeide, lad, magelig.
Livhōg, Millehug. Tell.
Livhætt, farligt for Livet.
Livmærke, Kjendetegn paa Kreature, at de skal leve.
Livræd, bange for Livet.
Livstaku, Fæste eller Bygsel paa Livstid. Edsb.
Livstrøk, Livstrouk, Durkløb.
Lo, det indsamlede Høe og Halm til Vinterforraad. Berg.
Lo, Hagel eller Kugle at skyde med; it. Gange i Geværet.
Lobrev, en Stevning. Guldbr.
Lodde, Smelt, en Art Lax. Salmo eperlanus.
Loftur, en Samling af Stene med Aabninger imellem, skjulte med Muld. Berg.
Logn, stille, sagte, hemmelig.
Logn, S. Lye, hvor ingen Vind blæser. Berg. S. Lōn.
Loke, den Onde.
Lokkil (qv. Lukke), et lidet Skab. Berg.
Lollig, Løllig, løierlig, pudseerlig.

Lom,

Lömgivie, Lumbe, Aalgen, et Slags Søefugl. Colymbus Troible

Lomme, det Øverste af et Træ, hvoraf det Nederste har givet en Bjelke. Chrstnia.

Lomhund, see Lemmus.

Lompe, smaat tykt Fladbrød; it. et tykt Fruentimmer. Øster paa.

Lomse, Lomre, gaae langsomt og sagte, gaae hinkende. Øster paa.

Lon, Plur. Lonir, Stille, hvor en Elv gaaer meget stille og ikke fosser.

Lond, Lun, Ludn, en Tømmerstok; it. en stor Stang at bryde Steen med; it. runde Stokke, hvorved Baade trækkes paa Land.

Londe, Lonne, Lunne, kjøre Tømmer sammen til et vist Sted; it. opløfte eller afvælte med Londen; trække Baade paa Land ved Hielp af Lunder.

Londing, Lunning, Tømmerets Kjørsel.

Lone, Løine, Lønne, en Stund; it. Lune; Gemytsart, Sindsbeskaffenhed.

Lonet, Lonutte, lunefuld, vægelsindet.

Longt, stille, sagte i Gang.

Lop eller Lap, en Frø.

Loppen, Loppenhændt, frossen om Hænderne, valen. Trondhj.

Lopperdage, see Pretne Dage.

Loqva, alligevel. Berg.

Lört, Smuds, Snavs. (Ikke saa gemeent som i Danmark.)

Lortet, Lortutte, smudsig, snavset.

Lortvælen, fæm. Lortevelle, en smudsig og skidenfærdig Person.

Lott, Lüt, en Part, en Deel, et Lod. Plur. Lotter, Luter, Herligheder ved en Gaard. — Kaldes ogsaa Vester paa Lundir, og i Søndm. Lundevne.

Lottebruk, Lütbruk, en Slags Forpagtning, hvorved Brugerne faae den halve Afgrøde.

Lottebruke, Lutbruke, Lutvinna, forpagte hele Gaarden imod den halve Afgrøde.

Lottebruker, Lutbruker, en saadan Forpagter.

Loue, see Laage.

Loug, Lou, et Bad. Sjøloug, Søbad. — Isl. Laug.

Louge sæg, bade sig.

Lougfā, Lougmō, see Langofā.

Loune, bade, vaske. Berg.

Loup, Løp, Løben, Springen; it. et vist Maal, omtrent to Tønder Hartkorn; it. et Slags Trækar, en Osteform. — Isl. Hlaup.

Loupe, løbe.

Lous, Loust, løs. Lous Kār, en Lediggjænger. Lous Kjærring, en ufrugtbar Kone, som ingen Børn har.

Lousingbaan, et uægte Barn.

Louskjæfta, kaadmundet.

Louslont, løsagtig. Tell.

Loute, see Lyte.

Louv, Løv paa Træer. — Isl. Lauf.

Louve, samle Løv.

Louvring, en stor sølvforgyldt Ring, som Bonderkonerne bære paa Fingeren. Berg.

Lovboraar, Sküdaar. Berg.

Love,

Love, det Hule i Haanden, Luen eller Fladen i Haanden. — Isl. Love.

Lub, fæm. Lubbe, en tyk og fyldig Person.

Lue, en Hue.

Lue, Luen, den Hylde, hvorpaa Qværnen ligger i Møllehuset; it. et vist Instrument at blæse i. (S. Lūr.)

Lufs, en Person, som hænger med Hovedet, eller som Haaret hænger ned i Øinene.

Lufsøira, hængende med Ørene. (Siges om Hestene.)

Lug, see Glug.

Lugg, Luggje, Hovedhaaret; især Haaret i Panden.

Lugge, tage fat eller rive i Haaret. It. gaae sagte og langsomt.

Lugomt, see Lagom.

Luke, en Vinduesskudde; it. en Træklinke paa en Dør.

Lumbe, see Lomgivje.

Lun, see Lond.

Lund, Hofte. Chrstnia.

Lunde, Søepapegøie. Alca arctica.

Lundir, Lundevne, see Lott.

Lūr, et Instrument, hvori Bønderne blæse i Marken.

Lur, et Fruentimmers og Mandfolks Sammenleie. (Bemærker ellers ligesom i Dansken: en kort Søvn.)

Lure, søve halvvaagende; it. sove hos et Fruentimmer.

Lurv, et pjaltet, eller i Klæder skjødesløst Menneske. S. Larv.

Lurvet, Lurvutte, pjaltet, eller skjødesløst paaklædt; it. stridhaaret (Spydb.).

Lusk, et seendrægtigt Menneske.

Lusk, Prygl, Hug.

Luske, snuse, granske; gaae paa Luur. Luske ut, udfritte, udgrandske. It. prygle, give Hug. It. tage Utøi af Hovedet.

Lūt, see Lott.

Lute, et kroget eller ludende Qvindfolk.

Lututte, fortrædeligt paa Reisen. Tell.

Ly, Lyt, lydelig, som kan høres langt borte. Ei ly Klokka. It. tyst, stille.

Ly, S. Folk. Ung Ly, unge Folk. Hūsly, Huusfolk. Berg. — Tydsk: Leute og Lyde, som ogsaa paa Landet i Holsteen udtales: Ly.

Lyde, brænde svagt og dunkelt. Siges om et Lys, Berg.

Lye, lytte, høre paa. Lye Mæsse, høre paa Prædiken.

Lykkel, en Nøgle. Berg. — Isl. Lykill.

Lynne, den Stund, naar Vinden stilles. Tell.

Lynnings — staae te Lynnings, staae og lytte eller høre.

Lynsk, see Løinsk.

Lyr, en Torskeart. Gadus Pollachius.

Lyse, see Ljose.

Lyser, Nordlys. Edsb.

Lyske, et svagt Skin eller Lys.

Lyster, Lystre, see Ljoster o. s. v.

Lystre, adlyde.

Lyte, Loute, Imperf. Lout, være nødsaget til, maae. Du lyte gjæra dæ, du maa gjøre det.

Lyug, lydig. Tell.

Læe, lee. (Eg lǣr, lædde, ha lædt. — Isl. hlæ.

Lægd, een eller flere Bondergaarde, som er om at udrede en Soldat eller Dragon.
Læggjespik, Skinnebenet. Berg.
Lægsommer, Tiden imellem Pløiningen og Høsten.
Læke, en Lanke, en Kjede. — Isl. Hlekur.
Lækker, kjøn, net, smuk. Kjøre lækker, kjøre sagte.
Læmme, føde Lam. Siges om Faarene.
Lændse, en Kjede af Stokke eller en Bom i Søen, for at opsamle det flydende Tømmer.
Lændt, S. Beliggende.
Lænne, en beqvem Jord til at braate eller brænde.
Læns, træt, afmægtig.
Læpelæg, løselig. Øster paa.
Læppe, drikke, søbe i sig. (Om Hunde, Katte o. d.) Nordenfj.
Lære, Plur. Lærene, Laaret.
Læse, lukke med Laas, lukke inde; it. lukke Laasen op. — Isl. og Sv. läsa.
Læsnert, et Skab med Laas for. Berg.
Læst, Læster, en Bog; it. Læsning i en Bog. Berg.
Læste, lade som, anstille sig som.
Læsten, Anseende, Forstillelse. Mæ Læsten, paa Skrømt, for et Syns Skyld. S. Lessom.
Læste sæg, skyde Spirer. — Siges om Kornet.

Læte, Lader, Grimasser. — Isl. Læti.
Lø, Løa, en Lee. Løaorv, Skaftet paa Leen. Trondhj. S. Ljaa.
Løe, lægge i visse Lav, f. Ex. Kornet i Laden. Berg.
Løfting, en Baad med en løs Veng eller Kahyt, som kan løftes af.
Løglæg, latterlig. S. Lollig.
Løi, lad, doven.
Løien, Løie, løierlig. Dæva løie, det var løierligt.
Løine, et Gjemmested.
Løine eller Løime, V. gjemme bort, skjule. Løine sæg avsta, snige sig hemmelig bort.
Løinfængjen, listig, lumsk.
Løinsk, Lønsk eller Lynsk, lumsk.
Løite, et Stykke Vei. (Tell.) It. en vis Tid af Dagen eller Aaret.
Løive, levne.
Løke, stillestaaende Vand i smaa Bække.
Løkke, en Slags Knude.
Løkker, indhegnede Jorde eller Lyststeder.
Løllig, see Lollig.
Lømme, Lumme, en varm Vind i Luften; it. en Lue eller Ild, som sees langt borte.
Lønne, Løine, see Lone.
Lønte sæg, skjemte, spøge. Chrstnia.
Løntou, skjemtsom, spøgefuld, pudseerlig. Chrstnia.
Løp, see Loup.
Lørung, en Øresigen. Berg.

M.

M.

Maabe, sidde og kjedes uden at tale.

Maafaa, med Uvisse, forgjæves, paa Maae og Faae.

Maag, en Svoger, Svigersøn.

Maagenout, som har eens Kones Søster til Ægte. Tell.

Maake, malke. Tell.

Maal, Mæle, Stemme; Tungemaal, Mundart.

Maal, et Maal Ager, et vist Stykke Kornland eller Høeland.

Maal, en vis Tid eller Gang om Dagen; et Maaltid. F. Ex. Aabitsmaal, Ottemaal, Daurmaal, Aandaalsmaal, Qvelsmaal.

Maaldrik, tyndt Øl; Kovent. Berg.

Maallous, Adj. egentlig som mangler sit Maal-Jord. Siges om den Leilændingsbonde, som foruden sit første Fæste eller Bygsel endnu maa give Fæste hvert tredie Aar. Berg.

Maaltrost, Vinterassel, en Art Kramsfugl. Turdus Musicus.

Maara, Maargo, Morgenen. — Nogle Steder siges Mæna og Møna.

Maararaae, en rød Sky paa Himmelen om Morgenen, som er Tegn til Regn.

Maarasjuk, utidig om Morgenen. — I Tell. desuden: Maargovolt.

Maaratung, Maarasvævd, som vil gjerne sove om Morgenen.

Maase, en Maage.

Maatte, V. — dæ maatte æg, det maa jeg forstaae.

Mage sæg, spise og drikke godt.

Magne sæg, tage Mod til sig, gjøre sig færdig. Tell.

Magjen, Maven. Ildt i Magjen, Mavepine. — Isl. Mage.

Maise, en Hams. — Siges især om Bær, f. Ex. Multebær.

Mak, Mark, en Orm, Maddike. — Isl. Matkar.

Maka, sludre om et og det samme.

Makaraae, et foregaaende Overlæg imellem To eller Flere. Edsb.

Makedag, see Mekedag.

Malli, meget. Trondhj.

Malluring, Paahæng; it. Anstalter, Støi og Tummel. Tell.

Malm, Fyrrens rødbrune Ved. — Kaldes ellers Al.

Mandes, Mannast, voxe til Mand, tage til i Kræfter.

Mandskap, Mands Mod og Karakteer.

Mandtjukt, folkerigt, fuldt af Mennesker.

Mandtruvje, Mandtrue, et fladt Stykke Træ, som bindes fast under Foden, naar man gaaer over dyb eller løs Snee. S. Truer.

Mandtyne, et Fuskerarbeide; eller et Værk, som gjør Mesteren Skam. Mandtyne-Vær, et pludseligt Uveir, en heftig Storm. Berg. — Af Mand og Tyne.

Mangfal, dobbelt, mange Gange; it. mange Folk.

Mangmykjen, fuldt af Folk.

Mangslongjen, mangeslags.

Mara-

Marastaa, en Korsvei; it. et Sted, hvor Folk bestandigen kommer og reiser. Tell.
Mare, springe og slaaes om Hoperne (om Hestene); it. være tilbøielig til Klammerie og Slagsmaal; it. løbe efter Fruentimmer. (Gemeent.) Tell.
Mardyne, et paa Vandet svømmende Legeme, der bestaaer af Søskum, Moes, Qviste o. d.
Marebakke, en Sandbanke i Søen.
Marglea, stor Huusholdning, hvor der er mange Kostgjængere i et Huus.
Mari, Mara, Maren (et Qvindenavn), it. Maren, som rider Menneske e i Søvne om Natten. — Kaldes ogsaa paa nogle Steder Muro.
Marihøne, en Sommerfugl.
Marikaape, Marigrās, Løvefod (en Urt). Alchemilla vulgaris.
Mark, see Mak.
Marmæle, Marmærke, Søeko, Havnød. Manatus.
Martele, støie meget. Tell.
Marteling, Støi, Anstalter. Tell.
Martna, et Marked. Nordenfj.
Mās, Vaas, Sludder.
Mase, vaase, sluddre.
Masje, Masgjengt, tungt. Siges om Reisen. Tell.
Masion, Konfirmation; Konfirmationsdag.
Mastoue, en Stue, hvori Melken hensættes og forvares.
Mātbomme, et Madskrin. S. Bomme.
Matedry, Maaltids Opsættelse. S. Dry.
Mātgjengjen, som nylig har spist sig mæt.
Mātgriaal, Graadighed.
Mātgriou, Mātgriug, graadig.
Māthævt, alslags Mad, som er tjenlig at handtere. Berg.
Māthōg, Madlyst, Appetit. Af Mat og Hōg.
Mātjord, det øverste Lag Jord, Jordskorpe — Kaldes ogsaa Plogland.
Mātraa, Forraad af Mad og Levnetsmidler
Mātskāp, Fødevare, Proviant.
Mātstie, tillave Mad, koge Mad. Berg. S. Stie.
Matte, slet og ringe Sølv.
Maur, Mjaur, Migmaur, en Myre. — Isl. Maur.
Mauretue, en Myrehob, Myrebod.
Maurvetle, en mærkelig Bedrift. Berg. — Ligner det Franske: Merveille.
Me, vi. Plur. af æg, jeg. Nordenfj.
Med, Me, Landkjendingstegn, et vist Mærke, Fiskerne have i Landet.
Medemak, en Regnorm. S. Mak.
Meddium, see Melljum.
Medsætte, Mēsætte, befale, byde. Berg.
Mein, Meen, Brøst, Feil.
Meinke, formene, nægte.
Meinlæse, en Laas, som har en Meen eller Feil, saa at den ei kan lukkes op. Berg.
Meinspærren, fortrædelig mod Andre.
Meis, en Fletning af Vidjer til at bære udi; et Redskab til at føre Høet ned fra Fjeldene. Plur. Meiser, de tvende

Kurve

Kurve paa Siderne af Kløvsadelen.
Meise, føre Høet ned fra Fjeldene paa Meiser.
Meisrei, alt hvad der er gjort af Vidjer og hører til Kløven.
Meite, mede, angle Fisk.
Mekedag, Makedag, Møkdag, Onsdag.
Melde, en Urt. Chenopodium urbicum.
Mellag, en Trediedeel af en Vog, et Bismerpund. Søndm.
Melljum, Meddium, imellem, iblandt.
Melonge, det mellemste Barn.
Mēongs eller Melongs, middelmaadig. Mēongs Fisk, middelmaadig stor Fisk.
Mena, Meno, Møno, Morgenen. S. Maaraa.
Mjaag, Mjaa eller Mjau, tynd, smal, mager, ussel. Heraf: Mjaaryggen, den nederste smalle Deel af Ryggen.
Mjaalk, Mjolk eller Mjølk, Melk. Kaldes i Tell. Mjaak og Mjøk. — Isl. Miolk.
Mjaalke, Mjælke, Dueurt. Epilobium angustifolium.
Mjaalkebunke, et Melkekar.
Mjaalkekolle, Mjaalkeringe, see Kolle og Ringe.
Mjaas, slidt, udslidt, f. Ex. Klæder. Tell.
Mjaat, meget liden, altfor smaat. Berg.
Mjaur, see Maur.
Mjelde, Blomster paa Frugttræer. Berg.
Mjeppe, et Fjog, eller et Menneske, som ikke er om sig. Berg.
Mjūk, Mȳk, myg, blød. — Isl. mjuk.
Mjukne, Mykje, blødne, gjøre blød; blive blød.

Mjærm, see Mjøn.
Mjødden, see Mjølen.
Mjøg, tom, ledig. Guldbr.
Mjøk, see Mjaalk.
Mjøl, Meel. — Isl. Miöl.
Mjølbær, Mjølmbær, Meelbærriis. Arbutus uva ursi.
Mjølen, Mjødden, melet og tør, løs, f. Ex. Sneen; it. puddret i Haaret.
Mjølfond, en Klynge løs Snee, som falder ned oven fra Fjeldene. — Af Mjøl og Fond.
Mjølhald, Stands i en Qværn eller Mølle. Han hæva fænge Mjølhald, han har faaet et andet Sind, eller betænkt sig. Berg.
Mjølrāk, en Fjeldræv. Canis Lagopus.
Mjøltin, den Tid, Hyrderne vogte Qvæget, fra om Morgenen tidlig til Kl. 10 om Formiddagen. Tell.
Mjøn eller Mjøm, Mjørm, Mjærm, Hoften. — Isl. Miödm.
Midtefta, Mideftermiddag, som almindelig regnes Kl. 5.
Midtval, Tværstangen i en Slæde. Berg.
Mīg, Pis.
Mige, pisse, lade Vandet.
Miggenlæg, overmaade fiin og tynd. Tell.
Migmaur, en Myre. S. Maur.
Mildre, Myldre, harve, rive Ageren. Berg.
Mildrive, et Slags Harv. Berg.
Mile, den Indretning, hvorved man brænder Kul. Kollamile.
Milje, see Mølje.
Mimmer, Slikkerie. Tell.

Mimre,

Mimre, snakke over sig, rase. Berg.
Mimring, Raserie, Sværmerie. Berg.
Minnou, Minnug, som har god Hukommelse.
Miseldre, en Gave, som gives efter Eens Død, en Taknemmeligheds- eller Erindrings-Gave. Berg.
Mislæg, vovelig, betænkelig.
Mist, Most, Feil, Vildfarelse. Gaae Mist, gaae feil. Take Mist eller Take te Mist, tage feil, forgribe sig. — Plattydsk: Mis, d. e. feil, galt.
Mist, Must, smaat Regn og Snee.
Mo, Moi, en Moder, Moer. Gomō, en Goldmoder. Momi, min Moer, Mama.
Mo, en udyrket eller ufrugtbar Slette.
Mo, Adj. døsig, doven, afmægtig, træt, tørstig.
Mobemaal, Modsigelse, Indvending. Berg.
Moe, Damp og Oos af mange Mennesker; Damp eller Solrøg, som i godt Veir trækker sig langs Fjeldene.
Mōje, en Bondekone. Berg. — Et Diminutiv af Mo, Moi.
Mojere, gjøre sig til.
Mokje, meget. S. Mykke.
Mokke, en Hob, en Dynge. Plur. Mokker, smuldre og sønderknuste Sager.
Mokke, V. skuffe, feie bort. Berg.
Mold, Moll, Muld, Jord.
Moldbænk, Mistbænk; it. en Jordforhøining nederst om Væggen, for at holde Kulden ude.
Moldkōg, Moldkok, en Jordklump. S. Kōg.
Molle, en Smule, et lidet Stykke. — Isl. Mole.
Mōn, Tiltagelse, Forøgelse; Fremgang, Held. Sjaa Mōn uti nokke, see der kommer noget ud af en Ting. Dæ æ intje Mōn i, det er ikke Umagen værd. Plur. Monir, nogen Rigdom, Grunker.
Monivone, Moivone, undvære. Spydb.
Mōnne, sulte. Berg.
Mōnne, Mōnnes, forøges, tiltage, have Nytte eller Fremgang, lykkes. — Af Mōn.
Montru, mon?
Mope, drille, tage ved Næsen. Edsb.
Morell (Morild), et gnistrende Skin i Søen, som viser sig i Mørke, naar Vandet sættes i Bevægelse. — Kaldes ogsaa i Jylland: Morild.
Morkne, raadne, gaae i Forraadnelse.
Morr, Murr, Pølse, Kjødpølse og Leverpølse.
Morrbende, et Slags smaa Kjødpølser. Berg.
Morrhoge, et Pølsehorn, gjort af Vidjeqviste.
Mōrt, en Skalle, en liden bekjendt Fisk. Cyprinus alburnus.
Mose, staae ligesom fordybet i Tanker. Edsb.
Mosse, Moes. Lichen.
Mōster, Senep. — Tydsk: Muster. Isl. Mustardur.
Mosøsti, Moster. — Af Mo og Søsti.
Mōt, Mōtsot, et Sygdomstilfælde, hvorved Vandet kommer Een op i Halsen; Miltsyge; it. en vis overtroisk Sygdom.

Mote, Moto (qv. Møde), det Sted, hvor to Ting sammenfældes; Sammenfældning.
Mōtbærlæg, modbydelig.
Mott, en Mid, en Møl.
Moule, en Mule.
Moule, V. pukke, knurre; være vranten og suur. — Tydsk: maulen, d. e. see suurt til Een.
Moule, spise Suul uden Brød; It. spise tørt Brød uden Suul. Moule Brød. Moule Smør.
Mour, Mourblōm — (en Urt) Galium boreale.
Mue, Muve, en liden Høehob.
Mue, Muve, V. rage Høet sammen i smaa Hobe.
Muldre, Mylje, bryde itu, bryde smaat.
Muldre, S. en liden Smule.
Mulla, en lille Pige. (Et Kjelenavn til smaa Pigebørn). Du vesle Mulla, du lille Glut. Berg.
Muln, Mugtet, mørkt og skyet (om Veiret).
Mundes, Munnas, kysses.
Mundgot, Øl; især velsmagende Øl; it. Konfityrer.
Mundkipen, mundkaad, grov i sin Tale; it. sladderagtig. Berg.
Mundlag, Mundheld, Ordsprog.
Mundvond, slem i Munden.
Mūr, En som taler i Skjægget eller mumler, saa ingen kan høre eller forstaae ham.
Mure, Muregrās, Gaaseurt. Potentilla anserina.
Muro, see Mari.
Murr, see Morr.
Murt, en Person, som ikke taler meget; it. en to Dage gammel Kalv. Tell.
Muru, Sommerskud af Granen og Fyrren. Chrstnia.
Murul, en Person, som har Lyst, men ingen Evne, til at arbeide. Tell.
Murus, et knarvurrent Menneske, eller som seer suur og umild ud.
Muse, hviske i Øret.
Musebror, en Gjerdesmutte, Motacilla Troglodytes.
Musebøle, en Muserede. S. Bøle.
Musjon, Proviant; it. altslags Tøi og Sager.
Musk, Must, Støv; Støvregn; it. en Smule.
Must, Savspaaner. Tell.
Mute, fælde Fjær.
Mute, bestikke, underkjøbe En.
Muter, Mutur, Stikpenge.
Muve, see Mue.
My, Myg.
Myhanke, et Slags store Myg, en Ørestikker. Tipula.
Myk, see Mjuk.
Mykke, Myku, Mokje, meget. — Isl. miked. Sv. mykke.
Mykles, falde i Graad, flæbe; it. ømme sig ved, ville nødig.
Myldre, see Mildre.
Mylen, Mælen, tør, løs som Sand. Mylen Snø, løs Snee.
Mykje, see Muldre.
Myre, en Mose, et Kjær. — Isl. Myre. Engelsk: Mire.
Myrebuk, Myrehest, en Art Sneppe, Steensneppen. Scolopax Gallinago.
Mysar (Plur. af Mūs), Muus.
Myse, Mysu, Møsse, Valle. — Isl. Misa.
Mysebrīm, et Slags Suul eller Dyppelse, som koges af Valle,

Valle, blandet med lidt Meel; it. et Slags Ost. S. Brim.
Mysling, en Pusling, en Stymper.
Myte, gjemme sig bort, skjule sig.
Mytrin, en Fremværling. (Siges om begge Kjøn). Nordenfj.
Mæ, med; it. men.
Mæ, Mæa, medens.
Mæet (Mæetare, Mæetast), duelig, flink; dyrebar, skjøn; god, venlig, venskabelig.
Mæge, en feed og tyk Person; it. en lang og smal Figur (et Skjeldsord). Guldbr.
Mægte, formaae; være istand til. — Bruges ogsaa, men sjeldent, i Danmark.)
Mækre, bræge. Siges om Geder og Harer.
Mælen, see Mylen.
Mæling, et Slags Qvadratmaal.
Mælte, gjøre Malt.
Mænke, see Meinke.
Mænte, huske, erindre.
Mæqvert (medhvert), undertiden, imellemstunder.
Mærke, sye Navn.
Mærkedūk, en Navneklud.
Mærraflaae, Hestesprængen. Kjæma paa ei Mærraflaae, komme i Knibe. (Nordfjord.)
Mærraflaaer, en Hestesprænger.

Mæsse, Møsse, Gudstjeneste; Præken. Lye Mæssa, høre paa Præken.
Mæte, skjøtte om, agte.
Møe, et usselt Menneske. Tell.
Møelæg, ussel, svag. Tell.
Møi, en Mø, en Pige.
Møie, en Ring om Solen eller Maanen. Chrstnia.
Møik, Møg. It. det Vand eller den Melk, hvormed Grøden opspædes.
Møike, opspæde, blødne; it. mørbanke.
Møikjærring, en gammel Pige. — Af Møi og Kjærring.
Møiklænd, feed og gjødsket Jord.
Møilæg, muelig.
Møkdag, see Mekedag.
Møkker, Møg. Berg.
Mølje, Milje, en Ret, tilavet af Fladbrød og Fit.
Mølse, see Gumbe.
Mønde, en arrig Qvinde. Tell.
Møne, det Øverste af Huustaget. Heraf: Mønsaas eller Mønningsaas, den øverste Stok paa Taget.
Mønig, Mønou (qv. myndig), modig, stolt.
Møno, see Mena.
Mørkeræd, bange i Mørke.
Mørkeskodde, stærk Taage, som gjør tidlig mørkt om Aftenen. S. Skodde.
Møsse, see Mæsse og Myse.
Møsse, miste, tabe.

N.

Naa, et Nøgle Garn. Berg.
Naa, Naae, see Knaa, Knaae.
Naae, en Bøining paa et Søm.
Naag, en Knurrepotte, et Menneske, som stedse skjender og befaler.
Naaljōs, et mat og svagt Skin, som undertiden skal falde ned fra Loftet i en Stue, og er da et Forvarsel paa den Persons Død, der saae det.
Naamen, vissen og tør. Siges kun om Mennesker.
Naamenære — Intje paa Naamenære, ikke paa et langt Stykke. Tell.
Naanøiten, som gjør sig Nytte af en Ting til det yderste. Tell.
Naasaa, tvungen. Naasaa Graat, tvungen Graad, Krokodiltaarer. Nordenfj.
Naaslæg, Naasklæg, Naaslæg, svag, skrøbelig; ussel, uanseelig.
Naatning, Hjelp, Bistand.
Naatvāre (Nadvære), Aftensmad.
Naav, en Spids af et Bjerg, et Hjørne af et Huus. S. Nau.
Naave, have at bestille, sysle eller nøsle med noget; it. støie med, gjøre noget med Støi. Tell.
Na, Plur. Nætti, et Knæ. S. Kna.
Nabb, en Trænagle i Væggen til at hænge noget paa; it. et lidet Menneske.
Nabbe, en Pynt af et Land eller Bjerg, et Promontorium.
Nabbelæg, pyntet, net, vel paaklædt. S. Knabbelæg.
Naffe, stjæle smaat, nappe til sig.
Naggel, en Negl. It. en Blegn paa Øiet (Trondhj.)
Nāglebēt, Neglebid.
Naken, nøgen.
Namn, et Navn. — Namne kaldes to, som have samme Fornavn.
Nappas, slaaes, kappes, stride om.
Nappetāk, Strid, Bryden, Kapstrid.
Nare, en Trækvind. Tell.
Narglas, trættes, mundhugges.
Narrefingen, naragtig.
Narrestikke, En som gjør Nar af andre; it. En som selv bliver gjort Nar af.
Nase, Næise, Naase, en Næse.
Nase, lugte til noget; it. snuske efter noget.
Naseglās, en Brille.
Nasegriōn (Næsegryn), Snustobak.
Naske, snuske efter, stjæle smaat.
Naskeri, Smaatøi, Rageri; it. Levninger af Mad.
Nāt, Nōt, Plur. Næte, Nødder.
Natin, Nætin, kjær efter Fruentimmer.
Natkjōn, Natkjæne, en Nøddekjærne.
Natrak, see Egd.
Natstoue, den Stue, hvori Bonden har sine Klæder, og herbergerer sine Gjæster.
Natte, banke, pikke paa.

Natter, smaa Odder af Bjergene. Tell.
Nau, Nauv, Naav, et Hjørne, hvor Stokkene sankes og føies i hinanden; it. Kanten af et Fjeld.
Naurisle, see Nærisle.
Nave, en Næve eller Haandfuld.
Navetāk, Nævetāk, et Greb med Næven; Nævekamp, Brydden med Hænderne; it. en Haandbred.
Nebbesild, Hornfisk.
Nēbær, Nēbærsle, Regn, Snee og alt hvad der kommer ned af Skyerne. S. Aavabur.
Neimen, nei vist. Neimen sandt, nei vist ikke.
Neip, en Stang til at lette noget op med. Berg.
Neker, Nikker, Adj. og S. sparsom, nidsk; en Gnier.
Nekjen, en Reensdyrunge. Tell.
Nemming, En som begynder at nemme eller fatte, en Lærling. — Paa nogle Steder siges Emming.
Neuetvoxen, som voxer langsomt. Spydb.
Nepse, irettesætte, bebreide, skjende paa. — Sv. Nepse.
Nevsen, vranten, knarvurren.
Njo, Njoi, Plur. Nætti, et Knæ. S. Kna.
Njotre, trykke, S. Knjotre.
Njottune, Knoglerne paa Hænderne. Tell.
Nif, en Kniv. Berg. — J Tell. Nir.
Nifgange, Nifgjænge, gaae hinanden paa Livet med Knive, brydes med Knive. — En Skik hos de gamle norske Bønder. S. Bæltespenning.
Nip, en kort Søvn, en Luur.
Nipper, reen og pæn, net. Berg. — Jydsk: nipper.
Nir, see Nif.
Nise, Tumleren, en Art Delfin. Delphinus Phocœna.
Nisse, Nissegodreng, en Trold, eller et overtroisk Væsen, som forestiller sig som en lille Dreng i graa Trøie med en rød Hue paa Hovedet. Den opholder sig især i Husene; og man mener, at den fører god Lykke med sig, hvorfor der hensættes Mad til den om Aftenen. (Er ogsaa bekjendt i Danmark).
Niste, S. Reisemad.
Niste, Utniste, udrede og forsyne med Mad paa Reisen.
Nistebomme, et Madskrin. S. Bomme.
Nitja, nitten, 19.
Nitre, Midder i Ost.
Nitti, halvfemtesindstyve, 90.
Noihu, et spædt Barn; et stakkels Barn. Guldbr.
Nokkeleis, nogenledes.
Nokken. Nokke, nogen, noget.
Nōn, Nōnsbēl, Eftermiddag, den Tid fra Kl. 2 til 4 om Eftermiddagen. — Engelsk: Noon, Middag.
Nōnsmāt, Fesperkost.
Nopa, faae fat paa, tage fat; it. staae i Tanker, staae og gabe.
Nordli, en Helding i et Fjeld, som vender mod Nord. S. Li.
Nosse, nøle, blive silde færdig. Tell.
Nōt, Plur. Nøte, et Fiskergarn, en Vod. — J Guldbr. Nænd.
Nou, S. Nod, Fare.
Nou, Noug, Adj. knap, karrig, nidsk. Nou Vind, skral Vind. — Holl. nauw.

Noue, V. have Nød, have Skade; it. skade. Dæ noue intje, det skader ikke.
Nouig, nødig.
Noule, Adv. nødigen, ugjerne.
Nousam, Nouvær, nøisom; it. sparsom, nidsk, karrig.
Noust (Nøst), et Huus ved Søen, hvori Baade hensættes.
Nousynd, Nousing, Nødvendighed, Nødvendigheds Gjerning; Syges Besøgelse eller Berettelse. Berg.
Nout, et Nød; it. et eenfoldigt eller svinsk Menneske. — Isl. Nout.
Noutaktig, grov, tølperaatig.
Nu, et stort Trug, en stor Balle.
Nubb, en liden og kort Ting; et lille undersætsigt Menneske.
Nugg, Savspaaner. Øster paa. S. Mugg.
Nuskelæg, ussel, elendig. Tell.
Nusle, bevæge sig lidt; nøsle.
Nuv, buttet for Enden, stump.
Nybola, Nybøling, En der nylig har sat sig ned og faaet Huus.
Nyddongsongje, en halvvoxen Person. Tell.
Nykel, Nøkel, en Nøgle.
Nykla, Nygla, en Told af gamle Klude, som sættes i Baaden i det saakaldte Nyklaholl, d. e. et Hul bag i Baaden til Udløb for Vandet, naar Baaden er trukken for Land. Nordenfj.
Nylænde, Nyvold, en nylig opryddet Jord.
Nyūstōbak, Snustobak. Tell.
Nype, Hyben.
Nypeklunger, Nypetōn, Hybentræet.
Nysse, opsanke Foder. Tell.
Nyttugt, meget. Tell.
Nyvlur, korte Horn paa Kreature.
Næb, en pæn og spidsfindig Person; it. et lidet udueligt Fruentimmer. Øster paa.
Næbbelæg, liden og pæn; spidsfindig.
Nækje, drille, kryde En. Berg. — Tydsk: necken.
Nænd, see Nōt.
Næpe, Napi, en Roe. — Engelsk: Neep.
Næpen, vis paa Haanden, behændig.
Næpereite, et Stykke Jord, hvor man har plantet Roer. Berg.
Næpestamp, Næpestab, Næpegraut, opstuvede Roer.
Nærisle, Narisle, Naurisle, en Art Udslet. Øster paa.
Nærislegrās, Narislegras — (en Urt.) Linnæa borealis.
Nærkonne, Nærekjærring, en Jordemoder.
Nærsjunt (nærsynt), som seer kun nærved. Myops.
Nærsøken, som søger andres Skade til egen Fordeel.
Næse, Næise, bebreide, kaste i Næsen.
Næsepære, en Bebreidelse, Stikpille. Edsb.
Næsle, Nætle, Nelde. S. Brændnæsle.
Næs, Næsodde, en Landpynt.
Næste, Næste hopes, sye sammen.
Næt, sparsommelig. Øster paa.
Næte, Plur. af Nat, Nødder. — I Guldbr. Nændt.

Næver, Birkebark, den yderste Bark af Birketræer.

Næverskrukke, et Slags Kar eller Spand af Næver, til at bære udi. S. Skrukke.

Nævle, tilbinde Navlen paa Barnet.

Nøite, nytte, føre sig til Nytte; it. forsyne sig med Mad, see sig tilgode.

Nøk, Nøkken, en Vandtrold, den norske Neptun. Siges at trække af med Folk i Elvene efter Solens Nedgang. — De Tydskes: Nixe.

Nøkel, see Nykel.

Nøl, Drillerie, Narrerie; Smiger. Guldbr.

Nøle, drilles, smigres, narres. Guldbr.

Nøre, nære. Nøre up, oppuste Ilden. Nøre sæg, spise i Utide.

Nøte, skynde paa, drive. Nøte sæg, skynde sig. It. tære, udtære. Vatne nøta paa Steino, Vandet udtærer Stenen.

Nøv, Nøver, knap, karrig, nidsk.

O.

O — en uadskillelig Partikel, som svarer til det danske u privativum. (Bruges de fleste Steder i Norge, ligesom og i Sverrig.)

Odde, en fremragende Pynt af noget; et Næs; it. en Forhøining paa Bunden af Søen, tjenlig til Fiskerie.

Odel, Odelsret, Bondens Arveret til sin Fødestavn.

Odøt, Utøi. Guldbr. — Kaldes almindeligen Oty eller Uty.

Ofaat (qv. Ufaaet), manglende, som man trænger til. Berg.

Offermæle, en aarlig Foræring (af en Skjeppe Korn) til Præsten.

Offe, see Aakke.

Ofyldtfāt, en Fraadser, som aldrig kan blive nok fuldproppet. Nordensk.

Ohyren, Ohæntelæg, Ohæppe, o. s. v. see paa U.

Okkel, Yngel; Slægt, Afkom. Berg.

Okle, see Aaklae.

Older, Elletræ, Alnus. Deles i Svartolder (Sort Elle) og Qvitolder (Hvid Elle). Nordensk. — Kaldes ellers ogsaa Or, Ore.

Ollongis, bestandigen. Siges om Tjenestefolk, som tjene paa eet Sted hele Aaret igjennem. Tell.

Olæge (qv. Uliggen), Sygeleie. Berg.

Omblaktoug, omhyggelig, geskæftig. Spydb.

Omfram, Oframt, foruden.

Omgangsvǣr, Vind, som i en kort Tid blæser fra alle Kanter.

Omgjænga, see Omstande.

Omhos, tvivlsomt. Spydb.

Omkumple, omstyrte, forandre, endre.

Om-

Omkumpling, Omskyrtning, Forandring (meest fra det bedre til det værre).

Omli, ussel, ringe, skrøbelig. Chrstnia.

Omqvarv, Omfar, et Lag af Stokke hele Bygningen omkring.

Omraae sæg, betænke sig over sit Anliggende eller Arbeide.

Omstande, Omgjænga, hænge altid omkring; elske, holde meget af.

Omsveip, Omsvæv (Omsvøb), Vidtløftighed.

Omsut, Omsyt, Omsorg, Omhue. S. Sūt.

Omægde, en stor Familie, mange Børn. Guldbr.

Omænne (qv. Umand), et uduedueligt eller eenfoldigt Menneske.

Onaaslæg, see Unaaslæg.

Ondaal, see Aandaal.

Onde, Onna eller Unna, under.

One, trives paa et Sted. Tell.

Onge, et Barn, en Pog; et ungt Menneske; it. et Føl; en Unge.

Onne, Onnstid, see Aand.

Opdræt, Qvægavling. Chrstnia.

Opie, en Strøm i en Elv ved Bredden. S. Evje.

Opslaat, en Udflugt, et Paafund. Guldbr.

Opslag, Veirets Forandring, især efter Frost, Tøeveir. Nordenfj.

Optræk, Opkjørsel, Opvei.

Or, Ore, Elletræ. S. Older.

Orbitue, slugvurren, umættelig. Berg.

Ordkast, Ordstrid, Trætte.

Ordkastes, føre Ordstrid, mundhugges.

Ordrette sæg, eller (efter Udtalen) Orette sæg, betænke sig for at tale, ordne sine Tanker før man taler.

Ordlægge, udlægge og forklare sine Ord.

Ordsaar, ømfindtlig, som støder sig over hvert Ord, eller som ikke taaler den mindste Irettesættelse.

Ordtykke, Mundheld, Ordsprog.

Ordvek, en Forandring i et Ord eller kun i et Bogstav. Edsb.

Orke, Yrke, formaae, have Styrke til. (Forekommer ogsaa i Danmark, især i Jylland.) — Isl. orka.

Orke, Orkefar, tungt Arbeide, Slæb.

Orkedag, Arbeidsdag, Søgnedag.

Orkelous, ørkesløs. — Bruges ogsaa i Jylland.

Orm, en Hugorm. (Mindre Orm kaldes Mak eller Mark.)

Ormestamp, Bregne. Filix.

Ormestyng, en Guldsmed (et Insekt). Libellula.

Orv, Skaftet paa en Lee; it. Leen selv.

Os, Elvōs, det Sted, hvor en Elv gaaer i eller ud af et større Vand, som altsaa ikke fryser til. Mundingen af en Elv; en Aabning i et tilfrosset Vand. — Isl. Os.

Os, ōs, Adj. geil (om Hopper). Trondhj.

Ota, lugre; it. ahne, have Ahnelse om. Berg.

Ote, Ahnelse, Forvarsel. Berg.

Oten, Otoug, ahnelsesfuld, usikker, urolig (naar man ahner noget Ondt).

Otkjen, atten, 18.

Otte, Tid før Dag om Morgenen.
Ottemaal, det første Maaltid, som spises tidlig om Morgenen.
Ottemæsse, Froprøken. — Af Otte og Mæsse.
Otter, en Odder. Mustela Lutra. — Jsl. Otter.
Ottergildre, en Maskine til at fange Odderne. S. Gillje.
Otti, firesindstyve, 80.
Ottring, en stor Baad, en Fiskerjagt.
Ouge, et Øie. — Jsl. Auga.
Ougleite, saa langt man kan see.
Ougne, meget lidt. Ein ougne eller ougenes Gran, en lille Smule.
Ouggvarm, Ougeqvan, en Øienvig.
Oulitten, forsulten, slugende.
Oun, Ougn eller Oudn, Lykke, Held til et Foretagende. Berg.
Oure, en Rødfisk; it. en Ørret.
Ouse, V. øse. — Jsl. ausa.
Ouse, S. en Øse. — J Trondhj. Øvs.
Ouster, en stor Øse; it. Vand, som har ansamlet sig i et Fartøi. Nordenfj.
Oustlæg, Ousklæg, øde, eensom; langsomt.
Ovargsdjur, skadelige Dyr. Søndm.
Oveien, uskikket, tung, som et kan komme afsted. Vester paa.
Ovēt, see Uvēt.
Oxepeis, en Tyremige. — Af Oxe og Peis.

P.

Paahægte, Adv. meget nær, nær for Haanden. Øster paa.
Paak, Prygl, Hug.
Paake, prygle.
Paale, en Pæl i Jorden.
Paase, see Passe.
Paate, pukke smaat og jævnt, knurre.
Pade, see Palle.
Pal, en liden Trappe. Spydb.
Palførin, forfalden, ødelagt.
Palle, Pade, en Bænk at sidde paa. — Gak up i Pallen, sæt Dig op ved Bordenden. — Jsl. Palli.
Pallūsk, en Perryk; it. en Skurk, et Skarn. Tell.
Palm, Blomsterrangler paa Træerne.
Palme, begynde at blomstre.
Palte, en Person, som kommer ingen Vei. Tell.
Pamp, en tyk og feed Person, som gaaer meget langsomt.
Pampūs, Plur. Pampuser, et Slags Skoe eller Tøfler.
Pande, Panne, Pannestein, en Tagsteen. Berg.
Pandepute, et Slags Hovedtøi. Nordenfj.
Parele, sætte to Ting i Ligning, parere.
Paskje, Reisetøi, Bagage. Berg.

Passe sæg, vogte sig, tage sig i Agt.
Peis, en Skorsteen; it. et Fyrfad. Nordenfj. S. Speis.
Peis, en Pidsk, en Svøbe; en Tyremige; it. Hug, Bank.
Peise, pidske, prygle.
Peke eller Peike, et Fruentimmer, som spiser meget lidet.
Pekestikke, et smalt og magert Menneske; it. En som maa have Alting i Hænderne.
Pelement, Perlement, Pudserie, smaa Skjelmsstykker; it. Støi og Forvirring, Tummel, Oprør. — Man siger ogsaa nogleſteds: Pellementering.
Pervær, Kniben i Maven. Chrstnia.
Peset, forvirret, forlegen, forbauset. Han sto peset, han vidste ikke hvad han skulde sige eller gjøre. Berg.
Pjaak, Pjaie, en liden Dreng eller Pog.
Pjaan, en Taabe, et Kjødhoved. (Man siger ogsaa Fjaam.)
Pjaane, være taabelig.
Pjaat, Pjaatug, en munter Person, som taler meget Spøg; en Spøgedoktor. Tell.
Pjatre eller Platre, pluddre som Børn; it. tale utydeligen.
Pjose — et Kjelenavn til smaa Piger.
Pjūk, Adj. og S. modløs, nedslagen; ussel; et nedslaget Menneske; en Usling, en Kujon.
Pjuskelæg, ussel, skrøbelig.
Pi, Upi, i, op i.
Pik, Beeg. — Isl. Bik. Tydsk: Pech.
Pikke, bege.
Piksvart, Pikkendes svart, beegsort.
Pīlbrōk, et Slags lange snevre Burer.
Pile, en And, en Elling. Berg. — Bruges ogsaa i Siælland til at sammenkalde Ænderne.
Pilegrās, Andemad. Berg.
Pilt, en liden Dreng; it. en Stymper, en Nar. (Forekommer hyppig i gamle danske Bøger.) — Isl. Pilltur.
Pings, en liden Skjelm.
Pingsur, Skjelmskhed, Falskhed.
Pigsutte, Pingset, skjelmsk, falsk.
Pining, Pīnsyl, en Gnier, som piner og kniber alting.
Pinke, springe paa eet Been, hinke.
Pion, lange fingertykke Qviste, især af Birk. Edsb.
Pipelæg, en Pibestilk.
Pepo, Pīpgrās, Hampenelde. Galeopsis tetrahit.
Pipper, Peber.
Pīr eller Spir, smaa Makrel. Vester paa.
Piril, fæm. Pirke, en smal og liden Person. Tell.
Pirk, Pirkelering, udueligt og slet Arbeide.
Pirke, gjøre Mærke paa noget.
Pistre, flæbe, græde.
Plaaster, Plaster.
Plads, en Huusmands Bolig og Jord; it. Gaarden ved Husene.
Plag, Plæg, et Klædestykke; it. et letfærdigt Fruentimmer.
Planke, et Slags Trælast.
Platre, see Pjatre.
Plauhie, en lang Kjole til Børn. Guldbr.
Pleint, Plænt, rigtig, nøiagtig; it. undseelig, som ikke vil spise. Berg.
Pleinte, Plænte, være undseelig. Berg.

Pleinte,

Pleinte, S. Undseelighed, Pænhed.
Pline, Plinu, et lidet Saar. Øster paa.
Plire, Plitre, blinke og titte med Øinene.
Plōk eller Plōg, en Plov. — Jsl. Plog.
Plōkland (Plovland), det øverste Lag Jord, som pløies. S. Mātjørd. — Jsl. Plógland.
Plomme, en Blomme. Plommetræ, et Blommetræ.
Plug eller Plyg, en Pind at drive ind i noget; en Skopind; it. alt hvad der er lidet og tykt; en liden og stærk Person. (I Danſken bruges ogsaa Plyg eller Pløg i første Bemærkelse.)
Plyg, en Frier. Guldbr.
Plygge, frie, gaae paa Frierie. Guldbr.
Plystre, Blistre, fløite med Munden. — Jsl. blystra.
Plæge, Plaage, pleie, være vant til.
Pløse, en Vable.
Pløsen, tyk, opsvulmen.
Poink, Efterlet af Brændeviin. Spydb.
Pomp, Pons, et lidet tykt Menneske eller Dyr.
Popi, Papa. (Ligesom Momi, Mama.)
Posse, Paase, en Pose; it. et lidet Menneske, et lidet Dyr.
Post, Pors. Myrica Gale.
Potte, fiske med Snøre i Elvene. Vester paa.
Pottetrove, en Snøre at potte med. Vester paa.
Potæter, Potatos, Kartøfler.
Pout, en Tværdriver. Tell.
Praam, udslidte Sager, Aflægsting (Edsb.); it. en overgiven eller tosset Person, en Halvgal.
Prangle, snakke længe og akkordere om noget.
Prette, et Puds, et Skjelmsstykke. Berg. — Jsl. Pretter.
Pretten, som ikke kan taale Spøg. Berg.
Pretne Dage, visse Helligdage om Aaret, da ingen arbeider uden for Huset, f. Ex. Mariæ Magdalenædag, Pævinkeldag, o. fl. Berg. — Kaldes ogsaa Lopperdage.
Prier, smale Reeb til at minke Seilet med paa Fartøierne. Berg.
Prig, uforsagt, modig, kjek. Chrstnia.
Pril, en Pleiel. Spydb.
Prime, snakke meget. (Ellers bemærker det ogsaa ligesom i Danſken: at snakke over sig.)
Primille, Navlen. Tell.
Primse, springe om og være lystig. (Meest om gamle Folk.) Berg.
Primstav, Bondens Almanak, udskaaren i et Træstykke, omtrent 1½ Alen langt. Nogle ere runde og aflange. Den inddeles i en Sommerside, som begynder den 14 April og endes den 13 Oktober; og i en Vinterside, fra den 14 Oktober til den 14 April.
Prins, en liden Skindpose. Berg.
Prione, en Knappenaal.
Prop, Kork; en Told af Kork; it. en lille tyk Fyr (meest om smaa Drenge i Skjemt).
Prov, Beviis, Vidne. Skyte te Provs, skyde til Vidne. — Jsl. Prof. Engelsk: Proof. Fransk: Preuve.
Prove, bevise, vidne.

Prue,

Prue, Pruevan, smuk, skjøn. — Isl. prudr. (I gamle danske Viser forekommer ofte prud.)

Pryebrød (Prydebrød), Hvedebrød og anden sjelden Bondemad, som forvares til Gilder eller Høitider. Berg.

Præstevesle, Traktement, naar Præsten er ved Annexerne. — Kaldes paa nogle Steder Holdning.

Præstgjevne (Præstgivne), ægteviede.

Pūg eller Pūk, et lidet Mandfolk.

Pulte, Pultre, være langsom; gaae langsomt.

Pulter, en Pakke, en Rulle Tøi. Berg.

Pultsam, Pultreleg, langsom; seenfærdig i at gaae. — Af Pulte eller Pultre.

Punder, en Bismer. — Isl. Pundare.

Pungjer, Smelpungjer, (en Urt). Cucubalus beben.

Purke, en Soe; it. et sviinsk Fruentimmer; eller, som bliver vred uden Aarsag. — Latin: Porca.

Purken, fortrydelig, vred.

Purre, et Puds, et Konststykke. S. Prette.

Pusefæ, en vis Gave, som fordum blev givet Præsterne.

Puserul, en Pusling, en Stymper i at arbeide.

Pusle, nøsle, bestille noget Smaat for sig selv.

Pusleorke, smaat Arbeide. — Af Puske og Orke.

Puslen, stymperagtig, som ikke duer til at forrette noget.

Pusul, et seenfærdigt Menneske.

Put, Pyt, en liden dyb Pøl.

Putle, bestille noget i Eenrum; it. gjøre Hexerie, hexe.

Putre eller Pytre, smaaknurre, pukke; it. arbeide unyttigt.

Pynte, forbedre; røgte, pleie. Pynte eit Saar, røgte Saaret.

Pynteleg, maneerlig, anstændig.

Pyt, see Put.

Pæle, stræbe, bemøie sig. Øster paa.

Pælk, et Vidunder. Edsb.

Pærm, Plur. Pærmer, Bind paa en Bog; eller, Siderne af Bindet.

Pærnille, panele, beklæde med Brædder.

Pærten, fiin, delikat, peen.

Pæs, en Vedder. Tell.

Pøk, kjek, modig; it. tvær, trodsig.

Pøs, S. en liden Tyrkalv. Tell.

Pøse, S. en stor Folde eller Rynke paa Klæder.

Pøse, V. staae ud, hænge i Folder. Siges om Klæder, som ere meget vide og store.

Pøsse, samle op, sanke. Pøsse Bær, plukke Bær. — Af Posse.

Q.

Qv, bruges overalt i Norge isteden for det danske Hv.
Qvaa eller Qva, Qvad eller den Saft, der flyder ud af Gran- og Fyrretræer; Harpix, Gummi (Resina). — Isl. Kvoda.
Qvaale, skrige høit og fælt, tude.
Qvaaloupe, Qvaløpe, løbe med Qvaa (naar f. Ex. Harpixen flyder ud af Træet).
Qvaar eller Qvar, store halvkløvede Træer til Huustag.
Qvaast, Qvast, en Kost.
Qva, S. see Qvaa.
Qva, Qvaa, hvad. Ligesaa Ka, Kaa; Haa, Haat.
Qvafor, hvorfor. Ogsaa Kafor eller Kofor.
Qvakke, V. klamres, mundhugges.
Qvakkel, Forvirring, Beblandelse; it. Splid og Uenighed.
Qvakle, makke sammen, blande, igjentage mange Gange; it. være uenig.
Qvakleri, Makkeri, Miskmask; it. Splidagtighed.
Qvaks, en Hestebrems. Trondhi.
Qval, en Hvalfisk.
Qvalgrind, en Samling af Hvalfiske, som lure paa Silden.
Qvambøte, Qvambøtsmand, en Talsmand i Frierie. Berg.
Qvamleien, doven, seenfærdig; træg, modvillig. Berg.
Qvamme, qvæle. S. Qvavne.
Qvan, nogen, En. Einqvan, Nogen, En eller anden.
Qvandags, hverdags.
Qvanne, Qvanröt, Angelik. Angelica.
Qvant, duelig, ferm. Spydb.
Qvar, Qvaar, Qvær, hver, enhver.
Qvar, Adj. see Qvær.
Qvare, kante, sømme.
Qvare, Qvaring, Kantning, Sømning.
Qvareklüt, en Kant eller Liste om Bøndernes Klæder.
Qvart, Eitqvart, noget. Paa nogle Steder Kort og Hort.
Qvas, hvas, skarp.
Qvast, see Qvaast.
Qvast, S. meget Arbeide; it. Støi og Allarm. Øster paa.
Qvast, Adj. travel, som har meget at bestille. Øster paa.
Qvaste, have travelt, være meget geskæftig. Øster paa.
Qvat, fyrrig, munter, glad.
Qvatter, Visvaas, uforstaaeligt Snak.
Qvave, lige — Qvave Midtn'at, lige om Midnat. Nordal.
Qvavne, Qvavde, Qvæve, qvæle; betage Veiret; it. qvæles. — Ogsaa Kovne og Kjøve.
Qvē, Qvi, Qvēgrind, Indelukke eller Fold paa Marken for Qvæget. Lægge Kyrene i Qvē, sætte Køerne i Fold.
Qve, Qvæa, en Vise, en Qvad.
Qvea, Qvædja, synge, qvæde. Impetf. æg qvat, jeg sang.
Qveik, Gjær, Bundfaldet paa Øltønden.
Qveike, bringe til Live igjen, oplive; it. gjøre Ild paa, især ved tørt Brænde; tænde Lys paa.

Qveike,

Qveike. Qveikſel, altſlags tørt Træ, tørre Fyrrepinde, hvormed man gjør Ild paa.

Qveiſa, Edder i Fingrene. Berg.

Qveiſa, Qveiſin, Qveisſot, Børnekopper.

Qveite, Hvede. Qveitemjøl, Hvedemeel.

Qveite, en ſtor Helleflynder. (Af dens fede Kjød tilberedes det bekjendte Rav og Rekling.)

Qveitebaan, en Helleflynder.

Qvell, Aften. Go Qvell, god Aften. Seint paa Qvellen, ſilde om Aftenen. — Isl. Kvölld.

Qvellbit, Qvellbiſk, lidt Mad, ſom ſpiſes hemad Aftenen.

Qvelle, blive Aften, blive mørkt; it. holde op om Aftenen med at arbeide; it. gaae til Sengs om Aftenen.

Qvellknarre, Natſkade. (Fordi den knarrer eller ſnurrer om Aftenen.) Caprimulgus europæus.

Qvellsmaal, Aftensmaaltid.

Qvellsvart, Hvile om Aftenen.

Qvellſvemt, Qvellſævnt, tidlig ſøvnig om Aftenen.

Qvellsvær, Qvellsvæl, Aftensmad.

Qvellſæt, Qvellſito, Tiden fra det bliver mørkt og til man lægger ſig; Sengetid.

Qvelv, en Hvelving. Ligge paa Qvelv, ligge omkuld, ligge paa Siden.

Qvelve, velte, vende op og ned paa; it. falde omkuld, velte.

Qvem, hvem. Qvem ſit æ dæ, hvis er dette? — Ogſaa Kem.

Qveppe, Qvepſe, ſpringe op, fare pludſelig op (f. Ex. af Skræk eller Vrede); it. bide. Qvepſe ein aav, bide en af.

Qveppen, Qvepſen, opfarende, pludſelig forſkrækket.

Qverken, hverken. — Ogſaa Korkjen.

Qvi, hvi, hvorfor?

Qvidsaand, Qvidsaandshelja, Pintſefeſten.

Qvie (qvide), have Ulyſt til. Qvie mōt, have Modbydelighed for. Qvie ſæg, krympe ſig for.

Qvik, livlig, munter, raſk. — Engelſk: quick.

Qvikke, opmuntre, oplive. Qvikke ſæg, faae Lyſt og Mod.

Qvikne, faae Lyſt og Mod, oplives.

Qviktel, ſee Qvittel.

Qvile, Hvile; it. Sengen.

Qvile, hvile, hvile ſig.

Qvilenøit (Sengenydelſe), Samleie med en Pige.

Qvimpin, haſtig til Sinds, opfarende. Berg.

Qvindmand, et dueligt Fruentimmer, ſom kan forrette Mands Arbeide.

Qvindre, løbe efter Piger, gaae paa Frierie. Berg.

Qvindſk, Qvenſk, løsagtig, letfærdig.

Qvine, hvine, pibe. I Trondhj. Qvinke.

Qvis, hvis, derſom.

Qviſke, Qviſkre, hviſke, hviſke En i Øret.

Qviſſel, en liden rindende Bæk. Tell.

Qviſſenhelga, ſee Qvidsaand.

Qviſt, en Knaſt i Træ.

Qvit, hvid.

Qvit,

Qvit, S. en Hvid, ⅓ Skilling.
Qvit, Adj. fortabt, nedslagen, afmægtig.
Qviteveis, Hvidsippe (en Urt). Anemone nemorosa.
Qvitling, en Hvidling (en liden Fisk). S. Bleike.
Qvītne, blive hvid; blegne; it. hvitte, male hvid.— Af Qvīt.
Qvittel, Qviktel, et uldent Sengebækken, isteden for Lagen og Dyne. Berg.
Qvīug, mæt. Siges allene om Kreaturene. Tell.
Qvivsen, forskrækket. S. Qveppen.
Qvo, Qvor, hvor. S. Ko eller Kor.
Qvorjen, ingen af to. — Ogsaa Korjen.
Qvort, hvorledes. — Ogsaa Kort.
Qvæa, see Qvea.
Qvæe, Kul, brændt af Birkebark og afkjølet i Vand, som de tygge paa. Tell.
Qvæk, Skræk, Forfærdelse.
Qvækall, Qvækār, en udklædt Træstage, til at bortskræmme Ulvene. Øster paa.
Qvække, forfærdes, blive angest og bange.
Qvække, S. Knoppegræs. Triticum repens.
Qvækugrās, Qvæseurt. Pimpinella saxifraga.
Qvæmpe, fugtigt, qvalmt.
Qvæn, Qvædn, Qværn, en liden Vandmølle. (Man siger ogsaa Qvænnebrūk.)— Isl. Kuern eller Kuorn.
Qvenne te, strømme, flyde til (som Vandet til Qværnen).
Qvænnebusse, et Stykke Træ i Hullet paa den underste Møllesteen.
Qvænnekall, Træstokken med Vinger paa, hvorpaa Vandet falder og derved driver Møllestenen.
Qvænneslaak, en Vandrende til Møllen.
Qvænnestein, Møllesteen. Den adskilles i tre Dele, hvoraf den inderste næstved Øiet heder Svaaghom, den mellemste Groipehom, og den yderste Deel kaldes Mjølgang.
Qvænnestemme, Vandafledeæren i Møllerenden.
Qvenneteine, den Kasse, hvorfra Kørnet falder ned i Qværneøiet.
Qvæpe, være ophovnet.
Qvær, hver. S. Qvar.
Qvær, Qvar eller Kyrr, stille, rolig. — Jydsk: qvar.
Qvære sæg, Qvare sæg, hvile sig, slaae sig til Rolighed.
Qværk, Qværkesot, Qværsild, Krop, en vis Svaghed hos Heste.
Qværke, Struben.
Qværke, V. qvæle.
Qværleie, Sygeleie; Skrøbelighed, som gjør, man maa holde Sengen.
Qværleien, sengeliggende, især af Alderdoms Skrøbelighed.
Qværstin, ubeqvem til Bevægelse efter en lang Stillesidden. Spydb.
Qværsvild, see Qværk.
Qværsæte, Stillesidden. Siges naar en ung Mand bliver hjemme og ikke følger Armeen i Orlog.
Qværv, S. see Almeqværv.
Qværv, heldende. Siges om en Baad, som helder til den ene Side. Berg.

Qværve, blænde, forblinde; it. forsvinde pludseligen, blive borte for Øinene. Qværve Bjønnen, fange Bjørnen ved at indslutte den i dens Hie eller Vinterleie.

Qvæse, hvæse, give en sagte Lyd fra sig. Siges især om døende Mennesker og Dyr.

Qvæsse, hvæsse. (Af Qvas.) Qvæsse staur, bide af Grøden, førend den dyppes i Melk. (Nordenfj.)

Qvæsse, reise bort. Tell.

Qvæv, Qvælv, et indhulet Stykke Jord.

Qvæve, qvæle. S. Qvavne.

Qvævelse, Qvæving, Qvalme.

R.

Raa — Tru dæ æ raa dæ, mon det er sandt? it. mon det behøves? (en Slags Kompliment.) — Æg ska hæva Raa gaadi, jeg skal erindre dig.

Raa, Raad, Fiskeskind. S. Rø.

Raaborjen, raat indsamlet, f. Ex. Korn eller Høe.

Raadig, Raaig eller Raaug, som veed mange Raad; eller, som kan give gode Raad.

Raae, see Roue.

Raagel, see Raggel.

Raagjeit, en Bussemand, som skræmmer smaa Børn. Berg.

Raak, Havets Brusen.

Raake (række), ramme, træffe. Raake beint, skyde vist. — Sv. raaka.

Raake, S. Spyt.

Raake, V. spytte. — Isl. hræke.

Raaket, raat og fugtigt (om Veiret).

Raaljose, ukogt Tran. S. Ljose.

Raam, hæs.

Raamark, en vild, udyrket Mark.

Raame, tale hæst. — Af Raam.

Raamme, Raane, blive fugtigt.

Raamme, Raane, S. Fugtighed.

Raamus, Raamussen, tjenstfærdig, gavmild; ødsel.

Raand, Rand, den Deel af Huustaget, som er lige over Kaminen. Berg.

Raandaas, Randaas, en Jernstang igjennem Skorstenen, hvori Kedelkrogen hænger. Berg.

Raandabeit, Bjælkerne tvers over Kaminen. Berg.

Raane, en Orne. Øster paa.

Raang, Rang, det allerbageste Rum i Baaden; it. det Knæ, som binder Baadens Forstavn.

Raang, Rang, Adj. vrang.

Raangvisheit, Vildfarelse, Forseelse; it. Uretfærdighed.

Raank (rank), et langt og smalt Fruentimmer.

Raape, Slangeurt. Polygonum viviparum.

Raapesoll, en Slags Suppe, tillavet af Raapen.

Raasp, et vindskibeligt og omgjængeligt Qvindfolk. Øster paa.
Raasz, Fiskeskjæl.
Raate, en lang Stang.
Raatemeis, en Usling, som har ingen Kræfter. Tell.
Raateskrøie, en sygelig Stakkel. Tell.
Raatevæle, forraadnede Riisqviste. Spydb.
Ra, hurtig. Siges om Hesten i Gang. Tell.
Rabbel, see Raggel.
Rabber, smaa Bjergknolde.
Rad, Radvaar, en samlet Hob Qviste og Løv. Nordensj.
Radd, Sludder, Vaas.
Rāg, Rāk, Haar især af Geder.
Ragater, et langt smalt Menneske, et langt Register. Tell.
Ragesokker, et Slags lange Beenklæder af Gedehaar, med Strømper og Sko i et.
Ragge, en ørkesløs Person, en Dagdriver.
Raggel, Raagel, Røgel, en lang Snak, en ubetydelig Fortælling, et Eventyr. — Vester paa siges ogsaa Rabbel.
Rāk, see Rāg.
Rāk, Adj. rank, lige, opret.
Rāk, Rakje, S. Væge i Lys. Man siger Ljoserāk, Kjerterāk.
Rak, Rakje, Adv. lige frem.
Rake, Ratkje, Rartkje, en Hund; en Hanhund. — Isl. Racki.
Rakke, det krumme Træstykke, hvormed Raaen gjøres fast i Masten. Nordens.
Rakkel, Ustadighed; ustadigt Sind.
Rakkelvorren, ustadig, vægelsindet.
Rakne, revne.
Rākriven, opgaaet i Sømmen.
Rākvoren, rank, vel voren.
Ralle, smaasnakke med sig selv; it. nøle, gaae langsomt til Værks.
Ram, en meget bred Hylde i Stuen; it. et Værelse med Ildsted udi.
Ram, Ramlæg, hurtig, ferm; modig, dristig.
Ramalæg, stadselig. Tell.
Ramle, broute og intet have.
Ramlug, Ramlou, som snakker og praler meget.
Rampe, see Ræmpe.
Rang, see Raang.
Rangel, et langt Menneske; it. en Dagdriver.
Rangle, gaae ledig, være ørkesløs.
Rāp, et Fald, Udfald. Heraf: Fjeldrāp, Fjeldfald (naar store Steen falde ud af Fjeldene). Skinnrāp, Stjerneskud.
Rape, falde, falde ud, som Steen, Jord, Snee. Rape ned, komme ned, komme i Barsel.
Rape, ræbe.
Rās, Løben, Fart. Kjæma paa Rās, komme i Fart. Berg.
Rāsgal, ravgal, bindegal.
Rasmus, et Slags stærkt Øl. Berg.
Rat, Ratri, ubetydelige eller unyttige Sager. Øster paa.
Ratne up, løbe op, som strikket Tøi.
Ratt, Ratti, hurtigen, lige til; uden Forhindring.
Ravariotar, en Snyltegjest. Tell.

Rave-

Raverenser, unyttigt Snak; Smiger.
Rē, to sammenbundne Neeg Korn. Berg.
Realsk, dygtig. Spydb.
Reflemang, Irettesættelse, Skjænd.
Regiere, støie, gjøre Allarm.
Regjering, Støi, Allarm.
Reie, rede, færdig.
Reie, V. rede, tillave, bringe istand; it. skydse, følge en Ridende.
Reiekjærring, en Kone, som tillaver Bordet i Gjæstebuder.
Reielæg, redelig.
Rein, et Rensdyr. — Isl. Hrein.
Reinmosse, Rensdyrmoes. Lichen rhangiferinus.
Reip, Reeb. — Isl. Reip.
Reipe, snøre sammen, binde fast; it. indsvøbe. Reipe Baane, svøbe Barnet.
Reise, Resa, en Tid, en Gang, Denne Reise dour han intje, denne Gang døer han ikke.
Reise, V. gaae bort, forsvinde. No æ Snøe reist, nu er Sneen borte.
Reise, Reise up, opsætte, sætte paa Enden.
Reising, det første Lag Korn, som opstilles i Laden. — De øvrige Lag kaldes Aalag eller Flo.
Reite, S. see Næpereite.
Reite, Røite, klamres, skjændes.
Reiter, Røiter, en Klamrer.
Reitord, Røitord, Stikpiller.
Remas, see Ræmas.
Remedere, fortælle fra først til sidst. Spydb.
Remja, bræge, skrige (om Geder og Katte). S. Jærme.
Rennas, Renst, ynkes over, have Medlidenhed med. Berg.
Renne, rinde, flyde; løbe.
Renneskei, en Løbebane. Tell.
Rensel, en Art Gigt.
Rēsbær, Ribs. S. Vinebær.
Resōn, Aarsag, Raison.
Ret, Værdie, Valuta. Eg fæugja Ret for dæ, jeg fik det vel betalt.
Reterēre, bringe i Orden, ordne.
Retleie (retlede), veilede, hjelpe til rette, undervise.
Retleining, Veiledning, Underviisning.
Rettelæg, meget, overmaade.
Rev, Rivu, en Rift, en Split; en Sprække.
Rēv, en Art Udslæt hos spæde Børn, Kneb.
Rjome, Rjume, see Rømme.
Ri eller Rikke, Valdbirk, hvoraf bearbeides adskillige smaa Ting. Nordensj.
Ri, et pludseligt Anfald, f. Ex. af en Sygdom eller en Sindslidenskab, som snart gaaer over; en Raptus; it. en Tid, et Røk.
Riaa, Rium, undertiden, stundom; snart—snart. Nordensj.
Ribbe, den øverste Kant af en Bjergknold.
Rie, Imperf. Rei — Rie om, falde omkuld, velte.
Rigle, Rikle, bevæge, være i Bevægelse.
Rikkel, ussel, som netop kan gaae.
Rikket, flammet, stribet. Nordensj.
Rīm, Sved paa visse Kar. Tell.

Rinde, en smal Forhøining paa Marken, med Afheld paa Siderne.

Ring, Adv. vel, nok. Trondhj.

Ringblom, Solsikke (en Urt). Calendula officinalis.

Ringe, Ryngje, et Slags Melkekar af Træ. Man siger ogsaa Ringebøtte og Melkeringe.

Riot, Knurhane (en Fisk). Trigla Hirundo.

Ripil, et smalt gammelt Træ. Tell.

Rippe, en Række af Gaarde. Edsb.

Rīs, den høieste Kant af et Fjeld.

Rīsbit, Rēspit, en aarsgammel Buk eller Væder.

Rise, samle Qviste eller Riis til Vinterføde for Kreatnrene.

Rise, Rise up, staae op. Han rise, han staaer op paa to Been. Tell.

Rise, indtage et stort Rum, fylde meget. Berg.

Risle, et afhugget Løvtræ. Tell.

Risp, see Rist.

Rispe, en Ridse.

Rispe, V. gjøre en Ridse. S. Riste.

Risse, vælte sig ind paa En; it. være ustadig; løbe op igjen. Siges om Køer eller andre Hundyr, som ikke tage Unger. Tell.

Rissel, Risle, en liden Bæk eller Elv.

Risserlag, Løbelav. Siges om Personer af begge Kjøn, som frie til adskillige og slaae siden op med deres Kjærester.

Rist, Risp, Rixel, Skjæl paa Fisk. Berg. — Isl. Hreist.

Riste, Rispe, Rixle, skrabe Skjæl af Fisk. Riste up, sprette op; skjære op Kreature.

Ristel, Langjernet i Ploven.

Risugge — (et foragteligt Skjeldsord). S. Sugge.

Riven, hurtig, flink.

Rixel, see Rist.

Ro, en liden Jernplade, som sættes over Sømmet, som slaaes i Brædder, uden og inden fra, en Møkkert.

Ro, en Krog, et Hjørne; en Kant, en Egn. Heraf: Rohylde, en Hylde i Krogen af Stuen; Roskāp, et Skab i Stuekrogen.

Roe, see Grondloppe.

Rogn, Ravn i Fisk. Siges ogsaa nogle Steder i Danmark.

Rogn, Rognetræ, Rønnetræ. Sorbus.

Rokjærring, en Barselkone. Spydb.

Rolei, et Stykke at reise til Vands; en Søreise.

Rolt, tung i Kroppen, efter for liden Søvn, utidig om Morgenen.

Romræke, et Drog, et Skarn. Berg. S. Ræke.

Rōn, Rona, geil, især om Sviin. Berg.

Ronne, et ungt Træ. Tell.

Rope, raabe. — Isl. hropa.

Roper, en Ugle. Strix Bubo.

Rōrkulter, en Roerpind. Nordenfj.

Rosmul, Rosmar, en Hvalros. Trichechus Rosmarus. — Kaldes ogsaa Havhest.

Rōtkaste, rydde Jord.

Rōtvælte, et Træ, som er opbrudt fra Roden af.

Rou, Raa, rød. — Isl. raudur.

Roudjur, Raadjur, en Hjort.

Roue, Raae, en lys Rødme, et rødt Skjær.

Rouk, see Røik og Røk.

Roukedt,

Roulèdt, rødfarvet.
Roune, Raane, blive rød, rødme.
Rous, Roust, god, from, gavmild; tjenstfærdig, flink, duelig; it. som kan spise brav.
Roust, Røst, S. Tagreisning og Sparreværk.
Rouste, Røste, gjøre Tagreisning.
Roustelæg, anseelig, stor.
Route, bøge, brøle. Siges om Køer.
Rovhovt, som har vilde Dyrs Art i at stjæle. Edsb.
Rovippe, en Kjep med en Klud i Enden, hvormed Fladbrødet befugtes, naar det bages. It. et halvvoxent og lille Fruentimmer.
Ru, løs Uld paa Faarene.
Rubb, grovt Tøi til Klæder.
Rue, tage den løse Uld af Faarene.
Ruffe, flytte, forurolige. Spydb.
Ruge, en stærk og kjek Karl. Vester paa.
Rugge, ryste, skumple; it. bevæges frem og tilbage, vaie hid og did.
Ruggel, Rukkel, en gammel Mand.
Rughov, Neeg af Rug. Tell.
Rūk, lidt Meel i et Kar; it. en Hob Skarn.
Rūk, en kjelen Person. Tell.
Ruke, en Samling af Kornbaand. Trondhj.
Rukke, en Rynke, en Folde. Berg.
Rukket, rynket. Berg.
Ruku, see Ræke.
Rul, et udstoppet Tøi til at gjøre Hovedtøiet høit. Kaldes noglesteds Valk.
Rulle, en Trumle til at jevne Ageren.
Rulle, Rulle om, falde omkuld.
Rulle, kaste Terninger.
Rumpetrold, Yngelen af Frøer.
Rūs, Barken af Vidjer. Tell.
Rusa, aborteret. Ho fōr rusā Færa, hun foer ilde, aborterede. Tell.
Rusk, ubehageligt, fugtigt Veir; Smaaregn.
Ruske, smaaregne.
Ruskeri, smaat Ragerie, Pillerie, Smaating.
Rusle, Røsle, stor og før. Trondhj.
Russe, et stort og hæsligt Qvindfolk.
Russel, en Hob smaat Træ i Marken. Tell.
Ruste, det Kar, hvori Malten kommer. Berg.
Rustir, den sidste og øverste Skov paa Fjeldet. Øster paa.
Rustning, Haandværker-Redskab, Værktøi.
Rūt, Klagemaal, Sorg over Soldater, som skal i Krig.
Rute, et hæsligt, koparet Fruentimmer. Tell.
Rutte, en Art Sneppe. Scolopax Rusticula.
Ruv, Ru, en Hob Brød; it. Skurv paa Saar.
Ruvelæg, ilde paaklædt, ureedt, ukjæmmet. Tell.
Ruvet, Ruvlet, ulige, ujevn.
Ruvle, kradse Kaser. Tell.
Rye, Ryge, et uldent Sængedækken, en tynd Overdyne.
Rye, Rue ut, falde ud, spildes. (Om tørre Sager.)
Ryes, rygtes. — Af Ry, et Rygte.

Rygg, en smal Forhøining paa Marken, med Afhæld paa begge Sider.
Rygge, gaae baglænds. Spydb.
Ryke, see Røike.
Ryse, Røse, falde af. Siges om Kornet om Høsten.
Ryske, gjøre ryddeligt; luge, optage, rykke op. Ryske Lin, optage Hør. Ryske ut, jage Folk ud af en Stue.
Rysse, Røsse, et Øg; et Hors; en Hoppe; it. et dovent Fruentimmer. — Tydsk: Roß.
Rysul, see Røse.
Ryte, snorke i Søvne. — Isl. hryt.
Ræ, Ræe, Testiklerne.
Rædhōg, Frygt, frygtsomt Væsen. Af ræd og Hōg. — Sv. Rädhåga.
Ræge, Ræke, fælde Haar, rue. — Af Rāg.
Ræke, Ræku, Ruku, en Skuffe eller Spade, en Skuffe uden Jern, en Ildskuffe; it. hvad der skuffes bort, Møg, Skarn. Kuræku, en Kokase.
Ræke, bytte om i Handel.
Ræke, Ræike, drive hid og did. Ræke aav, drives bort, f. Ex. i en Strøm.
Række, gaae efter hinanden. Siges om Kreaturene.
Rækling, en ussel Mand; it. en ussel Hest. Tell.
Rækord, Stikpiller. Øster paa.
Rækorlpu, som gjerne giver Stikpiller. Øster paa.
Ræmas,Ræmars, Pokker. Rite Ræmas, farte Ræmars, rid Pokker i Vold. Tell.
Ræmpe, Rampe, blive pludselig syg; skrante, være noget sygelig.
Ræmpefkngen, sygelig.
Ræmperi, Ramperi, en pludselig og kort Sygdom.
Ræse, et afsides eller eensomt Sted; it. en liden Øe, en Holm. Berg.
Ræse, V. gaae ene, løbe afsides. Berg.
Ræseholl, et Hul under Bunden i en Baad, hvorigjennem Vandet har frit Løb fra det ene Rum til det andet. Berg.
Ræsevette, en Omstreifer, en Landstryger. Berg.
Rø, Fiskeskind. Nordenfj. — Kaldes paa nogle Steder Raa eller Raad.
Rø, Røing, Uroe, Allarm, Klammerie. Berg.
Røe, Røve, anfugte Fladbrødet under Bagningen. S. Rovippe.
Røgel, see Raggel.
Røja, Rødje, rydde Jorden; afhøste.
Røi, see Tjur.
Røik, Rouk, Ryk, Røg.
Røike, Ryke (Imperf. rouk), ryge; it. fyge, drive for Vinden, saasom Sand, Støv, Snee. Røike av, Røike sund, gaae af, gaae i Stykker.
Røikflage, Vindkast. Siges naar Vandet ved en stærk Hvirvelvind adspittes og farer i Veiret som en Røg. — Af Røik og Flage.
Røir, see Rør.
Røite, Røte, fælde Haar; tage Haarene af Huder. It. støde En fra sig.
Røitevǣr, ustadigt Veir om Høsten, især naar det regner og skinner Sol paa engang.
Røitord, see Reitord.

Røive, rive om, rode i Sager og Tøi.

Røk, Rouk, nogle Knipper Korn eller Høe; tre samlede Kornbaand.

Rømme, Rjome eller Rjume, tyk Fløde, især af suur Melk. — Tydsk: Rahm.

Rømmekolle, et Kar med opsat Melk udi.

Rønn, Røin, Erfaring, Forsøg.

Rønne, Røine, erfare, forsøge, prøve. Rønne paa, komme an paa, tage paa, angribe. Dæ rønne paa Kræftarne, det tager paa Kræfterne.

Rønne, rinde. S. Renne.

Rønning, nye Udvært af Skoven.

Rør, Røir, et Slags Ørret. Salmo alpinus.

Rørqval, en Art Hval, Finnefisk. — Kaldes ogsaa Tünqval.

Røs, Røis, en Steenhob, en Samling af løse Stene; en Grændsesteen. It. et dovent Menneske.

Røse, Risse, Rysul, en Bjergtrold, en Bjergkjempe. S. Jutul. It. et meget stort Mandfolk.

Røskat, en Lækat, Mustela erminea. — Den er kaldet Røskat, fordi den opholder sig gjerne i Steenhobe. Heder paa nogle Steder: Hermelin.

Røsle, see Rusle.

Røsse, en doven Mær; it. en doven Qvinde. S. Rysse.

Røst, see Roust.

Røve, see Røe.

S.

Saa, en Avne; it. en Smule, meget lidet.

Saa, et Kar med to Ører, sædvanlig til at bære Vand i.

Saagidter, Damp af Ageren om Vaaren, eller af nylig pløiet Jord.

Saagn, Saagur, Sægn, et Sagn, et gammelt Snak, et Eventyr. Plur. Saager eller Sægni, Tidender fra andre Steder. — Isl. sagnr.

Saagusanker, En som kan fortælle meget; En som hører og fører Sladder.

Saal, Saali, Sjelen. — Isl. Sal. S. Sæl.

Saam, en ussel Tarve. Tell.

Saame, Same sæg, tee sig vel, lade sig vel; sømme sig. — Isl. somir.

Saamelæg, sømmelig, passelig.

Saan, en Søn. Saanesaan, en Sønnesøn.

Saape, Sæbe. — Isl. Sapa.

Saapedolk, et taabeligt Menneske (et Skjeldsord).

Saapesjoar, en Sæbesyder. S. Sjoa.

Saar, øm, ømfindtlig; it. rørende.

Saarhoga, bedrøvet, sørgmodig.

Saarhændt, øm i Hænderne efter Arbeide.

Saat, det Sted, hvor man om Sommeren fisker med Anglekrog. Øster paa.
Saate, en liden Høstak.
Saate, Sæte, V. bringe sammen i Høstak.
Saavli, saaledes. Syndh.
Saavorren (saa værende), saa beskaffen, saaledes.
Sab, en Dranker, som ikke gjør andet end drikker.
Sabbe, drikke uden Ophold, supe; it. slæbe Fødderne efter sig.
Sabbelæg, hengiven til Drik, fordrukken.
Sadd, en Stakkel, en Stymper. Tell.
Sag, Saji, en Sav; it. en Savmølle.
Sagbrük, en Savmølle.
Sage, save; skjære Brædder paa Savmøllen.
Sageflise, Savspaaner. S. Flise. Nogle Steder siges ogsaa Sagemugg.
Sakn, Savn.
Sakne, savne. — Sv. sakna.
Sale up, lægge Sadelen paa Hesten.
Salprione, en Preen, som Skæderne bruge. Vester paa.
Sambeite, fælleds Græsgang for Kreature. S. Beite.
Sambøring, en stor Baad (paa 3 til 4 Læster). Vester paa.
Same sæg, see Saame sæg.
Sameige, fælleds Eiendom; fælles Eng og Skovstrækning.
Samfløt, som flyder sammen; samdrægtig.
Samfæng, en Sammenblanding; blandet Meel.
Samfængt, Adj. sammenblandet, godt og slet tilsammen. Samfængt Lin, uheglet Hør.
Samfængt, Adv. tilsammen, tilhobe.
Samgöd, ligesaa god; stedse god.
Samkomming, Sammenfældning, hvor den ene Stok er fældet i den anden.
Samlag, Samfund, Samqvem.
Samlæg, passende, maadelig.
Sammige, græde og flæbe tilsammen; it. græde uden Ophør.
Sammoe, Sammoje, som modnes tilsammen paa engang.
Samnyvil, fæm. Samnugle, et Menneske som med alt sit Arbeide kommer ingen Vei. Tell.
Sampe sæg, komme i Orden; passe sig, lade vel. Øster paa.
Samperere, Sammere e, bringe i Orden; it. komme overeens. Øster paa.
Samraae sæg, raadføre sig med hinanden.
Sams, Sæms, enig, overeensstemmende. — Isl. sams.
Sams, Sæmjes, Sæmse, forliges, stemme vel overeens. — Isl. sémia.
Samstaves, komme godt overeens
Samstelt, sammenholdig, enig.
Samstonde (qv. samme Stund), strax paa Øieblikket.
Samvære, Sammenvære, Samking; Sammenkomst.
Sanding, Sanningi, Sandhed, den sande Mening.
Sandsaagar, en Sandsiger, en sandfærdig Mand.
Sandskykbig, som Sagen vedkommer, som er den rette Mand.
Sanger, fæm. Sangre, En, som klynker stedse. Øster paa.
Sangre, klynke, jamre sig. Øster paa.

Sarre, en Nøler; en Seenfærdig. Tell.
Sate, et skiønt Stykke Jord og Græsgang, midt udi et udyrket og stenet Sted. Øster paa.
Sav, Saft i Træerne. — Fransk: Seve.
Sava, et skrøbeligt Menneske. Sydd.
Saxe, hugge i smaa Stykker. Saxe Kaal, hakke Kaal. Berg.
Saxevatn, Vand af et blaaligt Udseende af jernhaltig Aarsag.
Sea, see Sia.
Segle, Sigle (Seiket), det Jern, som sidder tvers i Møllestenen.
Segle, Sigle, V. seile; it. løbe, springe hurtig.
Seglesteine, Stene, som bruges til Baglast i Baade.
Sei, see Sig.
Seie, sige. Aa seie mæg, o hvad siger I mig!
Seigleinje, Fladbrød, baget med Almetræ, hvorved det bliver seigt og holder bedre samnien. Vester paa.
Seime, see Svime.
Sekor, adskilt, hver for sig. Nordenfj.
Selje, Silje, Sulju, en Art Piil. Salix caprea.
Selle, see Sælbr.
Seme, stinke, lugte ilde. Trondhj.
Semper, Simmer, peen, utidig peen.
Senedrott, Krampe, især hos Kreature.
Seng, et Beed i Haven, et Blomsterbeed.
Sengnlæge, Sengfær, Barselseng.
Sengebo, et Sengekammer til Fremmede.

Senn, Gang. Ein i Senn, een af Gangen.
Sexring, en stor Baad med fire til sex Par Aarer. Vester paa.
Sjaa eller Jaa, hos, ved. — Isl. hja.
Sjaa, S. et tyndt Skind eller Hinde af Kreaturenes Mave. Det bruges nogle Steder istedet for Glas i Vinduer; sættes ogsaa for Ljuren eller Røghullet i Røgstuerne; lægges ogsaa over Bøtter som Laag. — Isl. Skiárr.
Sjaa, S. et lidet Huus paa et forhøiet Sted ved Havet, hvor Fisk tørres. Vester paa.
Sjaa, V. see. Presens: æg sjaar eller sjer; Imperf. æg sjaag eller saag. Kan du sjaa Skrift, kan du læse Skrivt?
Sjaag, Sjaagskunt, skeløiet. S. Skjægel.
Sjaamre, være sandsesløs. Øster paa.
Sjaamre, S. et sandsesløst Fruentimmer. Øster paa.
Sjaan — Ho reiste te Sjaan, hun reiste til Byen. Øster paa.
Sjaasket, fæm. Sjaaslit, halvgal, forkeert. Tell.
Sjaastang, en Stang, hvormed Sjaaen eller Hinden tages af eller lægges paa Røghullet. Den Person, det frier for en Anden, maa holde paa denne Stang, naar han fremsiger sit Ærende. Vester paa.
Sjaasvæve eller Jaasvæve (Hosføven), Sengeleie med en Anden. — Af Sjaa eller Jaa og Svæv.
Sjab, en ulidelig Person; en gammel Knark. Berg.

Sjage,

Sjage, fastbinde Kløvet ovenpaa; for at løfte den i Veiret. Tell.

Sjake, Sjangle, tumle om, rave.

Sjale, holde sig lystig.

Sjalter, liden og tynd. Tell.

Sjau, Støi, Allarm; meget Arbeide.

Sjav, fæm. Sjov, selv. S. Sjølv.

Sjavilli, unødvendigt. Tell.

Sjoe, koge, syde.

Sjōl, et Brændehuus. S. Skyke.

Sjove, Søetræ, Koraller. Hard.

Sju, syv.

Sju, tys, stille! Øster paa.

Sjuge, tysse paa. Øster paa.

Sjūk, syg.

Sjukal, sygelig, skranten.

Sjuke, en Syge, en Sygdom.

Sjukes, Sykjes, være syg, gaae med en indvortes Sygdom.

Sjuktes, Syktes, hentæres af Sygdom eller Sorg.

Sjun, et Syn. — Isl. Sion.

Sjur — et Mandsnavn. Gammel Sjur, Fanden. (Ligesom Gammel Erik i Danmark).

Sjuv, stiv i Lemmerne. Øster paa.

Sjæbbe, et Fruentimmer, som stedse skjender og klammes; it. en Ko, som stanger med Hornene. Tell. — Maaskee et Fæmininum af Sjab.

Sjælfænggjen, som sjeldent bruges.

Sjæling, see Sæling.

Sjæsse, være lysten efter en vis Mad. Øster paa.

Sjæssen, som har Lyst til en vis Mad. Øster paa.

Sjæten, beskjæmmet, skamfuld, flau. Berg.

Sjø, Søe, et salt Vand.

Sjøbørting, en Laxeart. Salmo trutta.

Sjødog, en vis Sygdom. Hard.

Sjødrake, Sværdfisk, Steenpikker. Trachinus Draco.

Sjødrev, Søehvirvel (naar Søen blæses og drives langt over og høit i Veiret.

Sjølv, Sjøl, selv. Haan sjølv, han selv. Nogle Steder Øster paa: Sjav, Sjov.

Sjølvgod, selvgod.

Sjølvklōk, selvklog.

Sjølvsagt, som siger sig selv.

Sjølvstyre, Sjølvstyring, en selvraadig Person.

Sjømaal, det Sted i Stranden, hvortil Søen pleier at stige og falde.

Sjømūs, see Haamūs.

Sjønavle, Sjøsol, Medusæhoved (en Ormeslægt). Asterias caput Medusæ.

Sjønne, en Stjerne. S. Skinne.

Sjøskavel, huul og stor Søe. Vester paa.

Sīa, Sēa, siden.

Sibelisk, trædsk, snu, listig. Guldbr.

Sidstpaa, tilsidst, omsider.

Sie, sigte. Øster paa.

Sig, Sīk, Sei, Vandets Aftræk, Afledning. Fjeldsig, en Ansamling af Vand, som er runden ned fra Fjeldene.

Sigd, en liden Segel til at afmeie Kornet. — Isl. Sigd.

Sige, Sike, rinde sagte, synke langsomt; it. helde Vand, f. Ex. af et Kar.

Sigle, see Segle.

Sīk, en Helt (en Ferskvandsfisk). Salmo Lavaret.

Sikkel eller Siggel, en liden rindende Bæk.
Sikledûk, en Klud under Børnenes Hage, for at afværge Fugtighed paa Klæderne.
Sîl, Tobiis, Sandgrævling. Ammodytes Tobianus.
Sildesnîk, en taabelig Kujon, som kryber for alle Mennesker. Chrstnia.
Silder, en liden rindende Bæk eller Elv. Øster paa.
Sile, V. sie, klare; it. rinde meget jevnt.
Sile, S. en Sie.
Silestok, et Kar at sie Melk i.
Silhaar, en Sieklud, sammenbunden af Køernes Halehaar.
Simle, Hunnen af Rensdyrene.
Simmer, see Semper.
Simonsvîp, tykke Geværter paa gamle Birketræer, som hænges over Heste og Qvæg, for at intet Ondt skal komme over dem.
Simpe, et Hunlam. Berg.
Simre, Hvidsippe — (en Urt). Anemone nemorosa.
Sinde, Sinne, Vrede, Arrighed. Dær æ Sinne uti haanom, han har et arrigt Sind.
Sinder, Sinner, Spaaner; Jernfilspaaner.
Sindt, Sinnt, Sinnûg, vred, arrig.
Single, Singre, klingre, give Klang fra sig (som naar Penge falde paa Gulvet); it. sidde og swire silde om Aftenen.
Singlety, Koraller og Søtræer.
Sinken, tung, besværlig; afmægtig. Øster paa.
Sinne, see Sinde.
Sîp, en Gabmundet; it. En som altid slæber og græder.

Sipe, slæbe, græde.
Siptesok, Mariæ Besøgelsesdag.
Sirrisse, Sirrist, en Faarekylling.
Sis, et Mandfolk, som beskjæftiger sig med Fruentimmersager. Tell.
Sisle, rinde meget lidt (hvor der er kun lidet Vand).
Siturtoug, underlig til Sinds, lunefuld. Sydds.
Skaa, skjævt. Paa Skaa, paa Skraae. Tell. S. Skak.
Skaadbôk, Bringekollen paa et Dyr, som tilforn blev foræret Præsten.
Skaae, see Skva.
Skaak, Plur. Skjæker, en Skagle, Sidetræet, hvori Hesten drager; it. Vingerne eller Tværtræerne paa Qværnekallen. — Nogle Steder siges Skaakul, i Plur. Skaaklar, Skaaklune.
Skaal, Vandets Susen, naar det afheldes. Øster paa.
Skaale, suse (naar Vandet heldes). Øster paa.
Skaale, S. en Gang foran Fæhuset; en Udbygning langs Bagladen til Halm og Hø. Øster paa.
Skaalle, see Skraalle.
Skaam eller Skom, et Afskum, et Skarn.
Skaar, Plur. Skarlne, en Skammel; en Stoel i Kirken.
Skaare, Skaaronger, Maagens Unger. Øster paa.
Skaarrafære, Skarreføre, tilfrossen Sneevei.
Skaarrasnø, Skarresnø, haardfrossen Snee.
Skaarre, en Rift eller Kløft, et Snit, et Indsnit. — Af skjære.

Skaartne,

Skaartne, størkne, blive stiv. Øster paa.

Skaat, en Omgang ved et Huus, en Sval, en Udbygning.

Skaat, Skaatu, et Kar at øse Korn og Meel med. Tell.

Skaate, Skate, V. afhugge eller samle Træer, for at bruge dem til Gjerder.

Skaate, Skate, S. et afhugget eller borttørret smalt Træ, tjenligt til Gjerder.

Skaatt, see Skott.

Skaav, et Stykke Vei; it. en Stund; en Gang. Tvo Skaav, to gange. Øster paa.

Skaavaag, et Slags Stæde til at kjøre Tøndegods paa ned af Fjeldene. Berg.

Skaavere, springe, springe lystigen omkring. Chrsnia.

Skab, Adj. maver, tør (om Jorden). Skabeng, en maver Eng. Øster paa.

Skabbe, Skædde, en maver Jordbakke.

Skagger, Enge eller Agerstykker, som ikke ere afhøstede. Tell.

Skak, Skakt, skjæv, skraa. Paa skakke, paa skraaes.

Skake, Skjæke, skumple, ryste (f. Ex. en Vogn). Skake Līn, bryde Hør. Skake uptylde Øl paa Tønden. — Engelsk: skake.

Skaksold, en Sold at sigte Korn med.

Skaksælde, sigte Kornet.

Skalk, Endeskiven af et Brød.

Skalle, Skadde, Hovedet, især Panden og Issen. — Isl. Skalle. Heraf:

Skalle, et høit Sted i Ageren eller paa Marken; it. et Bjerg eller en Klint i Søen.

Skam, Adv. meget, overmaade. — Sammensættes ikkun med andre Ord for at forhøie deres Bemærkelse, saasom i efterfølgende:

Skamdænge, prygle dygtig, mørbanke.

Skamfyld, et uforskammet, eller liderligt Menneske. Berg. S. Fyle.

Skamlært, meget lærd og oplyst.

Skandere, beskjæmme; it. beskadige, skamfere.

Skantille, den Deel af Fæhuusgulvet, hvor Møgen af Qvæget falder. S. Tilje.

Skāp, Skabning, Figur, Skikkelse. Dar æ stygt Skāp paa henna, hun har en styg Figur.

Skape sæg, stille sig an, vise sig. Skape sægte, føre sig op, bære sig ad.

Skapelun, Skabelon, Skikkelse, Fason; et Mønster eller Model til noget.

Skār, en Rift i Klæder; en Kløft eller Aabning i Bjerge, en smal Sti; it. Modgang, Hinder.

Skār, en Lysetaande. — I Tell. Snar.

Skare ljose, pudse Lyset. — I Tell. Snare.

Skare, en Iisskorpe paa Sneen. S. Skaarrasne.

Skark, Skarkje, en Hest; it. et stort og fyldigt Menneske. Tell.

Skarke, Frost om Foraarsnætterne. Søndbr. (Maaskee blot en Dialekt af Skare.)

Skārklippe, en Lysesax. Øster paa.

Skarmælt, som har en skurrende Stemme.
Skarn, skranten, sygelig. Guldbr.
Skarp, haard, stiv; it. hurtig.
Skarpsinna, hastig opfarende, hidsig, vred.
Skarpæte, Skarpe, vindtørret Fisk eller Kjød, som er haard at fordøie. Vester paa.
Skarsord, onde Ord, Skjeldsord. Guldbr.
Skarv — (en Fugl). S. Blikskarv.
Skarv, en spids fremragende Klippe. Berg.
Skarv, en Stakkel, en ussel Stodder; it. et slet Menneske, en Skurk.
Skarve, slide Tiden hen, leve som man kan.
Skarvelæg, skrøbelig, svag; skarnagtig.
Skass, en kivagtig Qvinde. Tell.
Skate, see Skaate.
Skatelæg, ussel, maver. Ei skatelæg: Ku, en maver Ko.
Skaterlæg, skådselig, anseelig. Tell.
Skav, afskavet Bark til Føde for Kreaturene.
Skave, plage og udsue sine Underhavende.
Skavel, see Sjøskavel.
Skaver, en Udsuer.
Skei eller Skjei, en Skee.
Skei, Sksei, en Bane, et slet Stykke Vei. Øster paa.
Skepa eller Skjepa, lave tilrette, have at bestille med, bringe i Orden: Qva skepa du paa, hvad har du for? Skepa sæg, være forsynlig; Skepa sægte, lave sig vel til.

Skepar, en Person som forestaaer noget, eller har noget at passe.
Skepsam, forsynlig.
Skjeike, et Fruentimmer, som gaaer med lange Skridt ud til Beens. Tell.
Skjeisse, et Fruentimmer, som løber omkring i Husene, uden at bestille noget.
Skjeiv, skjæv.
Skjeiving, en Pusling (et Skjeldsord).
Skjele, see skjelne, øine.
Skjelke, Snavs, som falder af Kornet ved Tærskningen, Avner. Berg.
Skjellig, Skillig, tydelig, aabenbar.
Skjelm, Plur. Skjelmer, en Bælg, en Ertebælg.
Skjelme, V. sætte Bælge.
Skjetskjote, skyde til Vidts. S. Skjote.
Skjenne, see Skinne.
Skjepa, see Skepa.
Skjertromme, Bristen paa en Sko. Guldbr.
Skjond, Skjonda, Begravelse; Gravsted; it. Begravelsesgilde. Vester paa.
Skjor, Skjør, Skjær, en Skade (en Fugl). — Bliver ogsaa kaldet Tunfugl.
Skjorvenge, en Art Falk, Ørnfalken. Falco butea. — Kaldes ogsaa Klere.
Skjøt, hurtig, snar. Øster paa.
Skjote, Imperf. Skont, skyde, skyde med Flint eller Riflebøsse.
Skjotsvikta, ufornøden, utrængende. Guldbr.
Skjul eller Skjol, et Brædt eller en Luge over Røghullet eller Ljuren.

Skjut,

Skjut, en Höppe.
Skjyk, see Skyke.
Skjyru, see Skjæru.
Skjægel, skelet, skeeløiet.
Skjægle, V. skele, see skjævt.
Skjægle, Skjægte, S. et Qvindfolk, som ikke kan arbeide ret; eller som løber paa den ene Side. Tell.
Skjæglevippe, en Skeeløiet (et Skjeldsord).
Skjægte eller Skjæfte, løbe hurtig afsted. Øster paa.
Skjæke, see Skake.
Skjæker, Plur. af Skaak. (S. Skaak.)
Skjække, vrænge Munden, gjøre en skjæv Mund. — Af Skak, skjæv.
Skjækkin, Adj. skjæv, heldende, som helder til den ene Side, f. Ex. en Vei.
Skjækte, S. en Piil, en Buepiil (Guldbr.) It. en opreist Stang.
Skjæmme, Skjæmme ut, fordærve, skamfere. Skjæmme sæg, fordærves. Skjæmme sæg ut, gjøre sig ureen (om Børn).
Skjæmmes, blive skamfuld og undseelig. Skjæmmes du intje, skammer du dig ikke?
Skjæne, S. en Græsart. Carex vesicaria.
Skjæne, V. kaste flad, f. Ex. en Steen, som Vinden tager fat i; it. fare hurtig afsted. — Siges ogsaa om Fugle, naar de svæve i Luften for at falde ned (Tell.)
Skjær, S. see Skjör.
Skjær, Adj. bange, frygtsom.
Skjære, en Sax. Ljoseskjære, en Lysesax. — Tydsk: Schere.
Skjæring, en Kjedelkrog i Skorstenen. — Kaldes Øster paa Skøre eller Skaare.
Skjærlæg, frygtagtig. — Af Skjær.
Skjærre, et Slags Skræmsel for Ulve. Tell. S. Skjækte.
Skjæru, Skjyru, en liden Segel.
Skjæser, Skjæiser, Skøiter, Skridtsko.
Skjævil, en stor Kjep, en Stav. Øster paa.
Skjøme, et stygt Fruentimmer. Tell.
Skjømelæg, styg, fæl. Tell.
Skjønda, see Skjønde.
Skjør, suur Melk. Heraf Skjøroft, en Slags Ost, Gammeloft.
Skjøre, tage af, minke. Siges om Maanen. Øster paa.
Skjørre, skuffe Skarnet bort. Tell.
Skjørsk, løsagtig, ukydsk. Spydb.
Skjørsuppe, en tyk suur Melk med sønderbrudt Brød, især Fladbrød. Vester paa.
Skjøte, Skjøite (skøde), øge, sye sammen.
Skjøttel, Skuttel, en Art af Harpun, hvormed man stikker Hvale, Sælhunde og store Fiske.
Ski, Plur. Skier, et Træstykke, et Stykke Brænde; it. lange Træskøiter, hvormed man løber paa Snee ned ad Fjelde og Bakker. — Isl. Skidi.
Skibbo, en Aborre. Berg.
Skifløt, som flyder paa Vandet ligesom Træ, flydende.
Skifte, Deel, Grændse. Heraf: Sogneskifte.

Skigar,

Skigar, et Gjerde af Halvkløvninger.

Skil, det Sted i en Væv, hvor Vævskeden gaaer igjennem.

Skil, Forskjel. Dat æ Skil paa, det er en Forskjel.

Skildag, en vis bestemt Dag, f. Ex. til et Marked.

Skille, love; akkordere. Qva blei dei skillt om, hvad bleve de akkorderede om?

Skille, angaae, vedkomme. Dæ skille intje dæg, det kommer ikke dig ved.

Skille sæg, være Forskjel paa, komme an paa. Dæ skille sæg, koleisen han far at, det kommer an paa, hvorledes han bærer sig ad.

Skillen, Skilna, Adj. forskjellig; adskilt.

Skilna, Skilsmisse, Afsked fra et Samqvem.

Skindfæld, et Slags Sengeklæder, som gjøres af Faare- eller Kalveskind.

Skindstak, en viid Trøie, eller et Skjørt, forfærdiget af Skind og sædvanligen indsmurt med Tran og Tjære. Nordenfj.

Skindstryter, Bøller, Blokkebær

Skindvinge, en Flaggermuus.

Skindæta, en Klanner (et Insekt). Dermestes.

Skine, Skjøne, en Stjerne.

Skingle, slingre, rave hid og did.

Skinnabrød, et Slags glindsende Fladbrød, da det er oversmurt paa den ene Side med Raamelk. Trondhj.

Skinne eller Skjenne, bisse.

Skinne, bedrage sine Underhavende. Tell.

Skinner Æg, Æg, som lægges uden Skal.

Skiple, bringe i Orden. Berg.

Skipe, berette, fortælle. Berg. — Engelsk: shipen.

Skir, Skirt (qv. skjær), klar, ublandet.

Skire, Skirne, klare, gjøre klart.

Skire, Skitle, døbe; it. navngive Kreaturene.

Skirske, Barnedaab. Vester paa.

Skirslebaan, Skitlebaan, et Barn, som skal døbes. Vester paa.

Skirslebōk, Skitlebōk, Døbebog. Vester paa.

Skive, et Bord, en Disk.

Sko, Adj. meget begjærlig, graadig. Øster paa.

Sko, Skōt, S. hvad der skjærer og opæder Sæden, Smaadyr som opæde Græsvoldene, saasom Fugle, Muus, o. d. Øster paa.

Skoe, Skaae, skue, betragte.

Skodde, Taage.

Skofoti, Skofotta, Fodtøi, Skoe og Strømper.

Skōg, en Skov; it. det Grenede af Træerne. Bruke (bruge) Skogan, gaae paa Jagt i Skoven. (Ved Skōg forstaaer man i Almindelighed ikkun Fyrre- og Granskov, da de øvrige hedde Louvskoge, d. e. Løvskove.)

Skogesnær, en liden og tyk Skovstrækning.

Skogge, tylde Øl. Vester paa. S. Skake.

Skōglei, en Skovstrækning. — Af Skōg og Lei.

Skōgmynte, Vildmerian Origanum vulg.

Skōk, Loftet i Stalden. Flōrskōk, Fæhuusloftet. Hard.

Skole,

Skole, en Grøvt. Trondhj.
Skoloupe, glide paa Iis med blotte Sko, uden Skøiter.
Skolt, Hovedet. S. Skalle.
Skom, Skoming, Tusmørke. — Man siger ogsaa Skomrtmørke.
Skom, Skomt, Adj. tusmørkt, skummel.
Skomeleg, som har et skummelt Ansigt.
Skomle, skule, see mørk og skummel ud.
Skomtid, den Tid, Tusmørket begynder; Skumring.
Skonde, en Fakkel. Tell.
Skonna eller Skonda seg, skynde sig.
Skore eller Skole, en Kiedelkrog. S. Skjærking.
Skore, en Støtte, en Pille. It. Svinelever. Berg.
Skorv, Bregne. Polypodium Filix Mas.
Skōt, see Sko.
Skot, see Skaat.
Skott, et Skud. — Af Skjote, skyde. — Isl. Skot.
Skott, Skutr, den bageste Deel af Baaden. S. Bākskott. — Isl. Skott.
Skotte, Skutta, roe Baaden saaledes, at den bageste Deel eller Skotten gaaer foran.
Skotting, den Person, som sidder bag i Baaden.
Skottsat — siges om en Baad, som er mere ladet bag end foran.
Skout, et hvidt Klæde, som Bønderkonerne bære paa Hovedet; it. et Skiøde paa et Seil.
Skoute, tage Skoutet paa, pynte sig paa Hovedet.
Skoutet, som bærer Skout; it. som er hvid om Hovedet. Ein skoutet Stūt, en Stud, som har hvidt Hoved.
Skoutrei, et Qvindfolk, som gjør sit Hovedtøi større end almindeligt; it. en Ko, som har hvidt Hoved og sort Krop.
Skraa, en Alterbog.
Skraa, Plur. Skræer, en Sko, en gammel Sko. Nordenfj. It. en syngelig Person.
Skraa, en Jernplade, hvorpaa Laasen sættes fast.
Skraalle, Skaalle, falde smukt i Øinene, paradere.
Skaapel, et Brædt, som findes paa Følhopper, for at bortskræmme Ulven. Øster paa.
Skraat, Skraato, Kroppen; it. et Aadsel.
Skraav, Bugen, Maven.
Skraav, Hoste hos Kreaturene.
Skral, Skural, skrøbelig, ussel, syngelig.
Skram, Skrank, en høi og slunken Person.
Skranen, Skranten, maver, slunken.
Skrāp, net, kjøn. Spydb.
Skrapeloup, en Storpraler. Tell.
Skrasle, lee med Støi, lee høit.
Skrāt, en Aabenmundet; en Snakkebroder.
Skrate, lee og snakke paa engang; sladdre ligesom Skaden.
Skravel, en Snakkebroder. Spydb.
Skravle, snakke meget. Spydb.
Skre, det Vand, som slaaes af Væven, naar den stampes.
Skrei, en Flok, en Forsamling, som reiser.
Skrei, Skriu (Skreed), Gliden, Medgliden. Heraf Fjeld-

Fjeldskred, store Stenes Udfald af Fjeldene.
Skreie (skrede), glide, glide paa Iis; it. drage noget sagte frem; lure sig frem.
Skreiebakke, en Bakke at glide ned ad, en Glidebane.
Skreieskarv, see Blikskarv.
Skrēn, Skrīn, maver, tør.
Skrēnlagd, Skrīnlægd, maver.
Skrep, see Skrop.
Skreppe — (en Urt). Tussilago farfarea.
Skrifte, Skrøfte, slaae Kornet af Negetoppene.
Skrime, feile, fattes. Skrime paa Sjune, mangle Synet.
Skrīn, see Skrēn.
Skripen, kielen.
Skriplaat, Kjelenskab. Berg.
Skrompe, en stor og uproportioneret Ting.
Skronte, et mavert og uanseeligt Fruentimmer. Tell.
Skrop, Skrep, Roes, Pralerie.
Skrope, Skreppe, rose; prale, tale store Ord. (I Danmark siges ogsaa: Skreppe).
Skroper, Skrepper, en Pralhals.
Skru eller Skruv, opbundet Korn til Tørkning, en liden Kornhob. Sætte i Skru, sætte skaaret Korn sammen i Hobe. — Øster paa siges: Skryl og Skryd.
Skru, et lidet Tag over en Udbygning eller Svale. Edsb.
Skrub, Ulven; it. et ondskabsfuldt Menneske.
Skrubbe, Skrubbebær, Hønsebær, Fruebær. Cornus svecica. — Kaldes ogsaa Svinebær.

Skrukke, sammenfoldet Birkebark eller Næver til at bære udi; it. en gammel rynket Kjelling.
Skrukke sæg, falde i Folder, blive rynket.
Skrukketrold, en Bænkebider (et Insekt). Oniscus Asellus.
Skruller (qv. Skruer), Griller, Nøkker. Sætte ein Skruller i Hua, sætte En Griller i Hovedet. Spydb.
Skrumte eller Skrunte, Brusken i Næsen; it. Næseborrene paa en Hest. Vester paa.
Skruv, see Skru.
Skruve, synes større end det er.
Skruvende, vende op og ned paa.
Skruvle, prale og intet have. Øster paa.
Skryl, Skryd, see Skru.
Skryme, en Kasse. Spydb.
Skryte, en Beenrad; it. et gammelt forraadnet Træ. Bruges ogsaa som et grovt Skjeldsord.
Skræ, Plur. Skræer, en gammel Sko. S. Skraa. It. et fortørret og ulidendes Menneske.
Skræe, skille Havrekornet ved sin Skal paa Qværnen; it. hykle, smigre. Chrstnia.
Skræl, et Skrald.
Skrælle, skralde, knalde, brage.
Skræmby, Skræmord, Trudsel, truende Ord. Øster paa.
Skrø, Skry, S. Hoste med Sliim.
Skrø, Adj. grov, tyk, skurrende (om Stemmen).
Skrøe, V. hoste Sliim op; it. skurre i Stemmen, have en grov Stemme.

Skrøie,

Skrøie, Skrøile, en sygelig Person. Tell.
Skrøit, Skryt, Skryden, Praleri.
Skrøite, Skryte, skryde, prale.
Skrømt, et Spøgelse. Øster paa.
Skrøne, give Klang. Siges naar man slaaer paa noget som er itu. Tell.
Skubskotte, et enfoldigt Svar. Guldbr
Skue, Skuve, Skyve, skyde, støde paa, støde fra sig.
Skur, Gulspurven. Emberiza Citrinella.
Skūr, Skōr, Jling; Drift; it. Kornhøst. J full Skūr, i fuld Drift.
Skural, see Skral.
Skure, Skure paa, sætte i Drift; it. hænge paa.
Skurvehatte, Svampe eller de saakaldte Champignons.
Skurven, lumpen, nedrig; uduelig. Berg.
Skurvesot, et Slags Udslet hos Faarene.
Skurøl, et Høstgilde. — Af Skūr og Øl.
Skusleled, et Led, som lukkes til ved Stører. Tell.
Skussel, en Forøder, en Ødeland. Øster paa.
Skussle, øde, forøde. Øster paa. — J Tell. siges ogsaa Skutre.
Skuttel, see Skjøttel.
Skuve, see Skue.
Skyke, Skjyku (Skygge), en Sidebygning ved Laden, hvor især Halmen kastes hen. S. Skaale.

Skykgjænge, gaae paa Frieri. Berg.
Skyld, Skyldt, beslægtet.
Skyldskāp, Slægtskab.
Skyldsætte, gjøre Gjeld; it. lægge en Eiendom i Skat.
Skyndel, en Vægt, som hænges paa Døre, for at de skal gaae hastig til. Berg.
Skyve, see Skue.
Skøier, en Landstryger. Spydb.
Slaa sæg, forandres, vende sig.
Slaa tydsk, slaae knyttede Næver sammen. Trondhj.
Slaadde, en stærk Slæde at kjøre Stene paa; it. et udueligt Fruentimmer. Tell.
Slaak, et Menneske, som Klæderne hænge ilde paa. Kaldes ogsaa Hængsle.
Slaane, blive buttet i Eggen. Siges om Knive og andre skjærende Jnstrumenter. Øster paa.
Slaaper, Slaapebær, Slaaentorn. Prunus spinosa.
Slaat, Slaatte, Høeslætten.
Slaat, Slott, et Stykke at spille paa et Jnstrument, en Arie; en Sang. Heraf: Hūsbreislaat og Tōrslaat, Torden.
Slaate, Slate, et lystigt Puds, en Narrestreg; it. Skoggerlatter. Vester paa.
Slaateri, Gjekkeri, Pudserie, lystigt Skjemt. Berg.
Slaatre, slagte. Tell.
Slaatu, en lang smal Træstang. Heraf: Slaatugār, et Gjerde af lange Træstænger. Øster paa.
Slaatøl, Traktement efterat Høet er afslaaet.
Slabbe, spise uordentligen, spilde Mad paa sig.

Sladant, Sladöt, en Lediggjænger, en Dagdriver; en Landstryger.

Slae, en liden Afheld. Tell.

Slaffen, Slapsen, liderlig.

Slag, Slagje, det Brædt, som gaaer fra de forreste Tollergange til Forstavnen paa en Baad. Vester paa.

Slagbord, det øverste Brædt eller Kant af en Baad. Vester paa.

Slagkeiping, et Slags store Baade. Vester paa.

Slagvol, Slagvøl, Pleielslaget.

Slak, Slakt, slap; it. fladagtig (om Hunstage).

Slake, slappes, saasom Reeb.

Slaktir, rank, lige (om Træer). Spydh.

Slamen, som vil falde i Kuld. Tell.

Slamp, en doven Hest; it. et tungt og dovent Menneske. — Kaldes ogsaa Slont.

Slante, drive Tiden ørkesløst hen.

Slantebittje, en Lediggjænger (et Skjeldsord).

Slapse, Slamse, et gemeent og løsagtigt Fruentimmer. Nordenfj.

Slark, Slarkje, en omløbende Person, som er kjøbstædmæssigt klædt. Kaldes derfor ogsaa Kjbleslark. Vester paa.

Slarke, slænge løs; drive om uden at bestille noget; it. spilde.

Slarv, en Ordgyder, en Pludrer; it. et Drog.

Slasen — intje slasen, ypperlig. Tell.

Slask, Fugtighed; it. Baas, Sladder.

Slatter, Slætte, Slud, Snee og Regn sammen. Nordenfj.

Slavse, søbe, drikke. Siges om Hundene.

Sleik (Slik), et Kys.

Sleik, en Sødtalende, en Smigrer.

Sleike (slikke), kysse; holde af, karessere.

Sleip, S. et falskt og slibrigt Menneske.

Sleip, Sløip, Adj. slibrig, glat; sledsk, falsk.

Sleipe, Sløipe, glide; være falsk, sledske.

Sleiske (sledske), være falsk og listig, hykle, skaffe sig Venner paa Andres Bekostning.

Sleiv (Slev), en stor Skee, en Fiskøse. — I Leeland siges: Sløv.

Slenter, en Odder. S. Otter.

Sletbak, grønlandsk Hval.

Sletter, Rødspætte. Pleuronectes Platessa.

Slide, Slite sæg, vomere, brække sig.

Slii, hengiven til, begjærlig efter. Øster paa.

Slik, slig, saadan. Slikslag, det samme, eet og det samme; ligemeget.

Slindre, en Stang at hænge paa; især den, hvorpaa Kornbingen hænger over Møllen. Tell.

Slintre, Slintrebittje, et Skarn, et Drog.

Slip, et Skarn; it. en Dranker, en Sviregast. Øster paa.

Slire, en Skede, en Knivskede.

Slirer, lange tynde Bjælker, hvortil Tagbeklædningen nagles fast. Berg.

Slire-

Slireløg, en lang og smal Person, — Af Slire.

Sliul, en Pleiel. — I Trondhj. siges: Sluf, Slúju.

Slo, Indvolde i Fisk; it. et skarnagtigt Menneske (et Skjeldsord). Nordensj.

Slo, Slø, et Fiskeredskab, dannet som en aaben Sæk, som stilles under et Elvefald, til Laxefangst.

Slodōt, see Sladant.

Sloe, et Slags Orme, en Staalorm. Angvis fragilis.

Sloi, en Folkefamilie. Tell.

Slok, Slaak, Slækje, en Vandrende, en Mollerende.

Slōk, en Lediggjænger. Øster paa.

Sloke, være ørkesløs, gaae ledig. Øster paa.

Slokne (slukne), udslukkes, gaae ud; døe.

Slomp, et dovent Menneske. S. Slamp.

Slomperysse, et dovent Fruentimmer. Tell.

Slomre, snuble.

Slomrefot, som ofte snubler.

Slomring, Arbeide med en Anden. Edsb.

Slont, see Slamp.

Slonte, befatte sig med uvedkommende Ting.

Slōr, en Mose, hvor der er Vanddrag. Chrstnia.

Slorø, smaa Piger. Guldbr.

Slagge, et langt og ilde dannet Fruentimmer.

Sluffe, et ureenligt eller uordentligt Fruentimmer.

Slufseløg, ureenlig, sviinagtig.

Slui, Sluju, see Sliul.

Slurv, Slurre, Slyr, et Menneske, som er skjødesløst i sin Klædedragt; en pjaltet Stakkel.

Slurven, skjødesløst paaklædt; lurvet i Klæder.

Slūtøiren, hængende med Ørene, som en Hest; sluttøret; it. tunghøret.

Sly, Sliim.

Slægge, den tykke Smedehammer; it. et Fruentimmer, som idelig skjænder og knurrer.

Slækje, en Vandrende. S. Slok.

Slæmby, Tab. Dæ gjænge i Slæmby, det gaaer ud paa Tab. Tell.

Slænet, hæslig, grim. Berg.

Slængete, gaae an, være netop tilpas.

Slæppe (slap, sluppe), slippe; it. komme frem til Konfirmation.

Slæv, Plur. Slæver, Sagl af Munden; it. hvad En har havt i Munden.

Slæve, sagle.

Slævja, glippe, gaae glip. Edsb.

Slø, see Slo.

Sløg eller Slug, snu, listig.

Sløie, Sløime, et ligegyldigt Menneske.

Sløike, gammel eller tørret Angelikrod.

Sløime, V. — siges om Kornet, naar det raadner paa Roden. Tell.

Sløip, see Sleip.

Sløke, Rør af Pilebark; store Stilke at blæse udi.

Sløngjinnamn, et Øgenavn. Berg.

Sløse, forøde, ødsle med.

Sløsen, skjødesløs; it. bestædt i en Ulykke, ilde deran. Dæ

værte

værte sløsen, du faaer en Ulykke. Vester paa.
Smaa, Smaat, karrig, nidsk.
Smaa — de Smaa, Fransoser. Tell.
Smaabjøll, Smaaklokke, Gamanderurt. Veronica chamædrys.
Smaafæna, Faar. S. Fæna.
Smaafærog (smaafærdig), seendrægtig, som gaaer langsomt.
Smaag, see Smoug.
Smaagūt, en liden Dreng. S. Gūt.
Smaakjē, smaat Qvæg, Lam og Kid. Trondhj.
Smaalaag, see Smale.
Smaalæg, som tærer kun lidt.
Smaanuskeri, ubetydelige Ting, Skrab.
Smaaputleri, smaat og ubetydeligt Arbeide. — Af Putle.
Smaatteri, Smaating, Bagateller.
Smaatykken, kort for Hovedet S. Tykken.
Smaaveis, Smaatøi, Smaating. Berg.
Smaavær, afvexlende Veirligt.
Smal, Allarm, Støi; it. en Hob, en Forsamling. Øster paa.
Smale, V. larme, støie. Øster paa.
Smale, Smaalaag, et Faar.
Smeik, et Kys; Kyssen og Klappen.
Smeike, kysse, klappe.
Smeisle, et Slags Plaster, som Bonden selv tillaver af Tjære. Berg.
Smēlleblōm, Smellegrās, Cucubalus Behen. — I Trondhj. Pungjer.
Smeller, en Væggesmed (et Insekt).
Smie, V. see Snie.
Smie, S. en Smedgesse.
Smit, see Smyt.
Smokle, søge Skjul. Syndh.
Smoklehom, Smoklekjøril, En som gjerne søger Skjul.
Smolle, et lidet vindfrit Ophold. Tell.
Smolt, smeltet Fit; it. en Blanding af Tjære, Tælle o. d. til Skosmørelse.
Smoug, Smaag, Smyg (Smug), et Hul, en snæver Gang eller Vei.
Smouge, Smyge, Smye, smutte igjennem et trangt Sted; it. ydmyge sig; krybe for, smigre.
Smuk, gavmild, godgjørende.
Smuldre, V. gjøre smaat, bryde itu, smulne.
Smuldre, S. et lidet sønderbrudt Stykke.
Smyt, Smit, Smot, en trang Vei, et smalt Pas; et lidet Gjemmested.
Smæe, Smaakreaturene, smaat Qvæg. Tell.
Smætte (smatt, smotte), krybe hurtig bort, snige sig bort.
Smørblōmst, Soløie. Caltha palustris.
Smørgaas, et lidet Stykke Smør. S. Gaas.
Smørklining, Smørrebrød. S. Klining.
Snaa, uvildendes Trætte. Øster paa.
Snaak, en slem Hest.
Snaak, Adj. see Snāk.
Snaal, Snaalen, pudseerlig, snorrig; it. listig, snu; driftig, hurtig.
Snaave, snuble.
Snab, et Stykke, en Smule.
Snabber, hurtig, rask. Guldbr.

Snag, et Sting i Fødderne af Snubber i Jorden. Tell.

Snāk, Snaak, Snaken, graadig, higende efter, snyltagtig; it. tyvagtig.

Snake, Snaake, være graadig efter; snylte; it. rappe til sig, smaastjæle.

Snar, Lysetaanden. Tell. S. Skar.

Snarlæggjen, Skinnebenet. Øster paa. — Vester paa siges: Læggjespīk.

Snarvending, Hurtighed, Hast.

Snase, snuske efter uvedkommende Ting.

Snavs, Snaps, en liden Tyv.

Snavse, Snapse, stjæle smaat.

Sne, Snei, skjævt, paa Siden. Paa Snei, paa Skraaes. — Sv. paa Sned.

Snei, S. et Stykke.

Sneie, see Snie.

Sneis, en liden tilspidset Pind; en Strikkepind.

Sneise, sætte Pind i. Sneise Pølsur, sætte Pind for Enden af Pølser.

Snekal, snyltagtig, graadig; it. karrig. Spydb. S. Snāk.

Snelle, en Teen paa en Rok.

Snerke, Skind paa Melk, Flødeskind; it. tynd Iis.

Snerp, Skjæv paa Byg; it. et Fruentimmer, som vil være alt for peen.

Snerpe — (en Urt) Galium aparine. Ogsaa Snærjegrās og Klænge.

Snerte, stænke, bestænke med Vand. Trondhj.

Snjo, Snjog, see Sne.

Snie eller Smie, Sneie, snitte i Træ, tælle med en Kniv.

Sniesinder, Spaaner efter Skjæren i Træ.

Snim, en Ko, som vil kalve før Juul. Tell. — Isl. snemme, tidlig.

Snit, et Kneb, et Puds, Skjelmstykke. — I Dansken siges: Sned.

Sno, et Snæv eller liden Forsmag af noget; et Nys om noget.

Sno, Snoig, Snodig, snedig, snu, vittig.

Snoe, en kold Blæst, som fører Snee med sig. Nordenfj.

Snōp, Knas, Lækkerier.

Snope, spise Knas og Lækkerier.

Snopelæg, skamfuld, flau.

Snorr, Snot.

Snorrelæg, snottet.

Snorrdolk, Snorrvaase, et snottet Menneske. (Et foragteligt Skjeldsord.)

Snōt, en kjøn eller rask Pige.

Snote, en Ræv. Berg.

Snotestump, en Slags Rævefælde. Berg.

Snou, Snov, glat, nøgen, uden Fjær eller Haar. Ein snou Sou, et Faar, som man har klippet Ulden af. Snou Føre, tilfrossen Kjørevei uden Snee.

Snout, knapt, neppe.

Snub, et smukt Drengebarn. Berg.

Snubbe, skose, stikle paa. Snubbe aav, bide En af med haarde Ord.

Snubber, Snubord, Skjænd, Stikpiller.

Snue, vende, vende om; it. handle til Fordeel. Han vett aa snu sæg, han forstaaer at komme frem.

Snuffe, snuske, gaae og lugte.

Snup, Hast, Hurtighed. Mæ ei Snup, i en Hast. (I Danmark siges ogsaa: med en Snub.)

Snup, et Stykke Tøi. Tell.

Snurren, halv vred. Han æ snurren i Houe, han er i ond Lune.

Snūt, en Mund; Kjæft, Snude.

Snyg, Snøg eller Snugg, hurtig, rask. — I Tell. ogsaa Snæg.

Snygge, Snugge sæg, skynde sig.

Snære, en liden tætbevoxen Skov.

Snærje, Snørjegrās, see Snerpe.

Snæver, peen, som spiser kun lidet. Berg.

Snø, Snjo, Snjog, Snee. — Nogle Steder ogsaa: Sny.

Snø, Snjoe, V. snee. It. kaste Haar (Tell.)

Snøfond; en Hob sammendynget Snee. S. Fond.

Snøg, see Snyg.

Snøi, hastig, kort for Hovedet. Berg.

Snøire, et Skarn. Tell.

Snøkav, tykfaldende Snee.

Snøkolle, Sneeflog. Nordenfj.

Snørelæg, frisk, fiffig, feiende.

Snøslatter, Snee med Regn. S. Slatter.

Snøsokker, et Slags Strømper uden Fødder.

Snøspurre, Snøtiting, Vinterfuglen. Emberiza nivalis. — Ogsaa bekjendt under Navn af Fjælster.

Snøt, Adj. drukken, beskjænket.

Snøt, Adv. tilfulde, ganske. Han æ snøt sindt, han er fuldkommen vred.

Snøvt, neppe. S. Snout.

So, saa, saaledes. Soleisen, saaledes. Vester paa.

Sok, en Fest, en Helligdag. F. Ex. Jonsok, St. Hansdag. Olsok, Olaidag.

Sokke, S. en Strømpe, en Hose.

Sokke, V. gaae langsomt; ikke komme nogen Vei.

Sokkedolle, Sokkedanse, et taabeligt og ubehændigt Fruentimmer.

Sokn, et Sogn, Kirkesogn.

Sokne, søge en vis Kirke; it. søge efter noget paa Bunden af Søen.

Sōlbræ, Sneens Smelten ved Solens Hede. — Af bræe, smelte.

Sold — i Sold, i hundrede Stykker.

Sold, Melk med Bær eller Brød i; en Melkesuppe.

Sōlgla, Solens Nedgang. S. Gla.

Sōlke, falme i Solen.

Sōllyser, Sōlmøie, Solulv. Chrstnia.

Sōlspræt, S. Spræt.

Sōlsæt, den Tid, Solen gaaer under. — Engelsk: Sunset.

Solv, see Sovel.

Sōlveik, som ikke kan taale Solens Hede. S. Veik.

Soløie, en Ranunkelblomst. (Bruges næsten om alle Ranunkelarter.)

Somaatte, saasom; ligesom. Berg.

Somle, svimle, blive hovedsvimmel.

Somlug, hovedsvimmel.

Sōmmardrot, Smør, Ost og alt hvad der indsamles af Kreaturene om Sommeren. S. Drot.

Sōmmarhage, Sommergræsgang. S. Hage.

Sond, en Skorsteen at tørre Kornet ved i Torkehusene. Trondhj.

Sop, Saap, Plur. Sopper, Svamp; Svamp paa Træer; Knuder og Udværter paa Træer.

Sope, feie. — Sv. sopa.

Sopeboss, Feieskarn. S. Boss.

Sōplime, en Feiekost. S. Lime.

Sōplimsstok, et Kosteskaft.

Soppe, en Tømmerflaade. Øster paa.

Sorp, Snavs, Gulvesnavs; it. Spaaner eller Pinde, som lægges paa Ilden at røge med. Nordenfj.

Sot, en Sygdom; en vedholdende Sygdom, Feber; it. smitsom Syge, som ogsaa kaldes Landfarsot.

Sou, Souv, et Faar. — Nogle Steder ogsaa Søe, Søer.

Soum, en Søm.

Soume, sye; sømme, sye sammen.

Soup, Kjernemelk. Nordenfj.

Soutalle, Faaremøg. — Af Sou og Talle.

Sout, see Sūt.

Sovel, Solv, en Feiekost. Nordenfj.

Spaa — Æg spaar dæ, jeg formoder det; jeg kan tænke det. (Et meget almindeligt Mundheld.)

Spaake, række sig, strække Hænder og Fødder. Øster paa.

Spaale, løbe hurtig. Tell.

Spaan, en Pind til at holde aaben en Ting, som vil falde sammen.

Spaanke, Spankere, spadsere. Vester paa. — I Tell. spaareike.

Spa, en Suppe.

Spāk, tam, tæmmet.

Spandkjevle, et lidet afrundet Stykke Træ med en hvas Jernpigge i begge Ender, som Bjørneskytterne siges at stikke paa tvers i Bjørnens Kjæft, naar den overfalder dem.

Sparre, et Træ i Væven; it. en liden rask Fyr.

Speis, Spiss, en Skorsteen. — Paa mange Steder siges: Peis.

Spell, en Leeg, et Spil.

Spelle (spille), Spelle sæg, lege, spille.

Spelæg, farlig, vovelig.

Spenner, Kopatter.

Spjok, Spjaak, et Spøgelse; en pudseerlig Tingest. Siges oftest om pudseerlige Mennesker.

Spjoke, Spjaake, spøge.

Spjokelæg, Spøkelæg, pudseerlig, løierlig; it. formastelig.

Spjæling, en halvvoxen Dreng. Tell.

Spjær, feil. Kjøre spjær, kjøre feil. Chrstnia.

Spīk, en smal Træsplint; fede Træpinde at gjøre Ild paa med. I Spīk, i mange Stykker.

Spike, slaae i Stykker, knuse.

Spiker, et Søm, altslags Søm. (Ikkun de meget store kaldes i Danmark: Speger.)

Spikke, Spege. Heraf: Spikkekjøt, Spegekjød. I Spikke, i Spege.

Spikke, V. spege. It. tælge med Kniv.

Spikre,

Spikre, V. fæste med Søm. — Af Spiker.
Spildre, en smal Træpind; smalle og tynde Træpinde, hvorover Væven er lagt.
Spilt, en Spedalsk. Vester paa.
Spilte, Spedalskhed. Vester paa.
Spilværk, Kniplinger. Berg.
Spindel, en Edderkop. — Heraf det danske: Spindelvæv.
Spinkel, tynd, smal, maver.
Spire, et Faar, som har Horn. Tell.
Spire, et langt smalt Træ; it. de Stænger, Haarklædet i Tjonen ligger paa. — J Tell. Spyli.
Spirevip, en Friskfyr, en Spradebasse. Nordensj.
Spisk, spids.
Spiss, see Speis.
Spisseslæe, en Kane.
Spisøl, tyndt Øl, det tyndeste Øl.
Spīt, Trods. J Spīt, i Trods. — Engelsk: Spite.
Spitig, spodsk.
Spitt, Spøt, en Strikkepind. — Ogsaa Spittepind og Spøtesneis.
Spitte, Spøte, V. strikke, binde.
Spittety, Spøtety, Strikketøi.
Spōn, smaakløvede Brædder til Tagbygning.
Spon, Spæn, en Skee at spise med (Nordensj.); it. en Skive. — Engelsk: Spoon.
Spong, en liden Bro eller Trappe at gaae over. F. Ex. Būrspong, den ophøiede Trappe til Madboden. Trondhj.
Spong, løse Jisstykker, som flyde paa Vandet; it. et Stykke Jern, paalagt det, der skal sammensættes (Tell.).
Sponossen, uforvarendes, ubetænkt. Berg.
Sponossenheit, Uagtsomhed, Ubetænksomhed. Berg.
Spōr, Rumpen af Fisk, Rumpestykket. Vester paa.
Spove, en Art Sneppe. Scolopax aqvata.
Spraak, et Sprog; et Mundheld, en Talemaade; et Indfald.
Spraake, Spraakes, snakke, tale peent; it. disputere med Sprog af Bibelen.
Spraake, S. see Sprunge.
Spraakelere, give Stikpiller, skose. Øster paa.
Spraate, en stiv eller stram Person.
Sprae, sprøde. Spydb.
Sprake, Eneriis. — Ogsaa Brake. Vester paa. S. Brisk.
Sprakae, en Nar, som vil gjøre sig til, en enfoldig Pralhals. Tell.
Sprike, see breed og stor ud. Øster paa.
Springer, en Hare; it. Marsvinet.
Sprite, stænke, bestænke; it. berøre, røre ved. Berg.
Sprone, Sprione, V. see stivt, stirre paa.
Sprone, S. et Menneske med opspilede Øine. (Især om Fruentimmer.)
Sprōnougen, Sprōnøgd, som har store Øine, eller som Øinene ligge langt ud af Hovedet paa.
Sprunge, en Sprække, f. Ex. en Sprække i Huden, i en Træ-

væg.

væg. — Man siger ogsaa Sprukke eller Spraaku.
Spræk, rask, fyrig; vild, overgiven, kaad.
Sprækelere, gjøre net og unødvendigt Arbeide, gjøre sig til deraf; it. være overgiven.
Sprækelermeister, en Pralhals, som hæver sit eget Arbeide; it. en overgiven Krabat, en Spradebasse.
Spræle, udsprede; it. sprætte som Fisk.
Spræt, Sprætning, Frembryden, Fremspiren, f. Ex. Bladenes paa Træer; Fremstraalen, Morgenrøde (naar Solens Straaler gjenskinne af Fjeldene).
Sprætte, bryde frem, spire frem; qvelle ud, som et Kildevæld; fremstraale, gjenskinne af Fjeldene.
Sprætten, som kaster med Kroppen og vil være Karl. Siges ogsaa om en modig Hest.
Spudu, den Pind, hvormed Fladbrødet vendes paa Panden. Trondhj.
Spyli, see Spire.
Spylæg, ækkel, væmmelig.
Spytte, see Spøte.
Spæk, en Flis eller Splint. Tell.
Spæl, en Hale, Rumpe. Berg.
Spænil, en sammenvirvlet Vidje om Hestens Fod.
Spænolen, det Jern, som gaaer fra Qværnekallen op i Seilet (Segle) paa Qværnen.
Spærre, en Støtte eller Klemme. It. lange smalle Stykker Træ paa Huustage.
Spærren, stiv, haard; it. vrangvillig.
Spærrestove, en Stue uden Loft.
Spørlag, Spurlag, Eftersporgsel.
Spørre (spørge) — dæ spørrs, man fortæller.
Spøte, Spytte, en liden Pind for en Dør, eller for Laaget af en Bøtte; en Pølsepind.
Sqvaal, Sqval, Vandets Susen; it. Støi, Sqvalder.
Sqvaale, Sqvale, suse, løbe over; støie og snakke høit, sqvaldre.
Sqvakkel, Sladder, Vaas; Ustadighed.
Sqvakkelvorren, sludderagtig; ustadig.
Sqvakle, Sqvake, sluddre, vaase om alting; it. snaddre, som Gjæs.
Sqvampel, Sqvankel, skumplende Bevægelse, som Vandets.
Sqvample, Sqvankle, skumples, springe til Siden. Siges om Vand og andet, som bevæger sig i et Kar.
Sqvasle, pjaske og røre om i Vand.
Sqvassel, ustadigt Snak; it. ussel Mad.
Sqveto, En som taler mod sig selv. Spydb.
Sqvetter, sky.
Sqvig eller Sqvip, skident Vand. Berg.
Sqvikkel, Sludder, tomt Snak. Øster paa.
Sqvikler, en Sluddrer; en Person, som ei er ordholden; it. en Forøder. Øster paa.
Sqvære, V. bræge (om Faar).
Sqvære, S. en Aabenmundet.
Sqvæt, en Stænk; it. en Draabe, en Taat.
Sqvætte, stænke.

Sta, som bliver staaende og ikke vil gaae (om Heste); it. trodsig, tvær.

Sta, S. et Sted. I Sta, nyligen.

Sta (Adv.), afsted. Gak sta gjæra dæ, gaae strax hen og gjør det.

Staa, see Støe.

Staa aat, staae efter, jage efter. Staa aat Fuglan, gaae paa Skytteri efter Fugle. Staa aat Fisken, reise paa Fiskefangst, fiske.

Staago, Stuen. S. Stoue.

Staak, Stŭk, Støi, Allarm.

Staake, Stuke, støie, larme. Staake mæ, beskjæftige sig med.

Staakut, Stakut, Stukut, stakket, kort.

Staal, en Høstak i Laden eller paa Marken; it. en Hob utærsket Korn eller Halm i Laden. Nordenfj.

Staalle, en gammel Mand; en gammel Nar, en Dosmer. Øster paa.

Staalpe, overtale til, raade til. Tell.

Staave, Stave, tage En igjen paa en Vei, hente ind.

Stabband, Træstykker, som holde Meierne fast ved Slæden.

Stabbe, S. en Blok, en Huggeblok; it. en kort og fyldig Person.

Stabbe, V. gaae sagte.

Stabbūr, en Madbod, et lidet Huus, som staaer paa Stolper, og hvori man forvarer alle Slags Madvare. Kaldes ogsaa allene Būr, og paa nogle Steder Stolpebu.

Stabeint, strax paa Stedet. Spydb.

Stae, Staen, en Høstak. Øster paa. S. Staal.

Stage, see Sjage.

Stagge, hindre, forhindre; it. faae En at være rolig. Øster paa.

Stak, et Skjørt.

Stake (Stage), en Stub i Jorden; en Pæl, et aftørret kort Træ.

Stake sæg, træde en Stub igjennem Foden. — Kaldes desuden i Tell. Snage sæg.

Stakka, fuld af Snee, sneetækt (om Træerne). Tell.

Stakkall, en voxen Karl. Trondhj.

Stamme, lugte. Stamme ille, lugte ilde. Hedemark.

Stamn, en Stavn; Forstavn af en Baad eller Jagt.

Stamnhald, Tegn eller Mærke til at kjende Landet. Øster paa.

Stamp, en Balle, en Vandballe.

Stampe, gaae sagte; it. gaae som det kan.

Stands, Standsning; Stilleskaaenhed.

Stane, standse, staae stille; it. indhente En (Øster paa).

Stang, Længdemaal.

Star, en Stær (en bekjendt Fugl).

Stare, en Person som staaer og gaber.

Starve, røgte Kreature (Tell.). It. døe, krepere. Berg.

Stoup (Støh), et Glas at drikke af; et Brændeviinsglas.

Staur, Størr, S. en Stav, en Stok, en Pæl.

Staur, Størr, Adj. stiv, stram som en Pind; tung og ubehændig.

Staure, Større, sætte Stænger ned i Jorden, f. Ex. til et Gjerde.
Staut, modig, rask, smuk.
Stav, et Slags Melkekar. Nordensj.
Staver, opstaaende Bjælker i de saakaldte Stavhuse. Berg.
Stēg, en Sti.
Steig, et Saar paa Hestens Fod, foraarsaget ved et Stød af Hesteskoen. Trondhj.
Steige, støde Hul med Skoen (om Heste). Trondhj.
Steike, stege; it. bage. Steike Fladbrød.
Steikæne, de ædleste Dele i Mennesket. Tell.
Steinbær, see Tægebær.
Steinrøs, en Steenhob. S. Røs.
Steinskrei, see Skrei.
Steinsot, Forstoppelse, Obstruktion. Vester paa.
Steinūr, Sand og Stene sammen. S. Ur.
Stēk, fortørret Hø. Tell.
Stekat, en Preen. Spydb.
Stel, Anstalt, Foranstaltning; it. Opstilling, Opsats.
Stelle, Steile, foranstalte; ordne, bringe i Orden; besørge.
Sterve, gjøre fra sig i Stalden. S. Stie.
Stjur, see Staur.
Stjæke, en Lysestage. Berg.
Sti, en Blegn paa Øiet.
Stie, S. Syssel i Huset, Huusforretning; it. Kreaturenes Pleie.
Stie, V. sysle i Huset; tillave, gjøre færdig; røgte og passe Kreaturene, besørge alting i Orden i Stalden.
Stig, Skridt, Gang; it. et Trappetrin.
Stige, gaae, trine. Stige fram, træde frem.
Stighalt, halt, saa at den ene Fod er kortere end den anden. S. Laaghalt.
Stikke, en Pind, en liden Kjep; en Karvestok.
Stikling, Hundesteile (en liden Fisk). Gasterosteus aculeatus. — Tydsk: Stichling.
Stille, S. en Afdeling til Kalvene i Fæhuset; it. et Skjul, hvorfra man kan skyde. Tell.
Stille, V. have Kreaturene ind i Fægrinden.
Stim, en Forsamling, en Flok; Assemblee. Gaae i Stim, flokke sig. Siges især om Fisk.
Stime, forsamles; flokke sig; it. spøge, lege.
Stind, stiv, stram, udspendt; it. tyk. Stind Graut, en altfor tyk Grød. Øster paa.
Stindke, stivne, strammes; blive tyk. Øster paa.
Stinte, være vanskeligt. Øster paa.
Stoe, see Støe.
Stogge, stille, standse; komme En til at tie. Berg.
Stolp, Stople, en Fodsti i Sneen; et Hul i Sneen; Huller i Veiene om Vinteren.
Stolpe, træde i Sneen; gjøre Huller i Sneen.
Stolpebu, en Madbod. S. Stabbur.
Stolpesjø, uordentlig Søegang; stærk Bevægelse i Søen. Berg.
Stolpet, Stoplet, hullet i Veiene.
Stomp (Stompbrød), alt Brød, som er baget i en Klump. (Modsat Fladbrød.) It. en kort og tyk Person.

Stompe,

Stampe, snuble. Stompe Gump, slaae Kolbøtter (Berg.)
Stond, Stønne, en Stund.
Stondebēl, Stønnebēl, den sidste Stund, Dødsstund.
Stondesrøiten, Stønnesrøiten, stundesløs, som aldrig er ledig.
Storbuna, storlemmet.
Storfante, en frœmmed fornem Person. S. Fante.
Storfært, storagtig. Øster paa.
Storkār, en stolt eller fornem Mand.
Storkare, Storkjære, en fornem eller riig Mand. S. Kare og Kjære.
Storleik, Størrelse.
Stororig (storordig), stortalende, pralende.
Storqvel, sildig Aften, Kl. 10 om Aftenen. Trondhj.
Storsægge, Storsælle, see Sælle.
Stoue, Staago, Stugu, en Stue, et Værelse.
Stoul, see Støl.
Straak eller Strōk, et langt smalt Kar af Træ; et Kar at kjerne Smør i, en Smørkjerne.
Straak, en Hob samlede Mennesker, en Forsamling; it. en Samlingsplads, hvor mange Folk komme sammen.
Straaktull, see Tull.
Straank, Stronke, et langt udueligt Qvindfolk.
Strāk, rank, lige. — Ogsaa Rāk.
Strandelg, Strandrønne, Loefuglen. Charadrius hiaticula.
Strange, et afhugget Træ, som skal anvendes til Brændsel. Vester paa.
Stranten, lang og smal, slunken.
Strege, en Kastevind, en Hvirvel. Berg.
Strenmøik, Strentmøik, Møg, som skuffes sammen til Gjødsel.
Strenne, skuffe Møgen sammen.
Strete, Strite (stride), slæbe, arbeide meget.
Stri, strid; haardnakket.
Strie, Tøi af Blaargarn. S. Stry.
Strie, V. hidse Hunde paa En. Berg.
Strīk, en Dreng. Trondhj.
Stril, Plur. Striler, Bønderne omkring Bergen. Strilemoje, en Bondekone sammesteds.
Strile, en Strimmel; it. en Slags Kjole til smaa Børn (Berg.)
Strilen, barsk af Udseende; it. fordrukken. Tell.
Striple, dryppe, dryppe lidet. Nordenfj.
Striplemjaalk, den ringe Andeel Melk, man faaer af en Ko, som snart vil holde op med at malke. — Kaldes paa nogle Steder: Qvæmjaalk.
Strippe, Stripringe, et Slags Melkekar.
Stripsel, finstødt Muursteen til at polere med. Berg.
Strōk, see Straak.
Strouk, Strȳk, et Streg; it. Hug, Bank.
Strouke, Stryke, stryge; klappe. Strouke aavsta, gaae hurtig afsted.
Stroum, en Strøm.
Stroumsjø, stærk Søgang, naar Strømmen gaaer imod Vinden.

Strunk,

Strunk, stiv og stolt; ærbar, skikkelig.
Strunte, Strute, et Fruentimmer, som seer barsk og stolt ud.
Strupe (strube), qvæle.
Struse, et Bryggerhuus. Chrstnia.
Stry, Stru, Blaar. Heraf Strie, Strigje, Blaarlærred.
Strygle, en Top Haar. Øster paa.
Stryglelæg, tyndt og langt (om Haaret). Øster paa.
Stryk, see Strouk.
Stryte, en Mund, Kjæft (i Foragt).
Stræmbe, Trækløvninger til Gjerder. Berg. S. Faang.
Stræve, beskjæftige sig meget.
Strøk, et Puds, et Skjelmsstykke.
Stubbet, kort, fortrøden som et Svar.
Stubsokker, Strømper uden Fødder.
Stuel, Tyveri. Guldbr.
Stuf, en Grøvt i en Vei. Tell.
Stugu, see Stoue.
Stūk, see Staak.
Stukut, see Staakut.
Stulle, have noget at bestille; it. røgte Kreaturene.
Stung, Støng, et Sting; Brystbetændelse; it. Greeb af dansk Dannelse.
Stūp, en Brink, en steil Bakke.
Stupe, styrte ud for en Bakke, falde hovedkulds. Stupe Kraake, falde over paa Hovedet. — Tydsk: staupen.
Stupne, støde an paa og falde omkuld, snuble.
Stupning, hastig Anfald; Anstød af en Sygdom; it. pludselig Overfald, f. Ex. af Regn, Snee, Blæst o. s. v.
Stūr, Stural, tungsindig, stille, tankefuld.
Sture, være stille, sidde i Tanker.
Stusle, øde, eensom; kjedelig. Nordenfj.
Stuss, Allarm, Støi.
Stusse, holde rolig, faae nogen til at være stille.
Stut, S. et Instrument at blæse i, en Slags Ljur.
Stut, Støtt, Adj. kort, afstumpet.
Stuthogjen (qv. kortsindet), enfoldig, af liden Forstand. — Af Stut og Hogen.
Stuttænkt, af liden Eftertanke.
Stuve, en Træstub; it. et stille eller taabeligt Menneske.
Stuveloup, et Stik igiennem Foden af Stuver.
Stygmō, en Stedmoder.
Styr, Stjur, stiv i Lemmerne. S. Staur.
Stȳr, S. Allarm, Støi. Halle Stȳr, være stille, holde op at støie. Halle Styr paa, holde i Orden, passe paa, at man ikke støier.
Styral, Styril, urolig, støiende.
Styre, V. støie, gjøre Allarm.
Styre, S. Bestyrelse, i Huusholdning.
Styre, S. et Roer; it. en Plovstjert; it. Haandfanget bag paa en Kane.
Styve, kappe Grene af Løvtræer.
Styve, Styving, en ung Dreng (mellem 12 og 14 Aar); it. en Tosse.
Styving, et ungt Dyr; f. Ex. en maadelig stor Hellefiynder.

Sty-

Styvingskalv, en maadelig stor Kalv.

Stæ, en Ambolt. Tell.

Stæd, fæstet, hyret; f. Ex. en Gaard eller en Karl.

Sædsmaal, Fæstepenge.

Stædt, en Tjeneste.

Stædte, tjene; it. bevise nogen en Tjeneste.

Stædtsam, tjenstagtig.

Stæk, Lugt.

Stæke, lugte, give Lugt fra sig.

Stæle (**stal**, **stolle**), stjæle.

Stæle, fryse til. Siges om Jorden. Tell.

Stæmme, faae nogen til at tie.

Stæmne (stevne), sigte; it. tage Kaasen (til Søes).

Stænde, **Stande**, staae. **Stænde aat**, see **Staae aat**.

Stænge, lukke i, slaae Slaaen for. **Stænge inne**, lukke inde.

Stængsel, en Slaae for Døren.

Stærte, binde fast; binde Halen op paa Dyr. **Stærte Hesten**, binde Hesten efter Halen.

Stærte, Kolbøtter. **Styrte Stærte**, slaae Kolbøtter.

Stærug, stærk og fast.

Stætt, en Trappe. Tell.

Stæv, enkelte Vers, digtede af Bønderne selv; en Sang, en Bondevise.

Stæve, synge, synge Viser.

Stø, Adj. stadig, fast, ubevægelig; trofast, paalidelig, vis. **Du maa være stø paa dæ**, du maa være vis derpaa.

Støe, **Stoe**, **Staae**, en Havn for Baade og Fartøier; det Sted, hvor Landingen skeer med Fartøier; it. det Sted, hvor Møller eller Save staae. It. en bred Vei fra Søen op til Nøstet eller Baadehuset, hvorigjennem Baadene trækkes.

Stø, **Støa**, det nederste Lag Korn i Loen.

Støe, Fødning, f. Ex. i en Seng.

Støheit, Fasthed; Paalidelighed.

Støl, **Stoul**, det Sted, Kreaturene samles for at malkes.

Støl, Adj. upasselig, skranten. Spydb.

Stølebælte, et Sølvbælte, som en Bryd bærer om Livet. Søndm.

Støng, see **Stung**.

Støp, Huller i Veien. Trondhj. S. **Stolp**.

Støpe, helde, gyde, komme i (baade om tørre og vaade Ting). Nordenfj.

Støpet, hullet (om Veie). Trondhj.

Støpkofte, en lang viid Kofte, som man trækker over Hovedet paa sig. Trondhj.

Størr, **Størje**, stiv og ubehændig. S. **Staur**.

Støt, S. en meget høi Fjeldryg.

Støt, Adj. see **Stut**.

Støt, Adv. fast, stadigen; idelligen, altid. — Af **Stø**.

Støtting, en liden Slæde til at kjøre Tømmer paa. Trondhj.

Støv, Hjelp. Tell.

Sub, ussel Tillavning af Fødevare; it. Snavs.

Sub, en Person, som er uordentlig i sine Sager.

Sud, en Tjærevisk. Trondhj.

Sue, Bræddernes Sammenføining i en Baad. Hard.

Sug, en Art Brystsvaghed. S. **Svea**.

Sug, Die, Patte.

Suge, die, patte.
Sugemand, en Sladderhank. Guldbr.
Sugge, en So; it. et sviinsk Fruentimmer.
Suglin, forfulet, trædsk. Spydb.
Suk, lunket Vand eller Øl til smaat Qvæg.
Sukkel, Smauseri. Tell.
Sule, et Instrument, hvorom Fiskersnoren vindes.
Sule, vinde Snoren op paa Su- len. Berg.
Sule, løbe stærkt. Tell.
Sulu, Sulua, en Svale.
Sund — slaae sund, slaae i Stykker. I sund, itu, i Stykker.
Supe, drikke; spise Søbemad.
Surk, Skidenhed, Ureenlighed.
Surkelæg, skiden, snavset.
Surre, Süse, sætte Frygt i En, for at drive ham til Arbeide. Tell.
Susle, plaske i Vand eller andet vaadt; it. forøde.
Süsmand — et kjelent Ord til Børn. Ch:stnia.
Sussel, en Forøder, en Øde- land.
Süt, Syt, Sorg, Klynken; Omsorg, Omhyggelighed. — Isl. Sut.
Sute, et Stykke Træ paa Kan- ten af Fiskerbaaden, hvorpaa Garnet optrækkes. Vester paa.
Sute, Syte, klynke, sørge; have Omsorg f..., besørge; have at bestille med, sysle med; Sute eller Syte Maten, have med Madens Tillavning at gjøre. — Isl. syta.
Sutemaal, Sytemaal, Sorg, Klagemaal.
Sutli, passelig. Spydb.
Suttel, Suttelvatn, skident Vand, Skyllevand.
Sutter, Levninger, som kastes for Sviin.
Suttre, Syttre, klynke, klage; it. gaae langsomt og sørgmo- digen.
Svaa, Svae, Elveløb udaf et Fjeld.
Svaaberg, Svaberg, en Klippe som hænger ud over Vandet; it. glatte Bjergknolde, hvorover man kan passere.
Svaag, et Svælg.
Svaal, Svali, Forstuegangen.
Svaalk, Svalk, en smidig Green at slaae med. Øster paa.
Svalle, sladdre, tale meget sammen.
Svalleblie, snaksom, under- holdende.
Svang, sulten. Berg. — Isl. svangur.
Svart, sort.
Svarte, S. Sværte, sort Farve.
Svartebök, den sorte Bog, Cyprianus. — En Hemmelig- hedsbog, ved hvis Læsning man kan gjøre store Mirakler, ja endog mane Djævelen til og fra sig.
Svarthua, et sort Hovedtøi, som bæres af gifte Koner. Heraf: faae Svarthua paa, blive gift. Nordenfj.
Svartledt, sortfarvet, sort- laden.
Svartsie, en Sælhund. S. Kobbe.
Svarv, en Bagstrøm.
Svarve, svarre, dreie.
Svavn, see Svæv.
Sve, Svea, en Art Brystsvag- hed, Svien for Brystet. — Kaldes ogsaa Sug eller Soug.

Sve, Skovens Afbrænden til Agerjord, Braatebrænden.

Svei, Sveig, Adj. fugtig (især om Træ); smidig.

Sveig, S. en smidig og bøielig Qvist af Gran, Birk eller Piil.

Sveige, Sveie, bøie (Træ eller Jern).

Sveinekad, en Pebersvend. Tell.

Sveip, Svīp, Svipn, en Svøbe; it. Opførsel, Maneer. Dar æ ingjen Sveip paa haanom, han har ingen Opførsel.

Sveipe, Svipe, svøbe, svøbe ind. Heraf: Sveipe for Nakkebeine, klæde En Liig (Hard.); it. pynte sig; opføre sig pynteligen; it. ligne, have nogen Ligning med. — Sveipe ihōp, samle hurtig sammen. Sveipe Snakkje, udlægge eller pynte paa sin Tale.

Sveipe, S. et Skjørt uden Bryststykke, som ikkun bruges om Vinteren. Tell.

Sveipelæg, Svipelæg, som har en god Opførsel eller Anstand.

Sveise, reise hurtig bort. Tell.

Sveit, sveed.

Sveite, Sveed; it. det Blod, man tager af Kreaturene. Nordenfj.

Sveiv, et Haandfang eller Greb. S. Veiv.

Svele, smaa Lar. Øster paa. — Kaldes ved Bergen Tart.

Svēv, en vis Sygdom hos Kreaturene især hos Sviin.

Svi, Svije, Svæge, et halvvorent Træ; it. et langt uvæligt Mandsfolk. Øster paa.

Svikt, Svek, Sygdom, man har faaet ved Forhexning. Øster paa.

Svill, de underliggende Stokke næst Hjørnestenen; en Dørtærskel; it. Kanten om Skorsteensmuren.

Svīm, hurtig, rask, adræt. Øster paa.

Svime, Besvimelse.

Svimeslag, et Slag, hvorefter man falder i Besvimelse.

Svimle, Svimre, besvime.

Svimling, Heire. Lolium temulentum.

Svind, snu, klog, forsigtig. Berg.

Svindt, hurtig, gesvindt.

Svindte, svindse om, strippe afsted.

Svindtærind, et lille Ærende; et unødvendigt Ærende.

Svine, det Træ, hvorfra Kornet falder ned i Møllestenen. Tell.

Svinebær, see Skrubbebær.

Svineskore, en Svinelever.

Svinsax, en Brokgrævling. Meles Taxus. — Ogsaa: Svinsok.

Svive, gaae rundt; rave; it. strippe omkring.

Svoll, Svull, sammenfrossen Iis og Snee. Øster paa.

Svōr, Svær paa Flesk.

Svull, en Svulst; en Byld; it. Frost i Saar.

Svullefinger, en bollen Finger.

Svullen, bollen, ophovnet.

Svæga, see Svi.

Svæl, Kjelenskab, Trondhj. — I Berg. Bræl.

Svæle, være kjælen, klynke for ingen Ting. Trondhj.

Svælle, bolne, hovne op.

Svælt, Svult, Sult, Hunger.

Svælte,

Svulte, Svulte, sulte.
Svælten, Svulten, sulten, hungrig.
Svæme, et stort Saar. Tell.
Svæv, Svavn, Søvn. — Man siger ogsaa paa nogle Steder: Sæv og Sømn.
Svævt, sove; dysse i Søvn; it. dræbe. Svæve Fisk, slaae Fisk ihjel.
Sye, V. syde; suse (om en Elv).
Sye, V. beklæde en Træbygning udvendig med Brædder. Öster paa.
Sye, S. et Spende. Tell.
Sykkel, Sagl af Munden. Öster paa.
Sykle, sagle.
Syl, en liden Dreng. Berg.
Sylje, see Sellje.
Sylju, Sølje, et Sølvspende i Brystet; it. en Hegte i Bønderpigernes Trøie.
Syltra, Ganen paa Fisk. Tell.
Sylvi — et Qvindenavn.
Syne, Sjune, vise, lade see. Syne sæg, vise sig, sees.
Syning, den udvendige Beklædning paa Træhuse. Öster paa. — Af Sye.
Synt, Sjunen, som har Syner, som kan see hvad andre ikke kan see. It. som forstaaer sig paa at læse Skrivt. — Man siger i sidste Bemærkelse: Brevsynt, Skriftsjunt.
Syre, suur Valle.
Syre, Syregräs, vild Suurkaal. Rumex acetosa.
Sype, see Supe.
Syt, Syte, Syttre, see Süt, o. s. v.
Sytkjen, sytten, 17.
Sytti, halvfjerdesindstyve, 70.
Syvgje, Søvje, tynges, blive søvnig.
Sæde, S. Gjødning paa Ageren. Berg.
Sæde, V. passe sig, gaae an, lykkes. Edsb.
Sæding, Afpasning. Edsb.
Sæfran, et Slags musikalsk Instrument. Vester paa.
Sægge, see Sælle.
Sægn, see Saagn.
Sæk eller Sænk, en Fordybning i Jorden.
Sække, Søkke, Imperf. saak eller sak, synke; it. komme til at synke, sænke ned.
Sække, Søkke, S. Steen eller Jern, som bindes til Fiskergarnet, for at det skal synke.
Sækkyne — et Navn, hvormed man kalder paa Kreaturene.
Sæl, Sēl, en Hølade, et lidet Huus til Høe, som staaer paa Marken; it. et lidet Huus for Hyrdinderne (Budeierne) paa Fjeldmarken, hvor ogsaa Melken forvares. — Isl. Sel.
Sæl, S. Sjælen. — Nogle Steder: Saal.
Sæl, Sælen, Adj. salig, lykkelig. — Eg æ like sæl, jeg er lige glad derved.
Sælebōt, Saalebōt (Sielebod), en Barmhjertigheds-Gjerning, især mod Nødlidende. — Af Sæl og Bōt.
Sæling, Sjæling, en Usling, en Stakkel; it. et taabeligt Menneske.
Sællaba, Begravelses-Selskab.
Sælle, fæm. Sægge, et fremmed ubekjendt Mandfolk eller Fruentimmer, som ikke ere bonde-klædte. Og see de tillige formuende ud, kaldes de Storsælle og Storsægge.

Sælle,

Sækle, Plur. Sæller, en Kammerat, en Selskabsbroder; it. et Skarn (Tell).
Sælte, et blødt Sted i Jorden.
Sælte, et Slags Boldspil, Langboldt. Sæltetræ, Boldtræet.
Sæmjes, see Samjes.
Sæmske, beredt. Sæmska Skind, beredt Skind.
Sænder, Sænne, en Hvæssesteen.
Sæng, et Slags smaa Strandmaager. Hard:
Særskilt, besynderlig, forunderlig.
Sæss, Sætse, et Sæde, et Sted at sidde paa.
Sæte, see Saate.
Sæter, Græsgang for Qvæget paa Fjeldene, som oftest langt fra Gaarden.
Sæterstøl, det Sted paa Sæteren eller Fjeldmarken, hvor Kreaturene malkes. S. Støl.
Sætte, Sæte up, vedde, slaae til Veds.
Sætte paa, lade løs, fire. Sætte paa Sigle, lade Seilet sænke noget ned fra Masttoppen (paa Jagter og Baade).
Sættemjaalk, tyk Melk.
Sætter, en ordholden Person.
Sætting, Maal paa en Tolvtedeel Tønde.
Sæung, Sæing, en Maage. S. Maase.
Sæv, Sævje, see Sav.
Sæv, Siv.
Sæva, et kjøligt Kildevæld, som udspringer af Jorden. Tell.
Sæve, Søive, S. et søvnagtigt Fruentimmer; it. en Syvsover.
Sæve, Søive, V. søve. S. Svæve.
Sævn, Søvn. S. Svæv.
Sø, Fiskelage; it. Sodd, Suppe.
Søe, see Sou.
Søfteband, det Baand, som bindes om Raaen for at forkorte Seilet, naar det ei kan føres i Toppen. Vester paa.
Søg, Støl, Larmen; heftig Tale. Berg.
Søile, Dynd; it. en lav Grund i Søen.
Søime, Seime, en Synaal.
Søkke, see Sække.
Søl, Søil, Nølen, Seendrægtighed; it. en uordentlig Samling af noget.
Søle, Søile, nøle; it. drive Tiden unyttig bort.
Søle, S. en Sviir.
Sølje, see Sykju og Selje.
Søll, Søllblad, et Slags Tang. Fucus saccharinus.
Søme, Sømje, svømme; it. prøve noget i Vand, hvad der svømmer ovenpaa og hvad der synker.
Sømed, Sømjen, som har lært at svømme.
Søndlæg, ussel, skrøbelig.
Søpel, Feieskarn.
Søpelhøne, en skidenfærdig Kone (et Skjeldsord).
Sørlie, en Helding i et Bjerg, imod Sønden. S. Lie.
Sørpe, Surpe, Blanding af Malt og Vand til Brygning; it. lunket Drikke til Qvæget. (S. Suk.)
Søstigrås (Søstergræs) — en Fjeldurt. Rhodiosa rosea.
Søtekoto, en Fuxsvands, en Hykler. Sppdb.

Søtesalt, Sukker. Berg.
Sotmælt, sødtalende; falsk.
Søvje, Adj. beslægtet med sin Mands eller Kones Familie. Tell.
Søvie, V. see Syvgje.

T.

Taa eller To, af, fra. Gaa taa, gaae i Stykker. S. Utaav.
Taae, bar Mark imellem Snee og Iis. Tell.
Taag, Plur. Tæget, smalle fine Rødder af Træer, hvoraf Kurve forfærdiges. Nordensj.
Taag, Tælle. S. Talg.
Taage, S. et Ostekar, gjort af Trærødder eller Tang. Nordensj.
Taage, V. udtigge; paanøde sine Varer. Berg. S. Tæge.
Taaje, see Toug.
Taakn, see Toka.
Taanke, Tanke, en stor Øl-kande. Vester paa. — Engelsk: Tankard.
Taast, Tørst. S. Tøst.
Taate, en Jernpind i Enden paa en Smedebælg, hvor Vinden gaaer igjennem; it. en Klud med tynd Grød i, som gives spæde Børn at suge paa, naar Moderen ikke har Melk. Berg.
Ta, Tae, Fedme, Gjødsel. Søndm.
Tafse, klæbende, vedhængende. Siges om Sneen. Tell.
Tagall, taus, stiltiende. Guldbr.
Tagge, see Takke.
Taagel, lange Hestehaar, Halehaarene paa Hesten Øster paa.
Tāk, Greeb, Greeb med Hænderne; it. en Dyst, en Kamp. Eit Tāk, en Tid, en Gang. I eit Tāk, i eet væk.
Take te (tage til), begynde, tage fat paa.
Takje, Taakje, nu og da, imellemstunder;, stedse, bestandigen. I Takje, nu og da.
Takke, Tagge, en flad Pande, hvorpaa Fladbrødet bages. — Kaldes ogsaa Helle.
Takom, Takonte, nu og da, af og til; undertiden. S. Takje.
Talg, Tælle. — Nogle Steder Øster paa: Taag.
Talgoxe, see Kjøtmeise.
Talle, S. Faareskarn, Møg af smaat Qvæg; it. en Hob Skarn.
Talle, V. gaae smaat og jevnt; it. tiltræde. Spydb.
Talme, svinde hen, udtæres. Søndm.
Talmsyke, Svindsot. Søndm.
Tamse, mumse med Munden, tale i Skjægget.
Tandfugle, bagtale, bagvaske. Guldbr.
Tandre, trættes og skjændes.
Tange, en Pynt af Landet, et Næs.
Tanghald, et trofast Greeb. Guldbr.

Tangler, de afskavede Grene, hvis Skav gives Fæet at æde. Øster paa.
Tanke, see Taanke.
Taralm — (en Urt), Aconitum Lycoctonum. Ogsaa: Torjon.
Tare, Tarelæg, en Tangart. Fucus hyperboreus.
Tare, Tarve, behøve. S. Torve.
Tarlous (qv. tarvløs), unødvendig, ufornøden. Søndm.
Tart, det Stive i Halen paa Dyrene. Tell.
Tart, en liden Lax, en Ørred. Berg.
Tarv, en liden Hest; it. et lidet Menneske. Øster paa.
Tarver, smaa tykke og mørke Skypletter. Søndm.
Tase, tage af i Kræfter.
Taske, Tasse, gaae sagte og forsigtigen.
Tasp, en uduelig Person, en Stymper. Gulbbr.
Tass, Tasse, et Slags Trold, en Varulv, en liden Dverg; it. en Ulv eller en Bjørn.
Tasse, jage Gederne.
Tatlnebole, smaa Babler i Vandet. Berg.
Taul (qv. Tavle), Brædtspil (Berg.). It. de korte Haar paa Hestens Man. Chrstnia.
Tave, blive træt; slapne; it. famle. Tell.
Tavs, Savespaaner. Trondhj.
Te, til, til at.
Tefang, altslags Værktøi; alt hvad man skal bruge til noget.
Tei, en krybende Busk, lav Blomst. F. Ex. Jordbærtei. Trondhj.
Teie, et Ostekar.
Teig, et vist Stykke af Marken. Heraf: Tunteig, den Plet, hvorpaa Vaaningshuset (Tunen) staaer. Nordenfj.
Tein, en smal Pind eller Kjep; it. et Bradspid af Træ.
Teine, Tene eller Tine, en Kurv; en Slags Ruse, hvormed fanges Aal, Hummer og andre Fisk; it. en Kiste, hvori man kommer Kornet paa Qværnen.
Teist, Søeduen. Colymbus Grylle.
Teken, Tækn, et Tegn.
Tekne, tegne; betegne, udtyde.
Tele, see Tile.
Telke, et ungt Grantræ. Trondhj.
Telle, Iis, som ligger paa Jorden; iisfrossen Jord.
Telledrop, en Iistap, en Hunsigle.
Tellgrøp, Isens Optøening paa Marken.
Tendring, et Slags Baade, en liden Jagt. Vester paa.
Tene, see Teine.
Tenn, Tende, et Slags Strandfugle. Sterna Hirundo.
Tenung, ikke Skud af Rødder, som et have været ganske opryktede. Øster paa.
Teonge, Tionge, et aarsgammelt Nød.
Tepperot, Tormentil (en Urt). Tormentilla erecta.
Terten, peen, lækker, delikat. Chrstnia.
Tes, Tes dæ, indtil, indtil at.
Testak, især, for alting. Sypdb.
Tjeld eller Kjeld, Strandskade. Hæmatopus ostrilegus.

— Paa nogle Steder kaldet: Glip.
Tjeldning, løs Dække paa Fartøier. Øster paa.
Tjokand, smaat Qvæg, Faar. Berg.
Tjor eller Kjor, en Tyr.
Tjoug, Tiug, beqvem, tidig. Øster paa.
Tju eller Kju, en Tyv.
Tjuge, Tjoue, tyve, 20.
Tjūk eller Kjuk, tyk. — Sv. tjock.
Tjukne, tykne, blive tyk; it. gaae i Mørke; gaae i Taaget.
Tjūkvomma, tykmavet.
Tjur—(en Fugl). Tetrao Urogallus. — Ogsaa: Tødder. Hunnen kaldes Røi.
Tjuru, see Tyr.
Tjøke, gjøre Fortræd, opirre. Berg.
Tjøn, et lidet Kammer eller Gjemmested i Huset. Berg.
Tjønn, en liden Bæk. S. Kjæn.
Tjøvgang, Bugløb; Vrid over Livet, Kolik. Berg.
Ti, -i, udi. S. Uti.
Tid, Adj. som gaaer med Kalv. Siges om Køer. Tell.
Tidevild, ustadig i Frierie. Vester paa.
Tik, et Hundyr. (Er ellers et gemeent Skjeldsord.) — Sv. Tik, en Tispe.
Tikse, et Hunfaar. Trondhj.
Tile, Tele, et Gulv; en Træbund i et Kar eller deslige.
Tilfar, de Stokke, hvorpaa Gulvet hviler.
Tilje, en Planke i Gulvet; it. det løse Gulv i en Baad. — Af Tile.
Tilte, trave smaat, løbe jevnt.
Time, Times, nenne, gide. (Bruges meest negative.)
Timler, Skagler, som Hesten gaaer i. Berg.
Timmerfūt, den Person, som sætter Kjøbmandens Mærke paa Tømmeret.
Timpe, et Slags Hvedebrød. Berg.
Timālt, Adj. som i en Hast taler mange Ord. Tell.
Tin, Tina, et Slags Trækar. Chrstsand.
Tind, Tinde, en skarp Flintesteen, f. Ex. paa en Bøsse; it. en skarp Spids, f. Ex. af et Fjeld. Plur. Tinder, Tænder eller Pigge, saasom paa en Kam, eller paa Harven.
Tindle, et vist Træ paa Slæden. Berg.
Tine, see Teine.
Tine, Tite, S. en liden Hasselnød.
Tine, Tene, V. smelte, optøe; tøe (baade som Aktivum og Neutrum). — Sv. tyna.
Tine, V. give Kornet det sidste Pleielslag.
Tinne, gjøre reen, rense, klare. Berg.
Tint, et Maal af tre Pegle, en Pot. Nordenfj.
Tip, en Top, en Spids, f. Ex. af et Huus, et Fjeld. Heraf: Han æ paa Tippen, eller han ha Tippen, han er i stor Angest eller Fare.
Tipleband, Flettebaand til Fruentimmer. Berg.
Tiritunge, Kjellingetand (en Urt). Lotus corniculatus.
Tisse, S. Bryst, Patte.
Tisse, patte, die.

Tiskel, Tistel. Carduus crispus. — Sv. Tistel. Tydsk: Distel.
Tiskre, et spædt Fruentimmer. Tell.
Titte, kige, see nøie efter.
Tittre, ryste, skjelve.
Tô, see Taa.
To, S. Art, Beskaffenhed. Chrstnia. S. Daa.
Toft, Tuft, Byggeplads til Huus; det Sted, hvor Huset staaer. S. Tûn.
Tofte, Tufte, V. lægge Grundvold til en Bygning.
Tofte, S. en Roerbænk. Vester paa.
Toftvæter, Nissen. Guldbr.
Toge, Fjer i en Hat. Berg.
Toin, see Tyn.
Toine, see Tone.
Toka, Taakn, Totten, Ganen i Fisk, Gjellerne.
Toll, det bløde og hvide Træ i Fyrren, som ædes begjærligen af Faarene. Øster paa.
Tôltmykjen, uformelig. Guldbr.
Tomme, et Reeb; et Bidsel.
Tomset, forheret; tosset, dum.
Tomsing, en Taabe, en Dumrian.
Tomt, Byggeplads. S. Tûn.
Tomtegubbe, Tomtekâr, Nissen.
Ton, Tæna, en Art Fyrretræ.
Tona, Hør, Hamp og Blaar tilsammen; it. Lærredet deraf. Vester paa. — Kaldes ellers Toug eller Touv.
Tonan, utilredt. Spydb.
Tone, Toine, Todna, vindtørres. Berg.
Topskarv, et Slags Søfugle.
Tôr eller Thar — et Mandsnavn. Ligesaa Tore, Thore, — et Qvindenavn.
Tordivel, en Skarnbasse.
Tornere, bande og skjænde, holde slemt Huus.
Tôrslaat, Torden. — Af Tor (de Gamles Gud) og Slaat, Sang, Spil.
Tort, Skam, Spot.
Tortere, Tortenere, beskjæmme.
Torv, Tarv; Nød, Nødtørftighed, Dæ æ intje Tarv i, det er unødvendigt.
Torve, Tørva, Tarve, have nødig, behøre.
Torve, et usselt klædt og enfoldigt Qvindfolk. Tell.
Torvhold, et Stykke Træ, som lægges langs hen ad Tagskjægget, for at holde Tørven oppe.
Toug, see Tona.
Tougre, forhere, forgjøre. Berg.
Tougt, langsom. Tell.
Tous (Tøs), en Pige, et ugift Fruentimmer. It. et besovet Fruentimmer.
Tousebaan, Tousonge, et Pigebarn.
Tousefût (Tøsefoged), En som løber efter Pigerne.
Tousekjærring, en gammel Pige. Berg.
Traa, Trau, Traat, stiv, stridig; haardnakket, tung, vanskelig; it. tungnemmet. Dæ æ traat te gaa paa, det er tungt at gjøre. Traat Kjøt, Kjød, som er haardt at fordøie.
Traa, Trø, V. træde, træde paa; it. hige efter, attraae; it. ælte.
Traadde, aldrig. Tell.

Traakjærnet, vanskeligt at kjærne (om Smør).
Traakke, det nærmeste Sted ved Indgangen til Huset. Nordal.
Traane, tvinde.
Traanemmet, tungnemmet.
Traas, Tros, udhugget Brændetræ; it. nylig afskaaret, urenset Korn. It. Snavs, Feieskarn. Øster paa.
Traat, see Traa.
Traat, Trut, vedholdende; tidt og ofte.
Traat, S. Mangel.
Traate, V. mangle. S. Tryte.
Traate, Trute, S. en Hævelse; Svulst.
Traatne, Trutne, hovne op, bolne; opsvolme.
Traatte, Trøite, taale, døie, fordrage; it. formaae, have Evne til.
Traatte, S. Taalmodighed.
Traatten, Truten, hovnet, opsvulmet. — Af Traatne eller Trutne.
Traattog, Traattug, haardfør, stærk, som kan taale meget.
Traavær, haardnakket Veir, som er længe vedvarende.
Trabelering, Anstalt, Bestyring; it. Møie, Besværlighed.
Trammen, Fanden. Vester paa.
Trant, en Snude, en Tryne. Hall Tranten, hold Munden.
Trask, en liden doven Hest; it. et dovent og seendrægtigt Menneske.
Trast, strax. Trast paa Stönna, strax paa Timen.
Trave, en gammel Klud, en Pjalt. Berg. S. Trævse.
Travet, pjaltet. Berg.
Trau, Traug, et Trug, et stort Træfad.
Trebelas, Allarm, Støi. S. Trabelering.
Trejæring, en tre Aars gammel Hest; it. et tre Aars gammelt Sviin.
Trekeiping, en Baad med tre Par Aarer. Vester paa.
Tremænning, Næstsødskendebørn.
Trettendag, Trettenhelgja, Helligtrekongersdag.
Treven, flittig, driftig. Øster paa.
Tretti, tredive, 30.
Trevle, Trivle, famle, føle for sig med Hænderne.
Treøring, en stor Baad til tre Par Aarer. Ligeledes Fireøring, en Baad med fire Par Aarer. Vester paa.
Trillerhonn, et Instrument, dannet af et Bukkehorn, hvori Hyrderne blæse og slaae ligesom Triller med Fingrene. Tell.
Trippeklöv, et Faar. Berg.
Tripse, en Klud, en Pjalt. S. Trævse.
Trive, gribe til, tage hurtig fat paa.
Tro, en Vandrende. Trondhj.
Tro, Fjæle eller Lægter, som lægges til Tag paa Bønderhuse. Vester paa.
Troe, see Trove.
Trol, Trold, et almindeligt Navn for alt hvad der seer styggt ud, eller gjør Skade, og bruges da 1) om overtroiske Væsener, især de, der opholde sig i Bjerge og Skove; 2) om adskillige hæslige, ubekjendte eller glubende

bende Dyr, især Ulven, og figurligen om slemme eller stygge Mennesker; 3) om adskillige især pludselige Sygdomme, som da troes at være paaførte af Trolde.

Trolbær, Bittersøde. Solanum dulcamare. It. Druemunken. Actæa spirata. It. Arbutus alpina. Bruges vel ogsaa om flere Planter.

Trolkjærring, en Hex, en Spaaqvinde.

Trolle, hexe, gjøre Troldom.

Trollet, **Trollute**, fuld af Trolde; it. fuld af Ulve.

Trolnøfte, see **Finball**.

Trolqval, en Art Hval, en Kaskelot. — Kaldes ogsaa **Burqval** og **Snuqval**.

Trolskäp, Troldom, Hexerie; Djævelskab.

Tros, Snavs paa Gulvet. S. **Traas**.

Trosk, en Frø. Berg.

Trost, **Trast**, en Drossel, en Art Kramsfugle. — Engelsk: Trast.

Troug, uvillig, nødig. S. **Traa**.

Troust, **Trousklæg**, **Trøst**, fast, stærk; trofast. — Engelsk: thrusty.

Trove, **Troe** eller **Trøe**, en Stang, en lang Stang; en Medestang.

Tru, Adj. tro, trofast; tryg, sikker. **Isen æ tru**, Isen er sikker.

Tru (**trudde**, **trut**), troe. — Isl. trua.

Tru, mon? **Tru han kjæm**, mon han kommer, eller, skal jeg troe, han kommer?

True, bede indstændig. Syndb.

Truen, **Truenes** (troendes), godtroende. **Han æ intje truenes**, han er ikke at troe.

Truer, **Truger** eller **Truvjer**, **Tryer**, rundagtige Træstykker, som bindes under Fødderne (paa Mennesker og Heste), for at gaae oven paa dyb og løs Snee.

Truga, true.

Trulle, trille, rulle; faldt omkuld.

Truna, Troen; it. Troens Artikle.

Trut, Adv. troligen; it. stedse, idelig.

Truten, ophovnet. S. **Traaten**.

Trutne, hovne. S. **Traaten**.

Tryer, see **Truer**.

Trynemjøl (Trynemeel), Snustobak; it. onde og gjennemtrængende Ord; it. et Slag paa Munden (Tell.).

Tryt, S. er slet Fruentimmer.

Tryt, **Tryten**, Adj. fattig, trængende.

Tryte, **Tryte paa**, mangle, fattes. **Tryte up**, gaae op, fortæres, lykke ad Enden.

Træbjønn, et Egern, Sciurus. Guldbr.

Træblore, **Træbolt**, en Blære paa Huden i Hænderne efter strængt Haandarbeide.

Træbolle, en Træskaal. Berg.

Træe, **Trøe** (Træde), en hvilende Ager, Hvileland. It. et afsides indheguet Stykke Mark. (Nordenfj.)

Træge, angre, fortryde, sørge over.

Trægelæg, fortrydelig, harmelig.

Træhest, en Træblok med et lidet Hjul paa, som er fæstet

paa

paa Kanten af Fiskerbaaden, og tjener til at trække Linen op med. Søndm.

Trækpotte, en Theepotte. Berg.

Trænet, haardvoxen. Siges om Urter.

Træskoning, en Arbeidsslæde, som ikke er beslagen med Jern.

Træv, Høloftet; Fæhuusloftet.

Trævse, Tripse, en gammel Klud; it. et Fruentimmer, som ikke duer til noget.

Trøe, S: see Træe.

Trøe, V. lægge Lægter til Tag paa Huse. — Af Trø.

Trøe, træde. S. Traa.

Trøite, V. hie, forhale; see Ende paa.

Trøite, Trøiting, Forhaling. Paa Trøiten, paa Slutningen.

Trøkniv, en uduelig Dreng. Berg.

Trøsk, Træske, et Slags Kar; en Osteform. Nordenfj. — Af Træ og Øske eller Æske.

Trøske, tærske; it. luge, rense.

Trøst, en Kaalurt. Sonchus alpinus. — Kaldes ogsaa Tort.

Trøste, formaae, overtale. Trøste sæg te, vove, driste sig til.

Trøt, Trøtsklæg, træt, udmattet.

Trøttes, trættes, blive træt.

Tue, et afrevent Stykke Tøi, en Klud. Heraf: Kjøriltue, en Karreklud. Nordenfj.

Tue, V. svindse frem og tilbage uden at bestille noget. Berg.

Tufs, fæm. Tufse, en seendrægtig Person; en Fusker.

Tufse, arbeide uden at komme afsted dermed; arbeide slet.

Tuft, see Toft.

Tugge, Tygge, et Stykke tygget Mad til smaa Børn. Gjeva paa Tugga, slaae paa Munden. Lægge paa Tugga, give meget derfor. Tell.

Tuir, Prygl, Hug. Guldbr.

Tukke sæg, flytte sig til Siden.

Tull, Turul, Tyl, Tørel, den Stav, hvormed man kierner Smør.

Tull — loupe i Tull, løbe rundt; it. løbe sig forvildet.

Tulle, V. falde, falde omkuld. Tulle sæg bört, forvilde sig. Tulle um, vende sig ofte om, løbe omkring.

Tulle, S. en Strimmel karret Uld; it. en Tosse, en enfoldig Stakkel.

Tuller, et Slags Dands. Spydb.

Tullu, taalig, som kan taale meget. Trondhj.

Tūn, Tōn, det Sted, hvor Vaaningshuset staaer, Grund, Tomt; Plads, Gaard. — Naar flere Bønder have deres Gaarde nær ved hinanden, siges de at boe i et Tūn.

Tūnfugl, en Huusfugl, som holder sig ved Husene.

Tungfør, høifrugtsommelig. Siges ogsaa om en Ko, som snart skal kalve.

Tunghold, Brenning, Bølgernes Bryden paa Strandbredden. Vester paa.

Tungorke, tungt Arbeide. S. Orke.

Tungvint, besværlig at bruge. Siges om en Gaard eller Jord, som er vanskelig at dyrke. It. om en Person, som ingen Vei kan komme med sit Arbeide.

Tunn,

Tunn, Sirkelgang, Runddeel. Gaae i Tunn, gaae rundt.
Tunne, løbe rundt.
Tunnfængt, tyndt og smaht.
Tunnsot, Svimmel i Hovedet. Vester paa.
Tünsta, Adj. som ei vil gaae ud af Gaarden. Siges om Heste. — Af Tün og Sta.
Tünvoren, en vis Trold, som lader sig see ved Gaarden. Berg. (Udentvivl den samme som Alven.)
Tür, Turen, Støi, Larmen.
Ture, støie, larme. Ture omkring, reise om, flakke omkring.
Ture; Turu, en Tøndetap; it. en Tværepind, hvormed Maden omrøres og jævnes. — I Berg. Tvorre.
Turkaklüt, en Klud, som hænger udsyet i Mandfolkenes Bryst til at tørre sig paa. Tell.
Turtig, graadig.
Turull, see Tull.
Tusk, fæm. Tusle, en Stakkel, en Skranting. Tell.
Tuskelæg, sygelig. Tell.
Tusle, gaae sagte; it. være langsom i sit Arbeide.
Tusse, Tusul, Tussel, en Bjergtrold eller Skovtrold, som siges at snappe Folk og Kreature til sig; it. en taabelig Stakkel, en Tosse.
Tusse, V. smaasnakke med sig selv, være halvtosset. It. forskrække Ulve (Tell.).
Tust, Tuster, en Pleiel at tærske Korn med. Berg.
Tutle, Tutles, gaae forkeert, mislykkes. Dæ tutles, det vil ikke gaae fra Haanden. Nordenfj.

Tvaage, en sammenbunden Kost af Riis til at skure Karrene med; it. en Karreklud.
Tvaagelæg, besudlet, skidenfærdig; it. flauevurren.
Tvaat, Tvæt, Vask.
Tvag, Kiv, Trætte. Øster paa.
Tvage, V. trættes, kives; it. sludbre om eet og det samme. Øster paa.
Tvaage, Urin. — Gl. Tydsk: Zwagen.
Tve, Tvi, dobbelt. (Bruges ikkun i Sammensættelser.)
Tvebaka, dobbelt Møie.
Tvebaken, Adj. som gjør sig megen Møie, uden dog at komme nogen Vei.
Tvebeite, de fire Sidetræer til to Heste.
Tvebøle, to Huusholdninger og Agerbrug paa een Gaard.
Tvelang, dobbelt lang; it. meget lang.
Tvelænge, dobbelt Længde paa en Tømmerstok.
Tveorke, Tviarbei, dobbelt Arbeide paa samme Ting.
Tvesindt, vægelsindet.
Tvesnakke, tale snart saa, snart anderledes, have to Tunger i en Mund.
Tvetle, Forvarsel, Ahnelse. Guldbr.
Tvevende, gaae to Gange for at hente noget (f. Ex. naar man ei kan bringe alt paa engang til et Sted, da at gaae tilbage efter det øvrige).
Tvevinne, pløie to gange til Sæd.
Tveæring, Tvijæring, en to Aars gammel Hest.
Tvo, to, tvende.
Tvorre, en Pind med udstaaende Grene i Enden til at omrøre og

jævne Maden med, en Tvære-pind. Berg. S. Ture. — Engelsk: Twirl.

Tværbeint, vanskelig at udrette; it. tvær, treven.

Tværbløig, Tværblet, modvillig, trodsig.

Ty, S. Tøi. Siges ogsaa om foragtelige Folk ligesom det danske: Tøi.

Ty, Adj. mild, blid, venlig. Vester paa.

Tykje, Tukjas, synes, tykkes.

Tykken, fortrøden, fornærmet. Berg.

Tyl, see Tul.

Tyl, Tøll, en Nar, en Gjæk, en Taabe. Vester paa.

Tylt, et Dosin. Siges om alt som er tolv i Tallet. Ein Tylt Troster, tolv Kramsfugle.

Tyn, Toin, Fordærvelse, Ødelæggelse.

Tyndbrøe, Fladbrød af Rug, da det almindelige er af Havre.

Tyne, kaste bort, forlægge; fordærve, skamfere. It. ødelægge, dræbe smaa Dyr (Nordenfj.).

Tyned, Toind, fordærvet, skamferet; ødelagt.

Tyr, Tyri, Tjuru, feedt og tørt Fyrretræ.

Tyrilaagu, Tyriskou, Tyrivase, en Fakkel af feedt Fyrretræ.

Tyristikke, en feed Fyrrepind at lyse sig ved.

Tyt, Tuten, Murren, Knur.

Tyte, V. murre, knurre.

Tytlyng, Tyting, Tyltebærplante. Vaccinium vitis idæa.

Tyved, Tysved eller Tjusvea, Kjelderhals (en Urt). Daphne mezereum.

Tæg, Tæggrås, Hundegræs. Triticum repens.

Tæge, Teie, tie, tie stille. Imperfekt, tæg tagde, jeg tav.

Tæge, Taage, udtigge en Ting; it. gnie paa noget.

Tægebær, Tyebær, Fruebær. Rubus saxatilis. — Kaldes paa nogle Steder Steinbær og Klasebær.

Tægel, Narrerie. Guldbr.

Tægle, gjøre Nar af, udlee. Guldbr.

Tæje, tælle med Kniv. — Man siger dog ogsaa Tælje og Tilje.

Tæjestein, Tæljesteine, Fedtsteen (fordi den lader sig tælle eller skjære).

Tækt, et Indelukke af Stokke i Vandet, hvori samles flydende Træ. Øster paa.

Tæmbe sæg, gjøre sig tilgode med Mad eller Drikke. Tell.

Tærge, tirre, opirre, ærgre.

Tærgekraake, en Person, som finder Lyst i at opirre Andre.

Tæroug, Tærug, føderig, nærende; it. haardfør.

Tæse, S. en Sko uden Hæl, en Tøffel. Berg.

Tæse, V. gaae paa Tøfler, slæbe med Fødderne; it. sladdre, bæse.

Tættegrås, Vibefit (en Urt). Pingvicula vulgaris. (Saa kaldet, fordi dens Blade bruges til at gjøre Melken tykkere.)

Tæv, Damp, Lugt. Guldbr.

Tæve, lugte. Guldbr.

Tævle, kappes, strides; it. spille Kort. Tell.

Tævsam, skarplugtende. Guldbr. — Af Tæve.

Tøilæg, deilig, smuk, artig. Berg.

Tøise, varm Mad for Køer, som nylig have kalvet. Den bestaaer af Høe, Ayner, Meel, Salt og Vand.
Tøite, et aldrende Fruentimmer. Bruges ogsaa som et Skjelds-ord. Nordenfj.
Tøle, en Taabe, en Halvtosse. S. Tyl.
Tølur, Tølune, Tøi, Sager.
Tømte, lægge Grunden til en Bygning. — Af Tomt.
Tørhals, en spæd og ilde voxen Person. Spydb.
Tørmoule, tør Mad. S. Maule.
Tørne, støde an, støde mod.
Tøst, Taast, S. og Adj. Tørst; tørstig.
Tøste, Taaste, tørste.
Tøv, Vaas, usammenhængende Snak.
Tøve, Tøvre, vaase, sluddre; it. gaae langsom, drøse.
Tøve, valke; stampe Vadmel.

U.

Ubeist (Ubæst), et skadeligt Dyr, et Rovdyr.
Ubindsam, som ei vil høre, ubevægelig. Berg.
Uby eller Obye, Skade, Ulempe. Gjæra Uby, gjøre Fortræd. it. et Drog af et Fruentimmer. Nordenfj.
Udy, en Mose, et sumpigt Sted. — Af Dy.
Udygde, et Drog, et uteerligt og foragteligt Menneske.
Udøie, en doven Hest; it. et dovent Menneske. Tell.
Ufaat, Ofaat (ufaaet), manglende, som man trænger til.
Ufernaadelæg, ubarmhjertig, grum. Øster paa.
Ufjelg, Ofjølg, ureen, nordentlig; hæslig, ubehagelig, f. Ex. om Veiret. — Af Fjelg.
Uframt, foruden; uden af.
Ufredt, ikke fredet for Rovdyr, Ulve og Bjørne.
Ufrisk, Ufriskjen, sygelig, upasselig.
Uffe, see Aaffe.
Ufysklæg, modbydelig.
Ufæren, En som kommer til Skade, bliver beskadiget.
Ufærig, beskadiget. — Vester paa ogsaa: Ufærmet.
Ugagn (Ugavn), Skade, Unytte.
Ugger, Finner paa Fisk.
Ugjort, ufærdig.
Ugrās, Ukrud.
Ugrei, Ugredt, forviklet, som er i Vilderede. — Af Greit.
Ugreie, Vilderede. — Af Greie.
Ugsle, skyde Skuldrene op og ned. Øster paa.
Uhaal, uglat, som ikke er glat. Siges om Iis og Sneeveie. — Af Haal.
Uheil, usundt. Berg.
Uhyren, upasselig, som ei er i sin rette Lune; utidig. Berg.
Uhæmpelæg, uden Fason, umanerlig.

Uhæppe, Uheld, ulykkelig Hændelse. Af Hæppe. — Engelsk: Unhappy.
Uhæppen, uheldig, ulykkelig. — Af Hæppen.
Uhævll, Uheld, Vanlykke.
Ukring, stiv, ubeqvem. Spydb.
Ule, tude. Siges om Hundene.
Ulenke, et langt og uanseeligt Menneske. Chrstnia.
Uleug, Uliou, stiv i Lemmerne, ubøielig. — Af Leug.
Ulikt, Ulklæg, upassende. — Af Likt.
Ullaskjorte, en Vadmelstrøie, som bæres under Kosten.
Ullsøime, en grov Synaal. Vester paa. — Af Søime.
Ulne, ækle. Tell.
Uloves, utilladelig.
Ult, raaden, stinkende; it. harsk som Kjød.
Ulvegār, et Slags Gjerde til at bortskræmme Ulvene.
Ulven, see Uven.
Ulæge, see Olæge.
Umake, Omaake, en ugift Person. Egentlig: som ikke er Mage. Vester paa.
Umougelæg, umuelig.
Unaadig, urolig (om smaa Børn).
Unaaslæg, som har et slet Udseende, hæslig. Vester paa. — Af Naaslæg.
Unna, Unda, Onda, under. Gak unna, gaae afveien.
Unnasætte, saae anden Sæd iblandt den rette. Øster paa.
Unoten, ulydig, uartig. Vester paa.
Unoter, Uartigheder; uanstændige Manerer. Vester paa.
Unyte, et Skarn, et Drog. Tell.
Upale, opavle, opføde.
Upi, sammentrukken vi, op i, ubi.
Uplagt, overlagt. Uplagt Raa, overlagt Raad.
Uplud, et Underliv, en Undertrøie. Øster paa.
Ups, den laveste Deel af Taget, som ligger frit uden for Huset. Berg.
Uqvidde, et Vildnis, et Sted, hvor ingen kan komme frem. Tell.
Ur, overmaade. - Bruges ikkun sammensat med andre Ord, f. Ex. Urliten, overmaade liden.
Ur, Ør, en Steenhob, en Samling af Steen og Sand. — Isl. Urd.
Uskiple, komme i Uorden. — Af Skiple.
Uspart, forskyldt, tilpas.
Usted, det Uanseelige ved Tøi, som er virket af stridt Uld. Spydb.
Ustyggelæg, overmaade styg, forfærdelig.
Ustyr, Uro, Allarm. — Af Styr.
Ustyren, Ustyrlæg, urolig, uregjærlig.
Usvim, ubeqvem, utidig, doven. — Af Svim.
Utaald (qv. utalt), smaa Udgifter. Berg.
Utaange, et uroligt Barn. Vester paa.
Utaangsam, urolig (om Børn). Vester paa.
Utaav (sammentrukken 'taav, taa eller to), af, udaf.
Utbōr, et overtroisk Væsen, som siges at nedstamme fra myrdede Børn, og skal opholde sig i bratte Fjelde. Den skriger meget hæsligen, og hænger sig ofte paa

paa Menneſkenes Ryg, ſom maae bære den indtil en Korsvei eller hvor fire Veie ſtøde ſammen, førend de kan blive den qvit.

Utedør, en Hængedør; en Forſtue. Berg.

Utganger, en gammel uduelig Heſt.

Utgjort, fordærvet; it. forhexet, fortryllet.

Utgjæras, fordærves; forhexes, fortrylles.

Uti (ſammentrukken 'ti), i, udi. Kjøpe ei Skjelling uti Epler, kjøbe Æbler for en Skilling.

Utifra, overmaade; umaadelig; fortræffelig, fortrinlig. Veſter paa.

Utiug, utidig. — Af Tiug.

Utmæ, nær ved, ved Siden.

Utnamn, et Øgenavn.

Utniſte, ſee Niſte.

Utot, Lyde, Vantrivelſe. Sōndm.

Utrās, Udfald, Udløben; it. Udmark. — Af Rās.

Utrivs, vantrives.

Utrōr, Reiſen hjemme fra til Fiſkepladſen i Havet. Veſter paa.

Utrønne, en ſagte Øſtenvind om Formiddagen. Søndm.

Utſenning, en Perſon eller Ting, ſom menes at være udſendt ved Hexerie.

Utſkaat, et Udſkud; it. en Udbygning paa et Huus; it. Vraggods. — Af Skaat.

Utſkjæmt, fordærvet, ſkamferet. — S. Skjæmme ut.

Uttyne, fordærve, ødelægge. — Af Tyne.

Utu, Utur, uden for; udaf.

Utſynning, Vind, ſom blæſer Sønden til Veſten. Veſter paa.

Utvaatte, et Udſkud af et Menneſke. — Af Vaatte.

Utøſt, uærſtig, lædſket. — Af Tøſt.

Uven eller Ulven, Drøbelen i Halſen.

Uvēt, Ovit (Uvid), Beſvimelſe, Daanelſe. S. Vēt.

Uvete, Ovēte, beſvime, falde i Beſvimelſe.

Uvittig, ei fuldtømt (om Heſte). Søndm.

Uvled, Haandledet. (Aaled er almindeligere).

Uvælt, nødigen, ugjerne. Chrſtnia.

Uvørre, et uteerligt Menneſke, en ligegyldig Perſon, ſom ikke kjerer ſig om nogen Ting. — Af Vørre.

Uvørren, uteerlig, ſkidenfærdig; nagtſom, ſkjødesløs, ligegyldig.

Uæten, ſom ei kan æde (ikkun om Dyr).

Uætenas, uſpiſelig, ſom ei kan ſpiſes.

V.

Va, et Fiſkerſnøre. Nordenfj.

Vaae, Vaalæg, forfærdelig. Øſter paa.

Vaag, Materie i Saar. Berg.
Vaag, en liden Bugt eller Arm af Søen. Bergens Vaag.
Vaage, vove.
Vaagelæg, vovelig.
Vaak (Vaage), et Hul paa Isen.
Vaake, see Vække.
Vaanbul, see Vandel.
Vaar, en Mængde, en Hob. Heraf: Radvaar, en Hob Qviste og Grene, som ligge i Veien. Trondhj.
Vaar eller Vorr, en steenlagt Bro i Stranden. It. Kjølvand efter Fartøier. Vester paa.
Vaase, ynke, beklage. Æg vaase dæg intje, jeg ynker dig ikke. Berg.
Vaat, Vøt, Plur. Vaattur, Vætter, Vanter. — Isl. Vaat.
Vaater, et Udskud af et Menneske.
Vaatte, agte, skjøtte om. Berg.
Vage, vakle som en løs Steen.
Vagje, en flad Slade til at kjøre Tømmer paa. Nordfjord.
Vagl, Vakel, en Stok, hvorpaa Høns sidde om Natten. Vester paa.
Vagn, Vagnskjødn, Karlsvognen paa Himmelen. Vester paa.
Vagnsne, et vist Jern i en Plov. Berg.
Vaille, neppe. Søndm. S. Vant. — Isl. valla.
Vāk, aarvaagen; som ikke sover haardt.
Vakel, see Vagl.
Vaken, vaagen.
Vakker, smuk — vakkra Hanna, den høire Haand.
Vakne, vaagne.
Vakkere, spasere hid og did. Spydb.
Val, Valen, en flad Strækning eller stor Mose imellem Fjeldene; it. en liden Indvig, som allene ved høit Vand overskylles af Søen (Nordl.).
Valdøger, et vist overtroisk Væsen, en Skytsaand. Spydb.
Vale, trikke en Væv paa et Mangletræ. Berg.
Valen, see Vælen.
Valerisk, forfærdelig. Guldbr.
Valrov, det Rov, som begaaes paa en myrdet Mands Liig.
Valfar, Beenbrud (en Urt). Anthericum ossifragum.
Valtre, rokke i sin Gang.
Vam, Skade i Lemmerne. Tell.
Vampe, en Trøie, en Bondetrøie. Vester paa.
Vān, Vant, vanskelig, svær; it. peen, sær. Være vān paa Maten, være kræsen paa Mad.
Vandel, Vaandul, Vannik, en Deel Høe eller Halm; saa meget Foder, som Kreaturene æde paa engang.
Vanen, Vanden, lækker, peen, delikat. — Af Vān.
Vange, en Kind.
Vanmænne, ussel, svag, som ei kan forrette en Mands Arbeide. Nordfjord.
Vanqvæen, utaalmodig, kiedsommelig, fortrædelig. Tell.
Vansam, vanskelig at komme til rette med, som man ikke kan gjøre tilpas. — I Guldbr. siges: Vansissen.
Vanse, løbe hist og her, vimse om.
Vant, neppe, vanskeligen. — Af Vān.
Vante, mangle, fattes. — Isl. mig vantar. Engelsk: vant. (Heraf maaskee det danske Van i sam-

i sammensatte Ord, f. Ex. Vanheld, Vantro, o. s. v.)

Vanvørre, Vanvøle, foragte, vrage, ikke kjere sig om sig selv. It. forøde til Unytte. S. Vørre.

Vanvørren, Vanvøln, skjødesløs, ligegyldig; uteerlig.

Vār, varsom, forsigtig. — Isl. War.

Vardivle, en Aand eller Trold, som siges undertiden at give et Slag i Væggen eller paa Døren, hvorved den vil tilkjendegive en Persons forestaaende Død, m. m.

Varefælde, slade Steue, som opstilles for at fange Maar, Hermeliner, o. fl. d.

Varg eller Værg, en Slags Trold eller Dverg; it. Ulven.

Vargtold, den tiende Fisk af hvert Hundrede, som lægges af og af hvis Indtægt man siden gjør sig tilgode. Nordensj.

Varme, Vørme, Ild. Varme paa Grua, Ild paa Skorstenen.

Varmehūs, en Bygning, hvor der behøves Ild om Vinteren.

Varmelous, ildløs.

Varne, en Mands Eiendom. Vester paa.

Varp, et Kast; Steenkast.

Varpe, Værpe, V. kaste; it. lægge Æg (om Fugle). — Isl. verpa.

Varpe, et Slags Kasser, hvori Lax fanges; it. et Slags Fiskergarn.

Varsle, see Vasle.

Varst, Varp, Rendegarn til en Væv. Vester paa.

Varte, Værte (vart, vorte), blive; it. dvæle, bie. Varte aav, blive af.

Vas, Vand. Bruges mestendeels ikkun sammensat med andre Ord, saasom: Vasdam, Vasdrag. (Heraf Verbum: vaske.)

Vasarv, Vandarve (en Urt). Veronica Beccabunga.

Vasdam, en liden Vandstade eller Sump i Veiene. Berg.

Vasdrag, Vandets Træk og Henstrækning; Vandets Hielp i at udskibe Tømmer, o. d.

Vaslaak, et udhulet Stykke Træ, som Fiskerne lægge over deres venstre Laar, for at det ikke skal blive vaadt, medens de fiske.

Vasle, Varsle, Løbe, som man kommer i Melken ved Ostelavning. Øster paa.

Vassaa, en Vandspand. S. Saa.

Vassel, Aag at bære Spand udi. Berg.

Vasskodde, fugtig Taage, som lægger sig over Elve og Vande. — Af Vas og Skodde.

Vasskve, blive vaad om Fødderne. It. tage Vand over Hovedet (Spydb.).

Vasøgle, en Fiirbeen. Guldbr.

Vat, see Vaat.

Vatn, Vand; it. en fersk Sø. — Isl. Vatn.

Ve, Vea (Ved), Træ, Træmaterie; Brænde.

Vealous (Vedløs), hvor intet Træ findes.

Veanøust (Vednøst), et Brændehuus ved Stranden.

Veaskjul, et Huus til Vedhugst, et Brændehuus

Veaski, et kløvet Stykke Træ, et Brændestykke.

Vēd, fiint Urvi paa Heste.

Veddelein, en ung Bjørn. Berg.

Vedbrue, Lyst og Glæde. Vester paa.

Veslinge,

Veflinge, brede Baand, som Bønderne have omviklet om Haandledet (for at styrke Pulsen?). Berg.
Veggeglaame, smaa runde Kiødpølser, som hænges paa Væggen i Røgstuen. Berg.
Veie, skyde og dræbe Dyr.
Veiemand, en Skytte.
Veiemandslou, et Skydehuus paa Fjeldene. Tell.
Veieskap, Skytterie; it. altslags Vildt.
Vei-Is, Jisslag. Øster paa.
Veik, blød, skiør; svag, skrøbelig; tørt, følsom. — Engelsk: Veak. Isl. Wak.
Veikaliva, Underlivet. Berg.
Veikaryggie, den nederste bløde Deel af Ryggen. Berg.
Veit, en smal Gang imellem Husene. It. en liden Vandledning eller Vandrende i Jorden, en Grøvt.
Veiv, Sveiv, et Haandfang, et Haandgreb, hvorved en Maskine omdreies; f. Ex. Grebet paa en Slibesteen. It. det Træ, hvori Lampen sættes (Nordfjord.).
Veivælde, Reisemagt, den Magt, man har paa Reiser at myrde En, for at redde sit Liv.
Vele, Vilje, Svælget; Struben.
Velende, Viland, Spiserøret i Legemet. Norvensk. — Isl. Vielinde.
Veler, en Tvivler, En som er altid tvivlraadig. Christnia.
Velte, Imperf. Vulte — Veltene, nedkomme, komme i Barsel.
Velte, S. en Trumle eller Rullestok. Øster paa.
Veltefjøl, Muldfjælen i Ploven.
Vemul, tyndt Øl. Berg.
Vēn, Vein, smuk, deilig, skiøn.
Vēnamn, Øgenavn. Tell.
Vende at, vende tilbage; it. holde op igjen. — Bruges ligeledes i Sverrig.
Vēnelsken, meget kjerlig, venlig.
Venesmottv, Skjørtesligen. Berg. — Af Vēn og Smot.
Vennesæl, som er lykkelig ved Venskab. — Af Ven og Sæl.
Ver, Verd, Vel, et Maaltid; Mad, Spise. — Isl. Verd.
Vesal, fæm. Vesol, lille bitte; it. meget gammel, ældgammel.
Vesaldome, Barndom hos ældgamle Folk.
Vesle, see Vetle.
Vesling, en Usling, en Stymper, en Kryster. Berg.
Vēst, Lugt. Laak Vēst, slem Lugt. Guldbr.
Vēsøime, en grov Synaal til Vadmel. Berg.
Vēt, Vit, Vid, Forstand. Hæva Vēt paa, forstaae, være kyndig om.
Vētans, Vete, Varder af Træ, som man fordum brugte i Krigstider som et Vartegn, og findes endnu hyppig paa høie Fjelde.
Vēta, Vitte, vide. Presens: æg vēt eller veit, jeg veed.
Vetle eller Vesle, Adj. ung, liden; ringe.
Vetle, Vesle, S. et lidet Gjæstebud, et Gilde.
Vetle, en ung (aarsgammel) Hest. Trondhj.
Vette, noget, noget lidet. Lite vette, noget lidt, en lille bitte. Intje vette, slet intet.

Vetter, Vettre, Vinter; it. Veir, Veirligt. — Isl. Vedur.
Vetterbrout, Melkeveien paa Himmelen.
Vettronge, en Ore paa andet eller tredie Aar. Berg.
Verne, Skjæret paa Ploven.
Vi, viid, stor, rummelig.
Vie, Adv. vidt; vidt omkring. Komparat. Viare, videre.
Vik (Vig), en Havbugt.
Vike, Vikje, besøge, reise om i Besøg (til Søes). It. styre eller kjøre Heste (Berg.).
Viking, en Sørøver. Gl. Dansk. — Isl. Vikingur.
Vikke, Veku, en Uge. — Isl. Vika.
Vild, arrig. S. Ild.
Vildgrås, Forvildelse i Marken. Kjæma paa Vildgrås, forvilde sig i Marken.
Vildske, Arrighed. S. Ildske.
Vilje, see Velje.
Vimmelstang, den Stang, hvorved Hestene trække Sleden. Øster paa.
Vimpe, gjøre sig gal. Tell.
Vimpen, halvgal.
Vims eller Vins, en ustadig Person.
Vind, Vinna, strængt Arbeide; Bondens travleste Tid, Plovtid.
Vind, Vindt, skjæv, skraa; usævn, ulige. Berg.
Vindaalt, aaben for Vind, hvor der blæser meget. Tell.
Vindaape, en Sprække, et Hul, hvor Vinden kan blæse ind. Berg.
Vindfald, en pludselig stærk Storm.
Vindauge, Vindøge (qv. Vindøie), et Vindue.

Vindskeder, de Brædder, som danne Gavlen paa en Bygning.
Vinebær, Ribs. — Kaldes paa nogle Steder Rækbær.
Vinglerі, Vringleri, Ustadighed.
Vinna (vinde), pløie; it. formaae, have Kræfter til. Eg vinn' intje meire, jeg kan ikke mere. — Af Vind.
Vinning (Vinding), Agerens Tilberedelse; Pløining.
Viotte, en viid og aaben Mark.
Vippe, bevæges hid og did. — Engelsk: to whip.
Vippen, hastig til Sinds, opfarende.
Vire, omsnøre, omvinde.
Visk, et lidet Fruentimmer. Tell.
Viske, drage Høe ud i Laden og binde det sammen til Knipper (Vaandler).
Visp, Vips, et Riis at baske noget sammen med til Mad. — Sv. Visp.
Vist, en Høb tærsket Korn. Hard.
Viu, Vidie, et Vidjebaand; it. et Riis, en Pidsk.
Vivang, et Slags smaa Vidjer. It. en stor og lang Bane; Spydsk.
Vivendel, Vedbende. Glecoma hederacea.
Vixleskad, en Præst. Tell.
Voffremis (qv. vor Frue Messe), Mariæ Bebudelsesdag.
Vola, en maadelig høi Fjeldstrækning. Trondhj.
Vold, ny Agerland; it. en veldyrket Jord.
Voldeng, en Eng, som har Hævd. S. Fedteng.
Volke eller Valke, have ofte mellem Hænderne.
Voll, en Roerstang, hvormed man styrer Roret. It. den

Deel af Pleielen, som tærsker Kornet. Vester paa.

Vom, Mave, Underliv. Dä gjær ildt uti Vømmen, det gjør ondt i Maven.

Vōn, Formodning, Forhaabning. Gaae paa Vone, gaae paa det Uvisse, paa Lykke og Fromme. It. Forsøg til Fangst eller andre Fordele. Fiskevoner, forsøgte og beqvemme Steder at fiske.

Vond (Vværa, Vaslast), ond, slem.

Vond, S. en Muldvarp; it. Markmusen. Mus terrester.

Vone, formode, haabe, mene. Dæ varte fulle bra, vones æg, det bliver nok godt, haaber jeg. — Tydsk: wohnen.

Vonousmeire, endda mere, formodentlig mere. Tell.

Vore, Voren, et afdød Menneskes Aand, der gjerne lader sig see strax efter dets Død, som en lang og smal Sky af hvid Farve, og pleier ofte udslukke Lyset. Den skal ogsaa fare ind i Dyr og gjøre dem rasende.

Voren, Adj. forfærdet, altereret.

Vōrkunne, ynke, beklage. Tell.

Vorr, see Vaar.

Vorre, see Vørre.

Vorren, værende. (Particip. af være.) Ille vorren, ilde fat, ilde deran. — Lægges især til andre Ord ligesom i Dansken.

Vōrstakt, forskrækket af Gjengangeren Voren.

Vrang, modvillig, ubetvingelig.

Vrei, vred.

Vreie, Vrede.

Vreies, vredes, blive vred.

Vreite, en Grøvt til at lede Vandet bort. (S. Veit).

Tænde Breiter, bedække Grøvterne med flade store Stene eller Heller. Øster paa.

Vrier eller Vrite, En som altid gjør Indvendinger, en Modvillig. Øster paa.

Vriur, Rænker, List. Tell.

Vrængte, en Modsiger, en Modvillig.

Vund, vovelig, farlig. Berg.

Vurug, varig.

Væst, den slettestе Uld, som klippes af Faarene om Foraaret. It. Islæt i Væven.

Vække, gjøre Hul paa Isen. It. aabne en Aare paa en Hest (Spydb.). — Af Vaak.

Væld, et løst Laag paa Møgslæden. Spydb.

Vælen, Valen, frossen om Hænderne, stiv i Fingrene af Kulde.

Væng, en liden løs Kahyt paa en Baad.

Vær, Værotti, Veir; it. Luft, Vind.

Værbrand, Drage, som sees i Luften i klart Nordlys.

Værbrast, Luftknald, Knald, som undertiden høres i Luften.

Værbrigd, foranderligt Veirlig. S. Brigdavær.

Værbrōr, Svigerbroder, Svoger. Ligesaa Værsøster, Svigerske.

Værfār, Svigerfader. Værmōr, Svigermoder.

Værg, en Filfras. Spydb. S. Varg.

Væring, Vadkrug. Øster paa.

Værkōs, Vindenes Strøg.

Værkt, hverdags. Tell.

Værljos, Nordlys.

Værmaal, Gjenlyd, Ekko. Tell.

Værpe, see Varpe.

Vær-

Værqvile (Veirhvile), Standsning eller Ophold imellem stærk Blæst og Uveir.
Værras, forværres, blive værre.
Værre, Fiskevære, de Steder i Havet, hvor man almindelig fisker. Nordfj.
Væt, see Vaat.
Vætte, en Trold eller Nisse, som boer i Høiene, hvilke kaldes Vættehouer. Den beskrives som en ung Dreng i graae Klæder med en sort Hat paa Hovedet. Den har endog Kreature, som bevogtes af Hunde, der kaldes Hudde-bittjer.
Vætteljôs, Morild. Tell. S. Morell.
Vævn, Vævna, en Væv; it. vævet Tøi.
Væxe, Vuxe, voxe, blive større.
Væxtring, En som endnu er i Væxt.
Vø (æg), jeg var.
Vølder, Redskaber, Tøi. Vester paa.
Vøle, Vele, Vøle om, bøde paa, hjelpe, forbedre, pynte. Vøle om sine Klær.
Vølle, Væle, en Fuglestjert. — Maaskee af Voll.
Vølle, V. see Vørre.
Vønen, begjerlig. Tell.
Vørkedag (qv. Virkedag), Hverdag, Søgnedag. Hard.
Vørkje, Virkning; Værk.
Vørre, Vyre, Vølle, agte, skjøtte om, kjere sig om. Tvi vørre dæg, Fy skamme dig! — Heraf: Vanvørre, Vanvøle, ikke skjøtte om.
Vørreslous, uagtsom, skjødesløs; it. som ikke er værd at agte eller kjere sig om.
Vørter Øl, Øl, førend Humlen er kommen derpaa.

Y.

Yle, Ule, tude. Siges baade om Mennesker og Dyr.
Ymyst, see Mist.
Yr, Smaaregn, fiint Regn.
Yre, smaaregne.
Yte, afhændige en Ting.

Æ.

Ædel — et Qvindenavn.
Æg, jeg. Mæg eller me, mig.
Ægd, En fra Agdesiden, d. e. fra Nedenæs, Mandal, eller Lister.
Ægne, see Agne.
Ægt, see Æt.
Ækre, en hvilrade Ager. Sandenfj.
Ælder, Aller, aldrig.
Ælt, et Aadsel. Trondhj.

Ænkjele, for ænkjele, overmaade, alt for meget. Ænkjele kalt, overmaade koldt. Østerdal.
Ænse, Anse, mærke, tage vare paa; agte, skjøtte om.
Æpel, et Æble. Ogsaa Appel.
Ærfugl, Herfuglen. Upupa Epops. It. Edderfuglen. Anas mollissima.
Ærte, Ørte, opirre, gjøre vred.
Ærtebittje, En som finder Behag i at gjøre andre vred.
Ærtne, en gammel og stor Sælhund. Nordland.
Æse, bruse, syde; gjæres.
Æsing, Brusen, Gjæring.
Æsing, den øverste Rand af Baaden. Hard.
Æsle, sætte Kornet sammen i Hobe (Vandler.) Tell.
Æt, Ægt, Slægt, Afkom, Stamme.
Ætle, Æsle, levne, holde tilgode, tiltænke. — Isl. atla.
Ætleie (ætlede), erklære En for sin Arving, lyse i Kul og Kjøn. — Af Æt.
Ætleijng, en Person, som er lyst i Kul og Kjøn.
Ætlægning, Slægtregister, Genealogie.
Ætriv, Ligning med Forfædrene, d. e. noget hvori man slægter sine Fædre paa, f. Ex. i at stjæle, o. s. v.
Ætt, en vis Kant eller Region af Himmelen. Vester paa.
Ættgal, forvildet i Henseende til at kjende det Sted man er paa, eller Vinden paa Kompasset. Vester paa.
Æve, Skjæbne. Berg.
Æve, en lang Tid.
Æve, V. sammensætte. Æve Noten, sætte Fiskergarnet sammen. Berg.
Ævette, arbeide meget. Tell.
Ævje, blød Dynd eller Mudder i Søen. Berg. S. Evje.

Ø.

Øgt, en Deel af Tiden, en Stund af Dagen; it. den Tid om Sommeren fra Kl. 12 til 3. om Middagen. Heraf: Sæva Øgt, tage en Middagssøvn.
Øi, en Øe.
Øiværring, en Øeboer. Nordenfj.
Øik, et Øg, en Hoppe.
Øikenkjær, letfærdig. Søndb.
Øire, et Øre. It. en tør Sandbanke.
Øiretæve, et Øresigen. Chrstnia.
Økle, yngle, faae Unger. Tell.
Øksel, Økkel, en Gevært paa Legemet.
Øksle seg, formere sig, tiltage.

Øl, et Gilde, et Drikkeselskab. (Fordi de gamle Nordmænds eneste Svir bestod i Øl.) Bruges dog mestendeels ikkun i Sammensætning med andre Ord; f. Ex. Barsøl, Fæsterøl, Gravøl, Slaatsøl, Skürøl.

Øl, Øll, stærk og qvalmende Hede, Solens stærke Varme.

Ølkonge, en Urt, som sættes paa Øl ligesom Humle. Arnica pratensis.

Ølle for Ein, snakke En tosset. Berg.

Øllemo, Damp af Hede. — Af Øll og Mo.

Øllen, underlig, forvirret i Hovedet, gal.

Ølrøik, Røg, som i stærk Hede viser sig over Marken; Taage omkring Horizonten ved Solens Nedgang.

Ømepaa, sige i Dulgsmaal. Tell.

Ømse, uvist, ustadigt, foranderligt. Dæ gaar saa ømse te. S. Imse.

Ør, see Ur.

Ør, Adj. fortumlet i Hovedet, beruset.

Ørjonur, forvirret Snak, Baas.

Ørke, see Orke.

Ørmle, en Orm, som vil yngle. Tell.

Ørmærkje, Forvildelse i Marken eller Skoven.

Ørske, Ørsle, Forvirring i Hovedet, Hovedsvimmel; Vildelse. — Af Ør.

Ørsken, Ørslen, forvirret, tumlende i Hovedet.

Ørte, see Erte.

Ørte, tygge Drøv. Trondhj. S. Gjorte.

Ørvint, fortumlende.

Øske, en Æske. — Maaskee et Diminutiv af Ask.

Øsle, narre, fixere; forføre. Øster paa.

Øslur, Narreri, Børneværk. Øster paa.

Øste eller Yste, lave Ost. Øste sæg, blive til Ost.

Øve, over. Vester paa.

Øve, gjøre Nar af, bryde, fixere.

Øven, undseelig. Du maa intje væra for øven, du skal ikke være undseelig.

Øvestodde, megen Allarm, Støi. Berg.

Øvs, see Ouse.

Øxen, Øxna, geil. Siges om Køer, naar de vil til Oxen.

[illegible] 235

Ka Til

Tillæg

af nogle Ord, som for største Delen ere brugelige Vester paa Norge; de øvrige forekomme tildeels i de efterfølgende Norske Viser.

Aablaasam, som gjør megen Blæst eller mange Ophævelser uden Aarsag. — Af Blaas, Blæst.

Aablaasamheit, Blæst og Allarm.

Aafællün, overflødigen.

Aal, en Rand, en Stribe (f. Ex. langs efter Hestens Ryg).

Aarœbile, et Instrument at aarelade med, en Bondesneppert.

Aatfang, Tillæg, Tilgift; f. Ex. hvad der bringes til det øvrige Foder for Qvæget.

Aavadeil (Overdeel), den øverste Halvdeel af en Særk. Den nederste Deel heder Nerdeil.

Aavalag (Overlag), Overflødighed; hvad der er meer end det burde være.

Aavraaket, udlevet og skrøbelig.

Aaxle, trække paa Skuldrene, skyde Skuldrene op og ned. S. Ugsle.

Aaœvle, vanskelig at udrette, som næsten overgaaer Kræfterne. — Af Œvle.

Akkjær, et Anker. Akkjærfli, en Ankerklee. Vester paa.

Alda, Frugt af Træer. Aldatre, et Frugttræ. Hard.

Ale, avle, føde.

Aller, Havets stærke Bevægelse. S. Alda.

Amper, vranten, fortrædelig.

Amøring, en ung (aarsgammel) Sælhund. Nordenfj.

Andor, den ene mindre Ski. S. Aander.

Andorje, Spor efter Skier, Skievei.

Andvarpe, trække Veiret med Besværlighed; sukke dybt. Berg.

Ansøles, Adv. mod Solen.

Atenne (qv. ad Ende), over Ende, op over; tilbage. Sjaa atenne, see opad.

Atug, Atu, Aatu, Ahnelse, Frygt. S. Ote.

*

Bare, Bære, Bareste, ikkun, allene. Bare fek æg, maatte jeg kun faae.

Baute, krydse i Søen, seile for Modvind.

Bebre,

Bebre, være i en zittrende Bevægelse, bæve, ryste. S. Beber.
Beist, et Bæst, et umælende Kreatur. Plur. Beister, Beista, Køerne; Qvæget.
Best, just som. Best æg loupte, just som jeg løb.
Bjor, en Bæver.
Bjæring, Bjærning, Forraad, Overflødighed. Guds Bjæring, Guds Velsignelse.
Bleikdæmte, blegladen af Ansigt. Hard. — Af Bleik og Dæme.
Blikka, Blidhed, Venlighed. Berg.
Blōmmaale, blomstermalet. — Af Blōm, en Blomst, og maale, male.
Blæso, Blæshoue, Panden. Tell.
Bløiren, som let falder i Graad. Hard.
Bōl, Plur. Boler, Bøler, en Bolig, en Baaningsplads.
Bolle, en Træskaal, en Drikkekande af Træ.
Borg, Børge, riig, formuende; anseelig. Nordenfj. S. Børg.
Botten, en Bund; it. det Inderste af en Fjord eller Havbugt.
Praa, Brau, Tjæring, Overstrygning med Tjære. Berg. S. Bræe.
Braafang, Braafængje, en Ting, som man har gjort i en Hast.
Braamein, pludselig Sygdom, som dræber i en Hast. Vester paa.
Braatten, itusiagen, bedærvet. S. Braat.
Braattfri, uden Meen, ufordærvet; uskyldig.
Brake, Eneriis.
Brakiebær, Enebær.
Breinhest, en stor Havsbølge, som bryder ind paa Klipperne. Vester paa.
Brettug, mild, blid, kjelen.
Brigda, Brigdas, forandres, skilles. S. Brigda.
Brixla, narre, fixere; bebreide. Berg.
Brum, Blomster paa Træerne. Hard.
Brume, staae i Blomster (om Træerne).
Brække, Brikke, en liden Trætallerken. Vester paa.
Brøeflaat, Fit paa Brød.
Bua, berede, gjøre færdig, bringe istand. Bua sæg te, gjøre sig færdig; it. klæde sig paa. Berg.
Buen, færdig, bereed; it. dristig, fremfusende. Berg.
Budōr, Budorene, de ti Guds Bud.
Bul, Bol, et Livstykke uden Ærmer. Vester paa.
Būr, Køernes Fødsel, Fødselssmerter. Kua æ mæ Buren, Koen gaaer med Kalv. Berg.
Busvend, en Karl, som vogter Qvæget.
Byrting, Lynild. Hard.
Bøl eller Bør, en Byrde. S. Børre.
Børføt, Bærføt, barfodet.

Dagrand, Morgenrøde. Nordenfj.
Dale, Dali, en Rigsdaler.
Digt, Adv. stærkt, fast; tilstrækkeligt.
Drott, en Herre. Heraf: Jordbrott eller Landdrott, en Jordeier eller Proprietær. — Gl. Dansk.
Drottning, en Dronning.

Dum, mørk, dunkel. Dumme Ougo, dunkle Øine.
Dvina, forsvinde, blive borte. Berg.
Dæme, Ansigtsfarve, Udseende. Han hæ eit got Dæme, han har en god Farve i Ansigtet. Hard.
Dørna te, voxe til i Styrke, faae Mod og Kræfter. Vester paa.

Egge, Eggja, opegge, tilskynde.
Eiga, føde, gjøre Barsel. Hard.
Einnor, Einnol, nogen, nogen anden.
Einslæg, eensom, langsom. Berg.
Ellfēm, Adj. som let fanger Ild, let antændelig. Berg. — Af Ell, Ild, og fēm, hurtig.

Fagna, Venlighed; Glæde; Lykke.
Fallen, Fadlen, skikket, proportioneret. Ei væl fallæ Tous, en velskabt Pige. Berg.
Fate, gribe fat.
Fauste, visne bort, fortørres. Hard.
Fēl, en Feil.
Fele, feile, fattes.
Fjeldbygge, en Fjeldboer.
Fjøl, en Fjæl, et Brædt.
Fīm, Fēm, hurtig, rask. Han æ fīm paa Foten, han er hurtig til Fods.
Fīmleik, Hastighed.
Flaat, flydende. Ligge te Flaats, ligge for Anker. Berg.
Flaate, Fljote, flyde.
Flage, alt hvad der kommer hastig paa og gaaer hastig bort; f. Ex. Veerne hos en Barselkone.
Flake, drage frem, gaae afsted.
Flestre, de fleste.
Fljotleik, Hurtighed. — Af Fljot.
Flingsen, Flingsa, oppudset, pyntet. Berg.
Floke — slaa eller balle Floke, slaae Armene ofte om hinanden for at blive varm.
Floke, Fløkje, V. indvikle, bringe i Urede; bruge Kroglove.
Flou, en steil Klippe. Nordenfj.
Fluga, flyve. Flugand, flyvende. S. Flouge.
Flæk, en Plet; et Sted, en Plads.
Forbjoe, Imperf. Forbou, forbyde. — Af Bjoe.
Forbina, Forbisna, forundret, forgabet. — Af Bina.
Fore, Fure, Hastighed, Fart. Mæ ei Fore, pludseligen.
Fornøgd, fornøiet.
Fort eller Forrt, hastigen, pludseligen, flux.
Forveten, nysgjerrig. Vester paa.
Forvetna, Nysgjerrighed.
Forvetnast, blive nysgjerrig.
Friste, Freiste, forsøge paa, prøve; erfare.
Fristna, Freisna, Forsøg, Prøve.
Fritte, Freitte, udfritte, udforske.
Fræg, Frægast, udmærket, fortrinlig; rask. Vester paa.
Fullsvøvd, udsovet. — Af Svæve, sove.
Fysen, behagelig, tækkelig (meest i Spot). Berg.
Fægne, omfavne; modtage kjerlig. S. Fagna.
Fældt, Fældten, skikket, beqvem, oplagt til. Hard.

Færug,

Færug, Færog, færdig.
Fæst, Plur. Fæster, et Reeb til at fastgjøre Baade med.
Følne, svinde, udtæres; falde i Afmagt, blive bleeg som Døden. Berg.
Førretaale, Overtalelse, Tilskyndelse.

Gate, tale; tiltale, spørge. Guldbr.
Gjenværig, som ei synes at behøve en Andens Hjelp igjen. Edsb.
Gjær, Gjæl, en Gjerning, et Foretagende; it. den Tid om Morgenen før Solen staaer op (Guldbr.).
Gjæstbo, et Gjæstebud.
Gike, Gjike, elske, holde af.
Gipse, gispe, gabe.
Glaare, gaae ned. Siges om Solen. S. Glae.
Glufst, Glupt, ypperlig. Guldbr. S. Grusk.
Glæse, see nøie efter, beskue. S. Gløse.
Gny, Skrald, Bulder.
Grandehæv, som er i god Forstaaelse med sine Naboer. — Af Grande og Hæv.
Grep, rask, smuk. S. Grepalæg.
Grundt, lav, ikke dyb (om Vandet).

Halven, Adj. og S. halv, halvdelet; det Halve.
Hals, Skjødet paa et Seil. Vester paa.
Hangle, hænge løs, hænge og slænge.
Hite, Hitte, formode. Høire hite, høre tale om. S. Gite.
Ho, hvor; hvorfra?

Honn, Hoin, Hodn, Horn.
Houst, Høst; Efteraar.
Hugu, Hovedet. S. Houe.
Hulous, hudløs.
Humre, vrinske. Nordenfj.
Hututu, ak! o vee! Nordal.
Huve, en Hue.
Hyse, have i Huus, indeholde.

Jute, en Jyde.
Jævle, gabe; vrænge Munden. Berg.
Ingov, Ingal, ingen.

Kale, et tykt Reeb, et Kabeltoug. Vester paa.
Kjose, kysse.
Kjuke, Kage.
Kjælla, en Kilde.
Kjøne, Kjønu, Køerne, Kreaturene. Plur. af Ku eller Kyr.
Klæabuna, Klædebragt. S. Buna.
Knape, en formuende Mand. Nordenfj.
Knøsen, Knøten, net, peen, vakker.
Koll, Koil, Kul.
Konne, Kaano, en gift Kone.
Kos, ikkun, hellere.
Kraata, udstafferet, udsmykket. S. Krotela.
Krusebraat, Potteskaar.
Krøse, Krøste, knuse, klemme itu.
Kuise eller Kjøise, en Kyse.

Laag (æg), jeg laae. Imperf. af Ligge.
Laage, Lage, tillave.
Laangvægs, lang Vei borte, langt fra.
Len, Lin, blød, tynd. S. Lind.
Lene, bløde, fortynde.

Likre,

Likre, zittre, ryste. S. Blikre.

Lit (Liid), Tillid. Lite paa, stole paa.

Lital, fæm. Litöl, liden.

Lõg (æg), jeg loe. Imperfekt. af Læe.

Lokke, Laake, forføre (især til Ukydskhed). Lokkand, forførerisk.

Lommer, tykkogt Lungemoes. Berg.

Loupaar (Løbeaar), et Skudaar. Vester paa.

Lure, narre, drille. It. give Lyd eller Toner som af Luren.

Lÿste, have Lyst til, finde Behag i.

Lÿstna, Lyst, Tilbøielighed.

Læjand, Lægjand, leende. — Af Læe eller Lægje.

Lænte, være langsom, drøse, dvæle.

Maatelæg, Mautalæg, maadelig.

Make, Maake, Mage, Lige. Heraf: Umake, umage; it. ugift.

Marfreisna, et nysgjerrigt Forsøg. (S. Freisna). Hard.

Mesta, nok, formeget. Berg.

Mjeld, løs nyfalden Snee. Nordenfj.

Mne søg, blive skyet (naar smaa Skyer trække op). Edsb.

Mogelæg, Møglæg, muelig.

Mote, Møte, et Møde. Gud signe Moto, Gud signe Mødet (en almindelig Maade at hilse En, man møder).

Mue, krybe; ydmyge sig.

Mæja, Mæjale, overmaade, overordentligen. Hard.

Mæle, Mælas, tale, snakke sammen. — Af Maal.

Natkloue, en Ankelklov. Hard.

Netrakke, nedtræde. — Af Trakke.

Nie, neie.

Olm, vild. Siges om Køer, som stange eller brøle meget.

Olme, bøge og brøle idelig en, stange (om Øxen og Køer).

Omāk, Umage.

Oras (ordes), tale sammen.

Ougnabrune, en Øienbryne.

Oust, Øst, Østenvind.

Plute, prutte, tinge i Handel. Nordenfj.

Pry, Pryd.

Prye, pryde.

Pulle, rinde sagte, flyde draabeviis.

Rae, lige; netop, just; it. bestandigen, altid. Raete, Rae fram, lige til, lige frem. Støt aa rae, stedse og altid. Nordenfj. S. Ratt.

Regge, rave, falde om. S. Rugge.

Rjupe, en Rype (en bekjendt Fugl).

Ribe, Siden eller Kanten af Baade. Vester paa.

Rime, Riimfrost.

Rouskjær, Torsk som er opskaaren eller flakt lige til Rumpen for at tørres.

Rumgraut, Rømmegraut, Fløde grød. S. Rømme.

Rusk, Miskmask; Støi og Forvirring.

Rusle, brage, suse (som en liden Elv).

Russel,

Russêl, Braq; Susen.
Rǣk, smaae Sager f. Ex. smaat Træ, som driver om i Søen. Vester paa. S. Ræke.
Rø, Røa, en Tale.
Røe, Rødde, tale.
Røire (Røre), Forvirring, Bevægelse.
Røkjen, flink, hurtig, rask. Hard.
Rønn, Røn, Nytte, Brug, Fordeel. Nordenfj. S. Rønn.

Saar, Adj. som har mange smaa Saar eller Udslet. Han æ saar i Houe, han har Udslet i Hovedet.
Saart, Adv. mødigen, veemodigen.
Sanne (sande), billige, bifalde.
Sjøsle, Neeg af Rug. Edsb.
Sitte, Sitja, sidde. Sitte paa Fangje, sidde paa Skjødet.
Skamttid, de korteste Dage før og efter Juul. Vester paa.
Skant, Vedtægt, Skik, Orden. Vester paa.
Skante, ordne, indrette.
Skjelsing, en liden Træskaal. Øster paa.
Skjerp, Skjerpt, tør. Tell.
Skjøne paa, see paa, betragte; it. forstaae sig paa.
Skjøtte, Skjytte, ynde, have Agtelse for.
Skort, Mangel, Nød. Nordenfj.
Skorte, mangle, fattes; slaae feil.
Skreitosk, den Torsk, som fanges om Foraaret, Vaartorsk. Vester paa.
Skrukke, tvende sammenlagte Fladbrød.
Skrukken, sammenfoldet; rynket.
Skull, Skyld; Gjeld.
Skúlle, skylde; it. beskylde, anklage.
Skullmand (Skyldmand), en Skyldner, en Debitor.
Skure, stryge haardt. Skure paa Fele, spille paa Fiolin.
Slime, rykke i Fiskersnoren for at erfare om Fisken har bidt paa Krogen. Vester paa.
Slite, være uheldig i Fiskerie. Vester paa.
Smaafæring, en langsom Arbeider.
Snike, eftertragte, belure; it. krybe for, i smigre. Snike paa ein, have Øie paa En.
Snūshonn (Snushorn), en Snustobaksdaase (fordi den er dannet som et Horn). Nogle Steder siges ogsaa Snusstūt.
Spîl, Spigl, Spegl, et Speil.
Spodde, Spaada sæg, kynde sig.
Sprikke, Spraake, sprække, revne, gaae itu.
Sprikkfūs, Adj. som lettelig revner. — Af Fūs.
Spærre, ophænge to Torsker tilsammen efter Rumpen for at tørres. Vester paa.
Stab, en Stav, en Kjep. S. Stabbe.
Stōnde, vente, bie; længes efter.
Stroppen, halvmoden. Siges om Æg, som ere næsten udrugede. Nordenfj.
Struke, stryge. S. Strouke.
Støite, støde; støde for Hovedet.
Støtvurug, stedsevarende.
Svaldæmte, fortladen af Ansigt, skummel af Udseende. Hard. (S. Dæme.)

Svend,

Svend, en Ungkarl. Heraf; Svendkall, en gammel Ungkarl.
Sør, Syd, Sønden. Sør i Laande, i det sydlige Land.

Tave, Taav, et lidet afrevet Stykke, en Pjalt. Vester paa.
Tave sæg, gaar i smaa Stykker, splitte sig ad.
Tēhold, Tilhold, Opholdssted.
Tiding, en Tidende, Efterretning.
Tōs, Taage øverst paa Fjeldene. Nordenfj.
Traatomkring, rundt omkring.
Trakke, træde, trade paa.
Tūr, et Slags Hovedpynt; en Haartop.
Tarren, sær; vanskelig at omgaaes.

Ufysen, ubehagelig, hæslig (f. Ex. Veiret). Berg. S. Fysen.
Upbyrte, aabenbare. Hard.

Utdouins, som er nær ved at døe.
Utfugle, Fugle, som opholde sig ude paa Øerne. Vester paa.

Veig, Væg, en Vei.
Vort, Vært.
Vǣr, Adj. og S. værd, værdig; Værdie, Værd.
Væra, Væla, Verden.
Værskylt, Værskyldæg, som giver sig selv et Værd; it. som er Agtelse værdig, som man skylder Agtelse.

Ævle, stræbe af alle Kræfter. Hard.

Øgt, en Udvært paa Legemet. S. Øksel.
Øie, bruge, forbruge; føre sig til Nytte.
Øien, øde; it. manglende. Æg æ øien paa Tōbak, jeg hav ikke mere Tobak.
Øike, øge, forøge; it. voxe, tiltage.

Anhang.

Norske Viso.

Denne lille Samling af norsk Poesie er tilføiet her som en Prøve af den norske Mundart, saaledes som den endnu tales blandt Almuen paa Landet, og indeholder allene nogle bekjendte Viser, som ere skrevne i det sande Bondesprog. Hvad Ortographien angaaer, da er Udtalen paa det nøieste bleven fulgt, undtagen at jeg for Tydeligheds Skyld har bestandigen skrevet æg, mæg, dæg, sæg, som paa de fleste Steder udtales e, me, de, se. Af samme Aarsag har jeg ogsaa beholdt l og r i de Ord, hvor det første høres næsten som r, og det sidste igien som l. Dog har jeg undertiden for Rimets Skyld ogsaa heri maattet rette mig efter Udtalen. — At tilføie en dansk Oversættelse har jeg anseet for overflødigt, da mine Landsmænd ved Hielp af Ordbogen ville letteligen kunne forklare sig deres Fædrenesprog; og andre kan Indholden neppe interessere.

1.

Skògmøte has Torjer Skjeille.

Denne vakkre Sang er bekjendt overalt i Norge, især formedelst dens raske Melodie; og er forfattet af Digteren Edvard Storm i den Guldbrandsdalske Dialekt.

Stusle Söndags Qvellen *) eingaang for mæg va,
Leit va dæ heime læva;
Tytingen va gjör, aat Skogan strouk æg sta,
Næverskrukka tök ti Næva.
Knaft æg kommin va ti Ulvhûsdalen traang,
Før æg bydja høira naago der som saang;
Maale tyktes me,
Dæ æg kjendtes ve,
Akt paa detta lout æg gjeva.

Best æg gjønnom Kjørrom ²) titta fram aa saag,
Mindst vöntas henna raakaa:
Saa va dæ ho Kari, som ti Grase laag,
Qvät um sin kjære Kjaakaa.
Førkja trudde ho va eismøl aa ti Fre,
Utur Kjæften rain qva Hjerte sa ho te;
Dæ æg høirte her
Taa mi Jænte kjær
Bære mæg hel Tyting smaakaa.

Gjønnom Dalen rain ei litöl Finne fort,
Fjeill sto paa qvar si Sie;
Fyrun ³) va taa Gräs aa gule Blome gjort,
Hæg aa Older dækte Lie.
Høgre up va vuxe ⁴) Furu, Bjørk aa Graan,
Graane gaamul va, ha baae Skjæg aa Maan,
Vigga ogo faar,
Ti støtvurug Vaar
Nødde stigan Skög aa bie.

Framve

*) Söndags Qvellen eller Söndags Efteaft.

²) Pluralis af Kjørr eller Kjærr, en Busk.

³) Fyrun er Bredden af Bækken, eller egentlig den Fure, hvorigjennem den rinder.

⁴) Particip af være, voxe, groe.

ramve Elve sto ein gaamail Søljukail,
i Skuggin qvilte Jænta.
utul planta 'aam for qvar, som der vart ail,
Rest for han ho Kari venta.
han ti hennas Saang fek Ret for slik ei Gjæl [5]),
eim som høire ho, æ støt aa rae sæl:
Nær ho qvædja vil,
Fuglein sjøl ti stil,
Strie Foss sit Loupan lenta.

ntje nok, mi Kari! tænkte æg ve mæg,
æntun dit Maal misunne;
Sjølve Jutul faafængt hærma ette dæg,
Inskje han dæg likne kunne.
Neire va dæ, Fisken fjølg ti Vatne sto,
jønu søst ti Brone [6]) lysta høira ho:
Gjek dæ mæ døm saa,
Kan full' gjetas paa,
va æg haa tad Saangen funne.

ta for sæg sjøl mit Sinn ti Laagaa braitt,
naft æg mit Øire trudde;
loe snøggar hel' dæ plæga ti mæg rain,
kjendt Glæe ti mæg budde.
roppen bebra, Hjerta pikka Slag i Slag,
Elder ha dæ livt hei' venta slik ein Dag,
Intje sjøl æg veit,
Kaales Kjærleheit
p aa ne paa Vete snudde.

akkre Dal! saa qvat ho, vakrar var du vist,
os du 'an Torjer Skjeille!
ei, mi Kari! skreik æg, naa syng du imist,
Sjøl du prye dessa Fjeille.
Rossaalændt aa røisaat vakkert æ mæ de [7]);
i din Arm æ Himil onde qvart eld Tre;
Kari! nær som du
Intje fins saa tru,
Dal æ styg for mæg aa aille.

Førkja

[5]) Gjæl (efter Udtalen) isteden for Gjær.

[6]) Brone skal maaskee betyde en Have for Kreaturene øverst paa Fjelbet.

[7]) De moesbegroede og stenede Steder blive skjønne ved din Nærværelse, de staaer her isteden for dæg.

Førkja reint hainfælla, reint forondra va,
Kor skulle ho mæg vente?
Knaft ho kunne blaase [8]), for ho vart for gla,
Da ho mæg paa Maale kjendte.
Fystonde ho tök mæg full' for einqvart Troil,
For ein Nøk, ein Jutul, som her ha Tehvil;
Sia truga ho
Mæg som lægjand sto:
Fule Gut, æg dæg ska mænte.

Æ dæ viar spørjan, kaales dæ gjek te?
Kaa skul' æg eina gjæra?
Onde saaman Søljun slongde æg mæg ne,
Tæt ve Jænta lout dæ væra.
Rium te os kjystas, rium te os lög,
Takom fek os full' aat einqvart anna Hög;
Kjæm dæ ofte paa [9])
Dæ os raakaas saa,
Kan æg slike Daagaa bæra?

[8]) trække Veiret.

[9]) hændte det sig ofte.

2.

Alderdomin.

Efterfølgende Stykke er ligeledes forfattet af Guldbrandsdølen E. Storm, i hans Fødeegns Dialekt.

Gamail Kaillen kom ti Stugu,
Snjog hek kring fleinskæilla Hugu;
Krykkja hjalp 'aam stä aat Aarin,
Utur Ougo pulla Taarin.
Han taa reina Elsskindsbrök
Sylvbesline [1]) Snushoin tök,
Stabbin sætte han sæg paa,
Bydja skjølvand qvædja saa:

Douins Fyribo æ komin,
Skrøplcheit aa Alderdomin;

Ayleivs,

[1]) sølvbeslagne.

Avleivs, ail aa reint aavraakaa
Bydja Kroppen naa aa skaakaa;
Onde Bøl taa maange Aar
Stolpein dirra kor æg gaar,
Huse regga trast i køil,
Kroppen dætt aa bli te Møil.

Hugu støt aat Douin nikka,
Laakt aa sakte Hjerta pikka,
Braatne Tæin ti Kjæften skrangla,
Armein knaft aat Ærlom hangla,
Som ein Skugge gaar æg her,
Sksidde fyri Ougo fær [2]),
Skrukne Hiro tæfte æ,
Bære Jom døm høire fæ.

Støt æg gjere bære suttra,
Aa paa æille grættin puttra,
Ille lyt æg rae laate,
Ingjen handla mæg te Maate.
Æ æg eismøl, ønskje æg
Dæ æg naagoin hø ve mæg;
Kjæm dæ Folk, æg tærrin bli;
Ælderdomin ingjen li.

Andsam for mæg sjøl aa andre,
Vil æg Tehoil snøgt forandre;
Kjørkegaren paa mæg stonda,
Main mæ Jaaen hit sæg skonda;
Dumme Ougo trykkjas hōp,
Budde Krop lægs ti ei Grōp;
Forkunt Markjen intje fæ [3]),
Bære Skind aa Bein dæ æ.

[2]) En tyk Taage svæver for mine Øine.

[3]) Jorden faaer intet udmærket.

3.

Paa Kongjins Føslodag.

Denne almindelig bekjendte Sang indeholder en Samtale imellem en Fjeldbonde og en Havbonde, som mødtes just paa Kongens Fødselsdag. Den er ogsaa skreven af E. Storm, og, som det synes, i den nordhordlehnske Mundart, men i hvilken egentlig Dialekt, er mig ubekjendt.

F. B. No kom æg ta Fjella, der rouk Snjøven liksò Hava,
Knap va dæ paa Skino [1]) me hadde sloppe fram;
H. B. No kom æg ta Sjona, der rouk-likso ei Snjøkava,
Knap va dæ mæ Baaten æg raakjaa hadde Land
a 2. Ja Gud signa Mota aa væl va dæ me fans,
Me idag vil drikka aa snu os i ein Dans.
Me veit væl du kjenna Primstaven.

F. B. Æg skout to par Rjupa, trei par Katra aa ein Hara,
So paa Vildt me intje tryte ska idag.
H. B. Kokefisk æg drog mæ Qveitebän, so ret va rara,
Brosme, Tosk aa Laangja [2]) gje me te vort Lag.
a 2. Mæ ho tæk me Drikka [3]), Jule æ no all,
Karra vor aa Bolla æ baa tør aa kall?
Me finda væl Raa for dæ eindbaa.

F. B. Me ha trut dæ Folkje bært skul glæ's paa Føslodagjen.
Aat han Kristian han Kongjen vor han Far;
Men æg blei forbina, lo so æg fek Ilde i Magjen,
Daa æg mæ ei Fure blei ei Huldra var;
Ho va fjelg aa pynta retso ho va Brur,
Ho slog paa sit Laangspel Luri Luri Lur,
Aa hondrade Huldre dei dansa.

H. B. Qva va dæ ho saang?
F. B. Høir no paa eingaang:
Lua, Lua Bodn,
Mykja, mykja Kodn
Ska i Aar i Norgja trivas!
Dæ spaar æg paa Folkjevennens Føslodag,
Han ska glæ sit Rike, bringe alt i Lag,
Aa for Bodnebodn ret bli te ei Behag!

H. B.

[1]) Plur. af Ski, Skier.
[2]) Langen (en Torskeart).
[3]) Men hvorfra faae vi noget at drikke?

H. B. Du sku set ei Havfru, ho va væl so fielg so andra,
Ho mæ Taang aa Sjøskjæl fletta hadde Haar;
Ho forbou idag, æg intje længar maatte vandra,
Men kos drag aat Landa, drikka mæg ei Taar.

F. B. Aa mi Granna! sjung du mæg den Havfru-Saang,
Hav aa Fjell ska baada lya paa eingaang,
At Havfrua retteleg spaadda.

H. B. Arva-Retti maa
Dar gro Mosse paa!
Kongjens Arva-Ret
Staa ti Væra det!
Einvoldskongjin læva! læva!
Gud gje Fisk ta Hava, Høi aa Korn ta Land,
Søll aa Jern ta Fjella, Skoga aat vor Strand,
Aa gje Veiska trivas, so trivs quer ein Mand!

4.

Bonden i Brydlupsgaren.

Denne komiske og bekjendte Vise er forfattet i Anledning af en Præstedatters Bryllup i Strandebarm, 10 Mile synden for Bergen, og skreven omtrent i den hardangerske Dialekt.

I rykandes Ovær aa fykande Vind
I Fjoren æg bauta før æg kom herind,
Aa Sjøen han sto i ei Røire;
Men ret saa æg va no ein Molle ifraa,
Saa hour æg da ljona aa dondra i Skraa,
Da brast saa ein Dott for mit Øire.

Æg streka paa Segle, æg sprang up paa Land,
Aa loupte paa Skogjen dæ snyggast æg vant,
Æg tænkte at Svensken va næra.
I Ørslo æg traava aa vitst ingjen Vei,
Te meira æg loupte, te værre da blei,
Æg ropte aa skreik paa vor Herra!

Aa ret te mi Lykka kor ørslen æg var,
Saa dat æg utøve i Præsten sin Gar,

Men

Men kors mæg! kor blei æg forbina!
Der hour' æg aa saag æg saa upsat eit Rusk;
Æg lyte fortællja qvar Taav aa qvar Tusk [1]),
Saa mykkje æg hæva i Minna.

Dæ føsta æg møta, da va ret ei Tous,
Va maala aa flingsa, men Haave sat lous [2]),
Aa Stakkjen va brei saa ei Laave;
Saa kom der ei Horg, baae skratla aa lo,
Va stasa saa Futen i søllspente Sko,
Aa adle va mjøla i Haave.

Dei dreiv ind i Staavo, men atte sto æg,
Æg ondras paa dekta, aa tænkte mæ mæg:
Tru her æ Utskrivels' paa Garen?
Daa blei æg saa fælen, æg skaalv saa ei Mær,
Æg tænkte, no fær du paa Axlo Gevær,
Saa stænd du saa Fuglen i Snaren [3]).

Æg svaartna saa Joro, æg dat nër i Kne,
Saa kom der ei Kjærring, hu spraaka mæg te,
Hu helsa aa nikka mæ Haave;
Hu sporra om æg vilde drikke ein Gaang,
Æg lætta paa Huo, i Øire da saang,
Saa slaka æg ind uti Staave.

Der hour' æg aa saag æg saa upsat ein Stās,
Dei aat aa dei drukke mæ stor Trebelās,
Thi Brydlup Herr Kristen han gjore
Te Dotter si Soffi, hu fek no ein Præst;
Æg glana kring Staavo, dæ æg kunde best,
Sjaa Bruro hu sat up mæ Bore.

Hu sat no aa littra aa glittra saa Glās
Taa Kraakesøll=Snore aa Krambuestās,
Guldbore aa Frōnser kring Stakkjen;
Aa Trøia va kraata, hu Kruna ei bar,
Søllbælte va bōrte, bærhaavda hu var,
Aa Haave va mjøla i Nakkjen.

Paa

1) qvar Taav aa qvar Tusk, eller, som det ogsaa heder, qvar Gran aa qvar Rusk, hver Smule.

2) Hovedet sad løs, d. e. hun kunde bevæge Hovedet; hvilket ikke pleier at være Tilfældet med de kronede Brude paa Landet.

3) Snaren er fæmininum og skulde hede Snaro.

Paa Bore sto Rettar mæ Supa aa Sill,
Aa store Kjøtlaare, deronde laag Eill [4]),
Paa Fate der laag no ei Høna;
Aa midte paa Bore sto Krimskrams mæ Søll,
Der atmæ sto Kruser aa Koppar mæ Øl,
Ja Blomar aa Brakjebær grøna.

Der sto Havrakaka, ya strødde mæ Mjøl,
Aa Dravle aa Møkkja laag der paa ei Fjøl;
Aa smaaskorne Qveitebrø = Stompar.
I Krusebraat laag der baa Krydder aa Salt,
I Dongjer laag Graasei saa tjuk saa hu valt [5])
Aa fyldte Kamshaave aa Klompar.

Aa rundt omkring Bore sto Bonkar mæ Graut,
Den laag uti Dongjer, han va intje blout;
Mæ qvar Borvisk laag der ei Tripsa [6]).
Al Maten va krydda mæ Grās aa mæ Blōm,
Te Smør aa Bykaka va der intje Rōm;
Eg saag ikkje helle ei Lepsa.

Men daa maa du veta, Bykaren han sleit
Paa Kjøtlaar aa Skinka, i Stompen han beit,
Aa store Glās Øl dei utdrukka.
Der drak dei eit Slag, dæ va like saa Bla,
Dei kasta deri ein Klomp Salt helle to,
Dei ouste dæ utur ei Krukka.

Aa ret saa dei sat up mæ Bore aa sleit [7]),
Daa hour' æg eit Læt saa ei aalute Gjeit,
Da bræka aa knorra aa bura;
Eg tør intje seia dæ læt saa for stygt,
Daa kjæm der ein Vildtysk aa strouk paa ei Løgt [8]),
Aa andre paa Felene skura.

Sjaa

4) I den Tid, Visen er skreven, brugte man at sætte et Fyrfad med Gloder under Stegen paa Bordet, udentvivl for at holde den varm.

5) saa tyk som den kunde være. valt er et eget Imperfekt, hvis Præsens jeg ikke kjender.

6) Tripsa betyder her en Serviette.

7) havde travelt med at spise.

8) Vildtysk vil formodentlig ikke sige andet end een af de overgivne og svadsige Tydskere, hvoraf der i den Tid var en heel Hoben i Bergen. Hvad Bonden forstaaer ved Løgt, veed jeg ikke, uden det skulde være en Cymbel, som den tydske Musikant slog paa.

Sjaa somme dei blæs uti Kjæppar aa Staang,
Ein aat paa ei Pølsa, va tre Aken laang [9]),
Han beit uti Pølso aa hikka;
Æg trur nok den Pølso va mæjale heit [10]),
Thi Fingrane likra saa tit saa han beit,
Aa Ougene sto saa ei Brikka.

Dei drak aa dei helsa aa snakte paa Rysk [11]);
Dei jærka mæ Kjæften sgaa stygt saa ein Tysk;
Dæ va nok om Pølso dei trætta.
Men sidstpaa saa blei æg baa svulten aa tør,
Saa kom der ei Kjærring igjønnom ei Dør,
Paa Kruso aa Kanno ho lætta.

Hu bou mæg aa drikka ei Krukka mæ Blo,
Æg kjysta paa Haando, æg skaalv der æg sto,
Aa tok imot Krukko aa takka.
Saa drak æg 'ur Krukka qvar einaste Taar,
Daa blei æg saa moten, æg greide mit Haar,
Aa innor aat bore æg slakka.

Der skjænkte dei mæg ei Potta mæ Mjø,
Aa rakte derte ein Borrisk mæ Brø,
Mæ Brøe dæ stak æg i Barmen.
Aa ret saa dei sat i den fagrasta Leik,
Daa reiste dei adle fraa Bore aa skreik,
Aa fata qvarandre i Armen.

Æg tyktes, dei vilde baa bitast aa sladst,
Dei brægte ret likesaa Smalen i Frost,
Qvarare i Ougene ramsla.
Daa kjæm der saa maange saa fleit aa bar ut,
Dei loupte i Tommel baa Touser aa Gut,
Al Maten taa Bore dei kramsla.

Daa detta va maka aa Golve va reint,
Saa dansa Bykaren mæ Tousene veint,

Men

9) Bondens Kjæppar aa Staang betyde Fløiter, og hans tre Alen lange Pølsa en Klaironette.

10) skikkelig heed. mæjale er et Adverbium, som forekommer meget hyppig i Hardangernes Tale, og betyder: overmaade.

11) paa Russisk, d. e. noget uforstaaeligt Pludder.

Men Bruro hu sat saa ei Kruna [12]).
Dei Stadsmøiar [13]) hoppa baa knøsne aa kjæk,
Da va som dei vare forgyldt paa qvar Flæk,
Aa glimra aav al deira Buna.

Dåa dei hadde dansa den Natto saa laang,
Saa tôk æg mi Hug aa flaka min Gaang,
Daa blei der eit Rusk uti Staavo;
Qvar Bykår han nappa ei Jænta mæ sæg,
Aa Præstan tôk Bruro, men ingjen tôk mæg,
Dei trippa saa snygt ind at Kaavo.

Daa detta va sluta, saa drôg æg min Vei,
Æg kunn' intje længare skjøna paa dei,
Thi Tousane ville mæg laaka;
Saa gav dei mæg Drikke, saa gav dei mæg Måt,
Korøve æg blei ret saa hjærtelæg qvåt,
Saa monne æg heimatte flaaka.

12) Kruna er egentlig den Krone, Bruden bærer paa Hovedet; men siges ogsaa om stille og ærbare Fruentimmer.

13) Kjøbsteddamerne.

5.

Heimatkomsten.

Efterstaaende Ballade eller saakaldte Slot er digtet af Stoksteth i den nordalske Dialekt, efter samme Melodie som den første Vise i denne Samling. — Jeg har taget mig den Frihed at afskrive den af Hermoder No. 12, hvor den er aftrykt med en dansk Oversættelse og Anmærkninger, da jeg troer at den baade ihenseende til Sproget og Indholden vil interessere flere end hiint Skrifts Læsere.

Længje venta Lourdags Qvellen eingaang kom,
Sole saak båk onde Lie,
Ylrøik-Skodda la sæg heile Aasen om *)
Sporv aa Sulu tôk te tie.
Jôm taa Elvefossun durå som paa nyt,
Ola Tordyvil'n vakna, floug op, surra lyt,

Ette-

*) Ved stille Veir lægger der sig som en Taage (Skodde) omkring Horizonten, og viser sig meest ved Solens Nedgang.

Ettehaande vart
Meir aa meire qvart,
Aa mæ Qvellen tōk te lie.

Saamaa Eftan kom me heim taa Kjøpenham',
Ikkje Kjaakaan kun' me vente:
Fast me løp full' ratt, me tyktes lel va Skam,
At æg sku saa længje lente.
Sette Dagjen [2]) raak me heim fraa Krestian,
Bære maa masere kem som bære kan,
Mæ dæ vest æg vist,
Hulous vart æg sidst,
Skjøndt me ingjen Svie kjendte.

Frunsahatten [3]) hak paa gule Vægjin trast,
Jæmte blanke Pallask hængde.
Kallen mødte mæg aa trykte Nævan fast,
Han saa nær te Golvs me slængde.
Graaten qvavd' an., ikkje fek 'an fram eit Or.
Sidst paa bygd' an skrike: Guds Fre, kjære Thor!
Ha døk alt exsert,
Æ døk permetērt?
Eine Or de andre trængde.

Aa naa lout æg gjær' an tydele Beskje,
Korles Sjøl 'an Far [4]) fek læva;
Om 'an takom ve Paraten tedde se;
Om 'an lōg nær Karryn stræva;
Om 'an taalaa Tydsk, ell' Folkje sjøl forsto,
Bær ell' Farfar has, som kopan aat os sto;
Daa me svaaraa ja,
Bann 'an dæ va bra!
Huva strouk, ba: Kongjin læva!

Nø døm ikkje, gat 'an, om 'an vaagaa tør
Sjøl aa sjaa paa norske Dalin?
Hø me svaaraa nei, saa veit æg ratt ou før,
Han hø vorte vild aa galin.

Jou,

[2]) Den sjette Dag. Han havde i fer Dage i Sommerheden lagt nogle og tredive norske Mile tilbage paa sine Fødder, fra Christiania.

[3]) Den fryndsede Hat. Læseren maa vide at Thor var en Garder til Hest; og i den Tid, Digtet blev skrevet, bar Hest-Garden brede galonerede Hatte med opstaaende brede Sølvtraadfryndser.

[4]) Sjøl 'an Far (han Far selv) er en Benævnelse, hvorved Nordolen hos sig selv altid forstaaer Kongen, naar der tales om ham.

Jou, han vil full gjinne han, saa svaaraa me,
Men di store Herrein vil 'kje gjinne te —
Nei sjaa Juten du [5]),
Skreik 'an, harm ti Hu,
Juten raar lel mest ti Galin [6]).

Mæ me oras, fek 'an haale Nykkjyl fat,
Trast blommaalaa Roskāp gapte,
Tōk Sylvkanna, blank som Snor paa nye Hat,
Gjek te Kjellars sjøl aa tapte;
Aa saa bou mæg Singot Thor, aa drak mæg te,
Ba mæg gjæra Kanna redele Beskjē:
Drik dæg otyst naa,
Beigen ha leit paa,
Sa 'an, aa mæg strouk aa klapte.

Hø me kunja redde heile Norges-Land,
Gjort dæ ingjin før ha kunne,
Uti dæ, som æg ve dette Klappe fand,
Sku me Tak aa Løn ha funne.
Længje lout æg sjaa paa 'n tyst, saa skout 'an [7]) blit
Ouge brettug paa mæg, saa dæ møbte mit —
Aller Hjerte slōg
Sødt som mit dæ jøg,
Aller Blo saa let ha runne.

Hælvmørkt va dæ. Bringa vart saa veik aa lind;
Kallen ba mæg gaa sta saavaa,
Sa, ho Anne ha gjort op, aa gla ti Sind
Gjek 'an ind uti sin Kaavaa.
Me gjek up paa Rammen gjønnom kjinte Traap,
Som me ofte tōk i tri hel' fire Hop,
Men naa va me gla
Faa ti Touge ta,
Role Qvile sjøl me laavaa.

Reine Lakjen breid paa høge Sengje laag,
Den ei lækker Jinte gjore,
Hennas Anlet før mit Ouge aller saag,
Men kor vart naa mæ mæg vore!

Aa

5) Nei see mig til den Jyde. (See Forerindringen, S. II).

6) Galin (efter Udtalen) istedenfor Garin.

7) skout 'an er Imperfektum af skjote, skyde.

Aa saa kjøm du braat ou paa mæg, sa ho, Thor!
Hø me trudd dæ, sku full Sengja vore gjor —
Færog trast vart ho;
Me handfallin sto,
Ikkje kunne saa fram Ore.

Køm kan seia, kor kom ditta paa mæg naa?
Me som ha saa vie vanka;
Aasse Jintur saag saa let paa spiske Taa
Flokkevis paa Gatun spanka,
Døm som fagre va som Blomma paa ei Eng,
Me, som vaaga mæ døm mang ein lystig Slæng *).
Paa Komedi va,
Aa vart bære gla,
Aller kjinde Hjerte banka.

Me saa reint førsjettra, saa førsteina staar
Før ei vesöl Bondejænte,
Børføt, ti ein Stak, mæ lange slætta Haar,
Men saa veip som Kjaakaan kjendte;
Vein som Maanin, nær ho, tile Housteqvell,
Titte fram aa jøser up baa Jöt aa Fjell,
Sto ho her for me,
Saag mæg up aa ne,
Mæa me ti Laagaa brændte.

Hø naa vorre jøst omkring mæg som ein Dag,
Hø dæ vorre Julnats Mørkje,
Nuk ho va hær ho! alt anna va slikt slag,
Ouge bære hek paa Førkje;
Ja baa Liv aa Sands i blotten Ougo laag.
Gjønnom døm ho sikkert Ell tga Hjerte saag.
Baae tige stil,
Ingjo mæle vil;
Henna Lyst, mæg fela Størkje.

Sidst den fule Tousa lel kom fyst te Or,
Hælvvægs baais Ouger mødtes:
Sei kaa æ som fël dæg? ha du ilt min Thor?
Aller Gardis-Kär kan trøttes?
Intje følas du før Tous i Aavadeil?
Nein 'n æ, dæ veit æg, jæmvæl grann aa heil,

Tryt

*) Slæng betyder egentlig Svingen, men er her et lystigt Udtryk for at betegne Dands.

Trŷt dæg naakan Ting,
Sei, aa trast æg spring;
Aller æg ve Omak stødtes [9]).

Anne, vakre Anne! alt for væl du veit,
Kor vidt Fagres Vær sæg strækkjer,
Men du veit 'kje lel d' æ du som Kjærleheit,
Naa fyst ti min Barm upvækkjer.
Bli du her, saa intje, intje fattes mæg;
Flyg du bort, saa flyg aa Hjerte bort me dæg;
Fæ me dæg ti Arm,
Aat min glae Barm
Ingol Frygt hel' Fare rækkjer.

Sei kor kjøm du fraa, du Aaværk paa Guds Jöl [10])!
Va du længje her paa Gare?
Æ du boren fri? Hel' vart saa fager Söl
Lagje Kaar som vorre hare [11])?
Men kaa spør me? — Bære sei mæg, om du maa
Sjøl ennaa som æg for Hand aa Hjerte raa?
Sei mæg reinan ut:
Hø du nokon Gut?
Vreias intje for mi Tale!

Kan du tru, ho va saa sleip, saa fül, at ho
Bære mæg ti Sjune skratta [12])?
Me sto som du saag nær Müs i qvasse Klo
Nødbes moro lynske Katta.
Thor, du prime, sa ho, du paa eingaang spør
Mykkjy meir hel Gummö, Præst aa Klukkar før.
Jad den [13]) trur æg naa
Du ti Svavn maa gaa;
Læg dæg, dæ li langt paa Natta.

Bi

9) Aldrig bliver jeg fortrydelig ved at have nogen Umage.

10) Du fortreffeligste Skabning paa Guds Jord. Jol staaer istedet for Jor.

11) eller bleve saa haarde Kaar af Skjebnen tildeelte en saa smuk Sol.

12) at hun allene loe mig lige i Øinene.

13) Jad den (ja ved den!) er en Slags Bekræftelse, som meest bruges af Fruentimmer, som sjelden bande.

Bi te Morgaas, læt 'an Sjøl da seia dæg,
At daa Mōr di salæ [14]) dødde
Aare Jønsokløite [15]) tōk me Styre ve;
Aa te Svar paa kaa du rødde:
Ikkje ha æg Bo aa sjøl vanvøle me,
Ikkj' aa tru kaa qvar louskjæfta Gūt sa te.
Ikkj' ell' Far din maa
Harm faa aangre paa,
At si Lit paa mæg han ødde.

Borte va ho. Saag du Maanin noko Ti
Jøske qvave Minat skjænkje,
Aa me eit at ti ei Skjy, som fōr forbi,
Gjømmas før du kunne tænkje?
Værre va me stød hel' den som ti slik Nat
Paa eit Stūp i Mørkje sto aaleine at.
Mōtlous ønskte me,
Være faa ti Fre
Al min Qval i Sømn nēsænkje.

Men mæ henna strouk baa Sømn aa Trøtheit fort;
Stusle laag æg at aaleine.
Ho me nyle saag, jog Fre taa Hjerte bort,
Der ho maatte husas eine.
Ougo rann ihōp, aa trast ho for mæg sto,
Blyg aa rou aa qvit som bære Mjølk aa Blo,
Ve kort Or ho sa,
Ve kort Svar ho ga,
Tænkte me: Kaa tru ho meine?

Huttutu! kor vart den Sommaarnaatta laang!
Kor me syntes Sole lenta!
Aava Bringo vart Brystduken alt for traang,
Kor me saart paa Klukka venta!
Fleire Gaange va me paa sku stande op,
Leitt up 'o [16]), mén saa sa mæg einkort: stop!
Ein lyt væra vār;
Jærv aa frammon Kar
Let kan støite blyge Jænta.

Morgaa

[14]) din salig Moder.

[15]) For et Aar ved Midsommer siden. (Af Jonsok og Løite.)

[16]) lede hende op.

Morgaa intje vart for dæ lei langt paa Dag,
Sengje alt me hørde Lærka;
Ræ Jaa vart paa Traakka meir aa meire Jag,
Laavaa-Sengje tōk te knerka;
Sidst me hørde Kallen, mykkjy gla ti Sind,
Rødde ve ho Anne, ropa Folkje ind,
Ba døm dra' sæg paa:
Qvar ein Kjæft ska gaa
Stasele idag aat Kjørka!

Daa han saag mæg klæd ve Dag i snora Kjol,
Mæ stivkraaga Støvlin blanke;
End [17]) han takka Gud, aa spurde: mins du Thol
Daa du lærde rie ranke,
Aa me spaadde dæ du Gardis-Kār sku bli,
Aa faa sjaa for Dag paa Kongjin Glæa di?
Dæ vart taa, mit Baan;
Køm som ha slik Saan,
Intje tør paa Lykka anke.

Sæl æ han, som ha ein Saan, som aktas val [18])
For sin Kongjes Liv faa vaake —
Aa den Saan, sa æg, va mykkjy meire sæl,
Som Gud ga te Fār din Maake!
Maang ein Gār kan snart gje vuxin Gardis-Kār;
Mæ ein Far som du vart mykkjy meire rar;
Hjerte slikt som dit,
Tør æg seia frit,
Vanskjele ein torde raake.

Bære sa 'an, fek me eingaang Kongjin sjaa!
Fek æg mæt mæg paa 'an glamaa!
Fek æg sjaa 'an fram før heile Folkje staa,
Tru mæg, dæ sku væra Gaamaa!
Fek æg sjaa 'an sat paa Svarte Haldans Stōl [19]),
Femte Frerek lik; aa sa: Gud glæ mit mit Nōl [20])!

Ja

[17]) End sige at, eller, tænk engang at o. s. v.

[18]) val istedenfor vær, værd.

[19]) see, han sad paa Halvdan den sortes Trone. Det er bekjendt af Historien, at Halvdan kaldet den Sorte, var i sin Tid den eneste elskede Konge i Norge, ligesom Frederik den Gode blev det siden.

[20]) Nol istedenfor Nor, Nord.

Ja da tru me vist,
Dæ me kom tesist
Te taa Glæe gaa ti Faaman.

Naa kom Anne, ho va bøsta som ei Brur;
Mæ ko skilna fraa di granne,
Som mæ krusa Haar aa Storfant-Hat aa Tur [21]),
Tykt's sæg bær hel' qvar ei Anne!
Døm som paa Komedi-Brurloup leikte norsk [22]),
Daa Brurpika va tjukvomma som ein Torsk;
Hø døm Anne sét,
Sku dæ vorre let
Faa døm te mæ mæg aa sanne.

Helse, glavært Sind paa frodig Kjæfter lôg,
Braatfri aa oskuldog Mine;
Trast ho saag paa mæg, ho rounand Ougo slog
Ne som om ho frygta mine.
Kor me ønskte naa, me laag for hennas Fôt!
Mæ mæg fela baae Framfær, Maal aa Môt.
Som ei Drotning ho
Blilaat for me sto;
Jou du [23]), Hjerte va ti Pine!

Kallen saag, ho meir hel' ordinari va
Pynta, meire Stås i Brøste,
Fleire Syljur dingla mæ krusera Bla [24]),
Saa dei laangvegs taa 'o jøste;
Snudd 'o rundt i Kring aa lægjand sa te mæg:
Før di Skull mi Anne vist ha bøsta sæg —
Ve dæ eine. Or
Faldt mit Haap te Jôr;
Dett Mi mit Hjerte krøste.

Skjække

[21]) Storfant-Hat er fornemt Folks Hat. Tur er et stadseligt Hovedtøi.

[22]) Komedi-Brurloup, Komedie-Bryllup. Da den Tildragelse foregik, som Digteren her har sat i Riim, gav man paa dansk Theater en Ballet, det danske Bondebryllup kaldet, hvorover mange af den Tids Livvagtskarle opholdte sig; da man havde udstoppet Brudepigerne med Mavepuder.

[23]) Jou du! vil her ikke sige andet end: troe mig!

[24]) Søljur mæ krusera Bla, d. e. Sølvspænder, som Pigerne bære i Brystet, med løse hængende Blade, der ere krusede eller udskaarne i Kanten.

Skjækte som vart utsendt taa Staalbogaa=Brann
Intje kan saa snøg sæg skunne,
Som dæ Agge rav ne ti Hjerte rann,
Daa dæ Or slap 'aam taa Munne.
Aabry va dæ — dersom du hô kaldte di,
Saa kan Anne aller, aller tel bli mi!
Dæ hø vorre bær,
Me ha venta dær
Te ho Stygmôr vorte kunne.

Knaft os heim at kjæm, aa aave Messa va,
Fort sto Forkunmât paa Bore;
Anne sætte fram dæ beste som ho ha,
Trippa, aller mælte Ore;
Flesfespa aa Skjinke, søite Søengraut [25]),
Rumgraut mæ, saa Smørre aave Bredda flout.
Mæ kor hyggjelæg
Anne tedde sæg!
Mæ kor næt ho alting gjore!

Fuldt va Hjerte, men dæ va aa reint aa truk,
Trygt dæ sæg aat Fat min vendte;
Kor fek du ho Anne? sæl va født den Gut
Som te Konno fek slik Fænte!
Ha du kaara ho te' Maake? Kjære! ska
Ho mi Stygmôr bli? saa svaaraa veint ut ja;
Som du vil, saa bli,
Veit du, Villja mi;
Aller fæ du veinar Jænte.

Saan, ho Anne maa bli has som ho ha kjær;
Me kan ikkje paa 'o skjønne.
Mæ dæ veit æg at før kor Dag, ho va her,
Ve me trut, Gud maatt' o lønne.
Intje trøng ho te ei gumul skjølvand Hand;
Mæ kom ho lægs Hôg vaa, ingjin gisse kan.
Vild' ho ha ein Skok,
Fek 'o Guter nok,
Mæ ho alle bære gjøne.

Aa

25) Søengraut er en til rødagtig Grød indkogt Melk.

Aa naa va dæ som dæ datt ei diger Bøl,
Taa mit Hjerte! Trast paa Stunne
Bou me henne up i Lofte [26]) før sæg sjøl,
Høla for 'o best æg kunne;
Ba 'o seia mæg, paa Truheit, køm dæ va
Som ho sæg ti Løndom sjøl utkaara ha;
Svor ho redele,
Kor me vanke, me
Aller før ha Maaken funne.

Sæt dæg, ba ho, svaaraa: æ du Far din lik?
Æ du tru som han taa Sinne?
Kan du teia, saa me aller nokon Svik
Ska ti dæ du saavaas finne?
Vil du sværgja dæ, saa ska du veta faa
Køm dæ æ som al min Høg æ fulle [27]) paa.
Naa veit Gud! — me svôr;
Kort taa hennas Or
Staar mæg ennaa fresk ti Minne.

Minnas du den Dagjin — d' æ full' otte Aar —
Daa du ut vart kommendera?
Mins du daa ho Sigri mæ di gule Haar,
Som sto tætve Offesera?
Ho som græt saa saart, daa du va ropt ve Namn,
Te aa gaa som Gardis-Kär aat Kjøpenhamn;
Da sto der ein Gut,
Som ha mæ gaat ut [28]);
Vakkrar ingjen Kär kan væra.

Da æg saag ho Sigri græt, saa græt aa æg,
Skjøndt me intje te dæg kjendte.
Folkje saag paa dæg, men Guten saag paa mæg,
Aa sæg lægjand aat mæg vendte:
Graat du intje, sa 'an, Baan! for dæ han gaar;
Han ska kommaa at 'aat dæg om nokkre Aar —

Nei,

26) Lofte er et Rum i et paa Stolper bygget Huus, hvor Brude pyntes, de bedste Sager giemmes og vigtige Handeler for sluttedes. Dette Huus heder Loft, for at skille det fra Stabburet,

27) fulle er Particip af falle, falde.

28) som er ogsaa udgaaet, d. e. udkommanderet. Gaae ut er at udskrives til Udmarsch.

Nei, dæ va for dæg,
Dæ me græt, sa æg;
Saa ho Gummo paa mæg skjændte.

Sposs vart æg; han kanskje aller saag mæg før;
Aa me va sakt' bære Baane,
Litöl utur Voxt, aa mykkjy tunn aa tør,
Bleik som Ny i Vintermaane.
Sandt æg svaaraa'n lel [29]); me had' an længje kjær:
Aller saag æg sea het' slik Kärmand her.
Aa saa strouk døk fort,
Han mæ dæg løp bort;
Daa du gjek, ho Sigri daane.

Sigrid dødde bort; du va ho mykkjy kjær,
Kanskje du dæ aller visste?
Mæ ho hø ein Far, han va saa stræng aa tvær,
Vilde trug 'o te dæ siste.
Me va Far= aa Morlous; Guten kom aa fort
Saamaa Væg som du; mæ sea ha me sport,
At 'an hæll sæg bra,
Mykkjy Hyllest ha,
Aa døm noule vil 'aam miste.

Bli mæg naa saa tru aa lov mæg dæ me be;
Sei mæg om 'an lous æ bjivi?
Om i Kjøpenham te bli han akte sæg
Hel' an heimkjynt hit æ drivi?
Mæ du veit naa alt, saa bli mit Vitne du
At aat ingjen annan æg vil gje mi Tru.
Bli han ikkje min,
Ska mit reine Sind
Ingjin Dødele bli givi.

Dermæ tagde ho; aa me vart like klök,
Længje at aa fram fundera;
Endele me baae Hænnan hennes tök,
Ba 'o heilt uprikt̃g væra,
Lovaas dæ me vidste væl qvar Landsmand grant,
Som va ikkje der bekjendt for Skarv aa Fant,

Men

29) det var dog sandt hvad jeg svarede.

Me

Men ein saadan Gut
Fand full' ingjin ut
Uta Namn, som ho begjæra.

Nei! has Namn kan Tonga intje føre fram,
Sa ho, aa sæg fraa mæg vende,
Ore vil paa Læpan dou taa bære Skam,
End om du mæg sku miskjende?
Akta vil me læva saa for dæg som han,
Hel' aa vil me dou mæ Hēr i ogift Stand —
Mæ bi lite lel!
Me bli like sæl:
Montru du has Belet kjende?

Aav ei Hændels fek me eit paa Martnan sjaa
Likt som dæ has eige vore;
Dæ me kjøpte, aa at ingjin Sæl sku faa
Sjaa dæ, ha me ve mæg svore.
Mæ du ha naa faat mæg te aa gaa saa vit,
At me tryg ha te dit Hjertelag sæt Lit;
Detta ska du faa
Slænge Ougo paa,
Kanskje du dæ kjinne tore.

Dermæ tōk ho fram ein lækker Nykkjylring,
Knep sa Laase, up floug Kista;
Tōk saa ut aav Leddik liten indsvøst Ting,
Raak mæg dæ, aa skaalv aa rista —
Døm naa om mit Hjerte, som dit eige vil;
Skulla maa bli di; me hø nok sjøl tagd stil.
Me te vikle ut [30]),
Længtes sjaa kaa Gut —
Da ein Spēl mit Anlet vista.

Neint førtomla datt æg trast ve henna ne,
Trykt 'o tæt ind aat mit Hjerte.
Maal aa Mæle længje burte va for me;
Glæa blanna va mæ Smerte —
Ja dæ va dæg sjøl æg græt for, kjære Thor!
Aa naa æ me vist den sælaste paa Jor;
Nær du like mæg
Som æg hæll taa dæg,
Ha me alt dæ æg begjærte.

Naa

[30]) jeg gav mig strax til at vikle det op.

Naa kom Far min, fand ho Anne i min Arm,
Saag dæ Graat i Ougo lyste;
Kjærle trykte han os baae te sin Barm,
Alle tri saa va os tyste.
Stoft saa sa 'an: jou naa sjer æg kan dæ li,
Dok ha nytta som æg trudde dokkers Ti;
Aa naa ha me naat
Dæ me sjøl ha spaat;
Mæ for gla has Hand os kjyste.

6.

Guten aa Jænta paa Fjøshjellen.

Efterstaaende bekjendte Vise er af E. Storm, skreven i den Guldbrandsdalske Dialekt.

Guten.

Go Qvell, mi Mari! her æ æg,
Aa Tak for seinaste Lagje; :,:
For qvar ein Leik, æg gjore mæ dæg
Ti Lagje.
For qvar ein Leik, æg gjöre mæ dæg
Fraa Qvellen te ljøste fram Dagje.

Jænta svaarar.

Ola! Qvafor kom du intje for paa Qvellen?
Længje æg paa dæg ha ligji stonda;
Knaft æg beilla haade, frosne! onde Fellen [1]),
Au, du æ saa valin, flør dæg ondal
Mæ du lig', faa seig mæg, kjenne du den Guten,
Som i Fjor kom flugand, daa æg lær ti Stuten,
Følgde mæg aat Sæle, la sæg up paa Hjellen,
Aa sæg firi Ottun [2]) ut at stonda.

M 2 Guten.

[1]) Fellen (Feld) er et tilberedt Faareskind, som bruges istedet for Overdyne.

[2]) for det blev Dag.

Guten.

Du minds full' bær hel' æg dæg si *),
Qva Guten sommaa Ti taalaa, :,:
Naa ska du væra Førkja mi,
Hain taalaa;
Naa ska du væra Førkja mi,
Oframt dæ hine vil baalaa.

Jænta.

Gjeine trur æg mange Jænto likte ille,
Dæ du sig ingor einnol akta,
Dæ du sjaa mæg stana, døm nok intje ville,
Ette dæg, min Gut, døm sjølve trakta;
Elder naagoin Ting ei Førkje bære smaakaa,
Hel' aa væra eismøl um ein vakker Kjaqkaa,
Som mæ Truskap hines Omak veit aa spille,
Nær døm ette haam som gælne fakta.

Guten.

Aa keim som har ei slik som du,
Fæ ælder Hög te haa fleire :,:
Naa ha du gjeve mæg Hain aa Tru
For fleire;
Naa ha du gjeve mæg Hain aa Tru,
Æg ønskje mæg intje meire.

Jænta.

Æ du væl fornøgd mæ haa mæg te di Jænte,
Tru mæg, æg dæg intje mindre lika.
Længje før dein Qvellen, som dæg aat mæg sendte,
Vakkre Gut! paa dæg ho Mari snika.
Desse friske Ou-o, dette gule Haare,
Slik vælvurin Krop aa slikt eit Kjøt paa Laare,
Slik ein Gut saa staut, qvar Førkje som 'aam kjendte,
Kanskje vakkrast Huldre sjøl, hain gjikka.

Guten.

*) du erindrer nok bedre end jeg siger dig. si staaer her istedenfor sere.

Guten.

Aa nei, naa bær dæ riktogt aav!
Naa høla du for mykje; :,:
Du gjè mæg aavelæg te Laav [4])
For mykje!
Du gje mæg rae slikt eit Laav
Som høva dæg sjøl, me tykje.

Jænta.

Elder æ dæ mogle dæg for mykje rose,
Sjaa dæg finds dæ alt som Gute prye;
Lykkjelæ æ Førkja, du hall' vær [5]) aa kjose,
Ondras intje um æg æ aabrye!
Skulle slik ein Gut væl finds et andres Arme?
Skulle du sjaa andre Førkjo taakaa Varme?
Skulle du væl leikè onde fremmon Rye?
Daa æg vist saag ælder meire Ljose.

Guten.

Vær intje ræd, æg galin flyg'
Fraa dæg aat einnol Førkje :,:
Möt dæg me tykjes væra styg
Ovar Førkje.
Hö nøias te aa væra styg,
For Sol støtt Stjeinnun [6]) mørkje.

Jænta.

Gje dæg bær' hit aa sov saa væl aa rose,
Armen min din qvite Krop let fægne!
Tes os gjønom Ljoren bydja skimte Sole,
Tes dæ Dagen bydja sæg aa tægne,

Sov'

4) du tillægger mig for megen Roes.

5) som du holder værd.

6) Stjernerne.

Sov' os sødt. — Tāk, vakkra Hulder! te aa sulle [7].
Du mæ sakte Leike os ti Sømn ska hulle:
Elder vækkjas os taa naagor sælin Tole [8],
Sist os ti ei Grævt staa baae sægne.

[7]) lalle, synge kjelent.

[8]) Tole eller Tore, Torden.

7.

Sæterreise.

Denne og den efterfølgende ere tvende Hyrdeviser, ligeledes skrevne af E. Storm i Guldbrandsdalens Dialekt.

Markje grønas, Snjøgen braana, Fjeil bli bært taa Louvesprœt,
Murinykjyl [1]) staar ti Dalom, Kue sæg fæ æta mæt,
Alt som livi bydja kræke, Bjøinen kjæm taa Hie fram,
Utur Fjose spring fornøgde Ku aa Kælv aa Sou aa Lam.

Veikle Fugle læ sæg høire, Tiur sit paa Furuqvist,
Qvar som kjeinne at sin Maakaa syng mæ Högna: tak for sist!
Blande Saang ti Fjeilke joma, Gouk aa Rui aa Jerp aa Trost,
Kappas um kæim best kain rope Glæe ut for sluta Frost.

Sole skjin paa Aakerreinom, Tellain retnaa borte æ,
Ylen æ ti Være komin [2]), Plōg aa Haarv lyt laagaas te;
Guten vele um Hafeillein [3]), Engjen ska aa røjas naa,
Dæ betye for Budeia: Bøling ska te Sæters gaa.

Komme Kæna, komme følgje, kom Guldraapke, kom Spelin [4])!
Kyra, Kælve! døk' æg føre vil ti Sæterqvee ind;
Uta Fare ska' os læva, Busvein hæll' os fri for Bjøin,
Qva han intje haanom frykta, frykta han Budeias Høin.

Leike

[1]) Mariæ Negleband, udentvivl en Primula veris.

[2]) Varmen er kommen i Luften ɔ: det begynder at blive varmt.

[3]) Hafeille er et Slags Gjerde eller Indhegn, der bestaaer af smaa Gran- eller Fyrretræer.

[4]) Guldraape og Spelin ere Navne paa Kreaturene.

Feite Grase ska døk' æta, drikkje klaare Kjælla te,
Qvar ein Dag ska Gjæstbo væra, Mät ska naa aat døkre Kne;
Døk' for Vinters Frost aa Kæille, Svælt aa Hunger Ret ska faa [5]);
Ingor Hulder bære Kryttur hel' som døk' ska slä haa.

Mjølk aa Rjame, Smør aa Kjuke, Ost aa qva som forkunt æ,
Mysu, slikt aa anna meire vist os her aafællun fæ;
Saa ska os i Sommaar læva, tes dæ Snjogen bli for sleim,
Dæmæ vends os aat Bygden, fær mæ Smør aa Bøling heim.

5) J skal faae Erstatning for o. s. v.

8.

Heimreise fraa Sæteren.

Os ha gjort qva gjæras skulle, ysta Ost aa kinna Smør,
Naa staa æ aa kløvja [1]) Hiksjom, sættja Laar for Sæterdør.
Korkje finde dæ meire Føe her for Heie hel' for Krist,
Gla æ os, os slæp aat Bygden, meire gla æ Kue vist.

Farvæl Qe [2]), som ofte gjore bloutast Blömsterseng 'pum mæg,
Nær æg tæt ve Høgsdags Leite jøp aa slængde mæg paa dæg.
Farvæl Sel! mi kjære Stugu, som saa mangt mit Arbei saag!
Montru di aa mærkte naagaa, nær Stakællom sjaa mæg laag?

Farvæl Vaark, som Fænan gnaagaa, der æg gjete mangein Gaang;
Farvæl Søg, som ofte joma taa min Lur aa Stut aa Saang!
Farvæl Hilder, som der budde! fløt naa du ti Sæle ind;
Vinters Ti æ ilt aa ligje ute baa for Vær aa Vind.

Kom naa alt ti Sætre finnas, som aa følg aat Bygden ne!
Heile Jore æ naa røjugt, qvart eit Straa høir Fænan te;
Skond dæk', Folkje venta heime, Bufærslessa vil døm haa:
Her æ intje meire gjæra; Folk aa Fæna, læt os gaa!

1) lægge Kløverne paa, belæsse.
2) Qve er den indhegnede Eng, hvorpaa Kreaturene græsse.

9.

Jørkja aat Guten.

Denne Vise er skreven i samme Dialekt og af samme Digter som tvende foregaaende.

Keim æ naa dæ, som rusla
Ve Sæterdør?
Aa æ dæ dæg som tusla
Ve Glase før;
Saa kom ind,
Guten min!
Aa trevle dæg fram aat Skjellen,
Der ligg' æg onde Fellen.

Ho Mor gjek heim aat Galen
Før Mjølke-Ti,
Ho bli full' ne i Dalen
Ei litöl Ri:
Lig sjaa me
Her ti Fre,
Tes Sole bydja aa rænne,
Saa kjæm 'o Mor atænne.

Aa gje ho vilde tryte
Te Dugulmöt *)!
Aa gje os kunna yte
Mæ Hain aa Föt
Ottun graa
Ne at, saa
At Dagjen intje skul' sprætte,
Før os taa Lyst vø mætte!

Dæ vilde længer drye
Hel' Jutuls Liv;
Aa mæ blaa Bergeslye
Möt Vind staar stiv;
Vø æg din,
Aa du min,
Aa intje meire paa Jola,
Hel' æg aa du, min Ola!

Ti Farige

*) gid hun vilde dvæle til Frokosttiden.

Ti Fange dit æg gjøime
Al Hugsot mi,
Aa onde Rynn gløime
Dæ som æg li
Taa 'o Mor,
Taa 'an Bror,
Som ampre æ nok te vilja
Eit sjonsle Par sundskilja [2]).

Os via intje syte,
Min vene Gut!
Men traatte dæ, os lyte,
Dæ fæ full' Slut [3]).
Sēr æg de [4])
Rium te,
Saa ha æg Mōt nok te bæra
Kaa Jongen dæ ska væra.

[2]) adskille.

[3]) det faaer nok Ende.

[4]) de isteden for dæg.

10.

Jærmainnen.

Følgende Sang er ligeledes af E. Storm.

Eng! kaa æ di Grønske, kaa æ dine Blomæ?
Qvafor æ døk, Aakre! denne Ti saa tome?
Jora, stakkar! reint æ aavkleid vurte [1]),
Dæfor staar 'o at ti bæra Skjurte.

Qvafor æ paa Vatnom slik ei Bru taa Kaille?
Knaft paa henna trakke Folkefoten baille:
Jou! eit Bēl ska Mile væra mindre!
Faafængt æ dæ Fossen Veig vil hindre.

Ette

[1]) Particip af værte, blive.

Ette detta Bele figjin [a]) Færmain stonda,
Sèr hain Vaat paa Staangen, trast han ut sæg stonda;
Intje venda hain, um Snjog 'aam føla,
Intje hel' um Sno has Anlet mjøla.

Gods ti Høie bailla Vaarskji [b]) væl forvqaraa,
Færmain veit sin Skjeling ondevægs aa spaaraa;
Kjerringa ha gjeva mæ 'aam Niste:
Kaku, Smør ga Ost æ ti has Kiste.

Nær hain nok ha færast, kjæm hain at aat Dalen,
Hiken humra, Mainnen stonda ette Galen;
Tente Penning [4]) hain ti Skaape gjøime,
Aa ti Kjærring-Arm si Trøtheit gløime.

a) figjin eller fægjen, glad, fornøiet.

b) Vaarskji ere omtrent de samme som Grinder; de bestaae af tynde og smale Brædder, sammenføiede med Vidje, og fæstes fast paa begge Sider af Slæden.

4) fortjente Penge.

II.

Huldre aa 'an Eilland.

Efterfølgende Huldervise er ligeledes skreven i den Guldbrandsdalske Dialekt af E. Storm.

Guten va trøt, Sommaardagen heit,
Intje aa faa, Qvile tyktes haam for leit,
Kløve va tung, Hiken ille sleit,
For haam Brekka steig ti Være.
Han taa Salen ne Mysuflæskun [1]) la,
Skonda sæg saa aat eit vakkert Legosta;
Stae høgt aa tjukt aa blomstraat Grase va;
Ingor Dyne sinaakaa bære.

Ve ei

1) Myseflaskerne eller Flasker med Mysu ɔ: et Slags Drik af suur Valle.

Ve ei litòl Hø gjønnom tuvaat Trut
Sprat taa svarte Jore kæillast Vatten ut,
Skjirt som dæ va sila ti ein Klut;
Guten Gampen sin her slæfte.
Trast paa ein Sæta sløngde han sæg sjøl;
Sætain va brei aa slāt som ei Fjøl,
Klungerbjørk tōk onda brænnandes Øl [2]),
Skuggin has Ougo tæfte.

Knast sov 'an Eilland — Guten heite saa —
Vōntas mindst kaa Flæk dæ va, han la sæg paa,
Før her ei Hulder Fenan sin dreiv fraa
Bakka, framve der han qvilte.
Hainfælla Hulder saag 'aam aa vart bleik;
Kaa æ dæ æg sēr? onderfull ho skreik,
Skulle væl ein Gut gjæra Hulder veik?
Taarin ne taa Vangom trilte.

Stat, Fenan, stil! sakte ond du me [3])
Sjaa dæ vakraste som æ paa Jora te;
Bli, Kælve! bli staaand her ti Fre!
Route intje hel', ho rōpte.
Kælvan tagde [4]), Fenan sto, aa Huldre saag
Up aa ne paa Guten som viaape [5]) laag,
Bloe ti ho tōk te gjæra græske Flaag [6]),
Mæ ho ofsjølg sto aa kopte.

Vø dæ full' ondrand? Uta Fēl saa væl
Skjølda ælder sæg Natur fraa naagor Gjæl [7]).
Dalens Jænto fore ha den saamaa Fæl;
Alle Dinnaa paa 'aam syne.

Alle

2) tog af for den brændende Hede.

3) sagtens kan du unde mig at see o. s. v.

4) Imperfektum af tæge, tie.

5) viid aaben ɔ: ganske bar og blottet.

6) Blodet begyndte at løbe hurtigere i hende. Græske Flaag betyder egentligen en rask Flugt eller Vending.

7) Naturen kan aldrig saa vel og uden Lyde fra nogen Gjerning. Gjæl staaer hedenfor Gjær.

Lokkand laag 'an; Trøia ho va kasta taa,
Vinnen skælkaat [8]) gusta, bløs 'aam Skjurta fraa,
Lystogaste [9]) Krop, som Kār kunna haa,
Paa hālvnākne Gut sæg syne.

Bloblanda Snjog [10]) ti Anlete staar,
Friskheit gjønnom lukte Duggvarme gaar;
Onde Rouhuvun hek saa langt eit Haar,
Intje gular kan dæ væra;
Arme skaft te fangtaaks! stærke vakre Hæiñ!
Friske Laar aa Mjærme! grepa hæva Bein!
Taa saa græske Gute meir um Senn hel' ein
Jora traatte intje bæra [11]).

Huldre mæ snøg aa bebrandes Hain —
Fletta brone Haar ti guldfingra Bain [12]),
Aa taatom ikring [13]) vene Hugu vain,
Vaska sæg ti klaare Kjæilla;
Atte for Guten sætte ho sæg ne,
La tusindstrængte Langspel paa Kne,
Mæ Saang aa Leik ho saales tōk te,
Saa ho trugde Jom taa Fjeilla.

Huldre = Qve.

Stat up! stat up! sjaa atænne!
Høir Sylvstrengjin kaa døm læt!
Sjaa ei Hulder, som du brænne,
Som taa Lystna aat dæg græt;
Mange, veit æg, paa dæg snika,
Lat mæg bli' di Jænte!
Ingor som dæg bære lika.
Ha du Bo aa vente.

Vakraste

8) skalkagtig.

9) Superlativ af Lystog, munter, rask.

10) Bloblanda Snjog (blodbestænket Snee) eller Blofærga Baark (blodfarvet Bark).

11) Af saa raske Drenge formaaer Jorden ikke at bære flere end een af Gangen.

12) guldbroderede Baand.

13) trindt omkring.

Vakraste taa Dalens Gute!
Læg di staure Hain ti mi.
Æg vil hulle, leike, stute,
Æg vil mora al di Ti;
Æg vil aat min Eilland laagaa
Rjume, Smør aa Kjuke,
Aafse ska taa glae Daagaa
Kapvis aat dæg stryke.

Os skaa bu ti Sonsteinsheilla,
(Bli du dæfor intje ræd)!
Stugu mi æ hole Fjeilla,
Mæ Guld- aa Sylv-Aaro klæd;
Bækken fær forbi min Kaavaa,
Russeln ska os svæve;
Der ska os ti Bjønnskind saavaa
Næten ut saa hæve.

12.

Brydlupe aat hu Siri.

Dette ligesom og det efterfølgende Stykke henhøre til de saakaldte Stævjeviser, ɔ: Viser, digtede af Bønderne selv, som oftest med et Omqvæd. — Efterstaaende er skreven i den hardangerske Dialekt.

Høir du Siri, Dotter mi!
Pēr i Live [*]) te dæg fri
Uti desse Daga;
Kan di Hōg te haanom staa,
Saa vil æg du han ska faa
Te din Ægtemaka.

Skam so gjære, høir mæg no,
Om han va eingaang saa go,
Ja saa go so tie;
Qva sku da fornøia me,
At æg tōk eit Stykke Tre
Aa la ve mi Sie?

Aa

*) Live er Navnet paa en Gaard.

Aa du stakkars vetla Vet!
Aa du snakka so eit Gjik*);
Snak daa ei taa Veie!
Aa du tala so ei Gjeit,
Ly daa den so bære veit,
Høir qva æg dæg seie!

Han ha baate Hûs aa Gar,
Laangt meir helle du sjølv har,
Koppar, Kar aa Gryta;
Han ha baate Faar aa Fe,
Han kan væl forsørgja de,
Saa du sleppe syta.

Tæke du no denne Mann,
Han lev' intje længje han,
Sio kan du take
Dæg saa ong aa snild ein Gut,
So du dæg vil vælgja ut
Te din Ægtemake.

Detta va da besta Or,
Æg ha hoirt utaav mi Mor
Adle mine Daga;
La han komma naar han vil,
Æg ska svara ja dertil,
Mannen vil æg hava.

Mannen kom, aa han fek ja,
Alting va baa' væl aa bra,
Brydlup blei telaga;
Brura va baa' ong aa snild,
Bært hu sat saa sûr aa ild
Adle Brydlupsdaga.

Brurgommen tala te si Brut:
Kjæra mi Brur! du æ saa sûr,
Ret so du va bedrøva;
Detta æ vor Brydlupsdag,
Halt dæg lystæ i vort Lag,
So da kunde høva!

Brura

*) som en Nar.

Bruro svara ikkj' eit Or,
Men hu reiste sæg fraa Bör,
Sætta sæg bort aat Skiva,
Der dei onge Guter va,
Totte hu [3]) va mykkje bra,
Tio te fordriwa.

Daa Brurgommen da forsto,
Blei han intje mykje go,
Men sætt' i [4]) aa skrika:
Æg so va saa gamal Mand
Skulde ei ha bær' Forstand?
Æg sku tæk' mi Lika.

Bruro svara Brurgommen saa:
Skulde du di Lika faa,
Kond' du skrepp' taa Lykko;
Dermæ blei han saa for sindt,
At han vilde flyg' i Flint,
Spendte, sparkte, skraalta.

Brydlupsdaga dei va tre,
Sio saa för qvar te se,
Qvar paa sine Veia;
Kor da slo mæ dei gjek,
Da qva Ende da saa fek,
Kan æg intje seia.

[3]) syntes hun.

[4]) gav sig til.

13.

Rabna-Brydlup uti Kraakalund.

Dette Stæv er en meget gammel og bekjendt Vise, som tilforn er særskildt trykt og flere Gange oplagt. Den er skreven, som det synes, i Sogns Dialekt, omtrent 12 Mile norden for Bergen.

Lante Ouster i Kraakalund,
Der æ so fagar ein By;
Adla di Djur i Væra æ,
Di sankjast deruti.
Bjønnan han æ yppast Kār uti Skogjen.

Bjønnan sat uti Bakkje,
Aa maangt so monna han hugsa;
Ska æg svøima den breia Fjor,
Baat da værta mi Buxa.
Bjønnan vidste sæg ingjan Raa uti Skogjen.

Saattan [1]) hæve æg den heila Nat
Mæ Graat aa illa Laat;
Søte Halvar! læne mæg Skuta di,
Mæg bær slet ingjen Baat.
Æg æ boen [2]) te Brydlupsgar uti Skogjen.

Æg æ boen te Brydlupsfær
Uti Rabna-Bur;
Rabnin ska han Brurgom væra,
Trana væra hans Brur.
Æg ska væra Kjøkameistar i Skogjen.

So kom Ulvin loupande,
Spodde sæg so ein Pil;
Gjeva ville æg einqvart Got,
Æg va tværtøve ein Mil.
Thi æg ska væra Klokkar uti Skogjen.

Kjøtmeisa kom ho fykande
Mæ ein vesal Molle Kjøt;
Daa laa ho te Gjæstebu,
Dæ smak hadle søt;
Kjøtmeisa ho va Tjenstpika i Skogjen.

Jasin kom han børande,
Datt han paa si Naasa;
Han skunda sæg te Brydlupsgar,
Han houra Eikhodna blaasa.
Eikhodn blaasa i Luren uti Skogjen.

Narrin

[1]) sukket.
[2]) boen eller bjoen, buden.

Narrin fur' unde Bjørkeröt,
Fand ei vesla Mak;
Dan so skjænkte han Brurgommen,
Han fek go Læn aa Tak.
Narrin han va Kokkeras uti Skogjen.

Ein feit Smørklak bar Høna fram,
Ho va deira Kokkatus,
Dan laanta ho mö sæg heima te;
Kjætto ga ein Mus.
Kjætto ho va Dyraskjøttar i Skogjen.

Houkjen ga ein Kjukling,
Da stāl han so ei Tjov [3]),
Kraako svaaraa: Staala Kost
Hæva me intje behov.
Brurgommen sa: os vāntast Kost uti Skogjen.

Hanen ga ein Fladbrøleiv,
Kom utov Stabbur,
Spendto, sparko, gjor' sæg te,
Gōl ein Kukkalur.
Han va deira Sangmeistar uti Skogjen.

Spurvin skulle han Drikka skaffa,
Da laag di haanom paa;
Fand han sæg eit Maltakodn,
Dar gjore han Mondgot paa.
Spurvin va han Mongotsmand uti Skogjen.

Ein føt Mjælkkjæs paa deira Fat
Dan monna Svala bringa,
Dan kjøpte ho to ein Dank ju Mat [4]),
Di toke mæ qva di finga.
Svala ho va Brurapika uti Skogjen.

Gugge

[3]) som en Tyv.

[4]) Herved forstaaes uden tvivl en Hollænder.

Suggo ga eit Kamshaave,
Komperuta aa Supa,
Havrasupa aa Kinnakling,
Skaatadrik aa Blanda.
Der vaa baate Sup' aa Syre i Skogjen.

Rævin ga ein Lepsakling,
Levrakling aa Gumba,
Levrakaka, Kalvadans,
Kjæisa, Ost aa Dravla,
Rjømmesold aa Møssebrim i Skogjen.

Korsbrø, Krabbeta [5]), søte Brø,
Git te Brydlupsgār,
Rognakaka, Levrakling,
Kjæisa, Ost aa Rav,
Da ga Gjeita Borriskslikkar [6]) i Skogjen.

Knøost, Tvibryggje [7]) aa Brænnevin,
Rouma, Dravle aa Graut,
Da ga Lærkje Sangefugl;
Goukjen ga eit Nout.
Goukjen va Umondgotsmand i Skogjen.

Ulvin sto i Kjerkokk,
Støe sæg paa si Svær,
Slaar han sæg i Strande nær
So fager ein Fuglefær [8]);
Han sjaar Trana trinande i Skogjen.

Han sjaar Bruro trinande
Mæ si høga Bein;
Heigra mæ si lange Hals
Var henna Leiasvein.
Steindolpen buldra paa Trömmen i Skogjen.

Da

5) Krabbeta formodes at være det samme som Kabrete, et Slags Velling. Korsbrø er et Slags Brød, baget i Form af et Kors.

6) Tallerkenslikker.

7) Tvibryggje er et Slags stærkt Øl.

8) en Fugleflok.

Da va mykjan Glira,
Halva meira Gamma;
Ulvin skul han Klokkar være,
Han kun' intje ringje te samma.
Ræven va den træskaste Kār i Skogjen.

Soujen va deira Føringsmand,
Kadla va han te Præst,
Gjek han sæg i Kjerkjo ind,
Lās so vakker ei Tært.
No tōk paa aa qveldast uti Skogjen.

No tōk paa aa qveldast,
Dei kun' intje længar bia;
Dei skunda sæg te Brydlupsgār,
Magjen bar paa aa svia.
Dei gjore so ei Slussing 9) uti Skogjen.

Jassin utaav si Dristigheit
Fek han sæg ein Brann,
Skout han sæg trei Stykkjer av,
Daa ræddas qvær ein Mann.
Han gjore so ei Fnysing uti Skogjen.

Brurgommen tōk si Brur mæ sæg,
Sætte sæg i Høgsæte;
Medlo huro Gjæste
Yppast stor Skitlæte 10);
Daa va alt om Høgheita uti Skogjen.

Spurvin sætta sæg Manna høgst,
Han tykkest ei væra liten;
Kjøtmeisa børte ho haanam næst,
Aa sætte sæg op i Brikjen.
Gaasa ho va Klevekaana i Skogjen.

Skjora

9) De gjorde saadan en Støi.

10) Klammerie. Skitlæte eller Skitlaat betyder egentlig onde Ord, Chicaner, som ogsaa kaldes Skitord.

Skjora skulla ho skjænka
I mykjen Manna traang;
Ho kunne sæg intje paa Golva snu,
Thi Vælla væra for laang.
No beit Mondgot kort paa [11]) i Skogjen.

Uglo drog ut Taskhakje [12]),
Byrte ho ove Bore;
Houga ville ho Kjotmeisa,
Kjotmeisa tok te Ore:
Di Skitlaat mæg findst ret om i Skogjen.

Ulvin drog utur Solyerskaal,
Sloe han hedna mot Golv;
Ind so kom han Bamsebonne [13]):
Eg trur, du raar dæg sjøl.
Vor Herreste Fammen [14])! hole mæg intje i Skogjen.

Ind kom Kraaka hoppande
Mæ si svarta Hætta:
Sitje no adle heil aa sæl,
Æ di no adle mætta?
Vil di braat hall' op aa æta i Skogjen.

Daa svara Orna, gamla Gomor,
I Brikja dar ho sat:
Os hæva intje skorta idag,
Hvorkjen Drikka helle Mat;
So Læn have de, so de hæva læt uti Skogjen.

Bjornan vart han rusande,
Kukka han i si Brok;
Somma di hæva dæ Laate paa sæg [15]),
Di grua, di fær intje nok.
Laakjen [16]) æ dan yppast Gras i Skogjen.

Daa

11) Nu blev der Mangel paa Mondgot. Bite kort paa bemærker: at formindskes, lakke ad Enden med.

12) Taskhakje er et Binavn for Uglen.

13) Bjørnen.

14) En Eedformular.

15) nogle have den Lyde ved sig.

16) Legen.

Daa va mykjen Elskogn
Uti Rabnabur;
Rabnin tæka si Trana i Faang,
Ho va hans venaste Brur.
No drog qvær Mand heim te sina i Skogjen.

Fore di ei væl uti dedne Fær
Uti Rabnabur;
Gud late os fare evindele væl.
Skal i [17]) Brurgom aa Brur,
Gud lat di aldrig Dagen trivast i Skogjen!

17) Skade i, d. e. gid al Skade maatte vederfares. (Et meget almindeligt Mundheld omkring Bergen.)

Rettelser.

Side	2.	Spalte	2.	Linie	11.	læ s	istedenfor:		læges.
—	11	—	1	—	45	Smaakopper	—		Børnekopper.
—	16	—	1	—	10	Seugedyne	—		Sengedyne.
—	32	—	2	—	30	Føsle v n	—		Føslevōn.
—	33	—	1	—	31	en est	—		en Hest.
—	33	—	1	—	38	Svøg	—		Spøg.
—	46	—	2	—	36	Hōgsødt	—		Hōgsot.
—	50	—	2	—	36	Hø s	—		Høers.
—	52	—	1	—	29	Jodt	tilsættes:		eller Jōt (S. Ljōt.)
—	58	—	2	—	36	Æg kjoste mæ	læs:		Æg kjoste mæg.
—	59	—	2	—	42	kasdes	læs:		kaldes.
—	61	—	2	—	23	tyr	—		tyk.
—	62	—	2	—	36	Knitane	—		Knita.
—	76	—	1	—	19	Menneske e	—		Menneskene.
—	95	—	2	—	39	Rlkkel	—		Rikkel.
—	97	—	1	—	33	Nug	—		Rug.
—	100	—	1	—	32	Skæderne	—		Skræderne.
—	103	—	1	—	29	Sinue	—		Sinne.
—	105	—	1	—	27	Skatelæg Ku	—		Skatelæ Ku.
—	105	—	2	—	39	Imperp.	—		Imperf.
—	108	—	2	—	24	Skram	—		Skrane.
—	111	—	1	—	5	Slaffen	—		Slaffen.
—	121	—	1	—	13	Storfært	tilsættes:		eller rettere Storfældt.
—	122	—	2	—	13	Ljur	læs:		Lur.
—	126	—	1	—	13	meb	—		med.
—	139	—	2	—	17	Ovēt (Uvid)	tilsættes:		Mangel paa Forstand.
—	151	—	1	—	19	elske, holde af	istedenfor:		gjække, narre, beskæmme.
—	173	—	s	—	29	glamaa	—		glaamaa.
—	174	—	s	—	30	Dett	—		Detta.
—	192	—	s	—	36	sukket	—		siddet.

I Forerindringen: Side IV Lin. 4: mere end 300 istedenfor: mere end 400.

